

Nr 56

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetslöshetsförsäkring m. m.; given Stockholms slott den 9 mars 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

ERIC HOLMQVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås dels att den nuvarande frivilliga arbetslöshetsförsäkringen reformeras i skilda hänseenden, dels att som komplettering till arbetslöshetsförsäkringen införs ett kontant arbetsmarknadsstöd. Kommunalt kontantunderstöd och statligt omställningsbidrag avvecklas.

Möjlighet att få kontant arbetsmarknadsstöd kommer att finnas för alla förvärvsarbetande, företagare såväl som arbetstagare. Vidare kommer möjligheterna att tillhöra erkänd arbetslöshetskassa att bli större.

Ersättningstiden för de arbetslöshetsförsäkrade förlängs från 150 till 300 dagar. Uppnår den försäkrade 55 års ålder innan denna tid gått till ända utgår ersättning under längst 450 dagar. Den som har fyllt 67 år blir i fortsättningen inte ersättningsberättigad. I princip behöver endast en karenperiod om fem dagar fullgöras varje ersättningsperiod.

För rätt till ersättning krävs tolv månaders medlemskap i arbetslöshetskassa. För företagare krävs 24 månaders medlemskap. Vidare krävs att den försäkrade närmast före arbetslöshetens inträde har utfört förvärvsarbete i fem månader inom en ramtid av högst tolv månader. Med förvärvsarbete jämföras i viss utsträckning bl. a. tid då den försäkrade har genomgått arbetsmarknadsutbildning, fullgjort värnplikt och uppburit föräldrapenning. I ramtiden inräknas inte tid, då medlem har varit hindrad att arbeta på grund av t. ex. styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller vuxenutbildning.

Ersättning från arbetslöshetskassa utgår i form av skattepliktig dagpenning för högst fem dagar i veckan enligt tio klasser mellan 40 och 130 kr. Förslaget innebär att ersättningsbeloppen höjs i förhållande till

vad som nu gäller. Dagpenning får inte utgå med högre belopp än som motsvarar 11/12 av den försäkrades tidigare inkomst.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår till personer som inte är arbetslöshetsförsäkrade eller som ännu inte uppfyller ersättningsvillkoren i arbetslöshetsförsäkringen. I vissa fall kan arbetsmarknadsstöd utgå också till den vars rätt till ersättning från arbetslöshetskassa har upphört.

I allmänhet krävs för rätt till kontant arbetsmarknadsstöd att den arbetslöse har arbetat i minst fem månader under den senaste tolv månadersperioden. Med förvärsarbete jämföras i vissa fall vård av åldring eller handikappad. Liksom i fråga om arbetslöshetsförsäkringen inräknas inte i tolv månadersperioden tid då sökanden har varit förhindrad att arbeta på grund av t. ex. styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller vuxenutbildning. Den som har genomgått utbildning av visst kvalificerat slag och omedelbart därefter har varit arbetslös under fem månader skall ha rätt till arbetsmarknadsstöd. I detta fall gäller alltså inget arbetsvillkor.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår under längst 150 dagar för den som inte har uppnått 55 års ålder, under längst 300 dagar för den som är mellan 55 och 60 år, och under obegränsad tid för den som är mellan 60 och 67 år. Efter särskild dispens skall stöd kunna utgå under obegränsad tid även till den som har fyllt 55 år, om hans arbetslöshet är en direkt följd av strukturförändring inom näringslivet i orten eller, för företagare, i branschen. Ersättningsrätten upphör vid 67 års ålder eller när den arbetslöse dessförinnan börjar uppbära ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring.

Arbetsmarknadsstödet, som blir skattepliktig inkomst, utgår normalt med 35 kr. per dag. Stödet reduceras med hänsyn till bl. a. makes inkomst samt förmögenhet.

Statsbidrag kommer såvitt gäller arbetslöshetsförsäkringen att utgå i form av progressivbidrag och förvaltningsbidrag.

I fråga om finansieringen kommer det kontanta arbetsmarknadsstödet jämte grundbidrag till arbetslöshetskassorna, vilket bidrag motsvarar arbetsmarknadsstödet normalbelopp, att täckas genom avgifter från arbetsgivarna med två tredjedelar och av statsverket med en tredjedel. För detta ändamål föreslås bildandet av en arbetslöshetsfond. Övriga bidrag finansieras av staten.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1974.

Budgetåret 1973/74 belastar det reformerade arbetslöshetsunderstödet statsbudgeten med totalt ca 680 milj. kr.

De totala kostnaderna beräknas för budgetåret 1974/75 till närmare 1 600 milj. kr. Därav beräknas 400 milj. kr. hänföra sig till arbetsgivaravgifter, 250 milj. kr. till medlemsavgifter och fondavkastningar samt 950 milj. kr. till statsmedel.

1 Förslag till

Lag om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom förordnas som följer.

FÖRSTA AVDELNINGEN

Försäkringsbestämmelser

Inledande bestämmelser

1 § Arbetslöshetsförsäkringen handhas av erkända arbetslöshetskassor. Dessa står under tillsyn av arbetsmarknadsstyrelsen.

2 § Förening med ändamål att bereda medlemmarna ersättning vid arbetslöshet kan vinna registrering som erkänd arbetslöshetskassa.

Närmare bestämmelser om arbetslöshetskassor finns i andra avdelningen.

3 § Försäkrad enligt denna lag är var och en som är medlem i erkänd arbetslöshetskassa.

Allmänna villkor för rätt till ersättning

4 § Ersättning vid arbetslöshet tillkommer försäkrad som

1. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete,
2. är beredd att antaga erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han icke anmält hinder som kan godtagas av arbetslöshetskassan,
3. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver,
4. icke kan erhålla lämpligt arbete.

Företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt, om icke arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl föreskriver annat.

5 § Erbjudet arbete skall anses lämpligt, om

1. inom ramen för tillgången på arbetstillfällen skälig hänsyn tagits till den försäkrades yrkesvana och förutsättningar i övrigt för arbetet samt andra personliga förhållanden,
2. anställningsförmånerna är förenliga med de förmåner som utgår till den som är anställd enligt kollektivavtal eller, om sådant icke finnes, är skäliga i förhållande till de förmåner som vid jämförliga företag utgår till arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer,
3. arbetet ej hänför sig till arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärd som är lovlig enligt lag och kollektivavtal,
4. förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som anges i författning eller myndighets föreskrifter rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

Medlems- och arbetsvillkor

6 § Rätt till ersättning vid arbetslöshet föreligger, för försäkrad som efter senaste inträdet i arbetslöshetskassan

1. varit medlem i kassan under minst tolv månader, om han haft sin huvudsakliga försörjning genom avlönat arbete för annans räkning, eller under minst 24 månader, om han haft sin huvudsakliga försörjning som självständig företagare (medlemsvillkor),

2. under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete i minst fem månader (arbetsvillkor).

Arbetsmarknadsstyrelsen får medge att tid då förvärvsarbete skall vara utfört beräknas i annan tidsenhet än månad.

Tid då förvärvsarbete har utförts får icke räknas mer än en gång för uppfyllande av arbetsvillkoret.

7 § Med tid under vilken försäkrad enligt 6 § skall ha utfört förvärvsarbete jämföras tid då han

1. genomgått arbetsmarknadsutbildning för vilken statligt utbildningsbidrag utgått, fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring, i samtliga fall dock tillsammans högst två månader,

2. haft semester, eller

3. eljest varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barns födelse med helt eller delvis bibehållen lön.

8 § Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § inräknas icke tid då försäkrad varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnplikts-tjänstgöring, vuxenutbildning, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn under tid för vilken föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring utgått, i den mån sådan tid ej enligt 7 § jämföras med tid under vilken förvärvsarbete utförts.

9 § Erkänd arbetslöshetskassa får föreskriva att arbetsvillkoret skall vara uppfyllt endast genom arbete som arbetstagare, om arbetsmarknadsstyrelsen medger det.

10 § Försäkrad som omedelbart före inträdet i erkänd arbetslöshetskassa varit medlem i annan sådan kassa får för uppfyllande av medlems- och arbetsvillkoret tillgodoräkna sig tid i den kassan. Vad nu har sagts gäller utan hinder av vad som kan ha föreskrivits enligt 9 §.

Ersättnings form m. m.

11 § Ersättning utgår i form av ett för dag beräknat belopp (dagpenning).

Under en kalendervecka får summan av antalet ersatta och arbetade dagar samt karensdagar uppgå till högst fem.

12 § Dagpenning får ej utges för söndag. För helgdag som ej infaller på söndag samt för påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton får dagpenning utges endast om dagpenning utgår för minst två ytterligare dagar under samma kalendervecka och en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter helgen.

Dagpenning får ej utges för dag då försäkrad uppbär föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

Karenstid och ersättningstidens längd

13 § Dagpenning får icke utgå förrän den försäkrade under en sammanhängande tid av fem kalenderveckor varit arbetslös fem dagar (karensvillkor). I karenstid inräknas endast dag för vilken dagpenning skulle ha utgått, om karenstiden gått till ända.

I fråga om medlem som före arbetslöshetens inträde haft sin huvudsakliga försörjning genom verksamhet som självständig företagare får erkänd arbetslöshetskassa föreskriva en karenstid om högst två månader. Därvid skall den tid inom vilken karenstiden beräknas förlängas i motsvarande omfattning.

14 § Ersättning utgår under längst 300 dagar från det karensvillkoret uppfyllts (ersättningsperiod). Har försäkrad uppnått 55 års ålder innan ersättningsperioden gått till ända är perioden i stället 450 dagar.

I ersättningsperioden inräknas i fall som avses i 10 § ersättningstid i den andra arbetslöshetskassan.

Ersättningsrätten upphör vid utgången av månaden före den under vilken den försäkrade fyller 67 år.

15 § Om arbetslöshet upphör innan ersättningsperioden gått till ända, har den försäkrade, om annat ej följer av 16 §, rätt till ersättning under återstående antal dagar av perioden vid ny arbetslöshet, även om han då ej uppfyller arbets- och karensvillkoret.

Har ersättningsperioden gått till ända men har den försäkrade under perioden ånyo uppfyllt arbetsvillkoret, utgår ersättning under ytterligare ersättningsperiod. Därvid skall dock karensvillkoret ånyo uppfyllas. Den nya perioden räknas från inträdet av den arbetslöshet då den försäkrade senast uppfyllde arbetsvillkoret.

16 § Har en sammanhängande tid av tolv månader, vari icke inräknas tid som avses i 8 §, förflutit från det försäkrad senast uppbar ersättning, föreligger rätt till ersättning endast om den försäkrade ånyo uppfyller arbets- och karensvillkoret.

Dagpenningens storlek

17 § Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120 och 130 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

18 § Övergår försäkrad till klass med högre dagpenning, får, om arbetsmarknadsstyrelsen ej föreskriver annat, den högre dagpenningen ej utges till honom, förrän han efter övergången uppfyllt en månad av arbetsvillkoret.

19 § Dagpenning får icke sättas lägre än att den uppfyller de krav som uppställs i internationella arbetsorganisationens konvention angående minimistandard för social trygghet.

Överförsäkringsavdrag

20 § Dagpenning får ej utgå med högre belopp i förhållande till den försäkrades dagsförtjänst än som framgår av en av Konungen fastställd överförsäkringstabell.

Med dagsförtjänst avses en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om försäkrad med månadslön, en tjugotvåandel av den månadsinkomst, som den försäkrade före arbetslöshetens inträde vanligen åtnjöt under arbetstid som var normal för honom. Föreligger särskilda omständigheter, får arbetsmarknadsstyrelsen medge att större andel av medlems inkomst än som sagts nu skall utgöra hans dagsförtjänst.

Saknas underlag för beräkning av dagsförtjänsten enligt andra stycket, skall som medlemmens dagsförtjänst räknas den i orten vanliga arbetsförtjänsten per arbetsdag för arbetstagare inom samma yrke och med samma arbetsförmåga som medlemmen.

Åtnjuter medlem med anledning av arbetslöshet fortlöpande ersättning från annan än erkänd arbetslöshetskassa, får dagpenning utges högst med belopp som motsvarar skillnaden mellan det högsta belopp som får utgå enligt första — tredje styckena och ersättningen.

Pensionsavdrag

21 § Sedan försäkrad erhållit ålderspension skall han, när ansökan om ersättning därefter första gången göres under verksamhetsåret, inplaceras i avdragsklass enligt en av Konungen fastställd *pensionsavdragstabell*. Dagpenning skall nedsättas med det mot avdragsklassen svarande avdragsbeloppet. Ersättning som understiger fyra kronor för dag utbetalas ej.

Ersättning vid arbetslöshet del av vecka m. m.

22 § Försäkrad som söker deltidsarbete har rätt till ersättning endast om arbetsutbudet är minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan. Ersättning vid deltidsarbete utgår med det antal dagpenningbelopp per vecka som svarar mot den arbetslöshet som skall ersättas enligt en av Konungen fastställd *omräkningstabell*.

Arbetsmarknadsstyrelsen får utfärda föreskrifter för beräkning av ersättning vid deltidsarbete för det fall att arbetstiden ej är bestämd i visst antal timmar per dag eller vecka.

23 § Är någon arbetslös under del av vecka i annat fall än som avses i 22 §, utgår ersättning med det antal dagpenningbelopp per vecka som svarar mot den arbetslöshet som skall ersättas enligt tabell som avses i 22 § första stycket.

Vid beräkning av arbetslöshet enligt första stycket tages icke hänsyn till bisyssla som försäkrad före arbetslöshetens inträde varaktigt utfört vid sidan av heltidsarbete, om bisysslan ej utvidgas under arbetslösheten och ej hindrar den försäkrade från att antaga erbjudet lämpligt arbete samt ej heller omfattar mer än fem timmar under dag som vanligen varit arbetsfri i den försäkrades ordinarie arbete före arbetslösheten.

24 § Ersättning till försäkrad som regelbundet utför deltidsarbete under veckor då han i övrigt är arbetslös, utgår med högst 50 dagpenningbelopp. Arbetslöshetskassan får dock för enskild medlem medge att antalet belopp ökas till 150. Om arbetsmarknadsstyrelsen medger det, och särskilda skäl föreligger, kan det antal dagpenningbelopp som skall utgå till medlemmen ökas ytterligare.

25 § Överstiger försäkrads arbetsutbud per vecka den veckotid, under vilken han normalt utfört arbete närmast före arbetslösheten, medräknas

ej överskjutande tid vid fastställande av ersättning. Arbetslöshetskassan får dock medge undantag, om den försäkrade har särskilda skäl för att utvidga arbetsutbudet.

Den som närmast före arbetslösheten haft anställning med arbetstid, som någon arbetsdag eller flera regelmässigt varit kortare än tre timmar, skall ha rätt att medräkna även sådan tid vid fastställande av ersättning enligt omräkningstabell.

26 § Har försäkrad vid det företag, där han fortlöpande är anställd, på grund av arbetsinskränkning arbete mindre än fem dagar i veckan (korttidsarbete), får arbetsmarknadsstyrelsen, om särskilda skäl föreligger, föreskriva att antalet dagar under varje vecka för vilka han annars skulle haft rätt till dagpenning minskas med en. Arbetsmarknadsstyrelsen får lämna motsvarande föreskrifter även i fråga om sådan arbetsinskränkning som ej innebär att antalet arbetsdagar per vecka minskas.

27 § Om särskilda skäl föreligger, får erkänd arbetslöshetskassa föreskriva att försäkrad, som under en kalendervecka i fyra dagar utför arbete i sådan utsträckning, att hel dagpenning ej kunnat utgå för någon av dagarna, ej heller skall ha rätt till dagpenning för den femte dagen samt att dagpenning ej får utges för dag för vilken försäkrad kan anses gottgjord genom semesterersättning. Under samma förutsättning får arbetsmarknadsstyrelsen meddela motsvarande föreskrifter beträffande kassas medlemmar eller viss grupp av dem.

Begränsning vid säsongarbetslöshet

28 § Omfattar erkänd arbetslöshetskassas verksamhetsområde yrke, inom vilket arbetslöshet förekommer varje år, eller föreligger i annat fall särskilda omständigheter, får kassan eller arbetsmarknadsstyrelsen beträffande samtliga medlemmar eller viss grupp av dem begränsa rätten till dagpenning.

Avstängning från rätt till ersättning

29 § Försäkrad skall avstängas från rätt till ersättning under tid som anges i 30 §, om han

1. lämnat sitt arbete frivilligt utan giltig anledning,
2. skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande,
3. avvisat erbjudet lämpligt arbete, eller
4. utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat, att anställning ej kommit till stånd.

30 § Är det sannolikt att arbete som avses i 29 § skulle ha varit högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar, utgör avstängningstiden sju respektive 14 dagar. I annat fall är avstängningstiden 28 dagar.

Är det uppenbart att försäkrad ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då han vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall han vara avstängd till dess han utfört förvärvsarbete under 20 dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 29 § inträffat eller från den senare dag arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer.

31 § Bestämmelserna i 29 § 1—3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning. Avstängningstiden är i

sådana fall 28 dagar. Bestämmelsen i 30 § tredje stycket äger därvid motsvarande tillämpning.

Ansökan om ersättning m. m.

32 § Ansökan om ersättning göres skriftligen hos arbetslöshetskassan. Vid ansökan skall fogas intyg av arbetsgivare om den försäkrades arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömande av den försäkrades ersättningsrätt.

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyg som avses i första stycket enligt formulär som fastställts av arbetsmarknadsstyrelsen.

Särskilda bestämmelser

33 § Har Konungen träffat överenskommelse med annan stat om andra villkor för rätt att erhålla ersättning än som föreskrives i denna lag, skall erkänd arbetslöshetskassa tillämpa dessa villkor.

34 § Finner erkänd arbetslöshetskassa att försäkrad medlem, som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande av betydelse för bedömande av hans rätt till ersättning, icke bör uteslutas ur kassan enligt 51 § denna lag, kan kassan i stället fränkänna honom rätt till ersättning för en tid av högst ett år.

Förekommer sannolika skäl att försäkrad gjort sig skyldig till förfarande som avses i första stycket, kan ersättning som tillkommer honom innehållas i avvaktan på utredning i ärendet.

Beslut enligt första eller andra stycket skall av kassan ofördröjligen anmälas till arbetsmarknadsstyrelsen.

35 § Lagen (1969: 93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt äger tillämpning på ersättning enligt denna lag.

36 § Har någon genom oriktig uppgift eller genom underlåtenhet att fullgöra honom åvilande uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt orsakat att ersättning utgått obehörigen eller med för högt belopp eller har någon eljest obehörigen eller med för högt belopp uppburit ersättning och har han skäligen bort inse detta, skall det som betalats ut för mycket återbetalas, om ej i särskilt fall anledning föreligger att helt eller delvis efterge återbetalningsskyldighet.

Föreligger återbetalningsskyldighet enligt första stycket, får vid senare utbetalning skäligt belopp innehållas i avräkning på vad som betalats ut för mycket.

37 § Beträffande minskning i vissa fall av pension med utgiven dagpenning gäller föreskrifterna i 17 kap. 4 § andra stycket lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

ANDRA AVDELNINGEN

Bestämmelser om erkända arbetslöshetskassor

Allmänna bestämmelser

38 § Erkänd arbetslöshetskassa registreras hos arbetsmarknadsstyrelsen.

Med registreringen följer rätt till statsbidrag enligt de bestämmelser som gäller därom.

Denna lag äger icke tillämpning på facklig organisation eller annan liknande förening för vårdande av yrkesangslägenheter av den anledningen att föreningen meddelar understöd vid arbetslöshet.

39 § Erkänd arbetslöshetskassa skall till medlemmarna utgiva ersättning vid arbetslöshet enligt denna lag.

Kassan får ej utöva annan verksamhet än sådan som avses i första stycket eller använda medel för ändamål som är främmande för sådan verksamhet. Arbetsmarknadsstyrelsen får dock, om särskilda skäl föreligger, medge undantag från denna regel.

40 § För erkänd arbetslöshetskassas förbindelser svarar endast kassans tillgångar inbegripet förfallna men ej erlagda avgifter.

41 § Innan erkänd arbetslöshetskassa registrerats, kan den ej förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter eller vara part inför domstol eller annan myndighet. Sedan styrelse utsetts, kan dock denna föra talan i mål rörande kassans bildande.

Handlar medlemmar i kassan eller ledamöter av dess styrelse eller andra på kassans vägnar, innan den registrerats, svarar de som deltagit i åtgärden eller beslutet därom solidariskt för uppkomna förbindelser.

42 § För att förening skall kunna registreras som erkänd arbetslöshetskassa fordras att föreningen

1. har minst 1 500 medlemmar,
2. antagit stadgar och utsett styrelse och revisorer enligt denna lag.

Om särskilda skäl föreligger kan arbetsmarknadsstyrelsen medge att förening med mindre antal medlemmar än som sägs i första stycket 1. får registreras.

43 § Sammanfaller det avsedda verksamhetsområdet för kassa som söker registrering helt eller till huvudsaklig del med verksamhetsområdet för redan registrerad arbetslöshetskassa och kan på grund härav väntas uppkomma olägenheter med hänsyn till försäkringsverksamhetens ändamålsenliga bedrivande, får registrering vägras.

44 § För bildandet av erkänd arbetslöshetskassa för företagare fordras tillstånd av Konungen.

Stadgar och firma m. m.

45 § Erkänd arbetslöshetskassas stadgar skall i tillämpliga delar och i enlighet med denna lag avfattas enligt normalstadgar som fastställs av arbetsmarknadsstyrelsen.

Stadgarna skall ange

1. kassans firma,
2. kassans verksamhetsområde med uppgift huruvida kassan är avsedd för anställda eller företagare eller för bådadera kategorierna,
3. den ort inom riket där kassans styrelse skall ha sitt säte,
4. de villkor som skall gälla för inträde i kassan och för uteslutning av medlem,
5. vad som skall gälla beträffande medlemmarnas förmåner och skyl-

digheter i arbetslöshetsförsäkringen samt ordningen för utbetalning av ersättning,

6. storleken av de fasta avgifter, som skall erläggas till kassan, och ordningen för avgifternas erläggande.

7. påföljden av försummelse att till kassan erlägga fast avgift eller uttaxerat belopp,

8. grunderna för fondbildning,

9. bestämmelser angående fondmedels placering och värdehandlingars förvarande,

10. antalet styrelseledamöter, revisorer och suppleanter för dem, sättet för deras tillsättande och tiden för deras uppdrag,

11. bestämmelser om föreningsstämma och hur dess befogenhet skall utövas,

12. om föreningsstämmans befogenhet skall utövas av därtill utsedda ombud, antalet ombud, hur de skall utses samt tiden för deras uppdrag,

13. tid för ordinarie föreningsstämma,

14. det sätt varpå kallelse till föreningsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas eller ombudens kännedom samt den tid före stämman då förslag, som enskild medlem önskar få behandlat, skall vara styrelsen tillhanda och den tid då föreskrivna kallelseåtgärder senast skall vara vidtagna,

15. hur vid kassans upplösning skall förfaras med kassans behållna tillgångar.

Stadgarna får ej utan medgivande av arbetsmarknadsstyrelsen innehålla annat än som angivits i andra stycket.

46 § Erkänd arbetslöshetskassas firma skall innehålla orden "erkänd arbetslöshetskassa".

Annan än erkänd arbetslöshetskassa får ej i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet "arbetslöshetskassa" tillsammans med ordet "erkänd" eller på annat sätt i firman intaga något, som kan ge sken av att firman innehas av erkänd arbetslöshetskassa.

47 § Ansökan om registrering av erkänd arbetslöshetskassa göres skriftligen av kassans styrelse.

Vid ansökningshandlingen skall fogas

1. två avskrifter av kassans stadgar.

2. avskrift av protokoll som förts vid konstituerande sammanträde och som utvisar att stadgarna antagits,

3. avskrift av protokoll eller annan handling varav framgår att styrelse och revisorer utsetts,

4. skriftliga uppgifter rörande medlemmarnas antal och tillförsäkrade förmåner ävensom angående kassans tillgångar och skulder samt av samfund, inrättning eller annan gjord utfästelse om bidrag till kassan.

De uppgifter som avses i andra stycket 3. skall avfattas enligt formulär som fastställs av arbetsmarknadsstyrelsen och skall vara styrkta med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter.

48 § Ansökan om registrering skall också innehålla uppgifter om kassans postadress, om styrelseledamöters, revisorers och eventuella suppleanters fullständiga namn, medborgarskap och postadress samt förklaring att dessa personer ej är omyndiga.

I ansökningshandlingen skall anges av vilka och hur kassans firma

skall tecknas, om ej denna befogenhet skall utövas endast av styrelsen. Skall firman tecknas av annan än styrelseledamot eller styrelsesuppleant, gäller första stycket även i fråga om sådan firmatecknare.

Har ej den som ensam eller gemensamt med annan får teckna kassans firma egenhändigt skrivit sin namnteckning på ansökningshandlingen, skall vid denna fogas särskild bilaga, på vilken namnteckningen finns. Namnteckning skall vara styrkt av vittnen.

Medlemsförteckning

49 § Över erkänd arbetslöshetskassas medlemmar skall finnas förteckning. Denna skall för varje medlem innehålla uppgift om fullständigt namn, personnummer, senast kända hemvist och tiden för inträdet i kassan.

Förteckningen skall förvaras på betryggande sätt.

Medlemskap

50 § Rätt att bli medlem i erkänd arbetslöshetskassa tillkommer var och en som uppfyller föreskrift i kassans stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde.

Från rätt att bli medlem i kassa skall undantagas

1. den som är medlem i annan arbetslöshetskassa,
2. den som icke fyllt 15 år,
3. den som fyllt 66 år,
4. den som förvärvsarbetar mindre än tre timmar per arbetsdag och i genomsnitt mindre än 17 timmar per vecka.

51 § Från rätt att kvarstå som medlem i kassa får undantagas

1. den som ej uppfyller och ej heller under minst sex av de senaste tolv månaderna uppfyllt föreskrift i kassans stadgar om arbete inom visst verksamhetsområde,
2. den som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande av betydelse för hans rätt till medlemskap eller ersättning,
3. den som underlåter att ställa sig till efterrättelse kassans stadgar eller styrelsens behörigen utfärdade föreskrifter.

Från rätt att kvarstå som medlem i erkänd arbetslöshetskassa skall undantagas den som fyllt 67 år.

52 § Inträffar omständighet som enligt 51 § kan föranleda att medlem uteslutes ur erkänd arbetslöshetskassa, skall kassans styrelse genom rekommenderat brev under medlemmens senast kända adress underrätta honom därom samt utsätta skälig tid för förklaring. Vad som sagts nu gäller ej, om rätten att kvarstå som medlem upphör på grund av att medlemmen uppnått 67 års ålder.

Meddelas beslut om medlems uteslutning av annan anledning än som anges i 51 § första stycket 2. och andra stycket under tid då medlemmen har rätt till dagpenning, skall beslutet träda i kraft när hans rätt härtill upphör.

53 § Medlems rätt att utträda ur erkänd arbetslöshetskassa får icke begränsas.

Medlem som icke vid utgången av andra månaden efter den tid, på

vilken fast medlemsavgift eller uttaxerat belopp belöper, till kassan antingen erlagt avgiften eller beloppet eller anmält förhållande, på vilket befrielse från betalningsskyldighet kan grundas, skall anses ha utträtt ur kassan vid nämnda tidpunkt. I kassa med längre avgiftsperiod än kalendermånad skall medlem som icke inom tre månader från periodens början erlagt avgiften anses ha utträtt ur kassan efter nämnda tid. Om särskilda skäl föreligger, får arbetsmarknadsstyrelsen medge, att utträdet skall anses äga rum vid en senare tidpunkt, dock senast vid utgången av sjätte månaden.

Kassans styrelse får medge, att den som underlåtit att inom föreskriven tid anmäla förhållande, på vilket befrielse från betalningsskyldighet kan grundas, ändå får bibehållas vid sitt medlemskap. Om särskilda skäl föreligger, får styrelsen även i annat fall besluta, att medlem som underlåtit att inom föreskriven tid erlægga fast avgift eller uttaxerat belopp skall få kvarstå i kassan.

Avgifter och uttaxering

54 § Erkänd arbetslöshetskassa skall till verksamhetens bedrivande uttaga fasta medlemsavgifter. Dessa skall vara så bestämda att de i förening med andra för verksamheten avsedda inkomster får antagas förslå till betalning av utfästa ersättningar, förvaltningskostnader och övriga kassan åliggande utgifter samt föreskriven fondbildning.

55 § Är erkänd arbetslöshetskassas tillgångar otillräckliga för verksamhetens behöriga utövande, får kassan besluta om särskild uttaxering utan hinder av att stadgarna ej medger det. Beslutet skall godkännas av arbetsmarknadsstyrelsen. Särskild uttaxering får ej äga rum i annat fall än som nu sagts.

Fondbildning

56 § Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande per medlem räknat minst summan av förvaltningskostnader per medlem under det sistförflutna räkenskapsåret och det genomsnittliga ersättningsbelopp kassan utgivit per ersättningsdag och medlem under det sistförflutna räkenskapsåret, multiplicerat med det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem under de fem senaste åren.

Har arbetslöshetskassan mindre än 10 000 medlemmar, får arbetsmarknadsstyrelsen föreskriva att såsom fond skall avsättas större tillgångar än som följer av första stycket. Om det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem för arbetslöshetskassa är högre än vad som i allmänhet gäller för arbetslöshetskassorna, får arbetsmarknadsstyrelsen föreskriva att såsom fond skall avsättas mindre tillgångar än som följer av första stycket.

Intill dess kassan varit i verksamhet under fem år, skall arbetsmarknadsstyrelsen årligen, under beaktande av bestämmelserna i första och andra styckena, bestämma fondens minimibelopp.

Utbetalning av ersättning får ej påbörjas, förrän arbetsmarknadsstyrelsen med hänsyn till kassans tillgångar samt kassans ekonomiska ställning i övrigt lämnat medgivande till det.

Överskott på verksamheten skall tillföras fonden.

Fonden får tas i anspråk endast i den mån kassans inkomster ej förslår till täckande av kassans löpande utgifter.

Kapitalplacering

57 § Fondens tillgångar skall redovisas i en eller flera av följande former

1. obligationer som utfärdats av staten, kommun, Sveriges allmänna hypoteksbank eller Konungariket Sveriges stadshypotekskassa,

2. obligationer som garanterats av staten eller kommun,

3. obligationer eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, som offentligen utbjudits av svenskt bankaktiebolag eller Sveriges investeringsbank aktiebolag, med undantag av sådana förskrivningar, som medför rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis),

4. andra skuldförbindelser som utfärdats eller garanterats av staten eller kommun eller som utfärdats av riksbanken, postbanken, bankaktiebolag, sparbank eller centralkassa för jordbrukskredit,

5. intill högst en femtedel av fondens tillgångar i skuldförbindelser, för vilka kassan har säkerhet i form av panträtt på grundval av inteckning i annan fastighet än industrifastighet eller i tomträtt inom tre fjärdedelar av senast fastställda taxeringsvärde, varvid i taxeringsvärdet på jordbruksfastighet icke får medräknas taxeringsvärdet på växande skog; dock skall byggnad, för att inteckning i fastigheten skall godkännas, vara brandförsäkrad i svensk försäkringsanstalt eller i utländsk försäkringsanstalt med rätt att driva försäkringsrörelse här i landet, eller

6. med arbetsmarknadsstyrelsens medgivande i fastighet, avsedd för kassans verksamhet, varvid i fråga om brandförsäkring skall gälla vad som anges i 5.

Utan hinder av första stycket får ett belopp, som motsvarar högst en tiondel av fonden, redovisas i andra värdehandlingar än som avses i första stycket 1—6, dock ej i aktier eller andelar i aktiefond.

Styrelse och firmateckning

58 § Bestämmelserna i 21—23 §§, 25—30 §§ och 32—37 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om erkänd arbetslöshetskassa med följande avvikelser, nämligen

1. att styrelseledamot ej får utses för längre tid än fyra år, dock att arbetsmarknadsstyrelsen får medge att mandattiden omfattar längre tid,

2. att anställd hos kassan ej får vara styrelseordförande,

3. att arbetsmarknadsstyrelsen efter förslag av kassan skall utse en styrelseledamot jämte suppleant för honom,

4. att sådan ledamot och suppleant har rätt att för uppdragets fullgörande uppbära ersättning med belopp som arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer.

Vid tillämpningen av 37 § nämnda lag skall iakttagas att hänvisningen till 9 § skall avse 48 § denna lag.

59 § Styrelsen skall särskilt tillse

att kassans verksamhet organiseras och drives på sätt som bäst tillgodoser medlemmarnas och övriga förmånsberättigades intressen,

att kassans bokföring fullgöres i överensstämmelse med lag och givna föreskrifter samt

att medelsförvaltningen är ordnad på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall hålla sig fortlöpande underrättad om de förhållanden som kan ha betydelse för kassans verksamhet och ekonomiska ställning.

Finnes anledning antaga att kassan ej kan fullgöra sina utfästelser eller att kassans ställning kommer att fortgående försämrats eller kan stadgarna av annan orsak ej längre anses svara mot de allmänna kraven enligt 45 §, åligger det styrelsen att till föreningsstämman så snart det kan ske föreslå stadgeändring eller annan lämplig åtgärd.

Räkenskaper och årsredovisning

60 § Bestämmelserna i 38 § och 44 § första stycket lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa.

61 § Arbetsmarknadsstyrelsen får i fråga om erkänd arbetslöshetskassas räkenskaper och styrelsens årsredovisning meddela särskilda föreskrifter, som skall gälla jämte bokföringslagen (1929: 117). Handlingar av betydelse för arbetslöshetskassans verksamhet skall förvaras under den i bokföringslagen angivna tiden, om arbetsmarknadsstyrelsen ej medger annat. Räkenskapsavslutning skall ske för kalenderår.

I balansräkningen skall som skuld upptagas ett belopp, som minst motsvarar det för kassan föreskrivna lägsta fondbeloppet.

Revision

62 § Bestämmelserna i 45 § och 46 § 1 mom. samt 49—51 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om erkänd arbetslöshetskassa med följande avvikelser, nämligen

1. att styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper skall granskas av minst två revisorer,

2. att revisor får utses för tid till och med den ordinarie stämma som skall äga rum under tredje räkenskapsåret efter det han utsetts.

Vid tillämpningen av 49 § nämnda lag skall ikattas att vad där sägs om länsstyrelsen i stället skall avse arbetsmarknadsstyrelsen.

63 § Är erkänd arbetslöshetskassas verksamhet av stor omfattning eller föreligger annars särskilda skäl till det, kan arbetsmarknadsstyrelsen föreskriva att minst en av revisorerna skall vara auktoriserad revisor eller registrerad revisor.

När revisor eller revisorssuppleant utsetts skall anmälan därom ofördröjligen göras till arbetsmarknadsstyrelsen genom kassastyrelsens försorg, om han valts på föreningsstämma. Närmare föreskrifter i fråga om sådan anmälan meddelas av arbetsmarknadsstyrelsen.

Föreningsstämma

64 § Vid handhavandet av erkänd arbetslöshetskassas angelägenheter kan medlemmarna företrädas av valda ombud.

Ombuden utövar sina befogenheter vid ombudsmöte. Detta skall anses som föreningsstämma.

Ombud skall vara medlem i kassan. När särskilda skäl föreligger till det, får dock arbetsmarknadsstyrelsen medge att även annan än medlem får vara ombud.

Bestämmelserna om föreningsstämma i 53—60 §§ och 61 § första och

andra styckena lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om erkänd arbetslöshetskassa. Arbetsmarknadsstyrelsen får dock medge att ordinarie föreningsstämma skall hållas vid annan tidpunkt än före den 1 juli. Vid tillämpningen av bestämmelserna i nämnda lag skall iakttagas att vad där sägs om länsstyrelsen i stället skall avse arbetsmarknadsstyrelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen kan medge, att kassa håller ordinarie föreningsstämma endast vartannat eller vart tredje år, och meddelar i sådant fall de föreskrifter som behövs med anledning därav.

65 § Ärende, som ej angivits i kallelse till stämma och som ej särskilt meddelats medlemmarna enligt föreskrift i stadgarna, får avgöras på stämman endast om ärendet enligt denna lag eller stadgarna skall förekomma på stämman eller omedelbart föranledes av ärende som skall avgöras där. Annat ärende än som avses i 67, 71, 83 eller 88 § får dock utan att ärendet angivits i kallelse avgöras på ordinarie stämma, om tre fjärdedelar av de närvarande samtycker till det.

Utan hinder av första stycket kan på föreningsstämma beslutas att extra stämma skall utlysas för behandling av visst ärende.

Talan mot styrelseledamot, revisor, föreningsmedlem eller röstberättigad

66 § Bestämmelserna i 63—66 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa.

Ändring av stadgar m. m.

67 § Beslut om ändring av erkänd arbetslöshetskassas stadgar är giltigt endast om det vid föreningsstämma biträts av minst tre fjärdedelar av de röstande.

Innebär ändring av stadgarna att dessas innehåll anpassas till tvingande bestämmelse i denna lag, får beslut om ändringen fattas av kassans styrelse.

För att beslut om stadgeändring skall bli giltigt fordras utöver vad som anges i första och andra styckena att arbetsmarknadsstyrelsen godkänner beslutet.

Är för giltighet av beslut om stadgeändring något ytterligare villkor bestämt i stadgarna, skall det också iakttagas.

68 § Bestämmelserna i 67 § äger motsvarande tillämpning på beslut om att erkänd arbetslöshetskassa skall träda i likvidation i annat fall än när förhållande inträffat som medför att kassan enligt stadgarna skall upphöra med sin verksamhet eller när kassans medlemsantal nedgått under föreskrivet antal. Detsamma gäller beslut under likvidation, om överlåtelse av kassans rörelse eller beslut av överlåtande kassa om godkännande av fusionsavtal enligt 88 §.

69 § Beslut om ändring av erkänd arbetslöshetskassas stadgar skall ofördröjligen anmälas för registrering och får ej gå i verkställighet innan registrering skett. Vid anmälningen skall fogas två avskrifter av protokoll som förts i ärendet.

Beslut som avses i 67 eller 68 § första punkten får ej underställas arbetsmarknadsstyrelsen för godkännande annat än genom beslutets anmälan för registrering.

Beslut som avses i 68 § andra punkten skall genast underställas arbetsmarknadsstyrelsen för godkännande. Vid anmälningen skall fogas avskrift av protokoll, som förts i ärendet, och av de på föreningsstämma i ärendet framlagda handlingarna.

Likvidation och upplösning

70 § Erkänd arbetslöshetskassa skall träda i likvidation, när förhållande inträffar, på grund varav kassan enligt bestämmelse i stadgarna skall upphöra med sin verksamhet.

Nedgår erkänd arbetslöshetskassas medlemsantal under det minsta antal, som skall gälla för kassan, skall styrelsen omedelbart anmäla det till arbetsmarknadsstyrelsen, som prövar om kassan skall få fortsätta sin verksamhet. Lämnas medgivande härtill föreskriver arbetsmarknadsstyrelsen de villkor som skall gälla och bestämmer nytt minsta antal medlemmar för kassan. Beslutar arbetsmarknadsstyrelsen att ej medge kassan att fortsätta verksamheten, skall kassan träda i likvidation.

71 § Har erkänd arbetslöshetskassa beslutat träda i likvidation eller skall likvidation ske av anledning som anges i 70 eller 87 §, skall en eller flera likvidatorer väljas på föreningsstämma för att verkställa likvidationen. I stadgarna kan vara bestämt att därutöver en eller flera likvidatorer skall tillsättas i annan ordning.

72 § Har sådant förhållande inträffat som påkallar likvidation enligt 70 eller 87 § och har ej inom sex veckor därefter i registret införts uppgift om att kassan trätt i likvidation, skall rätten på ansökan av styrelseledamot eller medlem eller på anmälan av arbetsmarknadsstyrelsen och efter kassans hörande förklara att kassan skall träda i likvidation. Rätten skall därvid förelägga kassan att inom viss tid, ej understigande sex veckor, till rätten inge bevis om registrering att kassan utsett en eller flera likvidatorer vid påföljd att annars en eller flera likvidatorer förordnas av rätten.

73 § Saknar erkänd arbetslöshetskassa till registret anmäld behörig styrelse, kan styrelseledamot, kassamedlem eller borgenär eller annan, vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda kassan, ansöka hos rätten att kassan skall förklaras skyldig att träda i likvidation. Arbetsmarknadsstyrelsen kan hos rätten göra anmälan om sådant förhållande som nu sagts.

Bestämmelserna i 72 § tredje och fjärde styckena lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på ansökan eller anmälan enligt första stycket.

74 § Utser erkänd arbetslöshetskassa ej likvidatorer, fastän sådant förhållande inträffat som enligt 70 eller 87 § påkallar likvidation, är de som med vetskap om förhållandet deltagar i beslut om att fortsätta kassans verksamhet eller handlar på dess vägnar solidariskt ansvariga för uppkommande förbindelser.

75 § Bestämmelserna i 76 och 77 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa. Vid tillämpningen av 77 § nämnda lag skall iakttagas att vad där sägs om länsstyrelsen i stället skall avse arbetsmarknadsstyrelsen.

76 § Visar likvidator uppenbar motvilja eller försummelse vid fullgörande av sitt uppdrag, kan rätten på anmälan av arbetsmarknadsstyrelsen och efter likvidatorns hörande entlediga honom och förordna annan i hans ställe. Underrättelse om sådant beslut skall ofördröjligen genom rättens försorg avsändas för registrering.

77 § Bestämmelserna i 78 och 79 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa. Vid tillämpningen av bestämmelserna skall dock iakttagas att vad som i 78 § nämnda lag sägs om länsstyrelsen i stället skall avse arbetsmarknadsstyrelsen och att hänvisningen i 79 § nämnda lag till 9 § skall avse 48 § denna lag.

78 § Bestämmelserna i 80 § lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa med undantag av hänvisningen till 47 §.

Bestämmelserna i 63 § denna lag om revisor äger motsvarande tillämpning på likvidationsrevisor.

79 § Bestämmelserna i 81 § lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa med undantag av hänvisningen till 39—43 §§ och 44 § andra stycket.

Bestämmelserna i 61 § denna lag om årsredovisning äger motsvarande tillämpning på slutredovisning.

80 § Bestämmelserna i 83 §, 84 § första stycket första och andra punkterna, andra och tredje styckena samt 85—87, 89 och 90 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar gäller i tillämpliga delar i fråga om erkänd arbetslöshetskassa. Vid tillämpningen av bestämmelserna skall dock iakttagas att hänvisningen i 84 § andra stycket nämnda lag till 73 § skall avse 95 § denna lag och att, i samband med anmälan enligt 90 § nämnda lag, till arbetsmarknadsstyrelsen skall lämnas avskrifter av förvaltningsberättelsen jämte redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen.

81 § Under tid då erkänd arbetslöshetskassa är i likvidation får ej ny medlem antagas eller förskott på framtida förmåner lämnas. Rätt för medlem att vid avgång ur kassan få ut del av dess tillgångar gäller endast om medlemmen avgått innan likvidationsbeslut fattats av kassan eller meddelats av domstol.

Under likvidationen får ej de fasta avgifter och uttaxerade belopp utkrävas eller de försäkringsförmåner utges, som förfallit till betalning sedan beslutet om likvidationen fattades av kassan eller meddelades av domstol.

Arbetsmarknadsstyrelsen kan medge att kassans verksamhet får fortsättas under likvidationen, om det kan antagas främja en ändamålsenlig avveckling av kassan. Sådant medgivande får förenas med föreskrifter.

82 § Vid erkänd arbetslöshetskassas likvidation får överlåtelse av kassans tillgångar ej ske, förrän den i kallelsen på kassans okända borgenärer utsatta inställelsedagen är förbi och alla kända skulder betalats. Till sådana skulder räknas försäkringsförmån, som förfallit till betalning innan likvidationsbeslutet fattats av kassan eller meddelats av domstol, samt sådan obetald andel i kassans tillgångar som enligt stadgarna tillkommer medlem, som avgått före beslutet, eller dennes rättsinneha-

vare. Är skuld till någon del tvistig eller ej förfallen och kan betalning därför eller av annan orsak ej ske, skall medel som fordras för betalningen hållas inne.

83 § Om förslag till överlåtelse av kassans rörelse på annan erkänd arbetslöshetskassa kan åstadkommas, skall likvidatorerna utlysa föreningsstämma för behandling av förslaget och på stämman lägga fram anbud som lämnats på rörelsens övertagande.

Arbetsmarknadsstyrelsen skall ofördröjligen registrera beslut, varigenom styrelsen godkänt beslut om överlåtelse av kassas rörelse. När registrering skett, skall kassa som övertager rörelsen anses ha inträtt i den likviderande kassans rättigheter och skyldigheter. Sistnämnda kassas återstående tillgångar och handlingar skall överlämnas till övertagande kassa.

Sker ej överlåtelse av kassans rörelse, skall stadgarnas bestämmelser om förfarandet med kassans behållna tillgångar vid dess upplösning tillämpas.

84 § Har vid erkänd arbetslöshetskassas likvidation tillgångarna fördelats eller överlämnats till någon som enligt stadgarna är berättigad att övertaga dem, utan att betalning för skuld erlagts eller innehållits, eller förslår ej innehållna medel till att betala skuld, är den som uppburit något till förfång för borgenär skyldig att återbära vad han sålunda fått, om kassan ej kan fullgöra sina förpliktelser. För brist som kan uppkomma när belopp skall återbäras är likvidatorerna ansvariga efter de grunder för skadeståndsskyldighet som anges i 106, 108 och 109 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar.

Anser medlem eller annan förmånsberättigad att han vid fördelning av kassans tillgångar ej fått vad som belöper på honom, skall han väcka talan mot kassan inom tre månader efter det slutredovisning framlades på föreningsstämma vid påföljd att han annars förlorar sin talan. I fråga om återbäringskyldighet och om likvidators ansvarighet äger första stycket motsvarande tillämpning.

Har medlem eller annan förmånsberättigad ej inom fem år efter det slutredovisning lades fram på föreningsstämma anmält sig för att lyfta vad han fått vid fördelningen, har han förlorat sin rätt.

85 § Kan det antagas att erkänd arbetslöshetskassa som trätt i likvidation saknar tillgångar eller att dessa ej förslår till betalning av likvidationskostnaderna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna och efter arbetsmarknadsstyrelsens hörande förklara att likvidationen skall läggas ned och kassan anses upplöst. När sådan förklaring meddelats, gäller ej 78—84 §§. Tillgång som enligt vad nu sagts ej skall ingå i likvidation skall efter rättens förordnande tillfalla allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål.

Meddelande om förklaring enligt första stycket skall ofördröjligen genom rättens försorg avsändas för registrering.

86 § Bestämmelserna i 93 § och 94 § första stycket lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa.

87 § Är erkänd arbetslöshetskassa ej i likvidation när dess egendom avträdes till konkurs, äger 81 § motsvarande tillämpning tills konkursen

avslutats eller kassan trätt i likvidation enligt andra stycket. Vad där sägs om likvidationsbeslut skall i stället gälla beslutet om egendomsavtråde. Vidare skall iakttagas att utbetalning av dagpenning ej får ske innan konkursen avslutats.

Finns överskott när kassas konkurs avslutas och var kassan ej i likvidation då dess egendom avträdde till konkurs, skall kassan träda i likvidation. Vad i 81 och 82 §§ sägs om likvidationsbeslut skall därvid i stället avse beslutet om egendomsavtråde.

Fusion

88 § Mellan erkända arbetslöshetskassor får avtal träffas om att den ena kassan (överlåtande kassan) skall uppgå i den andra kassan (övertagande kassan) på så sätt att dels medlemmarna i den överlåtande kassan enligt avtalets närmare bestämmelser blir medlemmar i den övertagande kassan, dels den överlåtande kassan utan likvidation upplöses samt alla dess tillgångar och skulder övertages av den övertagande kassan (fusion). Fusionsavtal får ej verkställas förrän det godkänts av arbetsmarknadsstyrelsen. Sedan avtalet godkänts, skall det registreras. Fusionen anses genomförd, när registrering skett.

Registrering

89 § Hos arbetsmarknadsstyrelsen skall föras register över erkända arbetslöshetskassor för inskrivning av de uppgifter, vilka enligt denna lag skall anmälas för registrering eller i övrigt tas in i registret.

Ansökan om erkänd arbetslöshetskassas registrering och anmälan för registrering skall inges eller i betalt brev med posten insändas till arbetsmarknadsstyrelsen. Ansöknings- och anmälningsskriften med därvid fogade handlingar skall för varje kassa förvaras som bilagor till registret.

90 § Bestämmelserna i 100 § första och tredje styckena, 101 och 102 §§ samt 103 § 1 mom. lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa. Vid tillämpningen av bestämmelserna skall iakttagas att vad där sägs om länsstyrelsen i stället skall avse arbetsmarknadsstyrelsen. Vidare gäller att registrering skall vägras, förutom i fall som anges i 100 § första stycket nämnda lag, även när medgivande eller godkännande som krävs enligt denna lag ej lämnas och att bestämmelserna i 102 § nämnda lag äger motsvarande tillämpning beträffande register över erkänd arbetslöshetskassa.

91 § Vid registreringsanmälan som avser beslut om stadgeändring skall fogas två avskrifter av protokoll som förts i ärendet.

Vid registrering av erkänd arbetslöshetskassa förses det ena exemplaret av stadgarna med bevis om registreringen och återställs till kassan.

Registreras stadgeändring, förses det ena exemplaret av det protokoll som innehåller beslutet med bevis om registreringen och återställs till kassan.

92 § Mot den som inhämtat kännedom om vad registret beträffande visst förhållande innehåller vid den tidpunkt varom är fråga, kan ändring i samma förhållande med laga verkan åberopas endast om han visas ha ägt vetskap om ändringen.

Tillsyn

93 § Arbetsmarknadsstyrelsen utövar tillsyn över de erkända arbetslöshetskassorna, vilka har att ställa sig arbetsmarknadsstyrelsens anvisningar till efterrättelse.

94 § Erkänd arbetslöshetskassa är skyldig att lämna arbetsmarknadsstyrelsen eller dess ombud tillträde till föreningsstämma och sammanträde med kassans styrelse.

95 § Arbetsmarknadsstyrelsen kan meddela de erinringar i fråga om erkänd arbetslöshetskassas verksamhet som styrelsen finner påkallade.

Arbetsmarknadsstyrelsen skall förelägga erkänd arbetslöshetskassa att inom viss tid vidtaga de åtgärder som behövs för rättelse, om

1. avvikelse skett från denna lag eller de för kassan gällande stadgarna eller de författningar eller föreskrifter i övrigt som gäller för verksamheten,

2. stadgarna ej längre uppfyller de i 45 § angivna kraven,

3. kassans tillgångar ej är tillräckliga, eller

4. annan allvarlig anmärkning kan riktas mot kassans verksamhet.

Har föreläggande enligt andra stycket ej efterkommits inom bestämd tid och har det anmärkta förhållandet ej heller på annat sätt undanröjts, kan arbetsmarknadsstyrelsen förklara kassan för viss tid förlustig rätten till statsbidrag helt eller delvis. Om skäl därtill föreligger, kan arbetsmarknadsstyrelsen också hos rätten ansöka om att kassan skall förklaras skyldig att träda i likvidation. Har sådan ansökan skett, äger bestämmelserna i 72 § tredje stycket lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar motsvarande tillämpning.

Styrkes ej innan rätten avgör ärendet att meddelat föreläggande efterkommits, skall rätten förklara, att kassan skall träda i likvidation, och förordna en eller flera likvidatorer.

96 § Har erkänd arbetslöshetskassa trätt i likvidation, kan arbetsmarknadsstyrelsen förordna likvidator att tillsammans med övriga likvidatorer verkställda likvidationen. Kassans firma tecknas därvid av denne likvidator i förening med den eller dem som annars är berättigade att teckna firman.

Under kassas likvidation har arbetsmarknadsstyrelsen samma befogenheter beträffande likvidatorerna som i fråga om kassans styrelse.

Arbetsmarknadsstyrelsen kan förordna likvidationsrevisor att jämte övriga likvidationsrevisor granska likvidatorernas förvaltning och kassans räkenskaper under likvidationen.

Likvidator och likvidationsrevisor som förordnats enligt denna paragraf kan utlysas föreningsstämma. Sådan likvidator och likvidationsrevisor skall iakttaga de föreskrifter, som arbetsmarknadsstyrelsen meddelar. Arvode till likvidatorn och likvidationsrevisorn betalas av kassan med belopp som arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer. Arbetsmarknadsstyrelsen kan när som helst återkalla uppdraget.

Talan mot arbetslöshetskassas och arbetsmarknadsstyrelsens beslut

97 § Talan mot beslut av erkänd arbetslöshetskassa föres genom besvär hos arbetsmarknadsstyrelsen.

98 § Talan mot arbetsmarknadsstyrelsens beslut i ärende angående medlems rätt till ersättning eller medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa

enligt denna lag föres genom besvär hos försäkringsdomstolen, om ej annat följer av lagen (1969: 93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt.

Beslut som avses i första stycket och som ej innebär tillämpning av sistnämnda lag får av arbetsmarknadsstyrelsen underställas försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller annars särskilda skäl finns för sådan prövning.

Mot arbetsmarknadsstyrelsens beslut enligt denna lag i annat fall än som avses i första eller andra stycket föres talan hos Konungen genom besvär.

99 § Besvär skall inges till den myndighet eller det organ som har meddelat beslutet. Den omständigheten att besvären ingivits eller insänts direkt till den myndighet som har att pröva besvären utgör dock ej hinder för besvärens upptagande till prövning, om de inkommit före besvärstidens utgång.

Beträffande tid för anförande av besvär gäller även i fråga om erkänd arbetslöshetskassas beslut bestämmelserna i 12 § andra stycket förvaltningslagen (1971: 290). Besvär över arbetsmarknadsstyrelsens beslut om vägrad registrering föres sist inom två månader från beslutets dag.

Kassas beslut och arbetsmarknadsstyrelsens beslut enligt denna lag länder till omedelbar efterrättelse, om ej annat angivits i beslutet eller bestämmes av myndighet som har att pröva beslutet.

Skadestånd

100 § Bestämmelserna i 106—109 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa.

Straffbestämmelser

101 § Driver arbetslöshetskassa utan att vara registrerad verksamhet som avses i denna lag, dömes den som på kassans vägnar deltar i åtgärd eller beslut som rör verksamheten till böter eller fängelse i högst sex månader.

102 § Till böter dömes

1. styrelseledamot, likvidator eller annan som i ansökan om eller anmälan för registrering eller i därvid fogade handlingar eller i annan enligt denna lag till arbetsmarknadsstyrelsen ingiven handling eller vid lämnande av begärd upplysning till styrelsen uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift,

2. styrelseledamot eller likvidator som uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i handling som hålles tillgänglig för medlemmar eller röstberättigade eller framlägges på ombudsmöte,

3. revisor eller likvidationsrevisor som i revisionsberättelse eller annan handling, som framlägges på ombudsmöte eller på annat sätt hålles tillgänglig för medlemmar eller röstberättigade, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift om kassans angelägenheter eller uppsåtligen eller av grov vårdslöshet underlåter att göra anmärkning beträffande förvaltningen, fastän anledning därtill föreligger,

4. revisor, likvidationsrevisor eller revisors eller likvidationsrevisors medhjälpare som, oaktat han insett eller bort inse att skada kunnat följa därav, yppar något som kommit till hans kännedom vid verkställd granskning utan att det varit nödvändigt för att fullgöra hans uppdrag,

5. styrelseledamot, revisor, likvidator eller annan som ej iakttagit eller fullgör vad som åligger honom enligt 52 § första stycket, 58 § såvitt därigenom hänvisas till 37 § lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar, 60 § såvitt därigenom hänvisas till 38 § andra stycket nämnda lag, 62 § såvitt därigenom hänvisas till 50 § tredje stycket och 51 § första stycket samma lag, 63 § andra stycket, 64 § såvitt därigenom hänvisas till 55 § tredje stycket samma lag, 69 § första eller tredje stycket, 70 § andra stycket första punkten, 77 § såvitt därigenom hänvisas till 79 § första eller andra stycket samma lag, 78 § första stycket såvitt därigenom hänvisas till 80 § tredje stycket, jämfört med 50 § tredje stycket samma lag, 79 § första stycket såvitt därigenom hänvisas till 81 § andra stycket första punkten samma lag, 80 § såvitt därigenom hänvisas till 89 § första stycket och 90 § första stycket samma lag, 93 § eller 95 §.

103 § Är gärning som avses i 101 och 102 §§ belagd med straff i brottsbalken, dömes ej till ansvar enligt denna lag.

Särskilda bestämmelser

104 § Bestämmelserna i 114 och 115 §§ lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar äger motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa.

105 § De närmare föreskrifter som behövs för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av arbetsmarknadsstyrelsen.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974, då förordningen (1956: 629) om erkända arbetslöshetskassor upphör att gälla.

Det försäkringsår som slutar den 31 augusti 1973 skall löpa till och med den 31 december 1973.

Har försäkrad uppburit ersättning under tiden den 1 september—den 31 december 1973 enligt förordningen om erkända arbetslöshetskassor, äger han rätt till ersättning under ytterligare det antal dagar som följer av 14 § denna lag med avdrag för det antal dagar för vilka ersättning uppburits under nämnda tid.

Med beslut om avstängning från rätt till ersättning enligt 29—31 §§ jämställes motsvarande beslut enligt förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

2. Lagen äger icke tillämpning i fråga om registrerad understödsförening vilken vid denna lags ikraftträdande meddelar försäkring vid arbetslöshet och ej antagits som erkänd arbetslöshetskassa.

3. Vid denna lags ikraftträdande upphör lagen (1938: 96) om understödsföreningar samt kungörelsen (1912: 304) angående tillsyn å understödsföreningar m. m. och kungörelsen (1955: 576) om prövning av vissa ärenden rörande understödsföreningar att gälla i fråga om erkänd arbetslöshetskassa.

4. Registrerad understödsförening vilken vid lagens ikraftträdande är

antagen som erkänd arbetslöshetskassa skall genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg registreras hos styrelsen. I registret skall därvid införas vad som vid lagens ikraftträdande är infört i understödsföreningsregistret. Anmälningsskrifter med därvid fogade handlingar angående förening som nu angivits skall förvaras som bilagor till registret för erkända arbetslöshetskassor.

5. I fråga om beslut av erkänd arbetslöshetskassa som fattats före ikraftträdandet av denna lag och om talan mot sådant beslut tillämpas äldre lag.

6. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till bestämmelse som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall i stället den bestämmelsen tillämpas.

2 Förslag till

Lag om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 § Kontant arbetsmarknadsstöd utges enligt denna lag vid arbetslöshet till

1. den som icke är försäkrad enligt lagen (1973: 000) om arbetslöshetsförsäkring,

2. försäkrad enligt nämnda lag som efter inträdet i erkänd arbetslöshetskassa ännu ej uppfyllt medlemsvillkoret enligt lagen,

3. försäkrad enligt nämnda lag som ej har rätt till ersättning enligt lagen på grund av att ersättningsperiod gått till ända sedan han uppnått 60 års ålder, eller

4. försäkrad enligt nämnda lag som ej har rätt till ersättning enligt lagen på grund av att ersättningsperiod gått till ända sedan han uppnått 55 års ålder och blivit arbetslös av anledning som anges i 14 § andra stycket.

2 § Det kontanta arbetsmarknadsstödet handhas av arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna. Utbetalning av stödet ombesörjes av riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

3 § Kontant arbetsmarknadsstöd utgår till den som uppfyller föreskrivna ersättningsvillkor i Sverige.

Allmänna villkor för rätt till kontant arbetsmarknadsstöd

4 § Kontant arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet tillkommer den som

1. har fyllt 16 år,

2. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åta sig arbete för arbetsgivares räkning minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

3. är beredd att antaga erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han icke anmält hinder som kan godtagas,

4. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver,

5. icke kan erhålla lämpligt arbete.

Företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt, om icke arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl föreskriver annat.

5 § Erbjudet arbete skall anses lämpligt, om

1. inom ramen för tillgången på arbetstillfällen skälig hänsyn tagits till den arbetssökandes yrkesvana och förutsättningar i övrigt för arbetet samt andra personliga förhållanden,

2. anställningsförmåner är förenliga med de förmåner som utgår till den som är anställd enligt kollektivavtal eller, om sådant icke finnes, är skäliga i förhållande till de förmåner som vid jämförliga företag utgår till arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer,

3. arbetet ej hänför sig till arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärd som är lovlig enligt lag och kollektivavtal,

4. förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som angives i författning eller myndighets föreskrifter rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

Arbetsvillkor m. m.

6 § Rätt till kontant arbetsmarknadsstöd föreligger, om den arbetslöse under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete i minst fem månader (arbetsvillkor). Härvid tages hänsyn endast till månad då förvärvsarbete utförts minst tio dagar och minst 70 timmar.

Tid då förvärvsarbete har utförts får icke räknas mer än en gång för uppfyllande av arbetsvillkoret.

7 § Med tid under vilken sökanden enligt 6 § skall ha utfört förvärvsarbete jämfälls tid då han

1. i enskilt hem vårdat åldring eller handikappad i sådan utsträckning att han varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande,

2. genomgått arbetsmarknadsutbildning för vilken statligt utbildningsbidrag utgått, fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring, i samtliga fall dock tillsammans högst två månader,

3. haft semester, eller

4. eljest varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barns födelse med helt eller delvis bibehållen lön.

Vård som avses i första stycket första punkten skall anses förhindra sökanden att stå till arbetsmarknadens förfogande endast i fall då invaliditetstillägg enligt 9 kap. 2 § första stycket eller vårdbidrag enligt 9 kap. 4 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller kommunalt vårdbidrag utgår.

8 § Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § inräknas icke tid då sökanden varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnplikts-tjänstgöring, vuxenutbildning, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn under tid för vilken föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring utgått, i den mån sådan tid ej enligt 7 § jämfälls med tid under vilken förvärvsarbete utförts.

9 § Den som i minst fem månader i anslutning till att han avslutat ungdomsutbildning, sådan yrkesinriktad vuxenutbildning på heltid som omfattar minst ett läsår och som berättigar till studiesocialt stöd eller arbetsmarknadsutbildning som omfattar minst tre månader, stått till arbetsmarknadens förfogande som arbetssökande genom den offentliga arbetsförmedlingen är berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd, utan att ha uppfyllt arbetsvillkoret. Sökanden skall dock ställa sig till arbetsmarknadens förfogande inom fem månader från utbildningens avslutande, om ej särskilda skäl föreligger.

Arbetslös som avses i 1 § 3. och 4. skall vid tillämpning av första stycket anses ha fullgjort arbetsvillkoret.

10 § Vid tillämpning av 6, 7, 8 och 9 §§ tages ej hänsyn till tid innan sökanden uppnått 15 års ålder.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet form m. m.

11 § Kontant arbetsmarknadsstöd utgår i form av ett för dag beräknat belopp. Under en kalendervecka får summan av antalet ersatta och arbetade dagar samt karensdagar uppgå till högst fem.

12 § Kontant arbetsmarknadsstöd får ej utges för söndag. För helgdag som ej infaller på söndag samt för påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton får stöd utges endast om stöd utgår för minst två ytterligare dagar under samma kalendervecka och en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter helgen.

Stöd får ej utges för dag då stödtagaren uppbär föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

Karenstid och ersättningstidens längd

13 § Kontant arbetsmarknadsstöd får icke utgå förrän sökanden under en sammanhängande tid av fem kalenderveckor varit arbetslös fem dagar (karensvillkor). I karenstid inräknas endast dag för vilken stöd skulle ha utgått, om karenstiden gått till ända.

I fråga om den som före arbetslöshetens inträde haft sin huvudsakliga försörjning genom verksamhet som självständig företagare gäller en karenstid om två månader. Den tid inom vilken karenstiden beräknas skall för sådan sökande utgöra sex månader. Arbetsmarknadsstyrelsen får, om särskilda skäl föreligger, föreskriva att kortare karenstid skall gälla.

Sökande som avses i 1 § 3. och 4. behöver ej uppfylla karensvillkoret. Detsamma gäller den som är ersättningsberättigad enligt 9 §.

14 § Kontant arbetsmarknadsstöd utgår under längst 150 dagar från det karensvillkoret uppfyllts (ersättningsperiod), om ej annat följer av 15 § sista stycket. Har stödtagaren uppnått 55 års ålder innan ersättningsperioden gått till ända, är perioden i stället 300 dagar. Sedan stödtagaren uppnått 60 års ålder, är ersättningsperioden icke begränsad. Detsamma gäller sökande som avses i 1 § 4.

Även i fråga om den som fyllt minst 55 år innan ersättningsperioden gått till ända är ersättningsperioden obegränsad, om han blivit arbetslös som en omedelbar följd av nedläggning av eller bestående ändring i driften vid företag där han var anställd eller avveckling av hans verk-

samhet som självständig företagare på grund av omfattande eller genomgripande förändring i ortens näringsliv eller i den näringsgren där han utövade verksamheten samt om han i minst 24 månader under de tre åren närmast före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete.

Rätten till kontant arbetsmarknadsstöd upphör vid utgången av månaden före den under vilken den arbetslöse fyller 67 år eller när han dessförinnan börjar uppbära ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

15 § Om arbetslöshet upphör innan ersättningsperioden gått till ända, har stödtagaren, om annat ej följer av 16 §, rätt till kontant arbetsmarknadsstöd under återstående antal dagar av perioden vid ny arbetslöshet, även om han då ej uppfyller arbetsvillkoret och karensvillkoret.

Har ersättningsperioden gått till ända men har stödtagaren under perioden ånyo uppfyllt arbetsvillkoret, utgår kontant arbetsmarknadsstöd under ytterligare ersättningsperiod. Därvid skall dock karensvillkoret ånyo uppfyllas. Den nya ersättningsperioden räknas från inträdet av den arbetslöshet, då stödtagaren senast uppfyllde arbetsvillkoret.

Till den som haft heltidsarbete och söker sådant arbete men regelbundet utför deltidarbete under tid då han i övrigt är arbetslös utgår ersättning under högst 50 dagar. Om särskilda skäl föreligger, får dock ersättningstiden förlängas till vad som eljest gäller.

16 § Har en sammanhängande tid av tolv månader, vari icke inräknas tid som avses i 8 §, förflutit från det stödtagaren senast uppbär kontant arbetsmarknadsstöd, föreligger rätt till sådant stöd vid därefter inträffad arbetslöshet endast om stödtagaren då uppfyller arbetsvillkoret och karensvillkoret.

17 § Stödtagare som blivit ersättningsberättigad med stöd av 9 § kan icke erhålla kontant arbetsmarknadsstöd under ny ersättningsperiod utan att uppfylla arbetsvillkoret enligt 6—8 §§, om ej särskilda skäl föreligger.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet

18 § Helt kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 35 kronor för dag och halvt stöd med 18 kronor för dag.

19 § Helt kontant arbetsmarknadsstöd utgår till den som före arbetslöshetens inträde haft heltidsarbete och söker sådant arbete.

Halvt kontant arbetsmarknadsstöd utgår till den som före arbetslöshetens inträde haft deltidarbete omfattande minst 17 timmar i veckan samt till den som söker sådant deltidarbete.

20 § Utför någon arbete under dag då han i övrigt är arbetslös utgår helt kontant arbetsmarknadsstöd endast om den arbetslösa tiden uppgår till minst fem timmar. Om den arbetslösa tiden uppgår till minst tre timmar men inte fem timmar utgår halvt stöd.

21 § I fråga om stödtagare som är gift och som sammanbor med maken reduceras stödet med hänsyn till makens inkomst. Med gift stödta-

gare likställes stödtagare, som stadigvarande sammanbor med annan, med vilken stödtagaren varit gift eller har eller har haft barn.

I fall som avses i första stycket utgår stöd med högst följande belopp.

Makes bruttoinkomst för år	Stödbeloppets storlek	Makes bruttoinkomst för år	Stödbeloppets storlek
—23 000	35	35 001—36 000	22
23 001—24 000	34	36 001—37 000	21
24 001—25 000	33	37 001—38 000	20
25 001—26 000	32	38 001—39 000	19
26 001—27 000	31	39 001—40 000	18
27 001—28 000	30	40 001—41 000	17
28 001—29 000	29	41 001—42 000	16
29 001—30 000	28	42 001—43 000	15
30 001—31 000	27	43 001—44 000	14
31 001—32 000	26	44 001—45 000	13
32 001—33 000	25	45 001—46 000	12
33 001—34 000	24	46 001—47 000	11
34 001—35 000	23	47 001—	10

22 § Kontant arbetsmarknadsstöd nedsättes för varje månad med belopp som motsvarar en procent av stödtagarens och hans makes behållna förmögenhet över 150 000 kronor. Med gift stödtagare likställes stödtagare, som stadigvarande sammanbor med annan, med vilken stödtagaren varit gift eller har eller har haft barn.

23 § Uppbär stödtagare för viss dag halv sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning, nedsättes det kontanta arbetsmarknadsstödet för den dagen till hälften av vad som annars skolas utgå. Stödtagare som söker endast deltidsarbete äger icke rätt till stöd för dag då han uppbär halv sjukpenning.

24 § Uppbär stödtagare änke- eller änklingspension eller annan ålderspension än enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, nedsättes det kontanta arbetsmarknadsstödet med pensionsbeloppet. Uppbär han mindre än hel förtidspension eller mindre än helt sjukbidrag enligt nämnda lag, får arbetsmarknadsstödet icke överstiga ett belopp som motsvarar helt sådant stöd minskat med ersättningsbeloppet.

Uppbär stödtagare livränta från försäkringsinrättning på grund av yrkesskada eller olycksfall, nedsättes stödet enligt grunderna i första stycket.

Ersättning understigande fyra kronor för dag utbetalas ej.

Begränsning vid säsongarbetslöshet

25 § I fråga om arbetstagare som huvudsakligen är sysselsatta i yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, får arbetsmarknadsstyrelsen, om särskilda skäl föreligger, begränsa rätten till kontant arbetsmarknadsstöd.

Avstängning från rätten till kontant arbetsmarknadsstöd

26 § Stödtagare skall avstängas från rätt till ersättning under tid som anges i 27 §, om han

1. lämnat sitt arbete frivilligt utan giltig anledning,
2. skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande,
3. avvisat erbjudet lämpligt arbete, eller
4. utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat, att anställning ej kommit till stånd.

27 § Är det sannolikt att arbete som avses i 26 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar, utgör avstängningstiden sju respektive 14 dagar. I annat fall är avstängningstiden 28 dagar.

Är det uppenbart att stödtagaren ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då han vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall han vara avstängd till dess han utfört förvärvsarbete under 20 dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 26 § inträffat eller från den senare dag arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer.

28 § Bestämmelserna i 26 § 1—3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning. Avstängningstiden är i sådana fall 28 dagar. Bestämmelsen i 27 § tredje stycket äger därvid motsvarande tillämpning.

29 § Med beslut om avstängning enligt 26—28 §§ jämsättes beslut om avstängning från rätt till ersättning enligt 29, 30, 31 och 34 §§ lagen (1973: 000) om arbetslöshetsförsäkring.

Ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd m. m.

30 § Ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd göres skriftligen hos länsarbetsnämnden i det län där sökanden är bosatt. Vid ansökningsen skall fogas intyg av arbetsgivaren om sökandens arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av hans rätt till stöd.

Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyg som avses i första stycket enligt formulär som fastställs av arbetsmarknadsstyrelsen.

Utbetalning av kontant arbetsmarknadsstöd göres av den allmänna försäkringskassa i vilken sökanden är inskriven.

Fråga om kontant arbetsmarknadsstöd enligt 1 § 4. och 14 § andra stycket prövas av arbetsmarknadsstyrelsen.

Talan mot länsarbetsnämnds, allmän försäkringskassas, arbetsmarknadsstyrelsens och riksförsäkringsverkets beslut

31 § Talan mot beslut av länsarbetsnämnd och allmän försäkringskassa enligt denna lag föres genom besvär hos arbetsmarknadsstyrelsen respektive riksförsäkringsverket.

32 § Talan mot arbetsmarknadsstyrelsens och riksförsäkringsverkets beslut angående rätt till ersättning enligt denna lag föres genom besvär hos försäkringsdomstolen, om ej annat följer av lagen (1969: 93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt.

Beslut som avses i första stycket och som ej innebär tillämpning av sistnämnda lag får av arbetsmarknadsstyrelsen och riksförsäkringsverket underställas försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller annars särskilda skäl finns för sådan prövning.

Mot arbetsmarknadsstyrelsens och riksförsäkringsverkets beslut enligt denna lag i annat fall än som avses i första eller andra stycket föres talan hos Konungen genom besvär.

33 § Besvär skall inges till den myndighet eller det organ som har meddelat beslutet. Den omständigheten att besvären ingivits eller insänts direkt till den myndighet som har att pröva besvären utgör dock ej hinder för besvärens upptagande till prövning, om de inkommit före besvärstidens utgång.

Länsarbetsnämnds, allmän försäkringskassas, arbetsmarknadsstyrelsens och riksförsäkringsverkets beslut länder till omedelbar efterrättelse, om ej annat angivits i beslutet eller bestäms av myndighet som har att pröva beslutet.

Särskilda bestämmelser

34 § Har Konungen träffat överenskommelse med annan stat om andra villkor för rätt att erhålla ersättning än som föreskrives i denna lag, skall dessa villkor tillämpas.

35 § Kontant arbetsmarknadsstöd får indragas eller skäligen nedsättas, om stödtagaren medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande som är av betydelse för rätten till stöd.

36 § Har någon genom oriktig uppgift eller genom underlåtenhet att fullgöra honom åvilande uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller på annat sätt orsakat att kontant arbetsmarknadsstöd utgått obehörigen eller med för högt belopp eller har någon eljest oberhörigen eller med för högt belopp uppburit sådant stöd och har han skäligen bort inse detta, skall det som betalats ut för mycket återbetalas, om ej i särskilt fall anledning föreligger att helt eller delvis efterge återbetalningsskyldighet.

Har återbetalningsskyldighet ålagts någon enligt första stycket, får vid senare utbetalning till honom skäligt belopp innehållas i avräkning på vad som betalats ut för mycket.

37 § Lagen (1969: 93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt äger tillämpning på ersättning enligt denna lag.

38 § Beträffande minskning i vissa fall av pension med utgiven ersättning enligt denna lag gäller föreskrifterna i 17 kap. 4 § andra stycket lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

39 § De närmare föreskrifter som finns erforderliga för tillämpningen av denna lag, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av arbetsmarknadsstyrelsen och riksförsäkringsverket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

3 Förslag till

Lag om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet

Härigenom förordnas som följer.

1 § Arbetsgivaravgift för finansiering av arbetslöshetsersättning enligt lagen (1973: 000) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1973: 000) om kontant arbetsmarknadsstöd erlägges till staten enligt denna lag.

2 § Arbetsgivare erlägger årligen arbetsgivaravgift med belopp som motsvarar fyra tiondels procent av summan av vad arbetsgivaren under året utgivit som lön till arbetstagare i pengar eller i naturaförmåner i form av kost eller bostad eller, i fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten lagen (1962: 381) om allmän försäkring, annan ersättning för utfört arbete.

Vid beräkningen av avgiften tages icke hänsyn till arbetstagarens lön eller ersättning i vad den för år räknat överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Hänsyn tages ej heller till arbetstagare, vars lön under året understigit femhundra kronor. Vidare bortses vid denna beräkning från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, om ej fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten lagen (1962: 381) om allmän försäkring är för handen.

Avgift erlägges icke för arbetstagares lön vid sjukdom eller ledighet för vård av sjukt barn eller med anledning av barns födelse till den del lönen motsvarar sjukpenning eller föräldrapenning, som arbetsgivare äger uppbära enligt bestämmelserna i 3 kap. 16 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

3 § Med arbetsgivare avses i denna lag den som enligt 19 kap. 1 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring skall erlägga avgift till sjukförsäkring.

4 § Avgifterna för finansiering av arbetslöshetsersättningen föres till en fond, benämnd arbetslöshetsfonden, som förvaltas enligt grunder som Konungen fastställer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

4 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Angående debitering och uppbörd av avgifter från arbetsgivare enligt lagen om allmän försäkring samt avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen om yrkesskadeförsäkring ävensom avgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift, lagen om lönegarantiavgift och lagen (1971: 282) om arbetarskyddsavgift skall gälla vad nedan stadgas.

Föreslagen lydelse

1 §²

Angående debitering och uppbörd av avgifter från arbetsgivare enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring samt avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring ävensom avgifter enligt förordningen (1960: 77) angående byggnadsforskningsavgift, lagen (1970: 742) om lönegarantiavgift, lagen (1971: 282) om arbetarskyddsavgift samt lagen (1973: 000) om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet skall gälla vad nedan stadgas.

Avgift för frivillig försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen om yrkesskadeförsäkring uppbäres i den ordning verket bestämmer.

2 §³

I denna förordning förstås med

arbetsgivaravgift: summan av arbetsgivarens avgifter enligt

1 § första stycket;

avgiftsunderlag: belopp varå avgift, som avses i 1 § första stycket, skall beräknas för arbetsgivaren;

utgiftsår: det kalenderår för vilket avgiftsunderlag skall bestämmas.

Såvitt gäller beräkning av avgiftsunderlag för avgift till sjukförsäkringen och försäkringen för tilläggspension samt för lönegarantiavgift skall med lön enligt denna förordning förstås jämväl sådan ersättning, som enligt 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten el-

Såvitt gäller beräkning av avgiftsunderlag för avgift till sjukförsäkringen och försäkringen för tilläggspension, för lönegarantiavgift samt för arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet skall med lön enligt denna förord-

¹ Förordningen omtryckt 1962: 396. Senaste lydelse av rubriken 1962: 396.

² Senaste lydelse 1971: 287.

³ Senaste lydelse 1970: 744.

Nuvarande lydelse

I 11 kap. 2 § andra stycket lagen om allmän försäkring anses såsom inkomst av anställning.

Föreslagen lydelse

ning förstås jämväl sådan ersättning, som enligt 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten eller 11 kap. 2 § andra stycket lagen (1962: 381) om allmän försäkring anses såsom inkomst av anställning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974.

Vid debitering enligt 20 § första stycket av arbetsgivares preliminära avgift för år 1974 och 1975 skall hänsyn tagas även till avgiftsuttaget enligt lagen (1973: 000) om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 9 mars 1973.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ny lagstiftning om kontant stöd vid arbetslöshet* och anför.

1 Inledning

I prop. 1973: 1 (bil. 13 s. 28) redovisas riktlinjerna för en reform av det ekonomiska stödet vid arbetslöshet. I samma prop. (s. 121) föreslås att riksdagen, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1973/74 till Kontant stöd vid arbetslöshet beräknar ett förslagsanslag av 680 milj. kr. Jag avser att nu ta upp frågan om den närmare utformningen av arbetslöshetsskyddet.

År 1964 begärde riksdagen att bl. a. frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring skulle utredas (mot. 1964: I: 37, 596 och 739 samt II: 51, 724, 908 och 957, 2LU 1964: 48, rskr 1964: 310). Med anledning härav tillkallade dåvarande chefen för inrikesdepartementet den 3 juni 1966 sakkunniga att utreda frågor om kontant stöd vid arbetslöshet. I direktiven för de sakkunniga erinrades bl. a. om att utredningen borde vara förutsättningslös. Den borde undersöka och föreslå de former för kontant stöd vid arbetslöshet som kunde befinnas lämpligast med hänsyn till övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder och vissa grupperns särskilda förhållanden.

De sakkunniga, som antog benämningen utredningen om kontant stöd vid arbetslöshet (KSA-utredningen), avlämnade i september 1967 delbetänkandet (SOU 1967: 62) Stödformer för arbetslösa äldre arbetstagar. Förslaget låg till grund för vissa år 1968 vidtagna ändringar i förordningen (1956: 629) om erkända arbetslöshetskassor (kassaförordningen; omtryckt 1964: 495, ändrad senast 1971: 900), förordningen (1956: 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor (statsbidragsförordningen; omtryckt 1968: 141, ändrad senast 1971: 141) och arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368) (SFS 1968: 140, 141 och 246).

KSA-utredningen har här efter i april 1971 avlämnat slutbetänkandet (SOU 1971: 42—44) Försäkring och annat kontant stöd vid arbetslöshet¹. Betänkandet innehåller bl. a. förslag till lag om arbetslöshetsförsäkring och till lag om kontant arbetsmarknadsstöd. Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Efter remiss har yttranden över KSA-utredningens betänkande avgetts av socialstyrelsen, riksförsäkringsverket (RFV), statskontoret, statistiska centralbyrån (SCB), bankinspektionen, försäkringsinspektionen, riksrevisionsverket, riksskatteverket, statens avtalsverk, skolöverstyrelsen (SÖ), universitetskanslersämbetet (UKÄ), lantbruksstyrelsen, kommerskollegium, arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), statens invandrarverk (SIV), statens handikappråd, sjukpenningutredningen, 1968 års utbildningsutredning, kommittén för studiestöd åt vuxna (SVUX), centrala studiehjälpsnämnden (CSN), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Föreningen skogsbrukets arbetsgivare, Handelsn arbetsgivarorganisation (HAO), Skogs- och lantarbetsgivareföreningen, Handelsanställdas förbund, Landsorganisationen i Sverige (LO), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Svenska transportarbetareförbundet, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Sveriges arbetares centralorganisation (SAC), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation (Samorganisationen), Försäkringskasseförbundet, Fredrika-Bremer-Förbundet, Handikapporganisationernas centralkommitté, Kooperativa förbundet (KF), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Svenska taxiförbundet, Svenska åkeriförbundet, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Svenska företagares riksförbund, Sveriges köpmannaförbund, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, Folkbildningsförbundet, Sveriges förenade studentkårer (SFS) och Uppsala studentkår.

Remissinstanserna har bifogat yttranden från ett stort antal myndigheter och sammanslutningar, bl. a. från lantbruksnämnder, länsarbetsnämnder, arbetstagarorganisationer och handelskamrar.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 tillkallade chefen för socialdepartementet numera överdirektören Hans Järnbrink med uppdrag att såsom sakkunnig utreda de tekniska förutsättningarna för att inordna bl. a. förmåner som utgår vid arbetslöshet i beskattningssystemet. I direktiven för utredningen, som antog namnet

¹ Betänkandet har avgetts av riksdagsledamöterna Lars Larsson, ordförande Erik Filip Petersson, Hans Nordgren, Claes Elmstedt och Viola Sandell, numera avdelningschefen Annika Baude, kassaföreståndaren Karl-Axel Bäck, numera byrådirektören Algot Elf, borgarrådet Sören Carlson, kanslirådet Olof Petersson samt direktörsassistenten Inge Svensson. I utredningsarbetet har som experter deltagit byråcheferna Bernt Erics, Ove Jönsson, Kurt Ljungholm och Sven F. Bengtson, byrådirektören Margit Strandberg, direktören Lars Tobisson, numera rättschefen Hans-Olov Stark, numera försäkringsdomaren Ingemar Cosmo samt kanslirådet Stig Wernlund.

sjukpenningutredningen, erinrades om att utredningsmannen borde samråda med KSA-utredningen och beakta resultatet av dess arbete. Utredningen avlämnade i september 1972 betänkandet (SOU 1972: 60) Beskattade förmåner vid sjukdom och arbetslöshet m. m. I betänkandet finns bl. a. vissa förslag till ändringar i KSA-utredningens förslag till lag om arbetslöshetsförsäkring och till lag om kontant arbetsmarknadsstöd.

Efter remiss har yttranden över sjukpenningutredningens betänkande avgetts av kammarrätten i Göteborg, socialstyrelsen, RFV, statskontoret, försäkringsinspektionen, riksrevisionsverket, riksskatteverket, statens avtalsverk, UKÄ, AMS, länsstyrelserna i Stockholms, Hallands, Skaraborgs, Västmanlands och Norrbottens län, yrkesskadeförsäkringskommittén, Svenska landstingsförbundet, Svenska kommunförbundet, SAF, LO, TCO, SACO, SR, SAC, Samorganisationen, Försäkringskasseförbundet, Svenska Personal-Pensionskassan (SPP), Svenska försäkringsbolagets riksförbund, Folksam, LRF, Svensk industriförening, SHIO, SFS, Fredrika-Bremer-Förbundet och Husmodersförbundet hem och samhälle.

Riksdagen har i skrivelse i maj 1967 och mars 1972 till Kungl. Maj:t funnit dels att frågan om en inkomstgarantiförsäkring bör bli föremål för prövning, dels att det är lämpligt att vissa frågor om kassärsättning åt företagare tas upp i samband med prövningen av KSA-utredningens förslag (mot. 1967: II: 360, SU 1967: 112, rskr 1967: 272 samt mot. 1972: 1378 och 1407, InU 1972: 3, rskr 1972: 63).

Genom skrivelse till mig den 23 oktober 1972 har AMS överlämnat en inom styrelsen upprättad promemoria med förslag till ersättningsberäkning vid arbetslöshet del av vecka inom arbetslöshetsförsäkringen.

Jag tar även upp dessa frågor till behandling i förevarande sammanhang.

På föredragning av chefen för finansdepartementet har Kungl. Maj:t tidigare i dag beslutat föreslå riksdagen att bl. a. de utgående ersättningarna vid arbetslöshet blir inkomstbeskattade. Det är mot den bakgrunden som jag här tar upp frågan om utformningen av förmånerna vid arbetslöshet.

Chefen för socialdepartementet har dessutom förut i dag anmält förslag till de ändringar i bestämmelserna om tilläggs pension som behövs vid tillgodoräknande som pensionsgrundande inkomst av bl. a. dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen och kontant arbetsmarknadsstöd. Han har vidare tagit upp dels vissa samordningsfrågor vid sammanträffande av pensionsförmåner enligt lagen om allmän försäkring och arbetslöshetsersättning, dels frågor rörande förtidspension till äldre försäkrade som föranleds av de föreslagna ändringarna beträffande förmånerna vid arbetslöshet.

2 Nuvarande ordning

2.1 Arbetslöshetsförsäkringen

Den frivilliga statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen tillkom genom beslut av 1934 års riksdag och trädde i verksamhet 1935. Försäkringen handhas av arbetslöshetskassor, organiserade av de försäkrade själva och erkända av en statlig tillsynsmyndighet. Kassorna är i föreningsrättsligt hänseende organiserade som understödsföreningar och lyder såsom sådana under lagen (1938: 96) om understödsföreningar (UFL). Enligt 1 § kungörelsen (1912: 304) angående tillsyn å understödsföreningar m. m. i dess lydelse enligt kungörelsen (1957: 224) är AMS tillsynsmyndighet för kassorna. Den 1 juli 1972 trädde en ny lag (1972: 262) om understödsföreningar i kraft. I övergångsbestämmelserna föreskrivs att gamla UFL fortfarande skall gälla i fråga om erkänd arbetslöshetskassa och sådan icke erkänd arbetslöshetskassa som registrerats före den nya lagens ikraftträdande.

Gällande föreskrifter om arbetslöshetsförsäkringen återfinns i övrigt i kassaförordningen, statsbidragsförordningen, kungörelsen (1957: 481, ändrad senast 1968: 142) med tillämpningsföreskrifter till arbetslöshetskasseförordningen och kungörelsen (1957: 482) angående handläggningen av frågor om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

De nuvarande kassorna är i allmänhet bildade av de fackliga organisationerna på olika yrkesområden men är juridiskt sett fullt fristående i förhållande till dessa. Även icke fackligt organiserade arbetstagare inom en kassas verksamhetsområde äger rätt till medlemskap.

För att en understödsförening skall kunna antas till erkänd arbetslöshetskassa fordras bl. a. att stadgarna står i överensstämmelse med arbetslöshetskasseförordningen. Den är utformad så att den anger vad som skall intas i stadgarna. De skall sålunda innehålla föreskrifter om medlemskap, avgifter, villkor för rätt till arbetslöshetsersättning, ersättningens former och storlek, ersättningstidens längd och kassans fondbildning.

Arbetslöshetskassornas utgifter omfattar kostnaderna för försäkringsersättning (dagpenning jämte visst barntillägg), fondering och förvaltning.

Förvaltningskostnaderna varierar starkt mellan kassorna beroende på bl. a. medlemsantal och verksamhetens omfattning. I allmänhet har kostnaderna kunnat nedbringas genom gemensam administration med vederbörande fackliga organisation, t. ex. gemensam personal, lokaler o. dyl.

Arbetslöshetskassornas inkomster utgörs av medlemsavgifter, statsbidrag och räntor på fonderade medel. Medlemmarna i kassa är i många fall indelade i klasser. Indelningen är beroende på medlemmarnas ar-

betslöshetsrisk och inkomstförhållanden. Medlemsavgifterna fastställs av AMS. De varierar starkt mellan såväl kassor som klasser. Någon utjämning kassorna emellan beträffande avgifterna förekommer inte. Där emot är statsbidraget konstruerat så att en avgiftsutjämningseffekt uppnås.

Statsbidraget till dagpenningersättningen i arbetslöshetsförsäkringen omfattar en proportionell del, grundstatsbidraget, och en till antalet ersättningsdagar per årsmedlem knuten progressiv del, dagpenningbidraget. Statsbidraget till kassorna utbetalas årsvis i efterskott. När särskilda skäl föreligger, kan dock under verksamhetsåret förskott på statsbidraget utbetalas.

I kassaförordningen (41 §) finns bestämmelser om fondbildning. Avgifterna i kassan skall vara så avvägda att de tillsammans med övriga inkomster uppfyller kravet på föreskriven fondbildning. Med hänsyn till riskutjämningen är fondkravet större i en arbetslöshetskassa med litet medlemsantal än i kassa med högre medlemsantal. Fondens storlek bestäms dessutom av förvaltningskostnader, genomsnittligt ersättningsbelopp per ersättningsdag och medlem senaste året samt genomsnittligt antal ersättningsdagar per medlem under de senaste tio åren.

Även bestämmelser för fondmedlens placering finns intagna i förordningen (42 §). De följer i stort det reglemente som enligt lagen om allmän försäkring gäller för de allmänna försäkringskassorna i vad avser sjukförsäkringens fonder. För arbetslöshetskassornas del gäller dock att högst en femtedel av fonden — efter AMS' medgivande — får placeras i skuldförbindelser med säkerhet i fastighetsinteckningar.

UFL:s bestämmelser gäller för arbetslöshetskassorna i den mån kassorna inte uttryckligen undantagits från bestämmelsernas tillämplighet. Med hänsyn till de i kassaförordningen intagna bestämmelserna om minimigräns för medlemsantalet (3 §), försäkringsår (7 §), medlemskap (9—14 §§), avgifter och uttaxering (16—17 §§), fondbildning (41—42 §§), styrelse m. m. (43—44 §§) och om återkallande av antagande (45—50 §§) är emellertid UFL:s betydelse för arbetslöshetskassorna i praktiken endast knuten till en rad föreningsrättsliga bestämmelser av mera allmän natur. Hit hör regler om styrelse, firmateckning, revision, föreningssammanträde, stadgeändring samt likvidation och upplösning.

Enligt UFL skall varje förening som har till uppgift att bereda understöd vid arbetslöshet vara registrerad som understödsförening. Ett viktigt undantag finns dock i 90 § UFL. I denna paragraf anges, att "fackförening, fackförbund eller annan liknande förening för vårdande av yrkesangelägenheter" inte är underkastad reglerna i UFL av den anledningen att föreningen meddelar understöd vid arbetslöshet.

Med ett enda undantag är numera alla registrerade understödsföreningar som bereder understöd vid arbetslöshet antagna som erkända

arbetslöshetskassor. Den enda förening som inte är erkänd har enligt uppgift från AMS numera i huvudsak upphört att driva verksamhet. Formellt har man emellertid alltså anledning att räkna med tre olika slag av föreningar som bereder understöd vid arbetslöshet, nämligen (1) erkända arbetslöshetskassor, (2) understödsföreningar som inte har ställningen av erkänd arbetslöshetskassa samt (3) fackliga organisationer som inte är underkastade bestämmelserna i UFL.

Det finns ett flertal grundläggande och betydelsefulla skillnader mellan de erkända arbetslöshetskassorna och övriga understödsföreningar. Verksamhetens ändamål, organisation och finansiering utgör tydliga exempel på sådana olikheter. Medan pensionskassor och begravningskassor i princip baserar hela sin verksamhet på medlemsavgifter utgår betydande statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna. AMS har ett sanktionsmedel mot de erkända arbetslöshetskassorna som försäkringsinspektionen saknar. Den kan förklara att kassan inte skall ha något statsbidrag. Slutligen föreligger även den principiella skillnaden, att de under försäkringsinspektionens tillsyn lydande föreningarna skall bidra till kostnaderna för tillsynsverksamheten (67 § UFL), medan AMS' motsvarande utgifter betalas av statsmedel.

Erkänd arbetslöshetskassa — i det följande kallad arbetslöshetskassa — är öppen för alla löntagare inom kassans verksamhetsområde. Samtliga kassor är organiserade som rikskassor och är i allmänhet avsedda för anställda inom vissa avgränsade yrkesområden. Undantagsvis kan även företagare tillhöra arbetslöshetsförsäkringen.

Kassaförordningen (9 §) tar upp vissa omständigheter som obligatoriskt skall utgöra hinder mot medlemskap. Dessutom kan kassa i vissa angivna fall (10 §) vägra medlemskap eller utesluta medlem ur kassan.

Ingen får samtidigt vara medlem i mer än en arbetslöshetskassa. Detta regleras i förordningen genom bestämmelse om att som villkor för inträde i kassa gäller att man inte är medlem i annan kassa. Den som inte har uppnått viss i stadgarna angiven ålder är även utesluten från rätt att bli medlem. Denna föreskrift hänger samman med att understöd från kassa endast kan utgå till den som fyllt 16 år.

Bland de obligatoriska villkoren för rätt till medlemskap tas även upp kravet på att vederbörande skall vara löntagare. Den som icke mot avlöning används till arbete för annan räkning har nämligen inte rätt att vinna inträde i kassa. En löntagare har emellertid rätt att i viss utsträckning arbeta som självständig företagare. Det framgår motsättningsvis av föreskriften att den som under de senaste tolv månaderna under längre tid än fem månader har varit enbart företagare inte får kvarstå som medlem i kassa.

Den som arbetar uteslutande för sin makes räkning får inte bli medlem i erkänd arbetslöshetskassa. Även i detta fall finns ett tidsmått angivet så till vida att den som uteslutande utfört sådant arbete under

mer än fem månader under senast förflutna tolv månaderna inte får kvarstå i kassan. Har arbete för make utförts under kortare tid har vederbörande rätt att vinna inträde eller kvarstå som medlem. AMS får beträffande viss kassa medge undantag från dessa bestämmelser.

Kassa har rätt att i stadgarna införa bestämmelser enligt vilka inträde kan vägras eller medlem kan uteslutas. Om kassans verksamhetsområde är begränsat, har kassan under vissa i kassaförordningen angivna förutsättningar rätt att vägra medlemskap eller utesluta medlem som inte tillhör verksamhetsområdet. I fråga om samtliga existerande kassor gäller att kassans styrelse äger rätt att vägra inträde för person som inte tillhör och inte heller under minst tre av de senast förflutna tolv månaderna har tillhört verksamhetsområdet. Medlem som inte uppfyller dessa villkor kan av kassan uteslutas.

Den som under de senaste tolv månaderna under längre tid än fem månader har använts till arbete uteslutande av förälder eller adoptant, barn eller adoptivbarn får, om föreskrifter härom tas in i stadgarna, vägras inträde i kassan eller uteslutas ur kassan.

I stadgarna kan också tas in bestämmelser om att kassan skall vägra person inträde eller utesluta medlem för vilken synnerlig risk för arbetslöshet är för handen på grund av varaktig nedsättning av arbetsförmågan, lättja, dryckenskap eller annan sådan anledning. Vidare kan person som svikligen lämnat oriktig uppgift eller förtigit något som är av betydelse för hans rätt till medlemskap eller ersättning vägras inträde eller uteslutas. I dessa fall skall besluten anmälas till tillsynsmyndigheten. Den som inte ställer sig kassans stadgar till efterrättelse kan uteslutas. Från rätt att vinna inträde i kassa eller att där kvarstå som medlem kan kassan utesluta den vars ålder överstiger viss gräns.

Utlänning äger samma rätt till inträde i kassa som svensk medborgare. AMS får emellertid föreskriva begränsningar i denna rätt (11 § första stycket). Någon sådan begränsning har inte utfärdats.

Om Kungl. Maj:t träffar överenskommelse med främmande stat får kassa med stöd av sådan överenskommelse tillämpa andra villkor för utlännings rätt att vinna inträde eller kvarstå som medlem än som stadgas i kassaförordningen (11 § andra stycket). Några särskilda villkor har inte införts i kassastadgar med stöd härav.

Om det inträffar omständighet som kan föranleda att medlem utesluts skall styrelsen underrätta honom härom. Han skall härvid få skälig tid att avge förklaring (12 §).

Kassa får inte utesluta någon under tid, då han på grund av redan inträffad arbetslöshet är berättigad till dagpenning. Vid svikligt förfarande kan medlem dock uteslutas omedelbart (13 §).

Kassa får enligt kassaförordningen inte begränsa rätten för medlem att utträda ur kassan (14 §). Som villkor för medlemskap i fackorganisation kan organisationen föreskriva skyldighet att tillhöra viss kassa.

Flertalet organisationer som har bildat kassa har begagnat sig av detta. I dessa fall medför utträde ur kassa i allmänhet också utträde ur organisationen.

Den som inte senast vid utgången av åttonde veckan efter den tid på vilken avgift till kassan belöper har erlagt förfallen avgift eller anmält förhållande som medger betalningsbefrielse skall anses ha utträtt ur kassan. Beslut härom behöver således inte fattas av styrelsen i varje särskilt fall. I kassor med månadsavgifter har tiden inom vilken avgift skall vara erlagd satts till två månader (17 § första stycket). Den som har underlåtit att anmäla förhållande som kan grunda betalningsbefrielse eller på grund av särskilda skäl icke erlagt avgift kan emellertid efter beslut av kassans styrelse få kvarstå i kassan. När särskilda skäl åberopas skall AMS godkänna styrelsens beslut (17 § andra stycket). Tillsynsmyndigheten får också beträffande viss kassa medge att respitiden bestäms till tjugosjätte veckan resp. sjätte månaden. Denna bestämmelse har tillkommit särskilt med tanke på sjöfolket.

I fråga om stadgeändring krävs enligt 42 § första stycket UFL för att beslut om ändringen skall bli giltig att samtliga röstberättigade har förenat sig därom eller att beslut har fattats vid två på varandra följande föreningsammansamlingar — varav minst ett ordinarie — och av två tredjedelar av de röstande på sista sammankommet. Om beslutet avser sådan ändring av arbetslöshetskassas stadgar som fordras för att statsbidrag skall utgå räcker det om tre fjärdedelar av de röstande biträder beslutet. I paragrafens andra stycke föreskrivs att om ändringen gäller införande av ny grund för medlems uteslutning och bestämmelsen skall avse även dem som är medlemmar när stadgeändringsfrågan avgörs, skall samtliga medlemmar samtycka för att ändringen skall bli giltig. I alla dessa fall fordras enligt tredje stycket att tillsynsmyndigheten godkänner ändringen. Om stadgarna innehåller ytterligare villkor för giltighet av stadgeändring så skall de enligt fjärde stycket också gälla.

Understödsförening skall träda i likvidation när föreningen enligt sina stadgar skall upphöra med sin verksamhet. Om understödsförening inte var i likvidation när dess egendom avträdades till konkurs skall föreningen träda i likvidation, om det finns överskott efter konkursens avslutande. Slutligen skall förening träda i likvidation om understödsförenings rörelse i sin helhet skall överlåtas på annan understödsförening. Vid beslut om att understödsförening skall träda i likvidation i andra än de nämnda fallen skall, enligt 43 § första stycket UFL, den allmänna bestämmelsen i 42 § första stycket och bestämmelserna i tredje och fjärde stycket tillämpas. Detsamma gäller vid överlåtelse av understödsförenings rörelse eller del därav enligt 59 och 66 §§.

Enligt 44 § första stycket UFL skall beslut om ändring av understödsförenings stadgar anmälas för registrering av styrelsens ordförande. Det får inte gå i verkställighet innan registrering har skett. Vid anmälan

skall fogas två avskrifter av protokoll i ärendet. Dessa avskrifter skall vara bestyrkta av notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter. I andra stycket föreskrivs att andra beslut än överlåtelsebeslut inte får underställas tillsynsmyndigheten för gillande på annat sätt än genom anmälan om registrering. Enligt tredje stycket skall beslut om överlåtelse av förening anmälas hos tillsynsmyndigheten för godkännande. Överlåtelse under likvidation skall anmälas av likvidatorerna och överlåtelse i andra fall av styrelsens ordförande. Vid anmälan skall fogas avskrift av protokoll, bestyrkt på sätt i första stycket föreskrivs, samt handlingar framlagda på föreningsstämma.

Såsom allmänt villkor för rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäringen gäller att ersättning endast får utgå till arbetslös medlem över 16 år, som är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åta sig arbete (20 §). Försäkrad som önskar ersättning skall personligen söka arbete hos offentlig arbetsförmedling (22 §). Möjlighet finns dock att i särskilda fall efterge denna skyldighet. Den försäkrade skall dessutom vara beredd att ta erbjudet lämpligt arbete. Medlem skall för en tid av 28, i vissa fall 14, kalenderdagar avstängas från rätt till ersättning, om han frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller om han avskedats på grund av otillbörligt uppförande. Samma påföljd inträder, om medlemmen avvisar lämpligt arbete eller utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat, att anställning inte kommit till stånd (36 § första stycket). I vissa fall kan kassa besluta att ersättning inte skall utges förrän medlem förvärvat arbetat 20 dagar (36 § tredje stycket). Erbjudet arbete skall anses lämpligt, om det motsvarar medlemmens krafter och färdigheter, om det är förenat med avlöning som prövas vara skälig i förhållande till lön som utgår för sådant arbete enligt kollektivavtal eller, om kollektivavtal inte finns, i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för samma arbete, om det inte hänför sig till arbetsplats där arbetskonflikt råder, om förhållandena på arbetsplatsen väsentligen motsvarar vad som i lag finns föreskrivet om åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall och om det inte heller i övrigt föreligger särskilda omständigheter med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur (36 § fjärde stycket).

Rätten till ersättning är vidare beroende av att medlemmen har uppfyllt visst arbets- och avgiftsvillkor.

I 23 och 24 §§ kassaförordningen har bl. a. uppställts ett 12-månadersvillkor som förutsättning för rätt till ersättning. 12-månadersvillkoret är avsett att bl. a. trygga medlemskapets kontinuitet. Det innebär att medlem — för att kunna få ersättning — måste antingen ha arbetat och erlagt avgifter för minst tolv månader eller först ha arbetat och erlagt avgifter för minst tre månader samt därefter ha 1. genomgått av tillsyns-

myndigheten godkänd yrkesutbildning eller 2. fullgjort värnplikt eller 3. åtnjutit tilläggssjukpenning på grund av havandeskap samt på grund härav varit befriad från avgiftsskyldighet så länge att den sammanlagda tiden uppgår till minst tolv månader.

De tolv månaderna enligt detta villkor behöver inte ligga i följd utan kan vara spridda över flera år under förutsättning att medlemskapet är obrutet. När medlem en gång uppfyllt 12-månadersvillkoret behöver detta inte prövas på nytt vid senare arbetslöshetsperiod under samma medlemskap.

Vid prövning av 12-månadersvillkoret får endast sådana avgifter tillgodoräknas som erlagts för tid, då medlem utfört avlönat arbete för annans räkning utanför sitt hem i minst den omfattning som anges i kassans stadgar (10—15 dagar per månad) eller med bibehållen lön åtnjutit ledighet av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring och havandeskap (t. ex. semester). I vissa fall får avgifter tillgodoräknas även för tid, då medlem arbetat som företagare eller som hemarbetare.

En del kassor har infört bestämmelsen att medlem skall erlägga avgift för varje månad, oavsett om han utfört avlönat arbete eller ej (kontinuerlig avgift). Detta innebär i sak ingen ändring i fråga om kravet att medlem skall ha utfört avlönat arbete för rätt att tillgodoräkna erlagd avgift.

Utöver 12-månadersvillkoret uppställs i 23 och 24 §§ kassaförordningen ett 5-månadersvillkor som förutsättning för rätt till ersättning. 5-månadersvillkoret innebär att medlem — för att kunna få ersättning — under de 12 månaderna närmast före arbetslöshetens inträdande måste sammanlagt minst 5 månader ha 1. arbetat och erlagt avgift eller 2. varit befriad från avgiftsplikt på grund av yrkesutbildning (godkänd av tillsynsmyndigheten) eller värnplikt eller 3. åtnjutit tilläggssjukpenning i anledning av barnsbörd.

I den nämnda 12-månadersperioden inräknas inte tid, då medlem avgiftsbefriats på grund av styrkt sjukdom (överhoppningsbar tid).

5-månadersvillkoret skall uppfyllas innan medlemmen första gången erhåller ersättning under försäkringsåret (1.9—31.8). Tillsynsmyndigheten får i vissa fall medge att 5-månadersperioden ersätts med en 4-månadersperiod.

Vid prövningen av 5-månadersvillkoret får endast sådana avgifter tillgodoräknas som erlagts för tid, då medlem antingen utfört avlönat arbete för annans räkning utanför sitt hem i minst den omfattning som anges i kassans stadgar (10—15 dagar per månad) eller med bibehållen lön åtnjutit ledighet av annan anledning än sjukdom, värnplikts-tjänstgöring och barnsbörd (t. ex. semester). I vissa fall får avgifter tillgodoräknas även för tid då medlem arbetat som företagare eller som hemarbetare.

Enligt 28 § kassaförordningen får ersättning inte utges till medlem

förrän han varit arbetslös *fem* dagar (karenstid). Dessa dagar behöver inte ligga i följd utan kan vara utspridda över en sammanhängande tid av högst fem kalenderveckor. Om karenstid har fullgjorts en gång under försäkringsåret gäller den för återstoden av detta år (28 § 3 mom. första stycket).

För att få räkna viss dag som karensdag måste medlem den dagen vara arbetslös, vara anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen och även i övrigt uppfylla villkoren för ersättningsrätt. Arbetslös dag före första besöket på förmedlingen får således inte räknas som karensdag. Dag för vilken permitteringslön utgår får räknas som karensdag.

Enligt 31 § 1 mom. kassaförordningen får medlem inte uppbära dagpenning för mer än 150 dagar (30 veckor) under varje försäkringsår. Tillsynsmyndigheten äger dock för viss kassa eller viss klass medge att dagpenning får utgå för högst 200 dagar (40 veckor) under varje försäkringsår. Sådant medgivande har lämnats till kassor med sammanlagt ca 600 000 medlemmar. Dessa kassor är verksamma inom tjänstemannområdet och har i allmänhet få men relativt långvariga ersättningsfall.

Försäkrad som fyller minst 60 år det försäkringsår då nämnda ersättning enligt 31 § 1 mom. har börjat utgå kan erhålla extra ersättning i högst 300 dagar utöver angivna ersättningstid (31 § 2 mom. första stycket). AMS kan medge sådan förlängning av ersättningstiden även för försäkrad som fyllt minst 55 år, om han har blivit arbetslös på grund av företagsnedläggning eller bestående driftinskränkning eller, om han är företagare, måst nedlägga rörelsen på grund av omfattande eller genomgripande förändring i ortens näringsliv eller inom ifrågasvarande näringsgren (31 § 2 mom. tredje stycket).

Extra ersättning får utgå längst till och med månaden före den då medlemmen fyller 67 år eller till dess ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag börjar utgå till honom enligt lagen om allmän försäkring.

Medlem som fyllt 67 år får i de kassor där ersättning utgår efter 67 års ålder ersättning för högst 75 dagar per försäkringsår.

Arbetslöshetsförsäkringen är så konstruerad, att ersättning utgår för högst fem dagar per kalendervecka (32 §).

Ersättningsformerna är dagpenning enligt fjorton klasser, mellan 18 och 60 kr., och barntillägg. Detta utgör två kr. om dagen för varje barn under 16 år. Hel dagpenning får utges även för dag, då den som i övrigt är arbetslös utför avlönat arbete i högst två timmar. Utför han avlönat arbete under längre tid, dock högst fyra timmar, äger kassa med tillsynsmyndighetens medgivande utge dagpenning och barntillägg med hälften av vad eljest skulle ha utgått (29 § 2 mom.).

Utgående ersättning är inte skattepliktig inkomst.

Enligt 32 § andra stycket kassaförordningen får ersättning inte ut-

ges för vissa allmänna vilodagar, nämligen söndag, helgdag samt påsk-afton, pingsafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton, om inte AMS har medgivit att dagpenning får utgå för sådan dag.

Sådant medgivande har AMS lämnat för de fall då antalet ersättningsförbudna dagar uppgått till två eller flera i en kalendervecka, söndagarna oräknade. Dock gäller även vid dispens förbud mot ersättning för en helgdag eller helgdagsafton per kalendervecka.

I 30 § kassaförordningen behandlas de s. k. överförsäkringsbestämmelserna. De innebär att ersättning inte få utges med högre belopp i förhållande till medlemmens dagsförtjänst än som framgår av en av Kungl. Maj:t fastställd överförsäkringstabell. Med dagsförtjänst avses en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om medlem med månadslön, en tjugotvåondel av den månadsinkomst som medlemmen före arbetslöshetens inträdande vanligen erhöll under arbetstid som var normal för honom. I särskilda fall kan tillsynsmyndigheten medge att större andel skall anses utgöra dagsförtjänsten. Saknas underlag för beräkning av dagsförtjänsten skall som sådan räknas den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetstagare inom samma yrke och med samma arbetsförmåga som medlemmen. I allmänhet erhålls erforderliga uppgifter för tillämpning av överförsäkringsbestämmelserna i det arbetsgivarintyg som medlemmen skall lämna till arbetslöshetskassan vid arbetslöshetens början.

Överförsäkringsbestämmelserna skall enligt 30 § 2 mom. tillämpas även i de fall då medlem på grund av arbetslöshet fortlöpande erhåller understöd från arbetsgivaren eller från annan sammanslutning för meddelande av arbetslöshetshjälp än erkänd arbetslöshetskassa. Ersättning från arbetslöshetskassan får utges med högst det belopp som motsvarar skillnaden mellan det högsta belopp som får utgå enligt överförsäkringstabellen och understödet sedan detta minskats med skatt.

Enligt gällande tillämpningsföreskrifter skall i den inkomst som läggs till grund för prövningen av överförsäkringen inräknas normalt förekommande ersättningar för obekvämt arbetstid, skifttillägg, regelbundet utgående drickspengar, naturaförmåner (exempelvis bekläd-nadsersättning) och ersättning för mera regelbundet förekommande övertidsarbete. Ersättning för tillfälligt övertidsarbete, gratifikationer eller andra ej regelmässigt utgående ersättningar skall däremot inte inräknas i inkomsten.

Den nuvarande överförsäkringstabellen har varit gällande fr. o. m. den 1 september 1968. Den är beräknad efter en kommunal utdebitering — den vanligast förekommande år 1967 — av 19 kr. per skattekrona och med avdrag från nettoinkomsten efter skatt med 8,3 %.

Föreskrifter om pensionsavdrag behandlas i 30 § 3 mom. kassaförordningen. Bestämmelserna innebär att medlem som erhåller ålderspension skall inplaceras i avdragsklass enligt en av Kungl. Maj:t fast-

ställd avdragstabell. Detta sker då medlem första gången under ett försäkringsår ansöker om ersättning från arbetslöshetskassa. Dagpenning och barntillägg skall nedsättas med det för avdragsklassen angivna avdragsbeloppet. Ersättning understigande fem kr. för dag utbetalas ej.

Gällande bestämmelser innebär att dagersättningen i arbetslöshetskassa minskas med $1/350$ av årspensionens belopp. Endast medlemmens egen ålderspension läggs till grund för avdraget från kassaersättningen. Däremot inverkar inte familjepension eller makes ålderspension på avdraget. Pensionsavdraget beräknas av praktiska skäl på bruttopensionen, dvs. pensionen före avdrag av skatt, eftersom vid debiteringen av skatt även andra inkomster ofta påverkar debiteringens storlek.

Inplacering i avdragsklass sker i samband med ansökan om ersättning första gången under ett försäkringsår. I allmänhet görs under en ettårsperiod endast smärre mera indexbetonade justeringar av pensionsbeloppet. Skulle mera väsentliga ändringar ske, tar kassan dock hänsyn här till.

För medlem som med hänsyn till lågt inkomstläge — t. ex. på grund av deltidsarbete — får ett överförsäkringsavdrag som är större än pensionsavdraget skall överförsäkringsavdraget tillämpas och inte pensionsavdraget. Båda avdragen skall således ej göras samtidigt.

AMS har utfärdat tillämpningsföreskrifter om ersättningsrätten inom arbetslöshetsförsäkringen för medlemmar som uppbär förtidspension eller sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring. Medlem som uppbär hel förtidspension är inte ersättningsberättigad inom arbetslöshetsförsäkringen. Den som uppbär två tredjedelar av hel förtidspension är ersättningsberättigad om han, sedan han börjat uppbära förtidspension, haft förvärvsarbete och erlagt avgifter i sådan omfattning att 5-månadersvillkoret uppfyllts. Den som uppbär halv förtidspension, slutligen, är i princip ersättningsberättigad inom ramen för överförsäkringsreglerna.

De försäkrade som önskar erhålla förtidspension skall ansöka därom hos försäkringskassan. Förtidspensionen beviljas i regel fr. o. m. den månad rätten till förmånen föreligger, dvs. nedsättningen i arbetsförmågan har konstaterats vara för handen. Förtidspension beviljas dock inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden. På grund av att handläggningen av förtidspensionsärendena tar en viss tid, kan den första pensionsutbetalningen omfatta förmåner för fyra—fem månader före beslutsdagen. Den medlem i arbetslöshetskassa som uppburit dagpenning och senare på medicinska grunder tillerkänns förtidspension som utbetalas retroaktivt blir återbetalningsskyldig för det belopp han erhållit för tid under vilken han erhållit förtidspension.

Kassaförordningen reglerar i bestämmelserna om medlemskap inte närmare deltidsarbetarens rätt till arbetslöshetsförsäkring. 8 § talar om att varje kassa skall ha ett verksamhetsområde. I princip har alla som arbetar inom kassans verksamhetsområde rätt att tillhöra kassan. I 9 §

anges vissa fall som skall eller kan undantas från rätten att tillhöra en erkänd arbetslöshetskassa. Här anges ingen minimigräns för arbetet. Indirekt framkommer emellertid en sådan gräns genom bestämmelserna om ersättningsrätt. Enligt dessa kan ersättning inte utgå för dag, för vilken medlemmen sökt arbete för kortare tid än fyra timmar. Även arbetsvillkorets minimibestämmelse sätter en viss gräns för deltidarbetarens praktiska möjligheter att få ersättning från arbetslöshetskassa. I princip är gränsen hälften av normal arbetstid, även om detta inte är direkt ut sagt i gällande förordning. Det är således närmast ersättningsrätten som drar upp gränsen för deltidarbetarens skydd i nuvarande arbetslöshetsförsäkring.

Ersättningsvillkoren är desamma för heltidsarbetande och deltidarbetande. Ersättningens storlek varierar däremot. Den bestäms för medlemmar med deltidutbud genom överförsäkringsbestämmelserna och för medlemmar med heltidsutbud, genom de s. k. två- och fyrtimmarsreglerna och vissa omräkningsregler som bygger på bestämmelserna i 29 § 2 mom. kassaförordningen. Vidare tillämpas i några kassor dagpenningklasser som är avsedda för bl. a. medlemmar med deltidutbud.

Beträffande korttidsarbetare finns särskilda bestämmelser i 33 § kassaförordningen som medger att tillsynsmyndigheten, när särskilda skäl föreligger, kan föreskriva att antalet ersättningsdagar under varje vecka skall minskas med en för medlem som arbetar mindre än fem dagar i veckan vid det företag, där han är fortlöpande anställd. Bestämmelsen har tillämpats endast i undantagsfall.

2.2 Statsbidragsförordningen

Enligt statsbidragsförordningen utgår statsbidrag till kassa såsom grundstatsbidrag, dagpenningbidrag, barntilläggsbidrag, förlängningsbidrag och förvaltningsbidrag (1 §).

Grundstatsbidraget utgår med visst belopp för varje dag, för vilken dagpenning utgetts (2 §). Beloppet varierar med storleken av den dagpenning kassan har fastställt.

Dagpenningbidraget utgår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för dagpenning med avdrag för grundstatsbidraget. Procenttalet bestäms för varje dagpenningklass i förhållande till antalet ersättningsdagar per medlem under försäkringsåret och uppgår till högst 75 % vid 22 eller fler ersättningsdagar per medlem (3 §).

Barntilläggsbidrag utgår i regel med 75 % av utgifterna för detta bidrag (6 §).

I fråga om medlem, som fyllt 67 år, utgår ovan angivna statsbidrag för högst 75 ersättningsdagar under försäkringsåret (7 §).

Förlängningsbidrag utgår med 93 % av kassans sammanlagda utgif-

ter för dagpenning och barntillägg under förlängd ersättningstid för äldre kassamedlemmar (6 a §).

Förvaltningsbidrag utgår huvudsakligen med belopp mellan fyra kr. och sex kr. per årsmedlem, beroende på kassans storlek.

2.3 Kommunalt kontantunderstöd

Arbetslöshetshjälp genom kommunala kontantunderstöd med statsbidrag har i olika former förekommit sedan år 1914. Nu gällande bestämmelser är införda i arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368; omtryckt 1972: 300). Kommunalt kontantunderstöd är en av de i denna kungörelse angivna formerna för arbetslöshetshjälp tillsammans med beredskapsarbete, arkivarbete, musikerhjälp och statligt omställningsbidrag (71 §).

Som allmänna förutsättningar för sådan hjälp gäller (72 §) att den får lämnas arbetslösa som a. är svensk medborgare eller tillhör stat med vilken överenskommelse träffats om ömsesidighet beträffande hjälpåtgärder vid arbetslöshet, b. fyllt 16 men ej 67 år, c. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete för annans räkning, d. söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen, e. inte kan anvisas lämpligt arbete på den öppna marknaden och inte lämpligen kan hjälpas med annan åtgärd för att underlätta placering i lämpligt arbete samt f. behöver sådan hjälp på grund av arbetslöshet som varat minst fem dagar efter det ansökan om arbetslöshetshjälp har gjorts (karens-tid).

I särskilda fall kan bl. a. kommunalt kontantunderstöd utgå till annan utlänning än som avses i punkt a. (72 § sista stycket).

Kontantunderstöd utgörs av dagunderstöd och barntillägg. Kommunen bestämmer understödsbeloppen. Dessa får dock inte överstiga, dagunderstöd till ensamstående 24 kr. om dagen, dagunderstöd till makar 28 kr. om dagen och barntillägg två kr. om dagen för varje barn under 16 år.

Understödet utgår för högst fem arbetsdagar under en kalendervecka. Dagunderstöd får inte utges för tid då arbetslös uppbär dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa eller statligt omställningsbidrag. Undantag kan dock i ömmande fall och under vissa villkor medges för dagunderstöd till bostadskostnad (88—89 §§ och 91 § arbetsmarknadskungörelsen).

Som allmän regel gäller att dagunderstöd inte får uppgå till eller överstiga gängse lön i orten för icke kvalificerad arbetskraft. Det får inte heller överstiga vad den arbetslöse med hänsyn till sin tidigare inkomst skulle ha kunnat få på grund av arbetslöshetsförsäkring (90 § arbetsmarknadskungörelsen).

Kontantunderstöd med statsbidrag är enligt 19 § kommunalskattelagen (1928: 370) inte skattepliktig inkomst.

2.4 Statligt omställningsbidrag

Arbetslöshetshjälp i form av statligt omställningsbidrag infördes år 1968. Bestämmelserna härom är införda i arbetsmarknadskungörelsen.

Ärenden rörande statligt omställningsbidrag skall prövas av AMS som dock äger uppdra prövningen åt länsarbetsnämnd. Det sistnämnda gäller dock inte ärende om bidragsrätt för sökande i ålder under 60 år (111 §).

Stödformen är avsedd för äldre arbetslösa. Omställningsbidrag utgår till medlem i erkänd arbetslöshetskassa som under försäkringsåret fyller minst 60 år (eller i vissa fall fyllt 55 år) och erhållit dagpenning under längsta för sådan medlem föreskriven förlängd ersättningstid (101 §). Annan arbetslös som fyller minst 60 år (i vissa fall fyllt 55 år) under kalenderåret kan även erhålla omställningsbidrag (102 §). Villkor härför är att han i minst 24 månader under de senaste tre åren närmast före arbetslöshetsanmälan har haft sin huvudsakliga försörjning genom avlönat arbete för annans räkning eller genom sedermera avvecklad verksamhet som självständig företagare.

Samma regler som för annan arbetslöshetshjälp och för arbetslöshetsförsäkring gäller i fråga om avstängning från ersättningsrätt vid frivillig och självförvårdad arbetslöshet samt för bedömning av erbjudet arbetes lämplighet (74—75 §§). Den som uppbär omställningsbidrag är skyldig att anmäla sig hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning AMS föreskriver (110 §).

För omställningsbidrag gäller även för övrigt i huvudsak samma allmänna förutsättningar som för andra former av arbetslöshetshjälp (71—75 §§). I stället för bestämmelserna i 72 § om (b) ålder samt (f) behovsprövning och karenstid gäller dock förenämnda och andra särskilda föreskrifter.

Omställningsbidrag enligt 102 § till den som inte är arbetslöshetsförsäkrad börjar sålunda utgå först när arbetslösheten varat två månader räknat fr. o. m. den dag då anmälan gjorts om arbetslöshetens inträde (103 §).

Bidragsbeloppet är högst 800 kr. i månaden (106 §). I vissa fall utgår halvt bidrag (107 och 109 §§). Bidragsbeloppet får inte överstiga elva tolfte delar av tidigare normal månadsinkomst. Denna bestämmelse får dock inte föranleda att helt omställningsbidrag sätts lägre än 400 kr. eller halvt bidrag lägre än 200 kr. i månaden (108 § efter ändring SFS 1969: 100). Bidraget skall reduceras även på grund av sökandens förmögenhet samt med hänsyn till viss pension och livränta (108 §).

I motsats till ersättning från arbetslöshetsförsäkring och kommunalt kontantunderstöd utgör omställningsbidrag skattepliktig inkomst (anvisningarna till 19 § kommunalskattelagen).

3 KSA-utredningens förslag

3.1 Allmänt

I de av statsmakterna år 1966 (prop. 1966: 52, SU 107, BaU 27, rskr 251) angivna riktlinjerna för den framtida svenska arbetsmarknadspolitiken framhölls principen om företräde för åtgärder som bereder de arbetslösa sysselsättning framför hjälp i form av kontantstöd. Arbetslinjen skulle hävdas framdeles liksom dittills. Kontanthjälpen behövs emellertid som ett medel att bereda den arbetslöse rådrum och ge arbetsförmedlingen tid att analysera hans situation som underlag för arbetsplacering.

Dessa synpunkter på arbetslinjens betydelse i svensk arbetsmarknadspolitik är enligt utredningens mening av största betydelse vid valet av lämpliga former för kontant stöd vid arbetslöshet liksom vid stödformernas anpassning till samhällets trygghetssystem i övrigt, dvs. dels anpassningen till arbetsmarknadsåtgärderna i övrigt, dels samordningen med den allmänna försäkringens sjuk- och pensionsförmåner samt med kommunal socialhjälp.

Kontanthjälpens betydelse som komplement till sysselsättningsskapande och sysselsättningsfrämjande samhällsåtgärder är enligt utredningen särskilt framträdande i vissa arbetslöshetssituationer. Främst gäller detta vid kortvarig arbetslöshet. En effektiv stödform måste då finnas. Den skall snabbt kunna lämna försörjningsskydd. Om väntetiden innan den arbetslöse kan finna nytt arbete beräknas bli endast några veckor, blir enligt utredningen andra speciella arbetsmarknadsåtgärder, t. ex. utbildning och beredskapsarbete, ofta opåkallade, särskilt om de skulle medföra betydande omställning utan större värde på längre sikt för den arbetslöse.

Utredningen lämnar vidare en redovisning av vilken det framgår att frekvensen kortvariga arbetslöshetsfall är relativt stor. Även om utvecklingen av arbetsmarknadsåtgärderna medfört en allmänt god omställningsberedskap för olika sysselsättningslägen, anser utredningen att kontanthjälp i åtskilliga av dessa kortvariga fall blir en naturlig åtgärd för att skapa ekonomisk trygghet under erforderligt rådrum.

Utredningen framhåller dessutom de svårigheter som föreligger när det gäller att finna lämpligt arbete för äldre arbetssökande. Dessa svårigheter framträdde klart vid den försämring av sysselsättningsläget som inträdde under hösten 1966 och fortsatte under år 1967.

I anslutning härtill genomförde statsmakterna (prop. 1968: 29 och 30, SU 64, 2LU 27, rskr 171 och 172) särskilda stödformer för äldre arbetslösa, förlängd (extra) ersättning från arbetslöshetskassa och statligt omställningsbidrag. Dessa stödformer bygger enligt utredningen på ett framträdande behov av kontanthjälp även vid långvarig arbetslös-

het för äldre personer som vill och kan förvärvsarbeta men inte finner lämplig sysselsättning.

Dessa problem har, framhåller utredningen, delvis kvarstått även i det allmänt förbättrade sysselsättningsläge som inträdde år 1968. Arbetsmarknadssituationen här i landet kan därefter karaktäriseras som motsägelsefull. Från april 1969 var antalet vid den offentliga arbetsförmedlingen anmälda lediga platser en tid större än det varit vid något tidigare tillfälle från det att statistiska uppgifter därom började lämnas år 1961. Trots att antalet lediga platser har varit så högt och fastän arbetsmarknadsåtgärderna sedan 1960-talets början har utvidgats och effektiviserats, har registrerad arbetslöshet åren 1969—1970 varit betydligt högre än i tidigare jämförbara konjunkturlägen. Uppgången av antalet vid arbetsförmedling anmälda lediga platser har inte såsom tidigare medfört en nedgång av arbetslöshetssiffrorna.

En förklaring härtill kan, anför utredningen, vara att det i en tid av snabb strukturrationalisering blir oundvikligt med en s. k. omställningsarbetslöshet. En mycket stor del av de vid arbetsförmedling registrerade arbetslösa har varit 60 år och däröver. De regionala skillnaderna och de problem som uppstår vid försämringar i vissa bygders sysselsättningsunderlag har väsentligt bidragit till en splittrad bild av arbetsmarknadssituationen. Knapphet på angelägna och för beredskapsarbete lämpade arbetsobjekt samt i vissa fall ofrånkomlig lokal bundenhet har inom dessa områden tidvis medfört att det för åtskilliga — och ej blott äldre — arbetslösa vid sidan av övriga arbetsmarknadsåtgärder uppstått behov av kontanthjälp som kan sträcka sig över långvariga arbetslöshetsperioder. Svårigheterna att finna varaktig sysselsättning förvärras inte sällan i enskilda fall av personliga handikapp som ytterligare begränsar den arbetslöses arbetsutbud.

En samverkan mellan sådana försvårande faktorer kan enligt utredningen ibland skapa situationer då det måste sättas i fråga om den arbetslöse verkligen är *arbetslös* och står till arbetsmarknadens förfogande, dvs. om han kan och vill förvärvsarbeta och är oförhindrad därtill. I ett system med väsentligt utvidgad kontanthjälp blir det, uppger utredningen, ännu angelägnare än tidigare att klargöra den allmängiltiga avgränsningsregeln att kontanthjälp i arbetslöshetssituationer endast kan ifrågakomma när den arbetslöse — utöver att han uppfyller vissa speciella kvalifikationskrav — verkligen står till arbetsmarknadens förfogande.

Denna avgränsning blir, framhåller utredningen, av betydelse vid samordning med sjuk- och pensionsförmåner enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Förtidspensioneringen med dess individuella prövning av pensionsbehovet har betydande avgränsningssvårigheter i förhållande till samhällets arbetsmarknadspolitiska stöd.

För valfriheten mellan hjälpformerna på arbetsmarknadssidan och

inom den allmänna pensioneringen är det, uppger utredningen, dessutom betydelsefullt i vilken utsträckning dessa hjälpformer kan anses likvärdiga. De arbetsmarknadspolitiska stödformerna bör enligt utredningen utformas så att de inom sin del av det gemensamma fältet kvalitativt svarar mot de förmåner som i en valsituation kan komma i fråga när det gäller pension.

I fråga om ersättningstidens längd anser utredningen att det bör ske en omreglering som medger ersättningsrätt under längre perioder och täcker stödbehovet på ett jämnare och rättvisare sätt än hittills.

Utredningen framhåller att arbetslöshetstidernas längd ökat avsevärt. Andelen arbetslösa under längre tid än tre månader steg således från 26,3 % år 1966 till 36,4 % år 1967 och till 40 % år 1968. Samtidigt hade antalet arbetslöshetsperioder under året blivit fler.

Utredningen anser att den arbetslöse jämte stöd genom andra arbetsmarknadsåtgärder vanligen bör kunna påräkna kontanthjälp så länge han står till arbetsmarknadens förfogande. Kontanthjälpen får därmed betydelse som komplement till arbetslinjen även vid fall av långvarig arbetslöshet. För äldre och handikappade personer som i stället för att utnyttja möjligheten till förtidspension, önskar tillhöra arbetskraften och står till arbetsmarknadens förfogande bör kontant arbetslöshets hjälp jämte tillgång till andra arbetsmarknadsåtgärder utgöra ett i flertalet fall likvärdigt alternativ till pension.

3.2 Stödformer vid arbetslöshet

Utredningen anser att utgångspunkten för varje slag av arbetslöshetsförsäkring och principiellt även för andra former av kontantstöd vid arbetslöshet skall vara att de som skall ersättas bör ha viss fast anknytning till arbetsmarknaden. För närvarande garanteras denna anknytning inom arbetslöshetsförsäkringen bl. a. genom krav på tolv månaders arbete och avgifter innan ersättning kan utgå. Därefter skall medlemmen varje försäkringsår i princip utföra arbete i minst fem månader för att vidmakthålla ersättningsrätten. För det statliga omställningsbidragets del garanteras anknytningen genom ett krav på 24 månaders arbete under en treårsperiod.

Enligt utredningens mening måste arbetslöshetsförsäkringen, vare sig den förblir frivillig eller görs obligatorisk, även i framtiden bygga på förutsättningen att den försäkrade har haft förvärvsarbete av viss omfattning före arbetslöshetens början.

Det är i första hand företagare samt ungdomar och andra som övergår från utbildning till förvärvsarbete som saknar skydd genom den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen, framhåller utredningen. Därtill kommer olika kategorier arbetslösa av vilka många endast har tillfällig eller lös anknytning till arbetsmarknaden. Arbetssökande i dessa situationer

behöver emellertid i första hand stöd genom arbetsmarknadsåtgärder som är inriktade på en planerad och målmedveten start i arbetslivet.

De svårigheter som möter ungdomarna när de söker sig ut på arbetsmarknaden har enligt utredningen samband med deras utbildning och utgångsläge i övrigt vid övergången från studier till förvärvsarbete. Förmedling av arbete, yrkesvägledning, arbetsvård, arbetsmarknadsutbildning och andra samhällsåtgärder för att underlätta arbetsplacering blir för dessa nykomna på arbetsmarknaden i utpräglat hög grad det primärt betydelsefulla. Först sedan sådana åtgärder prövats en tid och arbetsmarknadsorganen därvid fått en uppfattning om sökandens faktiska arbetsutbud, bör samhällshjälp genom enbart kontantstöd kunna komma i fråga.

Särskilda problem möter också den som söker sig ut i arbetslivet i hög ålder, anför utredningen. Detta gäller exempelvis den som längre tid har vårdat och hjälpt åldring eller handikappad. Detsamma gäller personer som blivit ensamstående och söker förvärvsarbete efter att tidigare ha ägnat sig åt gemensamt hushåll med make eller annan person.

Kvinnornas ställning i sådana situationer har framhållits som ett samhällsproblem som även berör arbetsmarknaden. Starka sociala skäl talar för en förstärkning av samhällsinsatserna, anför utredningen. Viljan att genom eget förvärvsarbete medverka till att lösa de aktuella problemen föreligger i många fall. Svårigheterna att finna lämpligt förvärvsarbete kan bero på bristande utbildning och yrkeserfarenhet. Ofta sammanhänger svårigheterna även med brist på arbetstillfällen i bostadsorten och inskränkta valmöjligheter på orter med ensidigt näringsliv. Sådana svårigheter accentueras för kvinnorna inte sällan av att deras yrkesval är traditionellt begränsat till vissa yrkesområden. Om just dessa inte förekommer kring bostadsorten blir arbetsmöjligheterna ytterligare begränsade.

Samhällsinsatser för att lösa svårigheter av detta slag måste genomföras inom olika områden. Det gäller att få till stånd en fortsatt utbyggnad av barntillsynen, en aktiv vuxenutbildning och arbetsmarknadspolitiska åtgärder som är speciellt inriktade på att lösa sysselsättningsproblemen för de hemmavarande kvinnor som önskar komma ut på arbetsmarknaden, framhåller utredningen. En geografisk utjämning av arbetstillfällena liksom en mindre könsbunden rekrytering är för stora delar av landet en nödvändig förutsättning för att kvinnorna skall kunna integreras i arbetskraften, något som enligt utredningens mening måste ses som angelägen uppgift för de arbetsmarknadspolitiska samhällsåtgärderna.

Ersättningsrätten vid arbetslöshet för dem som första gången eller efter långvarigt uppehåll söker varaktigt förvärvsarbete bör, framhåller utredningen, främst knytas till situationer, då det generellt sett föreligger ett klart stödbehov. Risker för initialarbetslöshet i dessa situationer

kan inte bedömas i förväg med någon säkerhet. Underlag för försäkringsmässig avgiftsberäkning kan inte heller påräknas i nämnvärd omfattning, anför utredningen.

Försäkring, dvs. en stödform finansierad med förhandsbestämda avgifter från en bestämd personkrets, anser utredningen inte vara den naturliga vägen att skapa ett ekonomiskt skydd för olika kategorier nykomna på arbetsmarknaden. Utredningen finner i stället att den lämpligaste kontanta stödformen för de nya arbetssökandena, liksom för dem som uppfyller fordringarna enligt arbetsvillkor utan att vara arbetslöshetsförsäkrade, är ett grundläggande ekonomiskt skydd som kan komplettera övriga arbetsmarknadsåtgärder. Ett sådant ekonomiskt grundskydd bör ha så allmän karaktär att det även för nykomna på arbetsmarknaden blir ett stöd för effektivare utnyttjande av samhällets arbetsmarknadsservice till den enskilde sökanden.

I fråga om val av kontantform framhåller utredningen att erfarenheterna visar att kommunalt kontantunderstöd inte kan komma till rationell användning utan att dess tillämpning görs tvingande för alla kommuner och utan att statsbidraget täcker den helt övervägande delen av kostnaderna.

Utredningen anser att det primära ansvaret för bedömning av arbetslösa arbetssökandes ekonomiska stödbehov i situationer, då de är nykomna på arbetsmarknaden eller av annan anledning inte skyddas av arbetslöshetsförsäkring, i första hand bör åvila de statliga arbetsmarknadsorganen.

Enligt utredningen bör därför det ekonomiska stödet till nytillträdande på arbetsmarknaden och andra som inte skyddas av arbetslöshetsförsäkring utformas som ett *kontant arbetsmarknadsstöd*, helt finansierat av staten genom skattemedel och administrerat av de statliga arbetsmarknadsorganen.

Stödformen blir ett komplement till arbetslöshetsförsäkringen och får karaktären av ett ekonomiskt grundskydd vid arbetslöshet att gälla för dem som har en sådan anknytning till arbetslivet att de kan sägas stå till arbetsmarknadens förfogande men som av en eller annan anledning inte tillhör försäkringen.

De försäkrades rättigheter och skyldigheter bör bestämmas så att för förvärvsarbetande skapas skydd mot inkomstbortfall vid arbetslöshet som förorsakas av bristande tillgång på arbetstillfällen, framhåller utredningen.

Möjlighet att bli arbetslöshetsförsäkrad bör finnas för alla förvärvsarbetande och för företagare likaväl som för arbetstagare. Arbetslöshetsriskerna för några kategorier företagare har under senare år tidvis varit framträdande. Enligt utredningens mening bör företagare utan särskilda formaliteter, undantag eller inskränkningar kunna bygga upp

försäkringsskydd vid uppkommande arbetslöshet på samma sätt som arbetstagare.

Arbetslöshetskassornas verksamhet har utvecklats under samverkan mellan staten och den fackliga rörelsen, anför utredningen. Statens medverkan har stimulerat till samt skapat organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för en betydande utveckling av arbetslöshetskassornas verksamhet. Denna kan numera beräknas omfatta i det närmaste alla fackligt organiserade arbetstagare. Kassamedlemmarna och deras organisationer har — i många fall under decennier — anpassat sig till dessa förhållanden. Det fordras starka skäl för att upplösa detta trygghetssystem och ersätta det med en för svenska förhållanden ny och på detta område oprövad försäkringsform.

Arbetslöshetskassornas kontakt med förhållandena på arbetsmarknaden, med arbetsmarknadsmyndigheterna och med arbetstagarnas organisationer är utomordentligt god, framhåller utredningen. Det tar årtionden att bygga upp de kontakter, de förbindelser och den känsla för dessa frågor som nu finns inom arbetslöshetskassorna och som sammanhänger just med deras anknytning till arbetstagarnas organisationer. Utredningen påpekar också att i AMS finns naturlig och daglig kontakt med förhållandena på arbetsmarknaden i alla dess former. Detta är en central punkt i allt som gäller arbetslöshetsförsäkring.

Initiativ till arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att komma till rätta med olika arbetslöshetssituationer har ofta kommit från arbetslöshetskassornas medarbetare, uppger utredningen. Inte minst gäller detta lokalt. Sådana initiativ från arbetslöshetskassorna har betydelse bl. a. därför att de skärper uppmärksamheten på föreliggande eller uppkommande särförhållanden inom olika yrken och näringsgrenar. Arbetslöshetskassornas anknytning till sina verksamhetsområden medger anpassning till de särskilda förhållandena på dessa områden. Kassorna kan anpassa sina åtgärder och sina stadgar till dessa förhållanden. Arbetslösheten är olika både till karaktär och till orsaker inom olika verksamhetsområden. Arbetslöshetsförsäkringen är, påpekar utredningen, inte en yrkesförsäkring, men bedömningen av arbetslöshetssituationen i det enskilda fallet kräver ofta god kännedom om de för ifrågavarande yrke, näringsgren eller verksamhetsområde speciella förhållandena.

Det finns enligt utredningens uppfattning anledning att förutsätta att en arbetslöshetsförsäkring bland företagarna, uppbyggd av deras organisationer, skall ge samma goda erfarenheter. I olika uppkommande försäkringsfall bland företagare i de olika näringsgrenarna torde det ofta komma att krävas en branschinitierad bedömning av bl. a. tidpunkten för arbetslöshetens inträde, den arbetslöses tidigare arbetssituation och den försäkrades arbetsutbud. En objektiv medverkan från medlemmarna i arbetslöshetskassor för företagare genom deras representanter och funktionärer medför goda garantier för att prövningen

av enskilda fall sker med ett underlag av tillräckliga kunskaper om den försäkrade och dennes speciella situation. För arbetsförmedlingarna kan möjligheten till initierat samråd med företagarnas arbetslöshetskassor säkerligen visa sig lika värdefull som deras hittillsvarande samarbete med arbetstagarnas kassor.

Vid val av försäkringsform — frivillig eller obligatorisk — är, enligt utredningens mening, det primärt betydelsefulla om den ena försäkringsformen till samma kostnad kan lämna bättre skydd än den andra, och vidare om den ena försäkringsformen kan beräknas komma att fungera bättre än den andra. Den första frågeställningen gäller enligt utredningen försäkringsförmånernas kvalitet. Den andra gäller försäkringens administration.

I fråga om försäkringsförmånernas kvalitet påpekar utredningen att systemet för att beräkna inkomstbortfallet vid arbetslöshet och längden av ersättningstiden inte har något samband med försäkringens karaktär av frivillig eller obligatorisk. Enligt utredningens uppfattning kan önskemålen om en både nyanserad och principenlig bedömning av enskilda gränsfall bli bättre tillgodosedda genom att sökandens skäl för att i en valsituation kvarstå på arbetsmarknaden blir prövade av hans arbetslöshetskassa och inte av allmän försäkringskassa. Detta gäller, framhåller utredningen, inte minst personer som under längre eller kortare tid är svårplacerade på arbetsmarknaden, särskilt då handikappen är av social eller kombinerad social och psykisk karaktär.

I fråga om arbetslöshetsförsäkringens administration har utredningen undersökt i vad mån en samordning med den allmänna försäkringen skulle innebära administrativa fördelar. Utredningen har därvid funnit att en sådan ordning på några punkter möjligen kan ge vissa fördelar, t. ex. genom samordning av registreringsfunktioner och utnyttjande av de allmänna försäkringskassornas resurser när det gäller personal, lokaler och utrustning. Den allmänna försäkringen har ett över landet väl förgrenat kontorsnät som torde kunna tillgodose rimliga krav på en god betjäning av allmänheten.

Den uppföljnings- och kontrollverksamhet samt de mera arbetsmarknadsbetonade uppgifter som fullgörs av arbetslöshetskassorna kan antas medföra begränsning av försäkringsutgifterna och medverka till en effektivare sysselsättning av arbetskraften som värdemässigt många gånger överstiger eventuella minskningar av administrationskostnaderna, framhåller utredningen.

Utredningen understryker dessutom att arbetslöshetsförsäkringen är ett arbetsmarknadsskydd i vilket grunderna och villkoren för rätt till ersättning helt avviker från den allmänna försäkringens. Försäkringskassorna skulle därför vid ett övertagande av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring ställas inför problem och frågeställningar, som är för dem helt främmande i deras nuvarande verksamhet. Detta skulle i sin tur

aktualisera personal- och utbildningsfrågor som, särskilt vid mindre och medelstora enheter, skulle förorsaka problem.

Vid bedömningen av möjligheterna för den allmänna försäkringen att administrera en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring bör enligt utredningen även beaktas, att försäkringskassorna i framtiden torde få nya och utökade uppgifter inom det nuvarande arbetsområdet. Detta försvårar att till dem inom rimlig tid överföra ett helt nytt verksamhetsområde.

Mot bakgrunden av bl. a. anförda synpunkter anser utredningen att grundförutsättningarna bortfaller för ett överförande av arbetslöshetsförsäkringens administration till de allmänna försäkringskassorna.

En obligatorisk arbetslöshetsförsäkring kan givetvis tänkas vara administrerad av andra organ än försäkringskassorna, anför utredningen.

Principiellt kan det vara skäl att överväga en sådan organisation av administrationen som innebär att arbetslöshetsförsäkringen blir mer integrerad med arbetsmarknadsadministrationen. På den vägen har sålunda den obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen byggts upp i Norge. Där har denna försäkring, sedan den infördes år 1939, både central och lokalt handhåfts av samma myndigheter som sköter arbetsförmedlingen.

Även i en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring kommer det naturliga sambandet mellan det kontanta arbetslöshetsstödet och samhällets arbetsmarknadspolitiska åtgärder i övrigt att föra till administrativa lösningar, där den offentliga arbetsförmedlingen genomgående får väsentliga uppgifter, uppger utredningen. Till arbetsförmedlingen måste den arbetslöse vända sig för att anmäla sin arbetslöshet och söka arbete. Det är den försäkrades primära skyldighet om han skall utnyttja försäkringen. Arbetsförmedlingen har sedan att lämna arbetsupplysningar och annan information om lämpliga arbetsmarknadsåtgärder. Om den försäkrade under arbetslösheten avvisar arbetserbjudande som förmedlingen finner lämpligt, skall denna lämna meddelande till försäkringen. En arbetslöshetsförsäkrad måste således både i initialskedet och därefter fortlöpande ha nära kontakt med arbetsförmedlingen.

Utredningen finner det naturligt att de kontanta stödformerna på den svenska arbetsmarknaden även i fortsättningen skall ingå som ett led i arbetsmarknadspolitiken. Det nuvarande systemet med självständiga, till fack- och branschorganisationer knutna arbetslöshetskassor, som arbetar i samverkan med arbetsmarknadsorganen har skapat ett fruktbärande system av kontakter mellan arbetsmarknadsorganen och organisationerna. Detta kontaktsystem har central betydelse för såväl arbetslöshetsförsäkringen som andra arbetsmarknadsåtgärder. Det är, enligt utredningens mening, av stor betydelse att det skydd som arbetslöshetsförsäkringen lämnar även i fortsättningen får bygga på en sådan samverkan mellan

den statliga arbetsmarknadsadministrationen samt arbetstagarnas och företagarnas organisationer.

Arbetslöshetskassornas kontakt med förhållandena på arbetsmarknaden, arbetsmarknadsmyndigheterna och arbetstagarnas organisationer är, framhåller utredningen, utomordentligt god. Utredningen anser därför att helt övervägande skäl talar för att arbetslöshetsförsäkringen även i fortsättningen skall handhas av arbetslöshetskassor. Genom utredningens förslag om kontant arbetsmarknadsstöd skapas ett grundskydd vid arbetslöshet för dem som står till arbetsmarknadens förfogande utan att tillhöra försäkringen. Med hänsyn härtill och till övriga förut anförda skäl anser utredningen att försäkringen även i fortsättningen skall vara frivillig. Reformsträvandena bör i stället inriktas på att utforma försäkringen på sådant sätt att den står öppen för praktiskt sett var och en som så önskar och har behov av försäkring. Den som av en eller annan orsak själv väljer att ställa sig utanför försäkringen blir inte utan ekonomiskt skydd vid arbetslöshet, eftersom det av utredningen föreslagna kontanta arbetsmarknadsstödet kommer att gälla för alla som har tillräcklig anknytning till arbetsmarknaden men inte tillhör försäkringen.

De år 1968 införda temporära stödformerna för äldre arbetslösa, förlängd (extra) ersättning till medlemmar i erkända arbetslöshetskassor och statligt omställningsbidrag, bör enligt utredningens mening integreras med arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Detta kan ske genom en förlängning av ersättningstiden för dem som har uppnått 55 års ålder och, i fråga om det kontanta arbetsmarknadsstödet, genom övergångsbestämmelser.

Efter genomförande av utredningens förslag anser utredningen att det inte finns skäl att bibehålla arbetslöshetshjälp i form av kommunalt *kontantunderstöd*.

3.2.1 Reservation

Ledamoten Inge Svensson biträder inte utredningens förslag att arbetslöshetsförsäkringen skall vara frivillig. Han anser att utredningen ofullständigt analyserat de skäl som talar för en allmän arbetslöshetsförsäkring och betraktar det som en brist att utredningen inte presenterar även ett förslag till en sådan försäkring.

3.3 Föreningsrättsliga bestämmelser om arbetslöshetskassor

Utredningen tar härfter upp frågan hur arbetslöshetskassorna skall behandlas i föreningsrättsligt hänseende. Arbetslöshetskassorna utgör nämligen en enhetlig och från övriga understödsföreningar klart avgränsad grupp av föreningar. Det för kassornas verksamhet betydelsefulla statsbidragssystemet saknas motsvarighet i fråga om övriga understödsföreningar. Tillsynen över kassorna är anförtrodd en särskild tillsyns-

myndighet och har en omfattning och inriktning av helt annat slag än för övriga föreningar. Det har visat sig att det för dessa senare föreningar i betydande utsträckning krävs bestämmelser och föreskrifter som helt saknar betydelse för arbetslöshetskassornas verksamhet och organisation.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen att arbetslöshetskassorna inte längre skall omfattas av bestämmelserna i UFL. Registreringen av kassorna bör enligt utredningen ske i ett särskilt register som förs av AMS. Registret bör läggas upp och föras efter samma principer som gäller för understödsföreningarna.

Enligt utredningens mening har erfarenheten givit vid handen att det i praktiken inte finns något behov av särskilda föreningar som driver verksamhet för utgivande av ersättning vid arbetslöshet utanför arbetslöshetskassaförordningens ram. Samtliga de kassor som har nybildats under senare år har valt att söka bli antagna som erkänd arbetslöshetskassa. Mot bakgrund härav föreslår utredningen att det i fortsättningen inte skall få bildas föreningar av det slag som nyss nämnts.

Utredningen anser att de bestämmelser av föreningsrättslig natur som behövs i fråga om arbetslöshetskassorna bör samlas i en särskild del av lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Liksom f. n. bör facklig organisation inte vara underkastad vare sig bestämmelserna i UFL eller reglerna för arbetslöshetskassor endast av den anledningen att organisationen som ett led i den fackliga verksamheten bereder sina medlemmar understöd vid arbetslöshet.

I fråga om *kassornas verksamhetsområden* framhåller utredningen att man har försökt hålla dessa skilda åt bl. a. genom att föreskriva att antagande till erkänd kassa får vägras om kassans tillämnade verksamhetsområde helt eller till huvudsaklig del sammanfaller med verksamhetsområde för redan erkänd kassa. Utredningen anser inte att avsikten att öppna försäkringen för så många förvärvsarbetande som möjligt nämnvärt motverkas av en sådan begränsning. Däremot torde den ha stor betydelse för att ge försäkringen en rationell utformning. Utredningen anser det därför nödvändigt att bibehålla bestämmelsen. Trots den sålunda förordade bestämmelsen kan man emellertid inte undvika att många förvärvsarbetande har möjligheter att välja mellan flera kassor. Dubbelförsäkring hindras emellertid genom bestämmelse om att ingen samtidigt kan tillhöra mer än en kassa. Utredningen anser att man även i fortsättningen bör ha en sådan föreskrift.

I kassor där det på grund av organisationsförhållanden och kollektivanslutning kan föreligga risk för att medlem formellt är ansluten även till annan kassa måste särskilt bevakas att medlemmen inte utnyttjar detta förhållande.

Enligt de nuvarande bestämmelserna i kassaförordningen kan en kassas verksamhetsområde begränsas till personer arbetande inom visst

yrkesområde eller viss verksamhetsgren, till personer bosatta inom ett visst område eller till personer anställda vid visst företag. Det har, framhåller utredningen, visat sig att möjligheten att avgränsa en kassas verksamhetsområde till visst geografiskt område eller till personer sysselsatta vid visst företag saknar praktisk betydelse. När nya kassor i framtiden bildas är det med hänsyn till bl. a. den konkurrenssituation som kan uppkomma i förhållande till andra kassor olämpligt att ha sådan begränsning. Även nybildade kassor torde i regel huvudsakligen få karaktär av rikskassor. Däremot är det enligt utredningen önskvärt att kassa liksom hittills har möjlighet att begränsa sin verksamhet till viss verksamhetsgren. Det har visat sig att initiativ till bildande av kassor tas av organisationer som företräder medlemmarnas intressen på arbetsmarknaden. Det är naturligt om det i dessa fall framförs önskemål om att begränsa kassans verksamhetsområde på ett mot organisationens utformning svarande sätt. Utredningen vill i detta sammanhang påpeka att detta inte får medföra något organisationstvång. Kassorna bör givetvis stå öppna för alla inom verksamhetsområdet.

Det är kassorna själva som uppehåller den begränsning i verksamhetsområdet som förekommer. Kassa har f. n. ingen skyldighet att vägra inträde åt löntagare som tillhör annat verksamhetsområde eller att utesluta medlem som övergått till annat område. Kassorna har emellertid enligt kassaförordningen viss rätt att begränsa medlemmarna till sådana som arbetar inom verksamhetsområdet. Kassorna har begagnat sig av denna rätt. Det kan enligt utredningen inte gärna komma i fråga att ändra på dessa förhållanden och införa skyldighet för kassorna att begränsa medlemsstocken till endast dem som arbetar inom verksamhetsområdet.

Enligt utredningen skall arbetslöshetsförsäkringen stå öppen även för företagare. Kassa bör i sina stadgar kunna begränsa verksamhetsområdet till att avse förvärvsarbetande antingen som företagare eller som löntagare. Dessutom bör det vara möjligt att i särskilda fall bilda kassor öppna för både företagare och löntagare.

Till följd av försäkringens nuvarande begränsning till att avse endast löntagare har kassorna f. n. skyldighet att vägra inträde åt person i företagareställning och att utesluta medlem som blir företagare. Samma skyldighet föreligger i fråga om den som arbetar åt make. Utredningen anser att dessa kategorier förvärvsarbetare skall kunna omfattas av försäkringen. På samma sätt som i fråga om dem som i andra hänseenden inte tillhör kassas verksamhetsområde bör dock, enligt utredningens mening, kassa för anställda ha rätt men inte skyldighet att vägra medlemskap beträffande företagare. Däremot bör i en sådan kassa det förhållandet att vederbörande arbetar åt make inte vara någon särskild grund att vägra medlemskap under förutsättning att det föreligger ett klart anställningsförhållande.

Om någon tillsammans med make medarbetar i rörelse utan att vara anställd, anser utredningen att vederbörande skall kunna inträda som medlem i kassa för företagare.

Kassornas möjligheter att begränsa sitt verksamhetsområde med hänsyn till försäkringstagarens ställning som företagare resp. löntagare torde få till följd att kassa för enbart löntagare vägrar inträde och utesluter den som är företagare, medan kassa för enbart företagare vägrar inträde och utesluter löntagare enligt de bestämmelser som tas in i lagen, anför utredningen.

De regler som f. n. bestämmer när en kassa skall ha rätt att vägra inträde resp. utesluta medlem är enligt utredningen inte enhetliga. Gäller det en företagare skall han stå utanför kassa om han under de senaste tolv månaderna under längre tid än fem månader haft denna ställning, om han inte samtidigt utfört arbete mot lön. Beträffande en löntagare, som inte arbetar inom kassans verksamhetsområde, inträder rätten att vägra inträde resp. utesluta då han inte uppfyller och inte heller under tre av de senaste tolv månaderna har uppfyllt villkoret att tillhöra verksamhetsområdet. Detta innebär, anför utredningen, att han, om han har anställning utanför verksamhetsområdet, riskerar att vägras inträde eller att uteslutas efter nio månaders sådan anställning.

Utredningen anser att en rent tillfällig sysselsättning utanför en kassas verksamhetsområde inte skall få några följder i här angivet avseende. En sådan regel skulle nämligen kunna motverka arbetslöshet villighet att ta lediga arbetsanställningar. Enligt utredningens mening är det ett intresse för kassa att dess medlemmar inte i för stor utsträckning sysselsätts utanför kassans område. Skulle medlemmarna ha en sådan rätt skulle redogörarna få problem att lösa som ligger helt utanför kassans verksamhet. En kassa för löntagare skulle exempelvis kunna komma att bedöma ersättningsfrågor för företagare.

Den niomånaderstid som man valt för verksamhet utanför kassans verksamhetsområde är enligt utredningen alltför lång. Den hänger delvis samman med de allvarliga konsekvenser en uteslutning från kassa tidigare kunde medföra för medlem. Han förlorade nämligen rätten till försäkringsersättning och det kunde vara så att han först efter ett år i annan kassa byggt upp en ny rätt till ersättning. Kassorna har emellertid nästan undantagslöst träffat överenskommelse enligt 25 § kassaförordningen om att medlemskap i en kassa skall tillgodoräknas i den kassa till vilken medlem går över. Enligt utredningens mening skall medlem som byggt upp rätt till ersättning i en kassa efter inträde i ny kassa ha kvar den rätt han byggt upp. Någon överenskommelse kassorna emellan bör enligt utredningens mening inte längre fordras. Dessutom anser utredningen att kassa liksom hittills bör ha möjlighet att ha kvar medlem som arbetar utanför kassans verksamhetsområde. Denna bestämmelse föreslås utvidgad till att avse även företagare.

Mot denna bakgrund anser utredningen att sex månaders arbete utanför verksamhetsområdet bör vara tillräckligt för att kassa skall ha rätt att utesluta medlem. Utredningen föreslår alltså att kassa får rätt att utesluta medlem som inte uppfyller och inte heller under minst sex av de tolv senaste månaderna uppfyllt villkoret att tillhöra kassans verksamhetsområde. Som förutsättning för rätt till inträde som medlem bör i fortsättningen gälla att sökanden vid tiden för inträdet uppfyller villkoret att tillhöra kassans verksamhetsområde.

Den som arbetar åt förälder, adoptant, barn eller adoptivbarn bör enligt utredningen, liksom den som arbetar åt make, kunna omfattas av försäkringen om det föreligger ett klart anställningsförhållande. Den möjlighet som f. n. finns för kassa att utesluta sådana personer bör därför utgå.

I fråga om medlemmarnas ålder äger kassorna själva bestämma lägsta åldersgräns för rätt till inträde samt högsta åldersgräns för rätt till inträde och rätt att kvarstå. Beträffande den lägre åldersgränsen är kassornas frihet begränsad genom att ersättning inte får utgå till personer under 16 år. Medlemskap kan emellertid erhållas före denna ålder. Denna utväg har kassorna använt för att möjliggöra att medlem omedelbart efter fyllda 16 år skall bli berättigad till ersättning. Detta medför att den lägsta gränsen för medlemskap i realiteten vanligen blivit 15 år.

Någon nedre åldersgräns för rätten till ersättning har utredningen inte föreslagit. Det blir således den gräns som sätts för rätten till medlemskap som blir avgörande för när ersättning tidigast kan komma att utgå. Det kan enligt utredningen inte komma i fråga att sätta denna gräns så att ersättning inte skulle kunna utgå vid uppnådda 16 års ålder. Den gräns som nu oftast gäller för rätt till medlemskap, eller 15 år, synes däremot väl avvägd. Med en sådan gräns skulle ersättning med de bestämmelser utredningen i övrigt föreslår kunna komma att utgå när medlem uppnått en ålder av 15 år och 5 månader. Det kan synas onödigt att ersättning skall kunna utgå före 16 års ålder då endast ett fåtal ungdomar går ut i arbetslivet före denna ålder. Utredningen anser emellertid att skydd kan vara befogat för det fåtal som kommer ut i arbetslivet före nämnda ålder och blir arbetslösa sedan de uppfyllt arbetsvillkoret.

Regeln om lägsta åldersgräns för medlemsinträde, 15 år, bör enligt utredningen gälla alla kassor.

Beträffande den högre åldersgränsen behandlas först frågan om möjligheter att vägra inträde för den som uppnått viss ålder. Flera kassor saknar bestämmelser i denna del. I dessa kassor kan sålunda ingen vägras inträde under hänvisning till ålder. I många kassor upphör rätten att vinna inträde vid 55—65 år. I några kassor har gränsen för rätt att vinna inträde satts vid 67 år.

Enligt utredningens mening är det inte lämpligt att kassorna alltför har kvar sin rätt att bestämma vid vilken högsta ålder vederbörande skall vägras inträde i kassan. Det är enligt utredningen tillräckligt att personer som fyllt 66 år alltid skall vägras inträde.

Beträffande rätten att utesluta medlem har endast några få kassor regler om ovillkorlig uteslutning vid viss ålder. Endast i en av dessa kassor är åldersgränsen under 67 år. Åtskilliga kassor har däremot regler om villkorlig uteslutning. Den vanligaste gränsen är 67 år. Ett fåtal har dock satt åldersgränsen vid 60—65 år. Även 70 år förekommer som åldersgräns.

Det är inte lämpligt och synes inte heller föreligga behov av att nuvarande variationsmöjligheter kvarstår beträffande dem som inte har uppnått 67 års ålder. Utredningen anser att ersättning endast i begränsad utsträckning och efter kassans bestämmande skall kunna utgå till medlem i åldern 67—69 år. Det torde därför vara lämpligt att möjlighet för kassa att utesluta medlem i denna ålder blir beroende av vad kassa bestämmer. Vid 70 års ålder upphör de försäkrades ersättningsrätt enligt utredningens förslag. Det är enligt utredningen lämpligt att även medlemskapet upphör vid den åldern.

Utläningar som är bosatta i vårt land har i praktiken samma rätt som svenska medborgare att vinna inträde i och kvarstå i försäkringen, anför utredningen. AMS kan emellertid föreskriva begränsningar i rätten till inträde. Bestämmelse om sådan begränsning har emellertid inte utfärdats. Utredningen anser att utläningar som är bosatta här skall vara jämställda med svenska medborgare i denna del och föreslår därför att möjligheten att begränsa inträdesrätten för dem utgår.

Kassas möjlighet att för utlännings ha andra villkor än förordningens för inträde och rätt att kvarstå i kassa, i den mån avvikelserna har stöd i överenskommelse som Kungl. Maj:t träffar med annan stat, saknar enligt utredningen praktisk betydelse och kan därför utgå.

I kassaförordningen finns bestämmelser för situationer då medlem kan anses ha *förbrukat rätten till medlemskap*.

Sålunda får kassa själv avgöra om den skall vägra medlemskap åt den som har synnerlig arbetslöshetsrisk på grund av nedsatt arbetsförmåga, lättja, dryckenskap eller liknande. Denna bestämmelse tillämpas mycket sällan. Ett behållande av den kan enligt utredningens mening inte ses enbart från försäkringens synpunkt. Det måste nämligen vara av betydelse för denna fråga om regeln skall införas även för det kontanta arbetsmarknadsstödet. Inför man den för detta stöd innebär det att de personer som faller under bestämmelsen kommer att bli helt utan ersättning vid arbetslöshet. Samhället måste då ta hand om dem på annat sätt. Det är då att märka att dessa personer måste ha uppfyllt arbetsvillkoret för att bli berättigade till arbetslöshetsersättning. Utredningen anser det därför lämpligast att de kan bli ersättningsbe-

rättigade som arbetslösa. Att ha kvar bestämmelsen enbart inom kassornas område och överlämna åt dessa att själva avgöra om de vill ha med bestämmelsen i sina stadgar är heller inte tillfredsställande. Utredningen pekar dessutom på de möjligheter som finns att avstå från ersättning. Mot bakgrund av det anförda och då försäkringen bör omfatta så många som möjligt anser utredningen att bestämmelsen skall utgå.

Nuvarande bestämmelser om den som svikligen uppgår eller förtiger något som är av betydelse för bedömande av hans rätt till medlemskap eller ersättning bör enligt utredningens mening i huvudsak kvarstå men utformas i överensstämmelse med 20 kap. 3 § d) lagen om allmän försäkring. Bestämmelsen skulle därmed avse den som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift av betydelse för bedömande av hans rätt till medlemskap eller ersättning. Dessutom bör kassa enligt utredningens mening liksom hittills ha möjlighet att vägra medlemskap åt den som inte följer kassans stadgar eller styrelsens föreskrifter.

Slutligen framhåller utredningen att *rätten till inträde* i arbetslöshetskassa bör begränsas till den som normalt utför arbete i sådan omfattning att rätt till ersättning kan uppkomma genom fullgörande av föreskrivet arbetsvillkor. Får någon inträde i en försäkring, där han på grund av försäkringsbestämmelserna inte har möjlighet att få ersättning, kan han lätt känna sig vilseledd. Spärren bör gälla inträdet i försäkringen. Däremot skall den som har blivit medlem i arbetslöshetskassa och därefter av olika skäl har kommit att begränsa sitt arbetsutbud inte av den anledningen uteslutas ur kassan. För rätt till ersättning fordras för närvarande ett minimiarbetsutbud av fyra timmar per dag. Utredningen föreslår att *minimum av arbetstid* för inträde i arbetslöshetskassa bestäms till tre timmar per arbetsdag och 17 timmar i genomsnitt per vecka.

Fondplaceringsreglerna för arbetslöshetskassorna överensstämmer i huvudsak med motsvarande bestämmelser för försäkringskassorna inom sjukförsäkringen. Det har från kassornas samorganisation framhållits att de överfonder som uppstod när kravet på fondbildning sänktes borde kunna placeras fritt efter tillstånd av AMS, uppgår utredningen. Även i övrigt har önskemål framställts om möjlighet till fri placering av kassornas fondmedel.

Enligt utredningens mening är det ett medlemsintresse att de medel som förvaltas av kassorna är betryggande placerade. Detta gäller såväl de medel som ingår i de obligatoriska fonderna som de överfonder som vissa kassor har. En fri sektor för fondplacering innebär naturligtvis viss risk för föreningens soliditet. Å andra sidan har medlemmarna ett intresse av att fondmedlen ger god avkastning.

Efter en avvägning mellan dessa olika intressen har understödsför-

eningsutredningen föreslagit en fri sektor för placering av en tiondel av understödsföreningarnas försäkringsfonder. Placering i aktier är undantagen.

KSA-utredningen anser för sin del att man bör medge även arbetslöshetskassorna fri placeringsrätt inom samma gräns. Sådan fri fondplacering, liksom kapitalplacering mot säkerhet i fastighetsinteckning o. d. enligt 42 § 5) kassaförordningen och motsvarande föreskrift i utredningens lagförslag, bör enligt utredningen kunna ske utan förhandsprövning av AMS. Däremot bör möjligheten till och omfattningen av fri fondplacering anges i kassans stadgar. I stadgarna bör enligt utredningen även kunna lämnas föreskrifter om särskild röstpluralitet vid styrelsens beslut om sådan kapitalplacering.

3.4 Allmänna förutsättningar för rätt till försäkringsersättning och konstant arbetsmarknadsstöd

3.4.1 Allmänt

KSA-utredningen anser att *arbetsbrist* skall vara den verkliga orsaken till att ersättningssökande inte har något förvärvsarbete. För arbetstagare inträder arbetslöshet i normalfallen när anställning upphör. Vanligen sker detta efter uppsägning. Uppsägningstiderna varierar men uppgår i regel till minst en vecka. Den första arbetslösa dagen blir i dessa fall den första dag, för vilken sökanden inte erhåller inkomst från anställningen därför att den har upphört.

Under särskilda förhållanden kan det under pågående anställning förekomma att lön regelbundet inte utgår under en enstaka dag i veckan eller att anställda permitteras för tid som kan vara i förväg bestämd eller obestämd. I dessa särfall uppstår enligt utredningens mening arbetslöshet varje dag, för vilken den anställda helt mister sin inkomst från anställningen på grund av arbetsgivarens beslut om korttidsarbete eller permittering.

I speciella fall kan frågan om *arbetslöshet* har inträtt eller ej vara svårbedömd. Det har exempelvis visat sig att extra ordinarie lärare, som har förordnande för ett läsår i sänder, efter utgången av läsåret den 30 juni inte bestämt vet om nytt förordnande kommer att utfärdas. Blir så fallet utgår lön retroaktivt från det nya läsårets början den 1 juli. I annat fall har den förutvarande läraranställningen definitivt upphört den 30 juni.

Förutsättningarna för en sannolikhetsbedömning kan växla i sådana fall, anför utredningen. Det kan inte vara rimligt att den som i en sådan situation vill förvärvsarbete och söker arbete vid offentlig arbetsförmedling inte skall anses vara berättigad till arbetslöshetsstöd förrän det har blivit definitivt klarlagt att förnyad anställning inte kommer att erbjudas. Detta kan i enstaka fall dröja åtskilliga veckor. Enligt utredningens

mening bör arbetslöshet anses ha inträtt vid den tidpunkt då den tidigare anställningen hade upphört. Skulle en sådan bedömning senare visa sig felaktig, t. ex. genom ett nytt anställningsavtal med bakåtkverkande kraft, får tidigare beslut om ersättningsrätt omprövas. I arbetslöshetskassor, där osäkra fall av detta slag kan förekomma i någon betydande omfattning, bör enligt utredningen reservationer göras i stadgar och ersättningsbeslut för att säkerställa eventuella återbetalningskrav mot medlemmar som felaktigt uppburit försäkringsersättning. I möjligaste mån bör dock sådana återkrav undvikas.

Erforderlig precisering av den tidpunkt då arbetslöshet inträder för förvärvsarbetande som dessförinnan har varit *företagare* måste ske efter andra bedömningslinjer. Det förhållandet att inkomst av förvärvsarbete inte längre föreligger kan inte på samma sätt som för arbetstagare vara klar och entydig utgångspunkt för en huvudregel.

Den principiella och grundläggande huvudregeln skall enligt utredningen vara att en företagares arbetslöshet börjar den dag då hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört. Utredningen har eftersträvat att i möjligaste mån få en fast utgångspunkt för bedömningen av frågan när en verksamhet som företagare skall anses vara avvecklad.

Syftet med den föreslagna huvudregeln är bl. a. att skapa garanti mot att kontant stöd vid arbetslöshet blir en inkomstutfyllnad i mindre lönsamma företag, uppger utredningen.

Regeln att verksamheten skall ha upphört innebär att det inte skall röra sig om ett tillfälligt eller tidsbegränsat avbrott utan om ett upphörande som kan beräknas vara definitivt. I undantagsfall då företagare har varit tvungen att för blott en tid avbryta sin verksamhet och detta avbrott är en ren engångsföreteelse, som inte till någon del har säsongkaraktär, bör emellertid enligt utredningen — med AMS' medgivande — ersättning ändå kunna utges.

För yrkesfiskare gäller i nuvarande arbetslöshetsförsäkring en särskild definition av begreppet arbetslös. De betraktas som arbetslösa under dag då fiske omöjliggörs på grund av väderleksförhållanden, ishinder, maskin- och båthaveri eller drivmedelsbrist till följd av importsvårigheter. Detta bör enligt utredningen alltså gälla.

Bedömningen av frågan om när sökandens personliga verksamhet i rörelsen har upphört måste i första hand grundas på en förklaring från honom själv anför utredningen. Den bör ske skriftligt och kan lämpligen ingå i en skriftlig ansökan om försäkringsersättning eller kontant arbetsmarknadsstöd.

Principiellt bör vidare gälla att företagare, liksom arbetstagare, skall ha lämnat tidigare förvärvsverksamhet av giltig anledning. Arbetslösheten skall inte vara självförvållad och det skall inte med skäl kunna antas att sökanden upphört med den tidigare verksamheten i det huvudsakliga syftet att erhålla ersättning. Företagare har en naturligt giltig anled-

ning att upphöra med en verksamhet som inte längre ger honom skälig försörjning. Reglerna om självförvållad arbetslöshet för arbetstagare bör enligt utredningen i tillämpliga delar kunna användas som hållpunkter för bedömning av tveksamma fall. Även påföljderna av självförvållad arbetslöshet, dvs. avstängning från ersättningsrätt viss tid, bör enligt utredningens mening vara desamma som för arbetstagare. Först om det skulle visa sig att dessa påföljder inte är tillräckliga för att hindra företagare att missbruka stödformerna, bör ett annat och strängare påföljds-system prövas. Förhindrandet av missbruk bör i första hand knytas till avgörandet om arbetslöshet verkligen har inträtt.

Av praktiska skäl och med hänsyn till risker för ekonomisk skada, som kan försvåra lösningen av sökandens sysselsättningsproblem, anser utredningen inte att försäljning av fastighet, inventarier, redskap och andra rörelsetillgångar, överlåtelse av rättigheter eller avregistrering av firma o. d. regelmässigt skall vara villkor för att företagaren skall anses vara arbetslös och berättigad till ersättning. Däremot kan i vissa fall, t. ex. inom jordbruk och skogsbruk, fortsatt innehav av fastighet eller annan rörelsetillgång av betydande värde vara skäl att ifrågasätta om sökandens personliga verksamhet i tidigare rörelse verkligen har upphört. Tillsammans med andra omständigheter kan sådan oförändrad rätt till rörelsetillgång enligt utredningen utgöra skäl för att avvisa ansökan om ersättning.

Sådana andra omständigheter kan exempelvis vara att sökandens make eller barn uppges fortsätta sökandens tidigare verksamhet, men att make eller barn i realiteten, på grund av nedsatt arbetsförmåga eller annat arbete, har uppenbart begränsade möjligheter att faktiskt utöva verksamheten. Då ett kontantstöd i sådana fall egentligen skulle få karaktär av inkomstutfyllnad i fortsatt rörelse, bör ansökan efter bedömning av helhetsbilden kunna avslås.

Även om rörelse eller rörelsetillgångar överlåtits till annan framhåller utredningen att det förekommer fall då prövningsorganet bör undersöka om överlåtelsen verkligen skett under förhållanden som tyder på att sökandens personliga verksamhet i rörelsen har upphört i praktiken. Såsom departementschefen framhållit i prop. 1968: 29 är det inom jordbruket vanligt att rörelse överlåts till släkting som fortsätter verksamheten. Överlåtare kan i sådana fall bo kvar på gården och alltjämt delta i sysslorna där. Från fall till fall får då prövas dels om sökandens personliga insats i den huvudsakliga produktionen har upphört, dels om hans deltagande i sysslorna på gården begränsar hans arbetsutbud. Om då visar sig att sökanden står till arbetsmarknadens förfogande i mindre utsträckning än han eljest skulle göra, föreligger enligt utredningen i regel ingen rätt till ersättning.

Som allmän regel bör vidare gälla att önskemål från sökanden att fortsätta en tidigare huvudsaklig förvärvsverksamhet som bisyssla inte

kan godtas. Hans personliga verksamhet i rörelsen skall ha upphört utan reservationer.

Verksamhet kan ha bedrivits av flera personer som under olika former var och en varit delägare i företaget och där varit verksam genom en arbetsinsats i rörelsen utan att alla haft inkomst hänförlig till denna inkomstkälla. För varje sådan delägare får prövas när den personliga verksamheten i rörelsen har upphört.

Utredningen framhåller att detta gäller även makar som båda utfört arbete i rörelsen. För ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen bör gälla att båda makarna skall ha varit medlemmar i arbetslöshetskassa och erlagt föreskrivna avgifter samt uppfyllt arbetsvillkoret. När det gäller kontant arbetsmarknadsstöd kan det gemensamma arbetet i företaget ådagaläggas genom att båda makarna deklarerat och taxerats för inkomst av rörelsen.

I åtskilliga fall, företrädesvis inom jordbruk och handel, förekommer emellertid att endast ena maken taxeras för inkomst, även om andra maken svarat för en betydande del av de gemensamma arbetsinsatserna i verksamheten anför utredningen. I en sådan situation — då två makar båda uppger sig ha blivit arbetslösa genom att jordbruk eller annan rörelse avvecklats och uppgifter från inkomsttaxering rörande omfattningen av arbetsinsats i rörelsen helt saknas för endera maken — måste prövningsorganet fordra klarläggande utredning om denna makes faktiska arbete i rörelsen. Verksamhet som medhjälpare i rörelse bör godtas som förvärvsarbete om det utförts under större delen av ett år. Det bör inte ha någon betydelse om arbetsinsatsen föranletts av tillfälliga förhållanden, exempelvis makes sjukdom, eller regelbunden arbetsfördelning. Vidare bör klart framgå att de båda sökandena faktiskt står till arbetsmarknadens förfogande.

Liksom hittills bör enligt utredningen gälla att *sjukdom* som medför rätt till *hel sjukpenning* från allmän försäkringskassa, utesluter ersättning vid arbetslöshet.

Vid sjukdom som nedsätter arbetsförmågan med minst hälften utgår *halv sjukpenning*. I sådana fall bör enligt utredningen den arbetslöse anses som ej arbetsför halva dagen och som arbetsför halva dagen. Om medlemmen inte får något arbete av det slag som motsvarar hans sålunda bedömda arbetsförmåga, är han, under förutsättning att han före sjukdomen haft heltidsarbete, berättigad till halv ersättning från arbetslöshetskassan.

Förtidspensionärer med rätt till *hel förtidspension* och personer med *helt sjukbidrag* bör enligt utredningen i princip likställas med dem som är helt sjukskrivna. Deras arbetsförmåga har i samband med pensionsbeslutet bedömts vara varaktigt resp. för avsevärd tid så nedsatt att "intet eller endast ringa del därav återstår". Så länge denna bedömning kvarstår bör kravet på arbetsförmåga inte anses uppfyllt.

Om arbetsförmågan bedömts vara nedsatt i mindre grad och pension eller sjukbidrag därför utgår med två tredjedelar eller hälften, *partiell förtidspension* och *partiellt sjukbidrag*, kan några generella antaganden inte göras om de aktuella verkningarna av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan, som i det enskilda fallet har legat till grund för pensionsbeslutet anför utredningen.

Har den arbetslöse själv styrkt sin arbetsförmåga, t. ex. genom att med ifrågavarande invaliditet utföra förvärvsarbete i den utsträckning som fordras för ersättningsrätt (uppfyllt arbetsvillkoret), behöver enligt utredningen hans arbetsförhet i regel inte närmare undersökas. Saknas helt annat underlag för bedömning av den arbetslöses arbetsförhet än beslut om förtidspension eller sjukbidrag, enligt vilket hans arbetsförmåga beräknas vara en tredjedel eller mindre av den normala, anser utredningen att den arbetslöse i regel ej kan anses vara arbetsför i sådan utsträckning att rätt till ersättning föreligger. I tveksamma fall bör dock utredas, i vilken utsträckning denna arbetsinvaliditet beror på medicinska faktorer. Om det då visar sig att bedömningen av arbetsförmågans nedsättning till avsevärd del grundats på andra faktorer än medicinska, och dessa andra faktorer efter pensionsbeslutet blivit påtagligt förändrade — t. ex. genom flyttning eller ändrade sysselsättningsförhållanden eller bättre personliga anpassningsmöjligheter på ifrågavarande arbetsmarknad — bör bristande arbetsförhet enligt pensionsbeslutet inte enbart vara skäl för att avvisa ersättningsrätt anför utredningen. Bedömning bör då ske av samtliga de omständigheter som i den föreliggande situationen skapar svårigheter för sökanden att finna lämpligt förvärvsarbete.

Likaså bör enligt utredningen förändringar i den andra riktningen uppmärksammas. Sökandens arbetsinvaliditet kan efter pensionsbeslutet ha förvärrats utan att de rent medicinska faktorerna förändrats, t. ex. genom flyttning eller ändrade allmänna sysselsättningsförhållanden inom sökandens naturliga arbetsområde. Förutsättningarna för ett tidigare beslut om partiell förtidspension kan därmed ha blivit betydligt förändrade. Dessa fall bör i regel handläggas i samråd med vederbörande allmänna försäkringskassa.

Yrkesskadeförsäkringens invaliditetsbegrepp och metoder för invaliditetsbedömning skiljer sig avsevärt från den allmänna försäkringens, uppger utredningen. I sistnämnda försäkring inriktas bedömningen av arbetsförmågans nedsättning i princip direkt på den försäkrade och dennes kvarvarande arbetsförmåga, medan reglerna i yrkesskadeförsäkringen bygger på genomsnittsbedömningar som utformats i tabellsystem.

Bedömningen av arbetsförheten som allmänt villkor för ersättningsrätt vid arbetslöshet bör enligt utredningen principiellt ske enligt samma

invaliditetsbegrepp och med samma metoder, vare sig nedsättning av arbetsförmågan uppstått genom yrkesskada eller på annat sätt. Därvid bör bedömningen inriktas direkt på sökanden och avse dennes aktuella arbetsförmåga. Endast i de fall en sådan bedömning visar att arbetsförmågan ej uppgår till den gräns — en tredjedel av de normala — som generellt förordats för dem som uppbär partiell förtidspension (sjukbidrag), bör ersättningsrätt avvisas på grund av bristande arbetsförhet. Sökandens möjligheter att själv genom förvärvsarbete före arbetslösheten styrka sin arbetsförhet, liksom hänsynen till förändrade förhållanden av annat slag än medicinska, bör vara likartade i fråga om yrkesskada och andra fall av arbetsinvaliditet.

Enligt utredningen skall som villkor för ersättningsrätt gälla att den arbetslöse är *oförhindrad att förvärvsarbeta*. Detta innebär att det inte får föreligga någon omständighet som hindrar den arbetslöse att över huvud taget utföra tillgängligt och lämpligt förvärvsarbete under tid för vilken han gör anspråk på kontant stöd under arbetslöshet. Villkoret innefattar samtidigt alla omständigheter som kan utgöra hinder för att utföra tillgängligt förvärvsarbete. Det kan därmed sägas innebära att arbetssökande skall stå till arbetsmarknadens förfogande.

Utredningen behandlar härefter några speciella typer av fall, då det har uppstått särskilda svårigheter att bedöma huruvida arbetssökande kan anses stå till arbetsmarknadens förfogande, dvs. vara generellt sett oförhindrad att åtaga sig förvärvsarbete.

Ett exempel på arbetshinder är lokal bundenhet. Denna innebär att det inte kan begäras att arbetssökande skall ta arbete på annan ort. Med annan ort avses därvid ort som är belägen så långt från medlemmens bostad att han måste bo på arbetsorten åtminstone under arbetsveckan.

Utredningen framhåller att flera fall av lokal bundenhet beror på familjeskäl, så särskilt för kvinnliga arbetssökande. Flera samverkande boende- och ansvarsförhållanden skapar i dessa fall en komplicerad bundenhet för både kvinnor och män. Har de små barn och är samhällets service för tillsyn av dem inte utbyggd, uppstår särskilda svårigheter. Utredningen anser det inte erforderligt att föreslå någon ny lydelse av ifrågavarande allmänna villkor för ersättningsrätt. Prövning av hänsyn till lokal bundenhet bör även i fortsättningen grundas på regeln att den arbetslöse skall vara arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbetet.

Problem liknande dem som uppstår vid lokal bundenhet kan enligt utredningen föreligga för den som till väsentlig del har haft sin försörjning genom stadigvarande *förvärvsarbete i hemmet*. Den som mister sådant arbete kan i vissa situationer ha stora svårigheter att ställa om sig till förvärvsarbete utom hemmet. I prop. 1964: 115 med förslag till nu gällande arbetslöshetsförsäkring behandlades synpunkter från 1960

års arbetslöshetsförsäkringsutredning i detta avseende. Utredningen anser att de som är bundna vid hemmet till följd av personligt handikapp, bör kunna få ersättning vid arbetslöshet, om de till väsentlig del haft sin försörjning genom stadigvarande hemarbete och om de är beredda att utföra annat hemarbete eller annat arbete som deras handikapp tillåter. Denna bedömningsregel bör enligt utredningen gälla även personliga handikapp av andra slag än fysiska, exempelvis bundenhet vid vård i hemmet av handikappad eller aldrig anhörig, som utgör ett uppenbart hinder för att förvärvsarbeta utom hemmet.

Utredningen anser att den arbetslöse under tid då han genomgår arbetsmarknadsutbildning i regel måste anses vara förhindrad att förvärvsarbeta. Dessutom framhåller utredningen att man bör undvika att konstruera stödssystemet så att kassamedlemmar förleds att förbruka sitt försäkringsskydd under en tid då samhället erbjuder en annan stödform.

Den som söker *deltidsarbete* skall av arbetsförmedlingen i första hand få förslag till sådant arbete. Om det inte är möjligt för förmedlingen att inom skälig tid lämna förslag till deltidsarbete, bör enligt utredningen erbjudande om heltidsarbete, om sådant finns, diskuteras med sökanden. Avvisas sådant erbjudande och anser förmedlingen att sökandens motiv härför inte är godtagbara, bör ersättningsrätten prövas. Vid prövningen bör sökandens berättigade önskemål beaktas och hänsyn särskilt tas till tidigare arbetsförhållanden, t. ex. att sökanden förut under längre tid har haft endast deltidsarbete. Är så inte fallet och finns det inte tillgång på deltidsarbete inom sökandens naturliga arbetsområde, kan övervägas om ett föreliggande erbjudande om heltidsarbete är att anse som lämpligt. Bedömningen härav får då ske enligt de principer och regler som gäller för prövningen av lämpligt arbete.

3.4.2 Lämpligt arbete

Bestämmelserna i 36 § kassaförordningen ger uttryck för några av de grundsatser på vilka arbetslöshetsförsäkringen vilar, anför utredningen. Den innebörd som ges åt begreppet lämpligt arbete bestämmer i mångt och mycket försäkringssystemets karaktär. Mot bakgrunden härav tar utredningen upp bestämmelserna till granskning i hela deras vidd. Av särskild betydelse är att de synsätt och värderingar som präglar den moderna arbetsmarknadspolitiken blir beaktade inom arbetslöshetsförsäkringen. Vid granskningen av bestämmelserna måste vidare hela tiden hållas i minnet att bestämmelserna, enligt utredningens förslag, skall tillämpas inte bara på kassamedlem utan även på arbetslös som har rätt till enbart kontant arbetsmarknadsstöd. Detta innebär emellertid inte att bestämmelserna i alla delar kan tillämpas på samma sätt på kassamedlemmar och på andra ersättningstagare.

Av såväl samhällsekonomiska som rent arbetsmarknadspolitiska skäl har det ansetts oriktigt att utbetala försäkringsersättning samtidigt som behov av arbetskraft förelegat, om det inte funnits något absolut hinder för den arbetssökande att åtaga sig arbetet i fråga. Nu nämnda förhållanden kommer bl. a. till uttryck i 36 § fjärde stycket kassaförordningen där det anges att erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning att det motsvarar medlemmens krafter och färdigheter.

Det kan konstateras att såväl författningsbestämmelser som tillämpningsföreskrifter möjliggjort en nyanserad bedömning av ifrågasatta arbetserbudanden under hänsynstagande till den arbetssökandes situation och att dessa möjligheter i allmänhet blivit tillvaratagna. Till denna utveckling har i hög grad bidragit att bedömningen härvidlag kommit att påverkas av den moderna aktiva arbetsmarknadspolitikens grundvärderingar. Enligt utredningens mening är det därför tvivel underkastat om det föreligger anledning att påyrka någon mera omvälvande förändring av den praktiska tillämpningen på detta område. Det är dock angeläget att den moderna arbetsmarknadspolitikens målsättningar får komma till klart uttryck i de författningsbestämmelser och motivuttalanden, på vilka tillämpningen skall vara grundad.

Vad som särskilt präglar nutida arbetsmarknadspolitik i jämförelse med gångna decenniers förhållanden är att det nu gäller att skaffa arbetslösa en så produktiv sysselsättning som möjligt och inte bara arbete av vilket slag som helst. De arbetsmarknadspolitiska medlen syftar till att underlätta för arbetskraften att inrikta sig på sådana arbetsområden där den bästa produktionsinsatsen kan göras. Detta innebär å ena sidan att stora krav numera ställs på arbetskraften när det gäller anpassning till den pågående strukturomvandlingsprocessen. Å andra sidan förutsätts att samhället inom ramen för behovet av arbetskraft i möjligaste mån skapar förutsättningar för den arbetssökande att få ett arbete som han är lämpad för och som tillfredsställer honom själv eller kommer hans önskemål så nära som möjligt. Arbetsmarknadspolitikens syfte är att inom ramen för behovet av arbetskraft i samhället ge var och en som kan och vill arbeta ett verksamt och fullgott stöd för att förverkliga ett fritt och övervägt val av arbete.

Det ligger i sakens natur att ersättningsreglerna i arbetslöshetsförsäkringen liksom för det kontanta arbetsmarknadsstödet måste grundas på samma värderingar som arbetsmarknadspolitiken i övrigt.

Regeln att erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning att det motsvarar sökandens krafter och färdigheter ger, enligt utredningens mening, i alltför hög grad uttryck åt att det huvudsakligen gäller att skaffa den arbetslöse avlönad sysselsättning oavsett arbetets karaktär. Däremot kommer inte till synes att sökanden i möjligaste mån bör sättas i stånd att förverkliga ett fritt och övervägt val av arbete — varvid all rimlig hänsyn tas inte bara till hans krafter av psy-

kisk och fysisk art, färdigheter, yrkesvana, utbildning och förutsättningar i övrigt för arbetet utan även till hans önskemål i fråga om arbetsval och hans personliga förhållanden i övrigt. Vid övervägandet av om ett arbete kan anses lämpligt för den aktuella arbetssökanden bör i enlighet härmed eftersträvas att sammanväga de skilda förhållanden som bör tillmätas betydelse för arbetsvalet till en helhetsbild. Bedömningen av arbetets lämplighet bör ske med respekt för arbetssökandens yrkeskunnande och personliga ambitioner.

Vid bedömandet av om hinder från medicinsk synpunkt föreligger för att antaga ett arbetserbjudande är det enligt utredningen angeläget att hänsyn tas inte bara till arbetshinder av rent kroppslig natur. Modernt arbetsliv ställer mången gång höga krav på den enskildes psykiska motståndskraft.

Utredningen anser att en förklaring av den enskilde att han inte orkar med den påfrestning som kan följa med ackordsarbete och dess miljö om möjligt bör beaktas. Detsamma gäller önskemål om sysselsättning i annan inte alltför pressande arbetsmiljö. Vissa arbeten kan även eljest vara av den natur att det ställer sådana krav på arbetstagarens psykiska balans att en arbetssökande som inte anser sig uppfylla kraven bör ha rätt att utan påföljd avisa arbetet. Har den arbetssökande inte erfarenhet av det anvisade arbetet anser utredningen att det i allmänhet kan fordras att han prövar på det. Även i fall av nu behandlat slag kan det finnas anledning att anlita medicinsk sakkunskap vid bedömningen.

Den arbetssökandes anspråk på att få tillfälle att orientera sig på arbetsmarknaden och närmare bedöma de arbetsalternativ som kan komma i fråga bör enligt utredningen tillgodoses i rimlig utsträckning. Arbetssökande som genom omskolning eller annan utbildning, arbets- och yrkesvana eller på annat sätt inuchar särskilda förutsättningar för att fullgöra vissa arbetsuppgifter bör ges den tid som i det enskilda fallet kan anses skälig för att kunna få ett arbete som svarar mot dessa förutsättningar. Arbetssökande skall dock inte kunna grunda arbetsavvisande endast på att han genomgått viss utbildning.

När det gäller anvisning av arbete på annan ort än bostadsorten får enligt utredningen den arbetssökandes personliga förhållanden särskild betydelse. Utredningen betonar betydelsen av hänsyn till möjligheterna att erhålla bostad — i förekommande fall familjebostad — av tillfredsställande beskaffenhet på den nya orten.

Till bedömningsbilden hör även förhållanden som i det enskilda fallet skapar ofrånkomlig tidsfrist för skäligt rådrum hos arbetsförmedlingen.

Det går enligt utredningen inte att ge några generella regler för hur lång den tidsfrist bör vara som kan ställas till den arbetssökandes förfogande. Hänsynstagande till den enskilde arbetssökandens förhållanden måste vägas mot de faktiska förhållandena på arbetsmarknaden.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen att kassaförordningens nuvarande regel om hänsynstagande till den arbetssökandes krafter och färdigheter ersätts med en bestämmelse att erbjudet arbete skall anses lämpligt, om inom ramen för tillgången på arbetstillfällen skälig hänsyn har tagits såväl till sökandens yrkesvana och föreliggande förutsättningar i övrigt för arbetet som till hans önskemål i fråga om arbetsval och andra personliga förhållanden.

I kassaförordningen anges att erbjudet arbete är lämpligt om "icke heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur". Denna regel anser utredningen vara överflödigt vid sidan av den föreslagna bestämmelsen.

F. n. gäller att erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning att det är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till lön som för sådant arbete utgår enligt kollektivavtal eller, om dylikt avtal ej finns, till i arbetsorten förekommande lön för samma arbete.

En grundläggande princip inom arbetslöshetsförsäkringen är att den erbjudna lönen skälighet prövas utan hänsyn till de inkomster kassamedlemmen haft i tidigare anställning. Enligt utredningens mening kan det inte komma i fråga att frånga denna princip. Om den arbetssökande erbjuds ett arbete som är förenat med lägre nettolön än den ersättning som han har rätt till från sin arbetslöshetskassa upplevs detta enligt utredningen som en orättvisa av kassamedlemmar.

Utredningen föreslår bl. a. därför att erbjudet arbete skall anses lämpligt bara om anställningsförmånerna är skäliga i förhållande till den ersättning som den arbetssökande har rätt till enligt försäkringen.

Anställningsförmånerna bör anses ej skäliga bara om lönen med avdrag för skatt klart understiger ersättning som den arbetslöse inom ramen för statsbidragsbestämmelserna och med tillämpning av överförsäkringsregeln är tillförsäkrad.

Den nu föreslagna principen om anknytning till den försäkringersättning som den arbetssökande har rätt till torde i regel ge tillräcklig ledning för avgörande om ett erbjudet arbete är förenat med skälig lön.

I särskilda fall kan det dock förekomma att en arbetslös kassamedlem erbjuds ett arbete där lönen, trots att den kan anses skälig i förhållande till hans försäkringsersättning, ändå är väsentligt lägre än vad som utgår till andra arbetstagare som besitter jämförbara kvalifikationer och utför likvärdigt arbete. Detta kan bero på särskilda löneförhållanden vid företag eller på ort där arbete erbjuds. Det kan även bero på den försäkrades egna yrkeskvalifikationer och personliga förhållanden eller på bestämmelser om ersättningsbelopp i den arbetslöshetskassa där han är medlem.

Enligt utredningens mening kan det i sådana speciella fall saknas anledning att begära att den arbetssökande skall acceptera ett erbjudet

arbete, om lönen är väsentligt lägre än vad som utgår till andra arbetstagare som besitter jämförbara kvalifikationer och utför likvärdigt arbete. Vid bedömning av frågan om den erbjudna lönen är väsentligt lägre skall jämförelse göras med lön som utgår vid andra företag med anställda inom samma yrkesområde och i samma ortsgrupp. I regel leder givetvis denna bedömning till att lönen är skälig, om den överensstämmer med lönesättningen vid det företag där arbete erbjuds. Endast i undantagsfall torde det bli så att lönen anses oskälig trots att den överensstämmer med lönesättningen för övriga anställda i företaget.

Den nu föreslagna anknytningen till det allmänna löneläget i vissa fall förutsätter att arbetsförmedlingen har tillgång till lönestatistik eller därmed jämförlig utredning. I regel torde det vara möjligt att genom den information, som kan väntas ingå i arbetsförmedlingens allmänna service, få tillgång till den utredning som är behövlig för att bedöma den erbjudna lönsens skälighet. I övriga fall är förmedlaren eller kassaredogöraren hänvisad till att göra ett mera fritt bedömande mot bakgrunden av sin kännedom om löneläget i den aktuella och likartade branscher.

När det gäller arbete som erbjuds på områden där lönesättningen helt eller delvis bygger på s. k. prislistor för ackord, t. ex. för byggnadsarbete och skogsarbete, blir hållpunkterna för denna särskilda bedömning av skälig lön för arbetet delvis av annat slag. Om ackordslöner baseras på riksprislistor eller områdesprislistor, varom överenskommelse träffats mellan arbetsmarknadsparterna på riksnivå, och det erbjudna arbetet skall utföras enligt sådana listor, behöver i regel någon jämförelse med faktiskt utgående löner inom yrkesområdet inte göras.

Utredningens förslag att tillförsäkrade ersättningsbelopp och, i vissa fall, det faktiska löneläget skall tillmätas betydelse innebär dock inte att man har att bortse från innehållet i tillämpligt kollektivavtal. Som första förutsättning bör gälla att den erbjudna lönen är förenlig med kollektivavtal. Härvid är det enligt utredningens mening inte nödvändigt att avtalet är kollektivavtalsrättsligt sett gällande på den arbetsplats som arbetserbjudandet avser. Ett kollektivavtal som enligt sitt innehåll är tillämpligt på orten bör i regel vara normerande oavsett om arbetsgivaren är bunden av avtalet eller ej. Om något normerande kollektivavtal inte finns, får skälighetsprövningen grundas på enbart jämförelse med det löneläge som i allmänhet råder för samma arbete inom yrkesområdet.

Utredningen vill betona att inte endast lönen har betydelse när det gäller att bedöma ett erbjudet arbetes lämplighet från förevarande synpunkt. Även andra anställningsförmåner — såsom pension, sjuklön, semester, övertidsersättning, skift- och andra tillägg, helglön, resekostnadsersättning, traktamentsersättning samt tjänstegruppliv- och avgångsbidragsförsäkring — bör beaktas. Ett erbjudet arbete bör i regel anses

lämpligt, om den arbetssökande tillförsäkras de anställningsförmåner av detta slag som utgår enligt kollektivavtal.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt bara under förutsättning att det inte hänför sig till arbetsplats där arbetskonflikt råder. Hänsyn får härvid inte tas till konflikt som strider mot kollektivavtal eller kollektivavtalslagen.

En förutsättning för att erbjudet arbete skall kunna avvisas utan påföljd är att stridsåtgärd, som inte är olovlig enligt lag eller kollektivavtal, vidtagits vid företaget. Det kan inte anses tillräckligt att varsel om stridsåtgärd utfärdats eller att företaget på annat sätt är konflikthotat, anför utredningen.

Om en arbetskonflikt strider mot lag eller kollektivavtal eller — i fråga om arbetsplats där kollektivavtal inte gäller — är av okynneskaraktär, behöver arbetsförmedlingen enligt tillämpade anvisningar inte ta hänsyn till konflikten vid bedömande av arbetets lämplighet. Det kan emellertid enligt utredningens mening i sådana fall vara anledning att ta hänsyn till arbetssökandens personliga svårigheter att godta ett arbetserbjudande, vid företag som drabbats av sådan konflikt.

Förhållandena på arbetsplatsen skall väsentligen motsvara vad som i lag och författning föreskrivs rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall för att erbjudet arbete skall anses lämpligt.

Till den lagstiftning som avses hör främst arbetarskyddslagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag. Ett stort antal bestämmelser inom arbetarskyddslagstiftningen har fått en relativt vag och obestämd utformning med hänsyn till att bestämmelserna kan gälla för ett stort antal skilda verksamhetsgrenar och därför att tillämpningen bör kunna anpassas efter de från tid till annan ändrade förhållandena varunder arbetet bedrivs. En marginal för bedömning av vad som är väsentligt på en viss arbetsplats finns sålunda inbyggd i arbetarskyddslagstiftningen. Någon ytterligare marginal för bedömning inom arbetslöshetsförsäkringen synes inte erforderlig. Utredningen har därför inte tagit med ordet "väsentligen" i lagtexten.

3.4.3 *Självförvållad arbetslöshet*

En utgångspunkt för nuvarande regler om mistad kassaersättning vid självförvållad arbetslöshet har varit att inom ett försäkringssystem inte kan utgå försäkringsförmåner till försäkrad som själv vållar försäkringsfall.

En motsvarighet till sådana bestämmelser finns i regel inom all försäkring. Bestämmelser av detta slag motverkar missbruk av försäkringen och syftar till att garantera att försäkringssättning utgår endast i sådana fall då detta framstår som motiverat utifrån de grundsatser som bär upp försäkringssystemet. Inte heller inom en modern arbetslöshetsför-

säkring anser utredningen att påföljdsbestämmelser av nu berörd typ kan undvaras.

Utredningen anser inte att skäl föreligger att föreslå någon ändring i gällande bestämmelser om självförvårdad arbetslöshet. Utredningen anför emellertid följande synpunkter på tillämpningen.

Vid prövningen av vad som utgör giltig anledning att lämna arbetet har tidigare hävdats att stränga krav bör uppställas och att spørsmålet väsentligen bör bedömas med ledning av civilrättens regler om arbetsavtalet. I enlighet härmed skulle den arbetstagare som frivilligt lämnat sitt arbete bedömas strängare än den som avvisat erbjudet arbete. Denna tillämpning står enligt utredningens mening inte i överensstämmelse med nutida synsätt. Utredningen har i fråga om vad som skall anses som lämpligt arbete förordat en mera nyanserad bedömning med skäligt hänsynstagande till den arbetssökandes förutsättningar, önskemål och personliga förhållanden i övrigt. Motsvarande betraktelsesätt bör anläggas när det gäller den som själv lämnat sitt arbete.

Den som har ett arbete men av någon i och för sig godtagbar anledning vill skaffa sig en lämpligare sysselsättning bör inte motverkas i sitt yrkesval av ersättningsreglerna. Som giltig anledning att sluta en anställning bör godtas att vederbörande har en allvarlig önskan att söka sig till annat för honom lämpligare yrkesområde. Dock bör i regel krävas att han i god tid innan anställningen upphör anmält sig som arbetssökande hos arbetsförmedlingen. Är arbetet uppenbarligen inte lämpligt enligt de regler som gäller för bedömande av erbjudet arbetes lämplighet, bör en arbetstagare likaledes kunna sluta sin anställning utan risk för att avstängas från ersättningsrätt. Detsamma bör gälla, om arbetet tagits på försök efter anvisning av arbetsförmedlingen men arbetstagaren vill söka byta till ett lämpligare arbete.

I frågan huruvida självförvårdad arbetslöshet föreligger när arbetstagaren skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande, anser utredningen att arbetsrättens regler är lämpliga som grundval för bedömningen. Onykterhet i arbetet, upprepad sen ankomst till arbetet, frånvaro utan giltig anledning och vägran att efterkomma arbetsledningens anvisning synes alltjämt kunna tjäna som exempel. Det bör enligt utredningen inte ha någon avgörande betydelse om arbetstagaren skilts från anställningen genom omedelbart avsked eller med iakttagande av avtalad uppsägningstid. Har förhandling med arbetsgivaren påkallats av arbetstagarorganisation med anledning av uppsägning eller avsked, bör eventuell avstängning inte verställas förrän situationen klarlagts mellan förhandlingsparterna.

I fråga om det fallet att den arbetssökande utan att uttryckligen ha avvisat lämpligt arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen har vållat att anställning inte kommit till stånd, betonar utredningen att regeln endast syftar på klart klandervärda betenden från den arbetssökande.

des sida. Det skall vara uppenbart för envar att det enbart är detta klandervärda beteende som utgör orsaken till att anställningen inte kommit till stånd. Som exempel nämner utredningen att kassamedlem infunnit sig spritpåverkad på en arbetsplats för att söka arbete och att han lämnat vilseledande uppgifter om sin kompetens. Den arbetssökandes uppträdande på fritid bör i allmänhet inte tillmätas någon betydelse, uppger utredningen. Inte heller bör den arbetssökande läggas något till last bara av det skälet att han under en anställningsintervju lämnar sanningsenliga svar på frågor, som ställs till honom angående hans önskemål och personliga förhållanden. Annorlunda ligger saken till om den arbetssökande genom olämpligt uppträdande provocerar fram ett negativt besked om anställningen. Utredningen föreslår att bedömningen om arbetslöshet är självförvållad eller ej sker efter samma regler när det gäller kontant arbetsmarknadsstöd.

Det erbjudna arbetets varaktighet är enligt utredningen inte den enda faktor som bör tillmätas betydelse när det gäller att ta ställning till påföljden vid självförvållad arbetslöshet. Det kan vara lika berättigat att vid bestämmandet av avstängningstidens längd ta hänsyn till exempelvis det erbjudna arbetets större eller mindre lämplighet för den arbetssökande eller till den arbetssökandes personliga förhållanden i övrigt. Avser arbetsvägran ett arbete av endast ganska kort varaktighet finns det enligt utredningen i allmänhet starka skäl, sett såväl från försäkringens som den enskildes synpunkt, att tillgripa en påföljd vilken inte är alltför långtgående. Utredningen föreslår därför dels att, om arbetet skulle ha varat under högst fem dagar, avstängningstiden skall utgöra sju kalenderdagar, dels att, om arbetet skulle ha varat under högst tio dagar, avstängningstiden skall utgöra 14 kalenderdagar.

Förslaget innebär att den nuvarande lindrigare påföljden vid avvísande av arbete, som var avsett att omfatta högst två dagar, sträcks ut till att avse tillfälliga arbeten som skulle ha varat högst fem resp. tio arbetsdagar. Ibland kommer det självfallet att vara svårt att få fram tillförlitlig utredning om den avsedda längden hos ett erbjudet arbete. Enligt utredningens mening finns anledning att härvidlag iakta en relativt generös tillämpning gentemot den arbetssökande. Det bör sålunda vara tillräckligt att det är sannolikt att arbetet endast skulle pågå angivna antal dagar för att de kortare avstängningstiderna skall tillämpas.

Vid övriga fall av självförvållad arbetslöshet föreslår utredningen att avstängningstiden normalt skall utgöra fyra veckor, vilket motsvarar den tid som hittills gällt.

I fall av allvarlig självförvållad arbetslöshet bör krävas av den arbetssökande att han genom att fullgöra förvärvsarbete under en inte alltför begränsad tid visar att han står till arbetsmarknadens förfogande, innan han kan få ersättning på nytt. F. n. krävs förvärvsarbete under 20 dagar

(fyra veckor). Utredningen föreslår ingen ändring härvidlag. Det kan finnas fall där det från försäkringens synpunkt i stället vore lämpligare med en längre avstängningstid än 28 dagar. Utredningen syftar på situationer då den arbetssökande har möjlighet att fullgöra förvärvsarbete under 20 dagar utan att likväl ha för avsikt att i fortsättningen stå till förfogande för varaktigt arbete. Utredningen har övervägt en sådan längre avstängningstid men funnit att påföljdssystemet inte bör kompliceras med någon regel om längre avstängningstid än 28 dagar vare sig som alternativ till kravet på förvärvsarbete under 20 dagar eller som fristående påföljd.

Arbetslöshetskassas beslut om avstängning bör enligt utredningen bli gällande utan föregående godkännande av AMS. Föreskrift om godkännande gäller nu i fråga om avstängning under tid innan den försäkrade utfört arbete under 20 dagar. Enligt vad utredningen erfarit från tillämpningen av den föreskriften föreligger inte anledning till betänkligheter mot att arbetslöshetskassorna fattar definitivt avstängningsbeslut också i dessa fall. Prövning av AMS i annan ordning än besvärsvägen anser utredningen inte erforderlig.

Utredningen föreslår att de för försäkringen föreslagna påföljderna av att arbetslöshet är att anse som självförvållad skall gälla även den som söker eller uppbär kontant arbetsmarknadsstöd.

Utredningen anser att bestämmelserna om självförvållad arbetslöshet skall i tillämpliga delar äga motsvarande tillämpning i fråga om yrkesutbildning, vid vilken utbildningsbidrag utgår enligt arbetsmarknadskungörelsen. I fråga om avstängning från ersättningsrätt vid vägran att delta i yrkesutbildning erinrar utredningen om att föredragande departementschefen i prop. 1964: 116 framhöll att tvångsmomentet inte kunde vara något avgörande skäl mot avstängning, under förutsättning att utbildningen inte medförde några kostnader för deltagaren och att utbildningen för just honom noga hade prövats. Utbildningens lämplighet borde enligt departementschefens mening prövas efter viss kortare tids deltagande i utbildningen. En sådan ordning vore ägnad att betydligt minska en eventuell förekommande känsla av tvång hos någon deltagare.

En provotid ingår numera generellt på åtskilliga områden av arbetsmarknadsutbildningen, uppger utredningen. Eleven har därvid möjlighet att pröva på och välja olika vägar för den fortsatta utbildningen. Förslag från arbetsförmedling till arbetslös sökande att genomgå arbetsmarknadsutbildning föregås i regel av en utredning i varje enskilt fall. Arbetsmarknadskungörelsen medger även att utbildningsbidrag utgår till den som undergår utredning om förutsättningarna för yrkesutbildning (15 §). Utredningen anser därför att anledningarna att befara någon känsla av tvång från arbetssökandens sida numera bör ha minskat. I de enstaka fall där sökande ändå uppger sig vara osäker och inte vill

binda sig för en föreslagen utbildning, kan det i varje fall fordras av honom att han ändock prövar på arbetsförmedlingens förslag genom att en tid delta i utbildningen. En sådan prövotid får då närmast karaktär av förlängd utredning. Kvarstår även därefter elevens ovillighet att slutföra utbildningen kan det vara lämpligast att arbetsförmedlingen fortsätter sin utredning och söker finna annan väg att lösa sökandens sysselsättningsproblem.

Utredningen anser att avstängning i regel bör ske endast när omständigheterna ger belägg för ovillighet från medlemmens sida att själv bidra till att komma ur en svår arbetslöshetssituation.

3.5 Arbetslöshetsförsäkringen

3.5.1 12-månadersvillkoret

Det enda skäl av större betydelse som talar för ett bibehållande av nuvarande 12-månadersvillkor är enligt utredningen att förebygga uppkomst av ersättningsrätt för medlem som inträtt i arbetslöshetskassa först då ökad arbetslöshet befaras. På grund av de långa uppsägningstider som numera förekommer för vissa arbetstagargrupper kan det även tänkas fall då någon söker inträde i arbetslöshetskassa först sedan han blivit uppsagd från sin anställning och därefter skulle kunna upparbeta ersättningsrätt enligt 5-månadersvillkoret före uppsägningstidens utgång anför utredningen.

Arbetslöshetskassornas samorganisation har föreslagit ett allmänt krav på tolv månaders medlemskap för rätt till ersättning. Enligt utredningen skulle detta onekligen skapa en spärr för sådana fall. Utredningen ifrågasätter emellertid om dessa fall kan antagas bli så många att regelsystemet i framtiden bör tyngas med den föreslagna regeln.

Utredningen framhåller även betydelsen av att försäkringsvillkoren blir så enkla och allmängiltiga som möjligt. De bör utformas så att medlemsrekryteringen till arbetslöshetskassorna underlättas. Försäkringskyddet för ungdomar och andra nykomna på kassans verksamhetsområde bör kunna inträda så snart som möjligt. Allmänt gällande försäkringsvillkor skall inte enligt utredningen behöva motiveras med särförhållanden som kan tänkas uppstå endast i mycket speciella fall. Dessutom torde det kunna vara av värde att nya medlemmar i kassan redan tidigt känner sig likaberättigade med övriga kassamedlemmar.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utredningen att 12-månadersvillkoret slopas som ersättningsvillkor.

3.5.2 5-månadersvillkoret

Enligt utredningens mening bör arbetslöshetskassa ha möjlighet att välja det för kassan lämpligaste avgiftssystemet, det traditionella med avgiftsbefrielse eller det kontinuerliga. I regel blir avgiftssystemet i ar-

betslöshetskassa beroende av utformningen av avgiftssystemet på den fackliga sidan.

Den bundenhet för avgiftssystemet som uppstår genom kombinationen av kraven att arbete skall ha utförts viss tid och att avgift skall ha erlagts för samma tid bör därför upplösas, framhåller utredningen. Därmed skapas större frihet åt arbetslöshetskassorna att utforma avgiftssystemet som det är lämpligt för varje kassa. Avgiftsformen bör dock godkännas av AMS. Fullgörande av den i kassans stadgar föreskrivna avgiftsbetalningen bör, i stället för att vara ett särskilt krav för att ersättning skall utgå, ingå i kassamedlemmens stadgeenliga förpliktelser och — liksom medlemskapets bevarande genom fullgörande av andra medlemsförpliktelser — vara en given förutsättning för att ersättningsrätt skall uppkomma och fortlöpa.

Av anförda skäl föreslår utredningen att 5-månadersvillkoret inte längre skall ha karaktären av avgiftsvillkor.

Utredningens förslag att 12-månadersvillkoret skall utgå som ersättningsvillkor medför att den för ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen erforderliga anknytningen till arbetsmarknaden måste byggas på en regel, motsvarande det arbetsvillkor som ingår i nuvarande 5-månadersvillkor.

Beträffande längden av den erforderliga sammanlagda tiden i arbete föreslår utredningen inte någon ändring.

Huvudregeln bör vara månadsberäkning. Utredningen anser att varje arbetslöshetskassa bör ha viss frihet att själv bestämma detaljerade regler för beräkning av den arbetade tid som fordras för att en månad skall kunna tillgodoräknas. För närvarande tillämpas vanligen tidsgränser på tio dagar och 80 timmar. Enligt utredningens mening finns anledning att överväga en sänkning av sistnämnda gräns. Skälet härtill är — förutom beslutad arbetstidsförkortning — att ersättningsmöjligheterna för deltidsarbetande därmed kan utsträckas i skälig omfattning. En riktpunkt bör enligt utredningen vara att arbetslös endast får tillgodoräkna månad under vilken arbete har utförts minst tio dagar dock minst 70 timmar. Arbetstidsförhållandena kan emellertid förändras så att det i försäkringen behövs jämkningar av angivna tider.

I den praktiska tillämpningen har framkommit ett alternativ till denna månadsräkning. För att slippa kontrollera hur arbetet fördelar sig på olika månader och därigenom underlätta prövningen av arbetsvillkoret, har inom nuvarande arbetslöshetsförsäkring på försök prövats ett system — kvantitetsmetoden — som innebär att arbetsvillkoret ej uttrycks i arbete under ett visst antal månader utan i arbete under ett visst antal dagar under hela 12-månadersperioden. Härigenom undviks enligt utredningen en olägenhet som vidlåder det traditionella systemet med månadsberäkning och som innebär att olika arbete av samma omfattning

på grund av förläggningen till olika månader kan ge skilda resultat vid prövningen av arbetsvillkoret.

På försök har kvantitetsregeln medgivits för tillämpning i byggnadsarbetarnas och skogsarbetarnas kassor och gett ett tillfredsställande resultat. I byggnadsarbetarnas kassa fick medlemmarna tidigare vid prövningen av arbetsvillkoret tillgodoräkna månad, under vilken avlönat arbete utförts minst tio dagar. Detta betydde en sammanlagd minimitid av 50 dagar i 5-månadersvillkoret. Denna minimikvantitet arbete har vid kvantitetsregelns införande år 1966 ökats till 90 dagar.

Beträffande annan tillgodoräkningsbar tid än arbete (värnplikt, yrkesutbildning och barnsbörd) har varje dag enligt kvantitetsregeln ansetts motsvara 6/10 arbetsdag. Tillsynsmyndigheten har föreskrivit att endast dag då arbete utförts minst fyra timmar får tillgodoräknas.

Utredningen anser att det bör finnas möjlighet för kassa som så önskar att övergå till kvantitetsregeln.

Kvantitetsmetoden bör enligt utredningens mening kunna tillämpas endast i arbetslöshetsförsäkringen. Under nuvarande förhållanden synes tiden 90 dagar under ramtiden vara i stort sett väl avvägd. Minimiarbetstiden för dag som kan tillgodoräknas enligt kvantitetsmetoden bör däremot enligt utredningen kunna minskas från fyra till tre timmar.

Tillämpningen av försäkringens kvantitetsregel liksom regler om tidsmåtten vid månadsberäkning och övriga föreskrifter med hänsyn till speciella förhållanden i vissa kassor bör enligt utredningen bygga på dispensrätt för tillsynsmyndigheten.

Utredningen har inte funnit anledning att föreslå någon ändring i fråga om *ramtidens längd*. Den bör även i fortsättningen vara en period av tolv månader närmast före arbetslöshetens början.

Utredningen föreslår i fråga om arbetsvillkoret att i princip all tid med inkomst av *förvärvsarbete* skall medräknas. Med inkomst av förvärvsarbete avser utredningen inkomst såväl i pengar som naturaförmåner i form av kost eller bostad antingen såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller eljest (inkomst av annat förvärvsarbete).

Som allmän regel för alla kassor skall enligt utredningen gälla att endast förvärvsarbete efter senaste inträde som medlem i arbetslöshetskassa kan tillgodoräknas för att uppfylla arbetsvillkoret i försäkringen. Särskilda bestämmelser reglerar övergången mellan kassor. Kassa vars verksamhetsområde är begränsat till att omfatta endast arbetstagare skall enligt utredningen kunna bestämma arbetsvillkoret till att endast avse arbete som anställd.

Utredningen finner inte skäl att förorda ändring av gällande regel att med tid i arbete likställs tid då medlem har haft *semester* eller *eljest med helt eller delvis bibehållen lön varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barnsbörd*.

Arbetsmarknadsutbildning är en utbildning som beviljas på sysselsättningspolitiska grunder, framhåller utredningen. Den som undergår sådan utbildning uppfyller förutsättningarna för att erhålla utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen. Själva utbildningen kan sedan ges antingen i särskilt anordnade kurser eller inom det ordinarie utbildningsväsendet eller i företag. Enligt utredningens mening bör genomgång av en sådan arbetsmarknadsutbildning i viss utsträckning kunna likställas med arbetad tid vid bedömning av arbetsvillkoret.

Utredningen anser att även *värnpliktstjänstgöring* i viss omfattning bör likställas med förvärvsarbete. Med värnpliktstjänstgöring bör enligt utredningens mening likställas vapenfri tjänst. Utredningen har också funnit att även tid under *havandeskap och barnsbörd* i viss utsträckning bör vara tillgodoräkningsbar som arbetad tid vid prövning av arbetsvillkoret.

Beräffande arbetsmarknadsutbildning, värnpliktstjänstgöring samt havandeskap och barnsbörd skall enligt utredningens mening gälla att högst två månader skall kunna jämsättas med arbetad tid. Minst tre månader i arbetsvillkoret skall alltså vara tid då förvärvsarbete har utförts. Motsvarande förhållande mellan arbetad tid och annan därmed likställd tid skall gälla då kvantitetsregeln tillämpas.

I fråga om tid som inte inräknas i ramtiden — *överhoppningsbar tid* — förordar utredningen att nuvarande bestämmelse om *sjukdom* kvarstår. Den innebär att den arbetslöshetsförsäkrade i fråga om ersättningsrätt befinner sig i samma situation när sjukdomstiden slutar som när den började. Detta bör enligt utredningen gälla även tid då arbetslös kassamedlem har varit sjuk med halv sjukpenning men inte utnyttjat arbetslöshetsförsäkringens ersättningsmöjligheter.

I viss utsträckning bör som tidigare anförts tid i arbetsmarknadsutbildning likställas med tid i förvärvsarbete. I den mån ifrågavarande tid inte kan utnyttjas som tillgodoräkningsbar bör den vara överhoppningsbar vid ramtidsberäkning.

All utbildning som utöver tidigare studiegång av kortare eller längre varaktighet kan bygga på kunnighet, förvärvat genom arbete och på praktiska erfarenheter av arbetsmiljöer, bör i princip kunna vara överhoppningsbar anför utredningen.

Utredningen har övervägt om sålunda även tid i ungdomsutbildningen inom det ordinarie skolväsendet kan föreslås bli överhoppningsbar. På grund av de skiftande möjligheterna till arbete under ferier i olika utbildningsgrenar och med hänsyn till feriearbetets skiftande karaktär i olika åldrar, har utredningen dock funnit sig böra förorda en begränsning av överhoppningsmöjligheten till sådan utbildning som har föregåtts av minst fem månaders sammanhängande förvärvsarbete med en för arbetet normal heltidstjänstgöring. Sådan utbildning benämns i utredningens förslag *vuxenutbildning*.

Ett kvarstående försäkringsskydd skulle vid återinträde på arbetsmarknaden efter *frihetsberövande på kriminalvårdens område* medföra omedelbar och direkt kontakt med arbetsmarknaden och dess organ. Det skulle framhåller utredningen skapa ekonomiska förutsättningar för övervägande och planering av rehabilitering och andra arbetsmarknadsåtgärder under en tid då personliga störningar ofta skapar svårigheter att återvinna fast anknytning till arbetsmarknaden. Utredningen förordar därför att tid då kassamedlem varit hindrad att förvärvsarbeta på grund av frihetsberövande på kriminalvårdens område blir överhoppningsbar vid ramtidsberäkning. Detsamma bör gälla tid då den försäkrade har varit hindrad att arbeta på grund av *nykterhetsvård på anstalt*.

Slutligen har utredningen sökt finna lämpliga regler för den situationen då försäkrad efter *barnsbörd* gör avbrott i förvärvsarbetet för att vårda barnet längre tid än som enligt tidigare förslag skulle vara tillgodoräkningsbar såsom likställd med arbetad tid. Barnets behov av föräldrarnas vård är givetvis beroende av barnets hälsa och ålder, tillgången på andra vårdmöjligheter och en rad andra yttre omständigheter. Därtill kommer föräldrarnas skiftande förhållanden och önskemål. Även om alla dessa omständigheter helst borde prövas individuellt, har utredningen inte funnit möjligt att vid reglering av ramtidsberäkningen föreslå annat än en generell regel. Med hänsyn särskilt till de individuella variationerna i barnens utveckling under de första levnadsåren föreslår utredningen att tiden bestäms till tre år. Den föreslagna regeln innebär att tid, då försäkrad varit hindrad att förvärvsarbeta på grund av *vårdnad av eget barn eller adoptivbarn* som ej fyllt tre år, skall vara överhoppningsbar i den mån den ej är tillgodoräkningsbar som likställd med arbetad tid.

3.5.3 Karens

En av anledningarna till att karensbestämmelser infördes i den första kassaförordningen var att man ansåg sig kunna utgå från att en arbetslös under den närmaste tiden efter anställningens upphörande hade tillgångar till förfogande för sitt eget och familjens uppehälle, uppger utredningen. Behov av hjälp skulle därför i allmänhet inträda först sedan arbetslösheten varat någon tid. Med hänsyn till att avlöning då vanligen utbetalades veckovis, ansågs det lämpligt att bestämma minimikarens-tiden till sex dagar. En annan orsak till att karenstid infördes var att arbetslöshetsfall av endast kortare varaktighet skulle medföra en alltför stark belastning av kassans ekonomi och dess administrativa apparat. Dessa kortvariga arbetslöshetsfall jämfördes med de bagatellskador, för vilka inom sjukförsäkring och annan försäkring någon ersättning inte utgavs.

Principiellt sett har frågan om ersättning vid kortvarigt inkomstbort-

fall kommit i ett delvis nytt läge på socialförsäkringarnas område genom nya regler fr. o. m. år 1967 om karensdagar i sjukpenningsförsäkringen framhåller utredningen. Sjukpenning skall numera enligt huvudregeln utgå fr. o. m. dagen efter insjuknandedagen. För sjukperioder som inte varar mer än sex dagar utöver insjuknandedagen skall gälla en s. k. fridagsregel. Den innebär att sjukpenning utgår endast för dag då den försäkrade skulle ha utfört förvärvsarbete i sin huvudsakliga sysselsättning. Under en sjukperiod skall dock fridagsregeln kunna tillämpas på högst två fridagar.

Utredningens utgångspunkt är att skapa ett så bra försäkringsskydd mot inkomstbortfall vid arbetslöshet som möjligt. Enligt utredningens mening kan redan några dagars fullständigt inkomstbortfall innebära en avsevärd ekonomisk påfrestning för den som är helt beroende av arbetsinkomst för sin försörjning.

Utredningen påpekar att SAF och LO i samband med den centrala uppgörelsen år 1964 träffade en överenskommelse om permitteringslön. Sedermera har parterna tillsatt en arbetsgrupp för revidering av 1964 års överenskommelse.

Utredningen har under sitt arbete haft informativa överläggningar med arbetsgruppen. Preliminär överenskommelse om vederlag vid avsked och permittering har träffats mellan SAF och LO. Den har av parterna förklarats skola förbli preliminär tills statsmakterna tagit ställning till utredningens förslag. Denna preliminära överenskommelse har avgörande betydelse för utredningens förslag att slopa karenstiden inom arbetslöshetsförsäkringen. Överenskommelsen innebär att arbetare som har avskedats eller perimterats under vissa närmare angivna förutsättningar är berättigad till vederlag för högst tre dagar i omedelbar anslutning till den tidpunkt då avskedandet resp. permitteringen träder i kraft. För arbetslöshetsförsäkringen skulle enligt utredningens mening ett slopande av karensbestämmelser utan att andra preventiva åtgärder sattes in medföra en högst betydande kostnadsökning för försäkringen. Det är mycket vanskligt att uppskatta den kostnadsmässiga betydelsen av ett sådant åtagande från företagarsidan, vars syfte är att premiera en god personalplanering i företagen. Utredningen hade inte varit beredd att föreslå ett slopande av karensbestämmelserna i försäkringen om inte den preliminära överenskommelsen mellan SAF och LO hade ingåtts. Denna åtgärd för att avlasta försäkringen kostnader som eljest skulle åvila densamma är en omständighet som får beaktas vid bestämmandet av hur försäkringen skall finansieras. Vidare har utredningen från tillgängligt statistiskt material sökt få en uppfattning om den kollektivavtalsreglerade permitteringslöns betydelse när det gäller förekomst och omfattning av permittering och avsked för kortare tid, främst s. k. helgpermittering. Utredningen konstaterar därvid bl. a. att

antalet helgpermitterade har sjunkit kraftigt sedan den centrala avtalsuppgörelsen om permitteringslön mellan SAF och LO trädde i kraft.

Om karensvillkoret slopas kommer enligt utredningen ersättning att kunna utgå från försäkringen i fall då den f. n. inte kan utnyttjas, t. ex. vid kortare perioder av omställningsarbetslöshet.

Den stora kostnadsökningen kommer enligt utredningen att uppstå i de reguljära och mera långvariga försäkringsfallen, då den försäkrade enligt nuvarande karensregler inte får ersättning för de fem första arbetslöshetsdagarna.

Mot bakgrunden av det anförda anser utredningen att karensvillkoret bör bortfalla i arbetslöshetsförsäkringen. Ersättning kan därmed utgå från första arbetslösa dagen, dock tidigast fr. o. m. den dag den försäkrade gjort föreskriven anmälan till arbetsförmedlingen.

3.5.4 Ersättningstid

Ersättningstiden är f. n. begränsad till 150 (200) dagar under ett försäkringsår. Genom metoden att nypröva arbetsvillkoret vid början av närmast följande försäkringsår finns dessutom möjlighet för den som då alltfjämt är arbetslös att omedelbart få en ny ersättningsperiod. Den som närmast föregående försäkringsår har fått ersättning 150 dagar kan i sådant fall få ersättning ytterligare 150 dagar under det nya försäkringsåret. Därmed kan i dessa fall med nuvarande regler uppstå en sammanlagd och även sammanhängande ersättningstid av 300 dagar.

Det vanligast framhållna gynnsamma typfallet är det då en person blir arbetslös den 1 februari efter att då ha uppfyllt arbetsvillkoret genom stadigvarande arbete under längre tid. Om denne är arbetslös under resten av försäkringsåret har han rätt till maximal ersättning, vanligen 150 dagar. Han uppfyller också arbetsvillkoret vid nyprövning av detsamma den 1 följande september genom förvärvsarbetet september—januari föregående försäkringsår. Det är således möjligt för denne kassamedlem att under två på varandra följande försäkringsår få ersättning under sammanlagt 300 dagar eller, i vissa kassor, drygt 350 dagar.

Det närmast jämförbara ogynnsamma typfallet uppstår för den som vid i övrigt liktartade förhållanden blir arbetslös den 1 januari. Vid en därefter fortlöpande arbetslöshet uppkommer inte någon ersättningsrätt vid nyprövning av arbetsvillkoret den 1 följande september. Endast fyra månader av det tidigare förvärvsarbetet infaller under det då prövade arbetsvillkorets ramtid, tolv månader. Ersättningstiden under två på varandra följande försäkringsår kan i sådana fall bli endast 150 dagar eller, i vissa kassor, något längre.

Dessa bestämmelser har medfört individuella orättvisor som under senare år synes ha blivit alltmer framträdande och uppmärksammade. I fråga om äldre arbetslösa har ojämnheterna i det faktiska utfallet av

nuvarande metod för beräkning av ersättningstid undanröjts. Den regel om dagpenning under förlängd ersättningstid som trädde i kraft år 1968 är kombinerad med en avräkningsregel. Denna skapar ett utjämnat utgångsläge för beräkning av den sammanlagda ersättningstiden. De äldre långtidsarbetslösa kan i princip få kassakersättning under lika lång tid oberoende av vid vilken tidpunkt under året de har blivit arbetslösa. De kan i allmänhet räkna med att den tid under vilken kassakersättning längst kan utgå blir sammanlagt 450 dagar.

Den utjämning av variationerna i den ordinära ersättningstidens längd som därmed genomförts för de äldre långtidsarbetslösa bör enligt utredningens mening fullföljas genom likande regler för alla försäkrade.

Det kan övervägas att bestämma ersättningstiden till högst 300 dagar under två på varandra följande försäkringsår för den som enligt nuvarande regler inte är berättigad till förlängd ersättning. En sådan begränsning av ersättningsperioden till två försäkringsår skulle emellertid medföra att hela den medgivna ersättningstiden i vissa fall inte kunde utnyttjas. Detta kan tänkas förekomma då den försäkrade under ifrågasvarande försäkringsår har varit förhindrad att förvärvsarbeta på grund av sjukdom, värnplikt eller andra förhållanden, som enligt utredningens förslag till arbetsvillkor skulle skapa överhoppningsbara perioder vid beräkning av ramtid. I speciella fall skulle en sådan till två år knuten beräkning av ersättningstiden även kunna medföra försämring av ersättningsmöjligheterna i förhållande till nu gällande regler.

Utredningen har därför funnit att den lägsta generella ersättningstiden väl bör bestämmas till 300 dagar men att denna tid — sedan arbetslöshet en gång inträtt och arbetsvillkoret därvid visat sig vara uppfyllt — bör kunna utnyttjas under en period som inte begränsas i tiden.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utredningen att ersättningstiden inom försäkringen skall utgöra 300 dagar räknade från den dag då den försäkrade första gången blir arbetslös och uppfyller arbetsvillkoret. Detta villkor skall såsom utredningen tidigare har anfört i princip innefatta fem månaders förvärvsarbete under de tolv månader som har föregått arbetslösheten. Förvärvsarbete som har utförts innan ersättning började utgå första gången får inte medräknas ånyo för att medlem senare skall kunna uppfylla arbetsvillkoret.

Nyprövning av arbetsvillkor skall därefter inte behöva göras färrän ersättning utgått i sammanlagt 300 dagar anför utredningen. Vid sådan nyprövning av arbetsvillkor och möjlighet till fortsatt ersättning skall utgångspunkten vara början av den arbetslöshetsperiod då medlem under den gångna 300-dagarsperioden senast uppfyllde arbetsvillkoret.

Den en gång upparbetade ersättningsperioden på 300 dagar bör enligt utredningen avbrytas om den försäkrade inte begär ersättning

under en sammanhängande tid av tolv månader. I denna tid inräknas inte överhoppningsbar tid.

Den del av äldrestödet som, enligt de år 1968 införda bestämmelserna om förlängd ersättningstid (extra ersättning), utgår till den som fyller minst 60 år det försäkringsår då arbetslöshet inträder och — under vissa förutsättningar — till den som fyllt minst 55 år kan utan försämring av nuvarande förmåner helt integreras med försäkringens regelsystem.

Utredningen förordar vidare att bestämmelsen om 450 ersättningsdagar skall gälla för alla som vid arbetslöshetens inträde eller senare innan ersättningsperioden gått till ända uppnått 55 års ålder. Detta förslag innebär att de som befinner sig i åldern 55 till 60 år inte behöver begära AMS' medgivande till förlängning av ersättningstiden. Styrelsens prövning av arbetslöshetens orsaker i sådana fall blir därmed onödig.

Utredningen anser att de föreslagna bestämmelserna skall gälla för alla kassor, vilket innebär att de möjligheter som nu finns för viss kassa att efter tillsynsmyndighetens medgivande höja ersättningstidens maximigräns inte längre bör finnas.

Minimiregeln om ersättningstid har hittills inte haft någon praktisk betydelse, uppger utredningen. Alla kassor tillämpar f. n. maximitid och det är knappast troligt att någon kassa i framtiden skulle önska tillämpa kortare ersättningstid än 300 dagar. Någon bestämmelse om minimitid fordras därför inte enligt utredningen.

Utredningen anser att arbetslöshetskassorna även i fortsättningen bör ha möjlighet att med statsbidrag utbetala ersättning i viss omfattning till medlem som fyllt 67 år. Kassa skall till sådan medlem under tiden intill dess han fyller 70 år kunna utge ersättning för sammanlagt högst 150 dagar under förutsättning att för ersättning i övrigt föreskrivna villkor är uppfyllda.

AMS' dispensrätt i fråga om helgdagar och helgdagsaftnar har tillämpats så att styrelsen i cirkulär till arbetslöshetskassorna den 20 november 1967 medgivit dispens från ersättningsförbud för annan helgdag än söndag samt för påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton i följande fall. Uppgår i en kalendervecka antalet ersättningsförbudna helgdagar (ej söndagar) och helgdagsaftnar till mer än en får ersättning utges för överskjutande sådana dagar om a) den helgdag eller helgdagsafton, för vilken ersättning skulle utgå, antingen ligger i en arbetslöshetsperiod eller inleder eller avslutar densamma och b) i kalenderveckan kassaersättning utgår för minst två dagar utöver ovan nämnda dispensdag eller dispensdagar.

Utredningen har funnit att AMS' dispensbeslut tillgodoser både olika intressen och principiella krav. Då styrelsens dispens fått en generell giltighet och erfarenheterna av dess tillämpning synes vara goda, föreslår utredningen att bestämmelser som i stort överensstämmer med tillämp-

ningen införs i lagen. Ersättning bör emellertid enligt utredningen kunna utgå även om antalet helgdagar i veckan inte är mer än en. De mest väsentliga förutsättningarna för ersättningsrätt i dessa fall är enligt utredningens mening, att arbetslöshet under ifrågavarande kalendervecka medför att kassaersättning utgår för minst två eljest ersättningsberättigade dagar och att en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter ifrågavarande helgdag eller helgdagsafton.

3.5.5 Ersättningsbelopp

För att bedöma var ersättning från arbetslöshetsförsäkringen bör ligga i förhållande till arbetsinkomsten på arbetsmarknaden har valts den genomsnittliga dagsinkomsten för industriarbetare. Enligt statistiska centralbyråns statistik beträffande sysselsättning och löneutvecklingen för arbete inom industrin under augusti 1970 utgjorde den genomsnittliga timförtjänsten för samtliga industrigrupper inkl. statliga verkstäder tolv kr., vilket vid en arbetsdag om åtta timmar ger en dagsinkomst av 96 kr. Enligt gällande överförsäkringstabell skulle denna inkomst medge en högsta ersättning av 63 kr.

Väljer man såsom högsta dagpenning 75 kr. ges en relativt god marginal. Denna kan redan från början komma att erfordras för grupper med högre inkomstläge.

Inom den allmänna försäkringen utgår till den som har en arbetsinkomst av 39 000 kr. och däröver per år sjukpenning med 52 kr. per dag under sju dagar i veckan, vilket motsvarar 364 kr. per vecka. I arbetslöshetsförsäkringen skulle nämnda sjukpenning motsvara en dagpenning av kr. 72: 80 under fem dagar i veckan. För långt gående paralleller bör emellertid inte dras mellan sjukförsäkringens och arbetslöshetsförsäkringen. Fördelningen av de försäkrade på olika ersättningsbelopp blir olika beroende på att sjukförsäkringen bygger på årsinkomsten, medan arbetslöshetsförsäkringen har dagsinkomsten som grund. Härtill kommer att sjukförsäkringen arbetar med ett stort antal sjukpenningklasser, medan arbetslöshetskassorna endast undantagsvis har mer än två dagpenningklasser och i övrigt bygger differentieringen på överförsäkringsregler. Olikheter mellan de båda försäkringarna föreligger även beträffande barntillägg.

Antalet medlemmar i arbetslöshetskassornas lägre klasser är relativt obetydligt. De tre lägsta klasserna, med ersättningsbelopp 18, 20 och 22 kr. per dag, kan uppenbarligen utgå anför utredningen. Det gäller även om fall av deltidsarbete med mycket kort daglig arbetstid beaktas. Den av utredningen förordade 17-timmarsregeln, som innebär att arbetsutbud understigande 17 timmar per vecka inte omfattas av arbetslöshetsförsäkringen, utesluter i regel försäkringsfall där dagsinkomsten i genomsnitt blir så låg. Skulle ändå sådana fall uppkomma, anser utredningen

att ersättningens storlek kan regleras med tillämpning av överförsäkringsregeln.

Det relativt obetydliga antalet kassamedlemmar som under senare tid registrerats i de närmast högre dagpenningklasserna med ersättningsbelopp om 25 och 27 kr. per dag kan motivera att även dessa dagpenningklasser får utgå. Utredningens förslag om ersättning vid deltidarbete och om överförsäkring möjliggör att ersättningens storlek kan regleras utan att dessa dagpenningklasser behöver medtagas i nya försäkringsbestämmelser.

Den naturliga utvecklingen är enligt utredningen att dagpenningklasserna i en ny arbetslöshetsförsäkring bildade en skala med 5-kronorsintervaller från 30 till 75 kr.

Även med en ny klassindelning som innebär att nuvarande maximiersättning höjs väsentligt, kan det enligt utredningen förekomma grupper förvärvsarbetande för vilka en ersättning av 75 kr. per dag (375 kr. per vecka) anses vara otillräckligt som erforderligt skydd mot inkomstbortfall vid arbetslöshet. För sådana fall bör arbetslöshetskassa få möjlighet att inom överförsäkringsreglernas ram införa en utan statsbidrag finansierad påbyggnad. För denna del av försäkringen bör samma regler gälla som för den statsbidragsberättigade delen. Detta gäller exempelvis avgiftsberäkning och tillsyn av AMS.

Om allmänna förändringar av penningvärde och löner framdeles medför att antalet försäkrade i den lägsta dagpenningklassen blir lika obetydligt som i de klasser med ersättningsbelopp 18—27 kr. vilka enligt utredningens förslag skall bortfalla, är frågan om klassens bortfall i skalan närmast av administrativ art. Det bör enligt utredningens mening anföras åt tillsynsmyndigheten att efter samråd med arbetslöshetskassorna göra den bedömningen. Bemyndigandet skall således gälla den dagpenningklass som vid prövningstillfället är den lägsta.

Utredningen understyrker att utvecklingen alltmer stöder uppfattningen att samhället bör tillgodose barnfamiljernas behov i annan ordning än genom särskilda tillägg till eljest utgående ersättning i sådana stödformer som arbetslöshetsförsäkring. Samhällsstöd som är påkallat av hänsyn till barnfamiljernas försörjningsbörda har kommit att inriktas på allmänna barnbidrag, statliga och kommunala bostadstillägg till barnfamiljer samt andra åtgärder inom familjepolitikens ram.

Väsentligt för bedömningen av barnstilläggets värde är enligt utredningen även konsekvenserna av arbetslöshetsförsäkringens överförsäkringsbestämmelser. Dessa kommer givetvis att främst få tillämpning på kassamedlemmar med relativt låga inkomster. Enligt nuvarande regler skall först barnstillägget nedsättas eller helt innehållas, om ersättningen till medlemmen måste minskas på grund av överförsäkringsbestämmelserna. För dessa medlemmar i lägre inkomstlägen kan det därför vara

av större värde att överförsäkringsavdragen generellt minskas än att barntillägget bibehålls.

Utredningens förslag om försäkringsersättningen inrymmer även i övrigt möjligheter till betydligt höjd kompensation. Enligt utredningens mening skulle det för arbetslöshetsförsäkringens framtida utveckling vara en fördel att alla tillgängliga resurser koncentreras på en höjning av den allmänna kompensationsgraden. Utredningen förordar att beslut om barntillägget fattas i samband med genomförandet av de reformer som medför ett avsevärt ökat kompensationsutrymme för alla arbetslöshetsförsäkrade. Utredningen anser att barntillägget bör slopas.

Ersättning från arbetslöshetskassa får även utges som hjälp till täckande av rese- och flyttningskostnader för tillträdande av arbete på annan ort.

Föreskrifterna om olika arbetsmarknadsåtgärder från arbetsförmedlingens sida medger numera att statligt flyttningsbidrag lämnas i sådan utsträckning, att bestämmelsen om möjligheten för arbetslöshetskassorna att lämna sådant tillägg kommit att sakna praktisk betydelse. Utredningen anser därför att denna bestämmelse bör utgå.

3.5.6 Överförsäkringsbestämmelser

Kassorna har hittills bestämt sina dagpenningklasser så att överförsäkringsavdrag i regel inte har varit erforderliga. Utredningen förutsätter att denna praxis kommer att följas även i framtiden. Även om överförsäkringsavdragen är av relativt liten omfattning finner utredningen det emellertid nödvändigt att bibehålla överförsäkringsbestämmelser. Detta gäller oavsett om försäkringsersättningen beskattas eller ej.

Den av utredningen föreslagna överförsäkringstabellen är i princip utformad på samma sätt som nu gällande tabell.

Från dagsinkomsten görs ett generellt beräknat avdrag motsvarande en preliminärskatt som täcker statlig inkomstskatt, kommunal inkomstskatt, folkpensionsavgift m. m. enligt viss skattetabell. Detta avdrag beror på att ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen förutsätts vara ej skattepliktig inkomst. Från den sålunda erhållna nettoinkomsten görs sedan enligt gällande regel ytterligare ett avdrag, vilket skall vara en marginal, huvudsakligen motsvarande resekostnader och andra med arbetsinkomstens förvärvande förenade kostnader. Det belopp som sedan kvarstår utgör den gräns som ersättningen från arbetslöshetskassan inte får överstiga enligt överförsäkringsbestämmelserna. Marginalen motiveras bl. a. av att det avdrag som skall motsvara inkomstskatt på ersättningsbeloppet är generellt beräknat för hela riket. I vissa fall kan den kommunala utdebiteringen vara högre än den som tabellberäkningarna bygger på. Vidare kan de faktiska kommunala utdebiteringarna såsom under de senast gångna åren komma att genomsnittligt höjas utan att överförsäkringstabellen samtidigt förändras. En

viss marginal fordras därför om tabellbeloppen under längre tid skall motsvara överförsäkringsregelns syfte anför utredningen.

Någon exakt kompensationsgrad kan med tillämpning av dessa regler generellt inte anges för ersättningsbeloppen i arbetslöshetsförsäkringen. I stort sett bör enligt utredningens mening ersättningsbeloppen, i de fall överförsäkringsregeln tillämpas, kompensera mer än 90 % men i regel ej mer än 95 % av den arbetslöses arbetsinkomst efter avdrag av den på inkomsten belöpande skatten.

Utredningen anser att marginalen mellan nettolön och försäkringsersättning f. n. är för vid. Personer med lägre inkomster, som redan när de är i arbete har svårigheter att klara sin försörjning, drabbas som arbetslösa särskilt hårt genom avdragsmarginalen i överförsäkringsregeln.

Det kan enligt utredningen övervägas om inte marginalen bör slopas för vissa grupper eller om de hänsyn som i och för sig motiverar en sådan marginal kan beaktas tillräckligt vid beräkning av skatteavdraget utan tillämpning av ett fast marginalavdrag. Å andra sidan kommer den höjning av dagpenningen som kan väntas bli följden av föreslagen höjning av dagpenningens maximibelopp att medföra flera fall av ersättning för bortfall av inkomster som inte direkt kan hänföras till de låga inkomsterna. Vidare anser utredningen att det av principiella skäl bör finnas en klart angiven marginal som allmänt giltig grund för konstruktionen av överförsäkringsregeln. Även om skäl kan anföras för att denna marginal skall vara mindre i lägre inkomstlägen, anser utredningen inte att behovet av en differentiering uppväger de komplikationer vid regelns konstruktion och tillämpning som då skulle uppstå. En marginal på mindre än 5 % är knappast tänkbar, om den skall ha någon praktisk effekt.

Utredningen föreslår att marginalavdraget sänks från nuvarande 8.3 till 5 %. Marginalavdraget kommer att ange den undre gränsen för försäkringsersättningen. För de högre inkomsttagarna kommer kompensationsgraden liksom hittills att vara betydligt mer reducerad genom bestämmelsen om dagpenningens maximibelopp och den i arbetslöshetsförsäkringen tillämpade klassplaceringsmetoden.

Vid varierande arbetsinkomst har i princip genomsnittsinkomsten under den tid 5-månadersvillkoret fullgjorts lagts grund för prövningen av överförsäkringsbestämmelserna. Utredningen anser att detta alltså skall gälla.

Utredningen finner det rimligt att — inom gränsen för vad som är administrativt möjligt — hänsyn dessutom får tas till allmänna löneförändringar som har ägt rum inom medlemmens yrkesområde och vilka låter sig klart fastställas till sin storlek.

Det kan t. ex. förekomma att en avtalsrörelse under själva arbetslösheten medför höjningar av lönenivån. I dessa fall bör en kassa ha rätt att, i den mån så är möjligt, ompröva överförsäkringsavdraget

och sätta detta i relation till den arbetsinkomst medlemmen kan antas ha haft om han varit i arbete.

För företagare måste i allmänhet bedömningen av vad som är att anse som normal arbetsinkomst bli mer komplicerad än för anställda. Ett nedläggande och många gånger även en försäljning av ett företag föregås ofta av att ägarens inkomst från företaget sjunker mot en nivå vid vilken rörelsen blir klart olönsam. Det torde i sådana fall inte vara rimligt att välja inkomsten från det sista verksamhetsåret som bas för prövningen av överförsäkringsbestämmelserna, om inkomsten av rörelsen är mycket ringa eller underskott föreligger. Skulle det visa sig vara svårt att fastställa den arbetsinkomst som för företagaren skall läggas till grund för bedömningen av överförsäkringen, bör man såsom riktpunkt kunna välja den normala arbetsinkomsten för anställda som arbetar inom den typ av företag som det här är fråga om och som har motsvarande färdigheter, arbetsförmåga och förutsättningar i övrigt. Härigenom erhålls enligt utredningens mening ett både fastare och mer lättillgängligt underlag, som även ger ett i stort sett skäligt resultat.

I fråga om överförsäkringsbestämmelserna i övrigt anser utredningen att i stort sett samma principer som gäller f. n. bör kunna tillämpas. Enligt utredningens mening torde det kunna överlåtas åt AMS att i enlighet med av statsmakterna godkända normer utfärda ny överförsäkringstabell, när exempelvis ändrad beskattning ger anledning därtill.

3.5.7 Pensionsavdrag

Utredningen föreslår bibehållande av det nuvarande systemet med pensionsavdrag för ålderspensionärer. Ett sådant avdrag är principiellt motiverat av att arbetslös kassamedlem, som uppbär ålderspension under sin ersättningstid, inte bör komma i bättre ställning än annan arbetslös medlem med motsvarande inkomst av förvärvsarbete. Det nuvarande systemet innebär att kassaersättningen till pensionärer begränsas på så sätt att den nedsätts i viss relation till pensionens storlek. Dagersättningen minskas enligt en avdragstabell som är konstruerad så att ersättningen minskas med ca 1/350 av årspensionen. Arbetslöshetsförsäkringens konsekvent genomförda anpassning till femdagarsvecka medför visserligen att ersättningen är beräknad efter totalt ca 260 arbetsdagar per år (semesterdagar och vissa helgdagar inräknade). Hänsyn har emellertid tagits till att pensionen i motsats till kassaersättningen är skattepliktig inkomst.

Den under år 1970 beslutade skattereformen med lättnader i den direkta beskattningen på de inkomstnivåer, där ålderspensionärerna vanligen befinner sig, medför enligt utredningen att skattemotiveringen för att hålla pensionsavdragen på så låg nivå som 1/350 bortfaller. Utredningens förslag till pensionsavdragstabell bygger på mindre intervaller, motsvarande en kronas skillnad mellan varje avdragsklass.

Ersättningen i de olika avdragsklasserna reduceras med belopp som motsvarar omkring 1/300 av årspensionen. Om denna understiger 1 050 kr. skall avdrag dock inte alls göras. Medför pensionsavdrag att dag ersättningen understiger fem kr. skall ersättning, liksom enligt nuvarande regler, ej alls utbetalas. Tabellen slutar vid årspensioner på 22 351 kr. och däröver.

Inplacering i avdragsklass bör enligt utredningen även i fortsättningen ske i samband med ansökan om ersättning första gången under kassans verksamhetsår och därefter gälla under återstående del av året. Skulle det under denna tid uppstå mer väsentliga ändringar av sökandens pensionsförhållanden än smärre justeringar av pensionsbeloppet av indexkaraktär, skall kassan dock ta hänsyn därtill.

Överförsäkringsavdrag och pensionsavdrag skall inte kunna ske samtidigt. Utredningen har inte funnit anledning att föreslå någon ändring av nuvarande regel att endast det största avdraget tillämpas. Blir överförsäkringsavdraget större än pensionsavdraget är det överförsäkringsavdraget som skall tillämpas.

Utredningen anser att all egen ålderspension liksom hittills skall påverka arbetslöshetsersättningen i form av pensionsavdrag. Detta bör gälla även om pensionen såsom ibland förekommer ges en annan benämning. Om en förmån är knuten till innehavet av viss anställning samt är åldersbetingad och utgår med visst belopp per år eller månad och är oberoende av om nytt arbete erhålls, skall den enligt utredningen påverka arbetslöshetsersättningens storlek genom pensionsavdrag. Upphör förmånen att utgå vid ny anställning är det däremot fråga om arbetslöshetsunderstöd. I sådana fall skall härför gällande särskilda överförsäkringsbestämmelser tillämpas.

Frivillig pensionering bör liksom enligt gällande regler inte påverka ersättningen om den inte utgår till följd av anställning. Pensioner till vilka medlem privat har tagit initiativ för sin framtida försörjning skall inte påverka rätten till ersättning i arbetslöshetsförsäkringen. Hit räknas exempelvis frivillig pensionsförsäkring enligt lagen om allmän försäkring samt pensioner som utgår till följd av försäkringsavtal med enskilda försäkringsinrättningar eller medlemskap i understödsföreningar, om de inte utgår till följd av anställning.

I likhet med vad som redan gäller anser utredningen att endast medlemmens egen ålderspension skall i arbetslöshetsförsäkringen påverka ersättningsbeloppet. Däremot påverkas det ej av efterlevandepension, t. ex. änkepension.

3.5.8 Samordning med förtidspension

Utredningen anser att de av AMS utfärdade *samordningsföreskrifterna* kan användas även i fortsättningen. Försäkrad som har rätt till och uppbär hel förtidspension, skall således inte ha rätt till ersättning

från arbetslöshetsförsäkringen. Det kan emellertid uppkomma fall där den försäkrades rätt till förtidspension upphört till följd av att han förvärvat en så hög arbetsinkomst att något inkomstbortfall inte alls kan påvisas. I detta fall skall medlemmen ha samma rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen som andra medlemmar men endast under förutsättning att han vid arbetslöshetens början uppfyller försäkringens arbetsvillkor genom arbete som har utförts efter det förtidspensionen börjat utgå.

Medlem som uppbär två tredjedelar av hel förtidspension skall enligt utredningens mening kunna förvärva ersättningsrätt från arbetslöshetskassan. Förutsättningen skall även här vara att arbetsvillkoret har fullgjorts efter det pension börjat utgå och att endast tid då den försäkrade har utfört förvärvsarbete skall tillgodoräknas.

För medlem som har halv förtidspension, gäller att ersättning vid arbetslöshet utges inom ramen för överförsäkringsreglerna. Det allmänt gällande arbetsvillkoret skall vara uppfyllt. Hur och när detta skall ske behöver inte särskilt regleras. I den hittillsvarande behandlingen av dessa ärenden har det i vissa fall varit svårt att fastställa den normala inkomst på vilken överförsäkringsreglerna skall tillämpas. Detta gäller i de fall medlemmen inte haft förvärvsarbete efter pensioneringstillfället. Med anledning därav föreslår utredningen följande regel. Man utgår från medlemmens inkomst före pensioneringen. Av denna inkomst beräknas hälften täckas av förtidspensionen. Den andra hälften av denna inkomst blir då den inkomst på vilken överförsäkringsregeln skall tillämpas. Vad som här föreslagits bör också kunna tillämpas i de fall arbetsinkomsten före pensioneringstillfället förvärvats genom deltidsarbete.

Bestämmelserna om *retroaktiv utbetalning av förtidspension* samt återbetalningsskyldighet för dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen orsakar svårigheter både för de försäkrade och för arbetslöshetskassorna framhåller utredningen.

Det kan gälla så stora belopp som 3 000—4 000 kr. som arbetslöshetskassan har att återkräva anför utredningen. Frekvensen av fall där återkrav aktualiseras på grund av att medlemmen tillerkänts förtidspension har ökat, sedan rätten till förtidspension vidgats genom den lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1970 påpekar utredningen.

Utredningen finner att en samordning bör utformas så att den bereder den försäkrade så litet obehag som möjligt samtidigt som den blir administrativt enkel. I de fall där en försäkrad, som uppbär dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa, tillerkänns hel eller två tredjedelar av hel förtidspension skall den enligt utredningens mening inte utbetalas för retroaktiv tid. Försäkringskassa skall efter samråd med arbetslöshetskassa besluta om den tidpunkt från vilken pensionen skall utgå. Arbetslöshetsdagpenning upphör då att utgå. En sådan regel skulle eliminera

nästan alla de fall då återkrav kan förekomma på grund av att en försäkrad tillerkänts förtidspension. En kompletteringsregel kan behöva utformas för de undantagsfall där dagpenningen ger lägre förmån än förtidspensionen, framhåller utredningen. I dessa fall bör den överskjutande pensionen utbetalas till den försäkrade och beslutet alltså ha retroaktiv verkan enligt huvudregeln inom förtidspensioneringen. Någon reglering mellan arbetslöshetskassa och pensionssystemet är enligt utredningen inte påkallad.

Utredningen anser att samordning mellan ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och *livränta* från yrkesskadeförsäkringen endast behöver behandlas i de fall då den yrkesskadade uppbär yrkesskadelivränta utan att samtidigt erhålla förtidspension. I sådana fall kan det förut sättas att den försäkrade före arbetslösheten har haft en inte obetydlig arbetsinkomst och att arbetslöshetsförsäkringens arbetsvillkor därför vanligen är uppfyllt. Om den försäkrade fullgjort detta och andra ersättningsvillkor, skall livräntan från yrkesskadeförsäkringen inte påverka ersättningsrätten i arbetslöshetsförsäkringen.

Övriga fall — då således den som uppbär yrkesskadelivränta även uppbär förtidspension — bör i arbetslöshetsförsäkringen enligt utredningens mening behandlas som fall av förtidspension.

3.5.9 Deltidsarbete

Utredningen har utgått från nedanstående definition och kategoriindelning.

Deltidsarbetare är den som antingen arbetar eller söker arbete endast under viss del av normal arbetstid.

Deltidsarbete kan ha formen antingen av en förkortning av den dagliga arbetstiden eller av att arbete utförs endast vissa dagar i veckan. Arbete kortare tid än 36 timmar i veckan hänförs i regel till deltidarbete. Utredningen delar upp deltidarbete i två kategorier:

- a) de vilkas arbetsutbud endast omfattar deltidarbete,
- b) de som tidigare har haft heltidsarbete och fortfarande önskar sådant arbete men som av arbetsmarknadsskäl endast kunnat finna samsättning under deltid.

En variant av b) är korttidsarbetare, dvs. de som i samband med driftsinskränkning arbetar kortare tid än normal arbetstid hos den ordinarie arbetsgivaren.

Den helt övervägande delen av deltidarbetarna tillhör enligt utredningen kategori a). Vid en undersökning år 1968 angav ca 10 % av de deltidarbetande brist på heltidsarbete som orsak till att de deltidarbetade.

För rätt till ersättning bör enligt utredningen finnas ett krav på ett minimiarbetsutbud. Detta är f. n. fyra timmar per dag. För rätt till inträde som medlem i arbetslöshetskassa bör enligt utredningens mening

krävas en minimiarbetsdag av tre timmar per arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan. Arbetsutbud som avser kortare arbetstid kan inte anses syfta till sådan fast anknytning till arbetsmarknaden som arbetslöshetsförsäkringen förutsätter, bl. a. genom arbetsvillkoret, för ersättningsrätt. Utredningen föreslår att samma förutsättningar skall gälla för deltidsarbetsares *rätt till ersättning*. Ersättningssökande skall vara beredd att arbeta minst 17 timmar i genomsnitt per vecka och minst tre timmar varje dag arbete utförs. Den som närmast före arbetslösheten under någon eller några dagar i veckan vanligen har haft kortare arbetstid än tre timmar skall enligt utredningen ha rätt till ersättning även för sådan arbetslöshet.

Svårigheter kan uppstå vid tillämpning av den här angivna gränsen för minimiarbetsutbud liksom vid beräkning av ersättning enligt utredningens förslag till omräkningstabell, när det gäller försäkrade, exempelvis lärare, för vilka den normala arbetstiden inte är direkt reglerad i antal arbetstimmar. Utredningen anser att AMS bör bemyndigas att utfärda föreskrifter om särskilda beräkningsregler för sådana fall.

Efter övergången år 1964 till ersättning under högst fem dagar i veckan kan *kalenderveckan* användas som en fast tidsram för beräkning av denna ersättning, anför utredningen. Detta möjliggör en beräkning av ersättning i nära anslutning till antalet arbetade timmar under kalenderveckan. Det erfordras dock att en *omräkning* sker av arbetstimmarna till hela och halva arbetsdagar. Härigenom kan man slopa de nuvarande mera schematiska två- och fyratimmarsreglerna. Dessa används enligt utredningen för att reglera ersättningen för tidigare heltidsanställda, vilka under arbetslöshet får arbete kortare tid än hel tid.

Veckoreglering av deltidsarbetandes ersättning skulle innebära en generell tillämpning av det omräkningsförfarande som nu endast undantagsvis tillämpas. Sådan omräkning av arbetstiden till hela eller halva arbetsdagar under en kalendervecka medges f. n., om medlemmen arbetat kortare tid än fyra timmar per dag i fyra eller flera dagar under en kalendervecka eller arbetat med starkt varierande arbetstid dag från dag i minst fyra dagar under en kalendervecka. För en och samma medlem får utan tillsynsmyndighetens medgivande omräkning inte pågå under längre tid än 15 veckor.

De nuvarande två- och fyratimmarsreglerna kan ibland ge otillfredsställande resultat framhåller utredningen. Dessa regler avser i likhet med den gällande omräkningsregeln endast den som har heltidsutbud (grupp b). Ersättningen vid samma arbetstid under en vecka kan bli helt olika beroende på arbetstidens förläggning. Den som arbetar exempelvis tre dagar med 8,5 timmar per dag (veckoarbetstid 25,5 timmar) kan erhålla ersättning för två dagar, medan den som arbetar fem dagar med fem timmar (veckoarbetstid 25 timmar) inte erhåller någon ersättning, såvida inte förstnämnda speciella omräkningsregel tillämpas. Detta talar

enligt utredningen för att göra omräkningsreglerna mera generellt gällande. Härigenom skulle man få ett enhetligare resultat i de olika ersättningsfallen. Det betyder att man låter veckoarbetstiden avgöra ersättningens storlek, dock med bibehållande av dagersättningen som mått-enhet.

Med tillämpning av samma metod anser utredningen att omräknings-förfarandet kan omfatta även deltidssarbete med deltidssutbud (grupp a). Omräkningstabell skulle kunna användas för ifrågavarande kategori medlemmar genom att man med arbetad tid likställer den tid, varmed deltidssutbudet per vecka understiger 40 timmar. Utredningens vecko-beräkningssystem förutsätter en normalarbetsvecka av 40 timmar och bygger på generell tillämpning av omräkning enligt tabell till hela och halva ersättningsdagar per vecka. Utredningen föreslår att beräknings-metoden anges i lag och att Kungl. Maj:t bemyndigas att fastställa tabell-utformningen.

Utredningen redovisar följande tabell:

Omräkningstabell för ersättning vid deltidssarbete

Arbetslöshet som skall ersättas omfattar ett antal timmar under veckan uppgående till		Antal ersättningsdagar under veckan
	men ej till	
	6	0
6	9	1
9	13	1,5
13	17	2
17	21	2,5
21	25	3
25	29	3,5
29	33	4
33	36	4,5

Arbetslöshet som skall ersättas kan avse *dels* arbetslös som tidigare har haft heltidsarbete och fortfarande söker sådant arbete men under ifrågavarande vecka utför arbete någon begränsad tid, *dels* arbetslös som söker endast deltidssarbete och som under veckan är helt arbetslös eller utför arbete kortare tid än arbetsutbudet avser.

Arbetslös som har haft heltidsarbete och fortfarande önskar sådant arbete utan begränsning av den för ifrågakommande arbete gällande arbetstiden skall erhålla ersättning enligt huvudregeln för heltidsarbete om han är helt arbetslös eller har arbetat högst fyra timmar under veckan framhåller utredningen.

Vid bedömning av arbetslöshetens omfattning skall hänsyn inte tas till bisyssla, som den försäkrade före arbetslösheten har kunnat för-ena med varaktigt heltidsarbete och som därefter inte har utvidgats.

Om den försäkrade *regelbundet* utför deltidssarbete under en period, då han i övrigt är arbetslös, anser utredningen att ersättning skall utgå

för högst 50 dagar under en sammanhängande ersättningsperiod. Kassa skall dock kunna medge att ersättningsperioden förlängs till 150 dagar. Med AMS' tillstånd bör under särskilda förhållanden ytterligare förlängning kunna medges. Motivet för dessa inskränkningar är att det bör undvikas, att partiell arbetslöshet under deltidarbete i kombination med ersättning från arbetslöshetsförsäkringen normaliseras genom att pågå längre tid. I sådana fall kan det vara så att varken den försäkrade eller hans arbetsgivare har något intresse av att den aktuella situationen förändras anför utredningen.

För arbetslösa som söker endast deltidarbete gäller vid tillämpning av omräkningstabellen det förut angivna kravet på minimiarbetsutbud 17 timmar per vecka. Överstiger arbetsutbudet den tid per vecka som en sådan kassamedlem normalt har arbetat närmast före arbetslösheten, skall överskjutande tid inte medräknas vid beräkning av arbetslöshetens omfattning. Utredningen anser att kassa bör kunna medge undantag från denna regel, om medlemmen har särskilt skäl för utvidgningen av arbetsutbudet.

Veckoberäkningssystemet skall enligt utredningens förslag kunna tillämpas även under vecka då den arbetslöse är helt eller delvis arbetsoförmögen på grund av *sjukdom* och uppbär hel eller halv sjukpenning enligt lagen om allmän försäkring. För arbetslös som söker heltidsarbete medför då hel sjukpenning under en dag i veckan (även söndag) sex timmars minskning av arbetslöshetstiden under veckan. Utgår under dagen endast halv sjukpenning blir minskningen tre timmar.

Även vid arbetshinder av annat slag än sjukdom kan metoden med veckoberäkning enligt omräkningstabellen tillämpas. Den arbetslöshet som skall ersättas under veckan kan därvid beräknas motsvara en femtedel av den försäkrades normala arbetsutbud per vecka multiplicerat med antalet arbetsoförhindrade ersättningsberättigade dagar i veckan. Närmare föreskrifter om sådan beräkning liksom om tillämpning i detta sammanhang av bestämmelserna om ersättningsförbjudna dagar kan lämpligen utföras av AMS.

Arbetar medlem vid företag, där han fortlöpande är anställd, mindre än fem dagar i veckan (driftsinskränkning), äger AMS f. n. föreskriva att antalet ersättningsdagar per vecka skall minskas med en. Bestämmelsen skall äga motsvarande tillämpning även där arbetsinskränkning har annan form än minskning av antalet arbetsdagar per vecka.

Dessa bestämmelser har tillämpats endast i mycket begränsad omfattning. Detta beror i viss mån på att korttidsarbete har förekommit endast i ringa omfattning under senare år. I de fall då bestämmelsen tillämpats, dvs. då korttidsarbete befunnits vara av arbetsmarknadsskäl inte önskvärt, har i allmänhet avsedd effekt uppnåtts genom införandet av korttidsavdrag. Korttidsarbetet har då upphört. Utredningen anser det därför önskvärt att bibehålla bestämmelsen om korttidsavdrag,

vilken bör kunna tillämpas även om omräkningsförfarandet generellt införs.

Den normala veckoarbetsinkomsten måste enligt utredningen för arbetslösa deltid arbetare omräknas till dagsinkomst efter antalet ersättningsdagar per vecka och inte genom att veckoinkomsten delas med fem.

Den som normalt arbetar 25 timmar i veckan är enligt omräkningstabellen berättigad till 3,5 dagars ersättning. Om arbetsinkomsten är tio kr. per timme och veckoarbetsinkomsten 250 kr., erhålles dagsinkomsten genom att 250 kr. delas med 3,5 vilket ger 71:43 kr. Om överföringsbestämmelserna inte medför nedsättning utgår hel dagpenning enligt gällande dagpenningklass för 3,5 dagar.

Omräkningssystemet förutsätter att de försäkrades placering i dagpenningklass sker oberoende av deras arbetstid. Enligt utredningens mening bör klassplaceringen endast avse bestämmande av dagpenningens belopp. Avgiftssystemet kan enligt utredningen vara fristående från klassindelningen. Arbetslöshetskassans val av dagpenningklass blir därmed i första hand beroende på medlemmarnas arbetsförtjänst per timme. Klassplaceringen kommer då inte att påverkas av att medlemmen arbetar eller söker arbete endast under viss del av normal arbetstid. Det bör dock alltså finnas möjlighet för kassa som så önskar att tillämpa särskild dagpenningklass för deltid arbetande framhåller utredningen.

Den avgiftsdifferentiering som erfordras bland kassans medlemmar bör inte i första hand bestämmas av den dagpenningklass medlemmen tillhör anför utredningen. I den mån avgiftsdifferentiering bygger på faktisk arbetsförtjänst kan denna lämpligen beräknas per vecka, månad eller år. I särskilda fall bör det kunna medges att särskild avgiftsklass för vissa medlemmar inrättas. Utredningen anser att varje arbetslöshetskassa i sina stadgar skall ange hur frågor om avgifter till arbetslöshetsförsäkring skall regleras.

Utredningen anser att ersättningsvecka, då medlem vid deltid arbete eller deltid utbud har uppburit dagpenning, vid beräkning av ersättningsperiod skall anses som fem dagar, om antalet ersättningsdagar under veckan uppgått till minst 2,5. Har antalet ersättningsdagar under veckan endast uppgått till två eller mindre, utgör ersättningsperiodens dagantal den veckan två gånger antalet ersättningsdagar.

En följd av det omräkningsförfarande som utredningen föreslår är att det i statsbidragshänseende inte kan göras någon skillnad mellan hel och halv ersättning. Halva ersättningsdagar och dagar med halv dagpenning bör därför omräknas till hela dagar, som medtas vid fastställande av det totala antal ersättningsdagar som skall bestämma det progressiva statsbidragets procentsats.

3.5.10 Reservation och särskilt yttrande

Ledamoten Svensson anför i reservation att han, med hänsyn till att kompensationsnivåer över 90 % endast undantagsvis förekommer inom övriga grenar av socialförsäkringen, anser att det är omotiverat att överförsäkringsmarginalen sänks från 8,3 till 5 %.

Experten Bernt Erici anför i ett särskilt yttrande att ersättningen från arbetslöshetskassorna bör upphöra vid 67 års ålder. Han anser att någon förbättring av förmånerna i vart fall inte är påkallad. I fråga om ålderspensionärer som inte uppnått 67 år finner han det lämpligt att ersättning kan utges, dock att en pensionsavdragstabell bör tillämpas som är så utformad att avdragen vid små pensionsbelopp blir relativt ringa och vid högre pensionsbelopp ökar efter en progressiv skala.

Till Ericis yttrande i vad det avser ersättning till medlem som uppnått 67 år ansluter sig ledamoten Hans Nordgren.

Även ledamoten Svensson delar i sin reservation de av Erici framförda synpunkterna i fråga om ålderspensionärernas ställning inom arbetslöshetsförsäkringen och anser att arbetslöshetskassorna inte bör få utge dagpenning till medlem som fyllt 67 år.

3.6 Kontant arbetsmarknadsstöd

3.6.1 Arbetsvillkor

I likhet med vad som föreslås gälla för arbetslöshetsförsäkringen bör enligt utredningen ett arbetsvillkor uppställas som grundläggande krav för rätt till kontant arbetsmarknadsstöd. Detta villkor bör baseras på samma regler som *arbetslöshetsförsäkringens arbetsvillkor*. För rätt till kontant stöd skall alltså gälla att sökanden har utfört förvärvsarbete under minst fem av de tolv månaderna närmast före arbetslöshetens början. Med tid i förvärvsarbete jämföras tid då sökanden har haft semester eller, med helt eller delvis bibehållen lön, har varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barnsbörd. Även perioder då sökanden genomgått arbetsmarknadsutbildning eller värnpliktstjänstgöring eller varit ledig från arbete och erhållit tilläggssjukpenning enligt 3 kap. 13 § lagen om allmän försäkring bör delvis — två av fem månader — likställas med tid i förvärvsarbete. I den mån denna tid inte är tillgodoräkningsbar som likställd med arbetad tid, skall den vara överhoppningsbar vid beräkning av ramtid. Överhoppningsbar vid ramtidsberäkning skall också vara tid då sökanden har varit förhindrad att förvärvsarbeta på grund av vuxenutbildning, varmed i utredningens förslag avses utbildning som föregåtts av minst fem månaders sammanhängande förvärvsarbete samt vidare vård av eget barn eller adoptivbarn som inte fyllt tre år, frihetsberövande inom kriminalvårdens ram, nykterhetsvård på anstalt och slutligen på grund av styrkt sjukdom.

I fråga om kontant arbetsmarknadsstöd har utredningen övervägt möjligheterna att jämställa *oavlönat vårdarbete* med förvärvsarbete. För åtskilliga som under längre tid huvudsakligen ägnat sig åt vård av föräldrar, annan anhörig eller andra personer, för vilka de ansett sig ha ansvar, kan vårduppgiften ha haft så betydande omfattning att den utgjort ett väsentligt hinder för annat arbete.

Fullgörande av sådana vårduppgifter måste oftast anses vara en arbetsinsats av värde inte bara för den vårdade och dennes familj. Vårdinsatsen är en del av de omsorger, för vilka hela samhället har ansvar framhåller utredningen. Har vårdnaden pågått regelbundet under längre tid och har den haft så betydande omfattning att vårdaren varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande, finns det enligt utredningen goda skäl att jämställa vårdinsatsen med förvärvsarbete vid tillämpning av arbetsvillkoret.

Utredningen framhåller att en allt större del av dessa vårduppgifter torde komma att utföras under former som kan likställas med förvärvsarbete, främst som social hemhjälp till äldre och handikappade.

Därmed har de som utför arbete möjligheter att uppfylla arbetsvillkoret och får därigenom rätt till försäkringsersättning eller — om de inte är försäkrade — till kontant arbetsmarknadsstöd. Särskilda regler behövs emellertid enligt utredningen för den som inte har haft inkomst av sitt vårdarbete.

Mot denna bakgrund anser utredningen att som tid i förvärvsarbete skall räknas tid under de tolv månaderna närmast före anmälan till arbetsförmedlingen, då sökanden har haft till uppgift att — utan att någon inkomst uppburits — i enskilt hem vårda eller hjälpa äldre eller handikappad och därigenom varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande.

Från fall till fall får enligt utredningen bedömas hur vårduppgiften inverkat på vårdarens möjligheter att stå till arbetsmarknadens förfogande. Bedömningen skall i regel grundas på skriftlig försäkran av sökanden. I de fall den vårdade har uppburit invaliditetstillägg enligt 9 kap. 2 § första stycket lagen om allmän försäkring eller vårdbidrag enligt 9 kap. 3 § första stycket samma lag får vårdbehovet och vårdens omfattning anses vara styrkta. Antalet timmar som gamla och handikappade får tillsyn är ofta mycket större än det antal arbetstimmar för vilka t. ex. anhöriga får ersättning. Vårduppgiftens inverkan på möjligheterna att utföra annat arbete måste enligt utredningen bedömas med hänsyn till hela den tid som skäligen kan anses ha åtgått för vården, oavsett om vårdaren skulle ha kunnat få arvode för hela denna tid eller inte.

3.6.2 *Karens*

Genom utvidgningen av möjligheterna att vid prövning av arbetsvillkoret inräkna visst slag av oavlönat arbete — vård av åldring eller handikappad — uppstår en mer heterogen sammansättning av den genom arbetsmarknadsstödet skyddade personkretsen framhåller utredningen. Åtskilliga av dessa personer med tidigare vårduppgifter kan ha haft obetydlig tidigare kontakt med arbetsmarknaden, när de anmäler sig som arbetssökande vid offentlig arbetsförmedling. Både de själva och arbetsförmedlingen måste då ha tid att klarlägga situationen.

Även för många av dem som förvärvsarbetat i en omfattning vilken är fullt tillräcklig för att uppfylla arbetsvillkoret och som gjort detta genom reguljärt inkomstgivande arbete kan det enligt utredningen uppstå svårigheter att omedelbart klarlägga arbetslöshetssituationen när de anmäler sig vid arbetsförmedlingen. De som tidigare varit verksamma som företagare skall styrka att deras personliga verksamhet i företaget upphört och att detta inte endast har skett tillfälligt. Arbetsförmedlingen skall pröva de därvid åberopade omständigheterna. Vid bedömningen av dessa fall har arbetsförmedlingen inte möjlighet, på samma sätt som i fråga om de försäkrade, att rådgöra med representanter för organisationer på berörda yrkesområden och få information om relevanta förhållanden i sökandens tidigare verksamhet framhåller utredningen.

Mot denna bakgrund anser utredningen att kontant arbetsmarknadsstöd skall utgå till den som uppfyllt föreskrivet arbetsvillkor först sedan han har anmält sig som arbetssökande vid offentlig arbetsförmedling och därefter varit arbetslös sammanlagt fem dagar, anmälningsdagen inräknad. Dessa dagar behöver inte ligga i en följd utan kan vara utspridda över en sammanhängande tid (ramtid) av högst fem kalenderveckor. I karenstid skall enligt utredningen endast inräknas dag, för vilken kontant arbetsmarknadsstöd skulle ha utgått om karensvillkoret hade varit uppfyllt.

Med hänsyn till att karenstiden generellt begränsas till fem dagar anser utredningen att föreskrifter om karensbefrielse inte behövs. Även om ömmande skäl ibland skulle kunna åberopas för karensbefrielse, anser utredningen att den nya stödformens administration inte bör belastas med kontroll av andra förhållanden än dem som direkt avser sökandens arbetsutbud och arbetslöshet.

Sökande av kontant arbetsmarknadsstöd skall enligt utredningen inte behöva genomgå karens mer än en gång varje ersättningsperiod av 150 resp. 300 dagar.

3.6.3 *Nyttillträdande eller återinträdande på arbetsmarknaden*

Kvalifikationsvillkoren bör för nyttillträdande och återinträdande på arbetsmarknaden enligt utredningen bestämmas med hänsyn till naturligt föreliggande möjligheter för sökanden att under en kvalifikations-

tid klarlägga sin vilja och förmåga att försvarvsarbete. Bestämda krav bör i detta avseende ställas på den som söker sig ut på arbetsmarknaden för att kontant stöd skall kunna komma i fråga. De största möjligheterna att motsvara dessa krav har generellt sett de ungdomar som är i den situationen att de skall *övergå från utbildning till förvärvsarbete* anför utredningen. Utbildningen kan ha varit av växlande tidslängd och mer eller mindre inriktad på ett bestämt yrkesområde. Den kan ha avslutats eller avbrutits på olika stadier och i olika ålder. Avslutningen av studierna kan ha haft karaktär av examen eller skett på mindre markerat sätt. Den genomgångna utbildningen kan traditionellt anses som ett led i fortgående teoretiska studier eller som en period av sådana studier som kan följas av en tids förvärvsarbete före avsett återupptagande av studierna. Har den arbetssökande valt att börja förvärvsarbete bör det i dessa situationer vanligen kunna förutsättas att sökanden har all anledning att visa både intensitet i arbetsvilja och tillräcklig stadga i arbetsutbudet.

Från samhällets sida är det i dessa situationer naturligt att ge de nyutbildade *ungdomarna* lämpligt stöd för att underlätta deras anpassning på arbetsmarknaden uppger utredningen. Skälen härför kan sägas vara av såväl utbildningspolitisk och arbetsmarknadspolitisk som allmänt social karaktär. Från ren arbetsmarknadssynpunkt är det givetvis betydelsefullt att kunna knyta arbetsmarknadsåtgärderna till en aktuell utbildning. Om denna inte är tillräckligt yrkesinriktad eller i övrigt inte helt lämpad för tillgängliga arbeten, skapar dock utbildningens aktualitet goda förutsättningar för effektiva och individuellt anpassade åtgärder från arbetsmarknadsorganens sida anför utredningen.

Vad här anförts om dem som genomgått ungdomsutbildning gäller enligt utredningens mening även *vuxna* personer som på heltid har deltagit i ungdomsutbildning eller studerar vid särskilda läroanstalter för vuxna, om det för denna utbildning har förelegat rätt att uppbära studie-socialt stöd (studiehjälp eller studiemedel).

Utredningen har även övervägt om samma särskilda kvalifikationsmöjligheter kan tänkas gälla även för dem som har genomgått *arbetsmarknadsutbildning*. Det grundläggande syftet med denna utbildning är att ge arbetslösa och svårplacerade möjlighet till en ny *arbetsplacering*. Målsättningen för arbetsmarknadsutbildningen är att kunna ge den enskilde en så väl anpassad utbildning som möjligt och därutöver tillgodosätta det behov av nya yrkesgrupper som näringslivet kommer att få som en följd av den fortsatta tekniska och ekonomiska utvecklingen. Vissa arbetstagargruppers speciella utbildningsbehov beaktas särskilt. Detta gäller i första hand handikappade, äldre och vissa inte yrkesverksamma.

Under dessa förhållanden kan hävdas att det inte medför någon mer betydande utvidgning av området för det kontanta arbetsmarknadsstödet, om särskilda kvalifikationsmöjligheter utan fullgörande av arbets-

villkor skulle öppnas även för den som har genomgått arbetsmarknadsutbildning framhåller utredningen. Häremot kan å andra sidan invändas att sådana kvalifikationsmöjligheter skulle kunna öka anspråken på arbetsmarknadsutbildningen. Fara kan enligt utredningen även uppkomma för missbruk både av arbetsmarknadsutbildningen och den särskilda kvalifikationsmöjligheten för ersättningsrätt.

Utredningen anser att arbetsmarknadsutbildningen numera har blivit så fast utformad att erforderlig information, utredning och precisering av utbildningsmål i fråga om varje elev bör kunna väntas ske med samma omsorg som nu, även om antalet elever skulle stiga med anledning av utredningens förslag. Under denna förutsättning bör arbetslöshetsriskerna och därmed de relativa kostnaderna för kontant arbetsmarknadsstöd kunna överblickas och hållas på en inte alltför obestämd nivå, även om den särskilda kvalifikationsmöjligheten för stödet öppnas också för de elever i arbetsmarknadsutbildning som efter slutförd utbildning söker sig in på arbetsmarknaden.

Därtill kommer att en sådan kvalifikationsmöjlighet skulle få betydelse för tidigare inte yrkesverksamma som söker sig till arbetsmarknaden i situationer där samhällets sociala ansvar är särskilt framträdande anför utredningen. Utredningen avser exempelvis ensamstående som har fått försörjningsansvar för barn samt sökande som nyligen har blivit ensamstående — t. ex. genom makes död, upplösning av äktenskap eller avbrytande av annat varaktigt samboende — efter att dessförinnan under längre tid ha ägnat sig åt hushållsarbete i hemmet. Dessa grupper tillhör dem vilkas speciella utbildningsbehov särskilt skall beaktas i arbetsmarknadsutbildningen framhåller utredningen. Särskild kvalifikationsmöjlighet efter genomgång av arbetsmarknadsutbildning skulle i många fall täcka deras behov av kontant stöd även i svårartade sysselsättningssituationer.

I vissa fall kan det dock tänkas att arbetsmarknadsutbildning uppenbart inte är lämplig eller nödvändig med hänsyn till att den arbetssökandes möjligheter att finna sysselsättning därigenom inte skulle förbättras. Arbetsmarknadsorganen bör i sådana fall kunna efterge utbildningskravet som kvalifikationsgrund. Inte heller i dessa undantagsfall skall enligt utredningen kontant arbetsmarknadsstöd kunna börja utgå förrän arbetslösheten varat tre månader efter det sökanden har anmält sig till arbetsförmedlingen.

Utredningen anser att den arbetslöse under en kvalifikationstid av tre månader efter utbildningens slut skall stå till arbetsmarknadens förfogande som arbetssökande vid offentlig arbetsförmedling och i övrigt uppfylla de allmänna förutsättningarna för ersättningsrätt. I kvalifikationsperioden inräknas även tid då sökanden förvärvsarbetat framhåller utredningen.

I samtliga fall då nya sökande på arbetsmarknaden kan kvalificera

sig för ersättningsrätt enligt de här föreslagna bestämmelserna bör enligt utredningen fordras att sökanden ställer sig till arbetsmarknadens förfogande inom inte alltför lång tid efter det att utbildning har avslutats. Någon bestämd tidsfrist som kan tillämpas på alla fall torde inte böra uppställas. Sökandens situation kan vara olika i de enskilda fallen. I princip bör gälla att tidsfristen inte i något fall får bli längre än att man alltjämt kan säga, att orsaken till att vederbörande söker sig ut på arbetsmarknaden är att utbildningen har avslutats. Längre tid än fem månader bör inte godtas, såvida inte speciell utbildningskomplettering, värnplikt, sjukdom, havandeskap eller liknande personliga hinder har kommit emellan framhåller utredningen.

3.6.4 Växelarbetande jordbrukare

Inom jordbruket och bland dess arbetskraft har systemet med växelarbete en betydande omfattning, anför utredningen. Det utvecklades under en period då nyetableringen inom jordbruket alltjämt var avsevärd — fram till slutet av 1940-talet — och arbetstillgången för arbetstagare inom skogsbruket var god och tidvis mycket god — fram till slutet av 1950-talet. Många som inträdde i arbetslivet fram till senare delen av 1940-talet kom att bygga sin årsverksamhet på sådant växelarbete.

Särskild hänsyn bör enligt utredningens mening tas till denna grupp växelarbetande jordbrukare, om de i fortsättningen möter svårigheter att finna lämpligt arbete under den tid av året då jordbruket inte ger dem sysselsättning. Även om deras personliga verksamhet i jordbruket endast har upphört temporärt och skall återupptas efter vinterperiodens slut anser utredningen att de som sökande på arbetsmarknaden under uppehållet i jordbruksarbetet bör kunna påräkna visst ekonomiskt skydd.

Enligt utredningen skall sökanden vara född år 1920 eller tidigare och sålunda tillhöra de åldersgrupper jordbrukare för vilka växelarbete vid inträdet i arbetslivet var naturligt.

Arbete i jordbruk skall under de senaste fem åren ha varit sökandens huvudsakliga sysselsättning. Sökanden skall årligen i genomsnitt minst sex månader ha förvärvsarbetat enbart inom jordbruk.

Varje beräkningsår, vilket föreslås börja den 1 oktober, skall sökanden i förväg deklarerat vilken tidsperiod han kommer att stå till arbetsmarknadens förfogande som arbetsför och eljest arbetsoförförhindrad arbetssökande. Han skall under den perioden vara anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen om han inte arbetar som anställd. Av den tid — högst sex månader per beräkningsår — som jordbrukaren sålunda står till arbetsmarknadens förfogande skall två månader varje beräkningsår utgöra kvalifikationstid, dvs. tid för vilken kontant stöd inte utgår.

Kvalifikationstiden utgör jordbrukarens självrisk och kan infalla under vilken del av den förhandsdeklarerade perioden som helst. Om denna period börjar den 1 november och arbete inte kan erhållas under november och december, kan kontant stöd utgå först i början av januari. Får sökanden arbete omedelbart men pågår detta inte längre än till utgången av december, börjar kvalifikationstiden löpa i januari. Fortsätter arbetslösheten kan i det fallet kontant stöd utgå först i mars.

3.6.5 Ersättningstid

Sökande av kontant arbetsmarknadsstöd kommer till stor del att vara nyutbildade och andra nytillträdande på arbetsmarknaden, anför utredningen. För dem föreligger i regel inte samma behov av långvarigt ekonomiskt skydd som man i arbetslöshetsförsäkringen måste räkna med i svårbemästrade situationer. Utredningen anser därför att den utsträckning av ersättningstiden som föreslagits för arbetslöshetsförsäkringen inte kan komma i fråga för kontant arbetsmarknadsstöd.

Däremot anser utredningen att den tekniska metoden för ersättningstidens reglering i största möjliga utsträckning bör överensstämma med den som föreslås gälla i arbetslöshetsförsäkringen.

Utredningen anser att 150 dagar är den längsta ersättningstid som generellt kan förordas vid införande av kontant arbetsmarknadsstöd. Tiden bör kunna förlängas till 300 dagar när det gäller arbetslös som har fyllt minst 55 år.

Förlängningen av ersättningstiden för den som fyllt 55 år men inte 60 år är, enligt nuvarande regler för arbetslöshetsförsäkring och statligt omställningsbidrag, beroende av arbetslöshetens orsak. Sökanden skall ha blivit arbetslös som en omedelbar följd av nedläggning eller bestående ändring av driften vid företag där han varit anställd. Beträffande företagare gäller att den tidigare verksamheten skall ha avvecklats på grund av omfattande eller genomgripande förändring i ortens näringsliv eller i den näringsgren där sökanden har utövat sin verksamhet.

Dessa begränsningar av möjligheterna till ersättning för sökande i åldern 55—59 år har visat sig medföra tillämpningssvårigheter och i vissa fall svårförklarliga konsekvenser framhåller utredningen. Eftersom det dessutom framträtt påtagliga svårigheter inom flera områden för äldre arbetslösa även i åldern 55—59 år att finna lämpligt varaktigt arbete utan längre tidsfrist och omställning, föreligger enligt utredningen starka skäl för att sätta den generella gränsen för ersättningstidens förlängning i den nya stödformen kontant arbetsmarknadsstöd vid 55 år.

Alltjämt kvarstår emellertid speciella förhållanden för arbetslösa i 60-årsåldern anför utredningen. Dessa förhållanden kan i enskilda fall sammanhånga med närheten till pensionsålder eller särskilda svårigheter som medför övervägande av möjligheten att söka förtidspension. Försämring eller förbättring av den personliga arbetsförmågan liksom

förändringar av tillgången på arbetstillfällen kan från tid till annan avsevärt förändra situationen. Utredningen anser att det inte kan vara lämpligt att i den åldern begränsa ersättningstidens längd för den som i övrigt är berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd. Denna stödmöjlighet bör därför, liksom det nuvarande statliga omställningsbidraget, vara öppen så länge den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande fram till dess han fyller 67 år eller dessförinnan börjar uppbära ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring.

I fråga om de arbetssökande som föreslås få möjlighet till kontant arbetsmarknadsstöd utan att fullgöra arbetsvillkoret framhåller utredningen följande. Syftet med utredningens förslag om särskilda kvalifikationsmöjligheter för dessa nya arbetssökande är att — under en period då de intensivt söker finna lämplig sysselsättning på arbetsmarknaden och arbetsförmedlingen lika intensivt söker bistå dem med effektivaste arbetsmarknadsåtgärder — skapa en viss ekonomisk trygghet för de fall då stadigvarande arbetsplacering inte kan ordnas inom skäligen tid. Det gäller således i alla dessa fall att söka koncentrera ansträngningarna under en begränsad tid. Avsikten är inte att sådan särskild kvalificering för ersättningsrätt skall kunna upprepas gång efter annan.

En arbetssökande som har utnyttjat hela den ersättningstid, för vilken han en gång kvalificerat sig utan att uppfylla arbetsvillkoret, bör enligt utredningen endast om särskilda skäl föreligger kunna återkomma för att på nytt söka kontant arbetsmarknadsstöd utan att arbetsvillkoret har uppfyllts.

Dagpenning i arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd skall enligt utredningen inte utgå samtidigt. Är man försäkrad kan man endast utnyttja sin ersättningsrätt i arbetslöshetskassan. När ersättningstiden i arbetslöshetsförsäkringen utlöper, har man för tid där efter ingen rätt till kontant arbetsmarknadsstöd. Undantag från denna regel bör enligt utredningen gälla då arbetslös kassamedlem i 60-årsåldern blir utförsäkrad trots förlängningen av ersättningstiden för äldre till 450 dagar i arbetslöshetsförsäkringen.

Ersättningstiden i arbetslöshetsförsäkringen skall enligt utredningen inte påverkas av att den försäkrade tidigare har uppburit kontant arbetsmarknadsstöd. Inträde som medlem i arbetslöshetskassa bör medföra att medlemmen tillförsäkras förmåner som enbart regleras av försäkringsvillkoren och inte påverkas av tidigare förhållanden. Särskilt angeläget kan detta vara för nyinträdande på arbetsmarknaden, som under den första tiden möter osäkra förhållanden med tillgång endast till deltidsarbete eller kortvarig sysselsättning. Det kontanta arbetsmarknadsstödet är i princip en från arbetslöshetsförsäkringen artskild stödform. Utnyttjandet av det stödet bör därför inte påverka ersättningsrätten för den som sedermera finner fastare anknytning till arbets-

marknaden och blir medlem i arbetslöshetskassa framhåller utredningen.

Erforderlig kontroll av att arbetslöshetsförsäkrad inte genom felaktiga uppgifter erhåller kontant arbetsmarknadsstöd samtidigt som han uppbär försäkringsersättning eller eljest utan att vara berättigad till stödet underlättas genom att utbetalning av stödet sker centralt inom arbetsmarknadsverket. Arbetslöshetskassorna får därmed en central informationskälla för sin bevakning. Den bevakningen bör, förutom i misstänkta fall, ske genom stickprov med viss regelbundenhet enligt anvisningar från AMS.

3.6.6 Ersättningsbelopp

Syftet med det kontanta arbetsmarknadsstödet är enligt utredningen att under vissa villkor bereda ett ekonomiskt grundskydd åt arbetslösa som av olika orsaker inte är arbetslöshetsförsäkrade. Föresättningen för bestämmandet av ersättningsbeloppets storlek är således dels att det skall motsvara de anspråk som vanligen ställs på ett grundläggande försörjningsskydd, dels att det i flertalet fall snart kommer att ersättas med ett kvalitativt bättre försörjningsskydd när sökanden funnit fastare anknytning till arbetsmarknaden.

Arbetslöshetsförsäkringens syfte är att bereda de förvärvsarbetande trygghet och skydd mot inkomstbortfall vid arbetslöshet. Det kontanta arbetsmarknadsstödet har ett mer sammansatt syfte framhåller utredningen. Ersättningsmöjligheter har öppnats i vissa situationer för arbetssökande, som kan beräknas ha särskilt behov av sådant skydd när de börjar söka förvärvsarbete eller återinträder på arbetsmarknaden efter längre tids bortovaro. Visserligen föreslår utredningen såsom huvudregel att ett visst arbetsvillkor skall ha uppfyllts. Undantagen från den regeln avser emellertid betydande befolkningsgrupper. Stödet blir sålunda tillgängligt för åtskilliga som tidigare inte har haft förvärvsinkomst eller förvärvsarbetat endast tillfälligt under någon mindre del av året men inte sökt eller funnit sådan stadigvarande anknytning till arbetsmarknaden att de blivit arbetslöshetsförsäkrade.

Stödets uppgift i dessa fall är att ekonomiskt underlätta möjligheterna för nykomna på arbetsmarknaden att under skäligt rådrom göra ett övervägt arbetsval anför utredningen. Stödformen är avsedd att vara en del av det arbetsmarknadspolitiska stödsystemet. I det avseendet skiljer den sig visserligen i princip inte från arbetslöshetsförsäkringen. Vid jämförelse med utländska förhållanden och internationella konventioner bör dock för det kontanta arbetsmarknadsstödet karakteristiska drag särskilt beaktas.

När det gäller den nedre delen av ersättningsskalan inom arbetslöshetsförsäkringen föreslår utredningen bemyndigande för AMS att efter

samråd med arbetslöshetskassorna föreskriva att lägsta gällande dagpenningklass skall bortfalla.

Med hänsyn till den automatiska rörlighet som fordras för den lägsta gällande dagpenningklassen i arbetslöshetsförsäkringen anser utredningen att även det kontanta arbetsmarknadsstödet belopp i viss utsträckning bör kunna regleras efter förändringar i det allmänna prisläget utan att Kungl. Maj:t och riksdag prövar och beslutar varje ändring av beloppet. I varje fall bör detta kunna gälla höjning av beloppet som är motiverad av sådant ändrat prisläge som medför höjning av basbeloppet. Skulle situationen bli den att basbeloppet sänks, bör emellertid enligt utredningen den föreliggande situationen och dess konsekvenser för det kontanta arbetsmarknadsstödet bedömas av statsmakterna.

Utredningen föreslår att kontant arbetsmarknadsstöd skall utgå med ett belopp som står i ett bestämt förhållande till det i allmän försäkring gällande basbeloppet. Det kan övervägas vilket detta förhållande skall vara. Folkpensionen utgör 90 % av basbeloppet eller, för gift försäkrad vars make åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension, 70 % av basbeloppet. Därtill kommer pensionstillskott till pensionärer med låg eller ingen tilläggspension. Vid slutet av 1970-talet skall detta tillskott uppnå en garantinivå på 30 % av basbeloppet. En ogift pensionär får då 120 % av basbeloppet i folkpension. För en gift pensionär blir folkpensionsbeloppet 100 % av basbeloppet.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet bör liksom ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen enligt utredningens mening vara oberoende av ålder, civilstånd och familjesituation. Barntillägg och andra familjetillägg skall sålunda inte förekomma. Liksom när det gäller arbetslöshetsförsäkringen anser utredningen att samhället bör tillgodose barnfamiljernas behov i annan ordning än genom tillägg till eljest utgående kontant stöd vid arbetslöshet. Inriktningen av samhällsstödet till barnfamiljerna har kommit att alltmer bestämmas av hänsyn till att kostnaderna för barnen föreligger kontinuerligt och i stort sett oberoende av föräldrarnas arbetssituation. Tillgängliga resurser för kontant stöd vid arbetslöshet bör därför enligt utredningens mening koncentreras på att så långt som möjligt tillgodose den arbetslöses behov inom ramen för den allmänna ersättningsnivån. Vidare föreslår utredningen att beloppet blir enhetligt för hela riket. Tillägg för särskilt höga bostads- och andra levnadskostnader i vissa trakter kan utredningen inte förorda. Utredningen förutsätter att stödbeloppet skall vara icke skattepliktig inkomst.

Utredningen anser att *helt stödbelopp* skall vara detsamma som basbeloppet. Av administrativa skäl synes lämpligt att stödbeloppet fastställs för ett år i sänder på så sätt att den enligt lagen om allmän försäkring för en viss månad, förslagsvis maj, gällande basbeloppet avgör stödbeloppets storlek för nästkommande år. Föreskrifter om årsperio-

dens förläggning — kalenderår, det statliga budgetåret eller ett för arbetslöshetsförsäkringen särskilt gällande verksamhetsår — bör enligt utredningen utfärdas av Kungl. Maj:t med hänsyn bl. a. till de budgettekniska förhållandena vid genomförandet av utredningens förslag. Stödbeloppet bör bestämmas till ett belopp i helt kronotal att utgå under högst fem dagar i veckan liksom dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen. Vid beräkning av dagbelopp kan antalet ersättningsdagar förutsättas vara 264 per år (motsvarande i genomsnitt 22 dagar per månad). Med utgångspunkt i ett basbelopp av 6 400 kr. (januari 1971) kan helt stödbelopp beräknas bli $6\,400 : 264 = 24 : 20$. Utjämnat till närmaste högre antal kr. blir beloppet således i detta exempel 25 kr. per ersättningsdag framhåller utredningen.

3.6.7 Deltidsarbete

Utredningen har övervägt men inte funnit skäl till annan differentiering av stödet än helt och halvt belopp. Ersättningsrätt föreligger över huvud taget inte för dag då arbetsutbudet är mindre än tre timmar. Per vecka räknat skall utbudet avse minst 17 timmars arbete. Avser sökandens utbud arbete med kortare arbetstid, är det sökta arbetet närmast att jämföra med bisyssla eller med andra sysslor av så liten omfattning och betydelse att de i varje fall inte kan grunda någon framtida ersättningsrätt för sökanden enligt det reguljära arbetsvillkoret. Inte sällan kommer sysslor med denna begränsade omfattning inte ens att påverka ersättningsrätten om de utförs under pågående arbetslöshet. Detta framgår av den omräkningstabell för deltidarbete som utredningen föreslagit i fråga om arbetslöshetsförsäkringen.

Å andra sidan förordar utredningen att arbetsutbud som omfattar 36 arbetstimmar eller mer per vecka i regel skall godtas som heltidsutbud och medföra rätt till helt stödbelopp. Förutsättningen härför är dock att prövningsorganet anser att det finns tillgång till arbetsstillfällen med arbetstid som motsvarar arbetsutbudet inom sökandens naturliga arbetsområde.

I fråga om sökande som tidigare har varit företagare eller medhjälparende familjemedlem i jordbruk eller annan rörelse kan särskilda bedömningssvårigheter vid deltidsutbud uppstå framhåller utredningen. Grundförutsättningen för all ersättningsrätt är i dessa liksom andra fall då företagare söker kontant stöd vid arbetslöshet att den föregående personliga verksamheten i rörelsen har upphört. Detta innebär att skälet till arbetsutbudets begränsning inte till någon del får vara kvarstående göromål i tidigare verksamhet eller arbetsuppgifter som har samband därmed. Om företagarens eller medhjälparens tidigare verksamhet har haft karaktär av deltidarbete och de som arbetssökande är helt frigjorda från de tidigare arbetsuppgifterna, måste de däremot anses ha upparbetat ersättningsrätt som deltidarbete. Detta gäller enligt ut-

redningen under den allmänna förutsättningen att det finns tillgång på sådana arbetstillfällen inom sökandens naturliga arbetsområde.

Fall då sökande tidigare har arbetat på heltid men under arbetslösheten utan tvingande skäl (t. ex. sjukdom) begränsar sitt arbetsutbud till deltid bör enligt utredningen prövas med särskilt beaktande av tillgången på arbetstillfällen med mindre arbetstid än normalt inom sökandens naturliga arbetsområde. Är denna tillgång liten eller ingen och är sökanden inte beredd att själv medverka till att utvidga sitt arbetsområde genom utbildning, dagliga resor till och från arbetsplats, bortavistelse under arbetsveckan, flyttning e. d., kan sökanden ej anses vara oförhindrad att utföra det sökta förvärvsarbetet. Därmed brister en av de allmänna förutsättningarna för ersättningsrätt.

Deltidsarbetande som tidigare har arbetat heltid och fortfarande söker sådant arbete men endast har kunnat finna deltidsarbete är *partiellt arbetslös*. Om den arbetslösa tiden per dag uppgår till minst tre timmar bör den arbetslöse bli berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd med halvt belopp för varje sådan dag. Innebär deltidsarbetet att vissa dagar blir helt arbetslösa, kan helt stödbelopp utgå för dessa dagar. Det bör undvikas att deltidsarbete i kombination med kontant arbetslöshetsstöd pågår längre tid och därigenom mer eller mindre normaliseras. Ibland kan det i dessa fall förekomma att varken den deltidsarbetande eller dennes arbetsgivare har något intresse av att den rådande kombinationen av deltidsarbete och ersättningsgrundande partiell arbetslöshet ändras.

För att motverka sådana konsekvenser av huvudreglerna om ersättningstidens längd föreslår utredningen att rätt till kontant arbetsmarknadsstöd för partiellt arbetslös deltidsarbetande skall upphöra, sedan stöd har utgått för 50 ersättningsdagar under fortlöpande deltidsarbete hos en och samma arbetsgivare. AMS bör dock bemyndigas att medge undantag från denna regel, om den arbetslöses personliga förhållanden i särskilda fall motiverar detta.

3.6.8 Reduktionsregler

Det föreslagna kontanta arbetsmarknadsstödet är avsett att vara ett grundskydd för arbetssökandens försörjning under arbetslösheten. Nivån på föreslaget belopp — basbeloppet i allmän försäkring — framträder närmast som ett genomsnittligt minimum för en persons försörjning. På grund härav och med hänsyn till den ökning av administrativ belastning och kostnad som tillämpning av reduktionsregler alltid medför anser utredningen att det bör finnas sådana regler endast i begränsad omfattning.

Utredningen anser att de föreslagna hela och halva stödbeloppen inte motiverar att någon regel motsvarande arbetslöshetsförsäkringens bestämmelser om *överförsäkring* införs för stödet. En sådan regel skulle

dessutom inte kunna tillämpas för dem som kvalificerar sig för ersättningsrätt utan att tidigare ha utfört arbete med förvärvsinkomst.

Däremot anser utredningen att *pensionsavdrag* bör göras dels i de fall som i fråga om statligt omställningsbidrag föreskrivs i 108 § tredje och fjärde styckena arbetsmarknadskungörelsen, dels i de fall sökanden uppbär pension efter avliden make grundad på dennes tjänsteförhållanden. Till de förstnämnda fallen hör de då sökanden uppbär annan ålderspension än enligt lagen om allmän försäkring samt mindre än hel förtidspension eller mindre än helt sjukbidrag enligt nämnda lag liksom de fall då sökanden uppbär livränta på grund av yrkesskada eller olycksfall. Med ålderspension och pension efter make avser utredningen alla former av pension med undantag för sådana till vilka initiativ har tagits privat, utan samband med tjänst, för framtida försörjning. Till sistnämnda privata pensioner skall enligt utredningen räknas exempelvis frivillig pensionsförsäkring enligt lagen om allmän försäkring samt pensioner som utgår till följd av försäkringsavtal med enskilda försäkringsinrättningar eller medlemskap i understödsföreningar utan samband med tjänst.

Pensionsavdrag bör enligt utredningen göras med pensionsbeloppet efter avdrag för preliminär skatt.

För de fall sökanden uppbär *halv sjukpenning* enligt lagen om allmän försäkring eller lagen om yrkesskadeförsäkring eller sökandens arbetsutbud av annat skäl avser endast deltidsarbete föreslår utredningen att ersättningsrätten begränsas till *halvt stödbelopp*. Detta skulle i förut nämnda exempel utgöra $25:2 = 12:50$. Om det vid denna beräkning uppstår delat krontal, bör stödbeloppet fastställas till närmaste högre antal kr. I nämnda exempel blir halvt stödbelopp därmed 13 kr. per ersättningsdag.

3.6.9 Det statliga omställningsbidraget

Utredningens förslag rörande äldrestöd framlades år 1967 och avsåg äldre arbetstagare som hade träffats av särskilda omställningssvårigheter på arbetsmarknaden. I de tilläggsdirektiv som låg till grund för förslaget anfördes bl. a. att den allt snabbare strukturomvandlingen i form av driftförändringar och företagsnedläggningar, särskilt inom industri och handel, hade medfört svåra påfrestningar för den därav berörda arbetskraften.

Det nu gällande kvalifikationsvillkoret för sökande av omställningsbidrag som inte tillhör arbetslöshetsförsäkringen — minst 24 månaders förvärvsarbete under de tre senaste åren — får ses mot denna bakgrund. Detsamma gäller månadsberäkningens anknytning till semesterlagen, karenstidens längd och bidragsbeloppets storlek samt ersättningstidens längd. Ersättningsvillkoren är jämförelsevis stränga. Å andra sidan kan bidragsbeloppet — oducerat — anses vara relativt högt och ersätt-

ningstiden — i princip obegränsad fram till pensionsinträde under förutsättning att sökanden fortlöpande står till arbetsmarknadens förfogande — betydligt mer omfattande än den som hittills vanligen har gällt för kontant arbetslöshetsskydd.

Denna avvägning mellan villkor och förmåner torde alltså kunna anses riktig om bedömningen i främsta rummet görs med hänsyn till dem som har blivit arbetslösa som en direkt följd av strukturförändringar i näringslivet. De har vanligen en lång period av fortlöpande förvärvsarbete bakom sig och behöver ofta långt rådrum för övergång till ett nytt stadigvarande arbete. Kortvariga tillfälliga arbeten bör för dem endast godtas som en del av det rådrum som fordras för att finna nytt fast arbete. Vidare har förutsättningen för omställningsbidragets konstruktion från utredningens sida varit att stödformen huvudsakligen skall avse personer som före arbetslösheten vanligen förvärvsarbetat på heltid och gjort detta under i stort sett hela året.

Önskemål har framkommit att denna särskilda form av äldrestöd till arbetslösa, som inte tillhör arbetslöshetsförsäkringen, skall kunna tillämpas över hela fältet och sålunda vara konstruerad med hänsyn även till deltidarbetande, tidvis sysselsatta samt personer som i enskilt hem sköter hushåll eller vårdar sjuk anhörig framhåller utredningen. Beträffande ersättningsvillkoren innebär framkomna förslag att villkoren mildras samt, exempelvis i fråga om överhoppningsbar tid vid sjukdom och metoden att bestämma tillgodoräkningsbar månad vid prövning av arbetsvillkor, förändras i riktning mot de regler som allmänt gäller inom arbetslöshetsförsäkringen.

Uppmjukning och differentiering av ersättningsvillkoren i syfte att möjliggöra en vidsträcktare ersättningsrätt kan åstadkommas med tillämpning av de regler som utredningen föreslagit i fråga om kontant arbetsmarknadsstöd. Detta gäller både den allmänna bestämningen av skyddad personkrets samt de allmänna förutsättningarna och de särskilda villkoren för ersättningsrätt, t. ex. arbetsvillkor, karensvillkor, särskilt kvalifikationsvillkor och regler för deltidarbetande. Med tillämpning av dessa regler för arbetslösa i alla åldrar skulle det endast i fråga om ersättningsbeloppets storlek vara förmånligare bestämmelser för omställningsbidraget än det kontanta arbetsmarknadsstödet.

Omställningsbidragets integrering i det kontanta arbetsmarknadsstödet skulle för framtiden innebära stora fördelar. Den skulle medföra ett enklare och klarare regelsystem som avsevärt skulle underlätta administrationen. När utredningens förslag genomförts anser utredningen att statligt omställningsbidrag successivt skall avvecklas.

Efter ikraftträdandet av det föreslagna nya stödsystemet skall statligt omställningsbidrag utgå endast till den som dessförinnan har beviljats sådant bidrag. Därjämte skall omställningsbidrag utgå till den som inom ett år från de nya reglernas ikraftträdande har ansökt om bidraget. I

samtliga fall skall omställningsbidraget utgå längst t. o. m. månaden före den då bidragstagaren fyller 67 år eller börjar uppbära ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring.

Utredningen finner inte skäl att för denna övergångstid föreslå någon ändring av de för omställningsbidrag i övrigt nu gällande bestämmelserna.

3.6.10 Administration

Stödsökandens kontakt med arbetsförmedlingens expeditioner och förmedlingens service till sökanden bör enligt utredningen genomgående överensstämma med vad som gäller de arbetslöshetsförsäkrade. I de fall då sökande har möjlighet att kvalificera sig för ersättningsrätt på annat sätt än genom att uppfylla det reguljära arbetsvillkoret måste dock speciella observations- och servicefunktioner byggas upp. Vidare medför utredningens förslag, att karensvillkor skall tillämpas vid kontant arbetsmarknadsstöd, vissa speciella uppgifter för arbetsmarknadsorganen. I stort sett kommer emellertid arbetsförmedlingsexpeditionernas service till arbetssökande som söker kontant arbetsmarknadsstöd att bli densamma som till försäkrade arbetslösa.

När det gäller ansökningar om kontant arbetsmarknadsstöd anser utredningen att förmedlingsexpeditionernas medverkan bör inskränkas till att omfatta erforderlig information om villkoren för stödet och hjälp åt sökande, som så önskar, att upprätta ansökan. Service av detta slag lämnar förmedlingsexpeditionerna som regel redan nu när det gäller kontanta bidrag i samband med andra arbetsmarknadsåtgärder.

Prövningen av ansökningarna om kontant arbetsmarknadsstöd bör enligt utredningens mening inte ske på förmedlingsexpeditionerna utan på länsarbetsnämndens förmedlingsavdelning eller annan av nämndens kansliavdelningar. Frågan om delegation av dessa ärendens prövning bör avgöras av AMS med stöd av sådant bemyndigande som nu gäller för statligt omställningsbidrag. Givetvis måste underlaget för denna prövning till stor del bestå av uppgifter från den förmedlingsexpedition som närmast har haft kontakt med sökanden.

Utbetalningen av beviljat kontant arbetsmarknadsstöd bör ske centralt från länsarbetsnämnden och samordnas med rutinerna för utbetalning av utbildningsbidrag. Detta innebär bl. a. att utbetalning av stöd i regel kommer att ske endast en gång i månaden.

Arbetsförmedlingsexpeditionernas serviceuppgifter blir huvudsakligen desamma som för de försäkrade men utökas i vissa fall med speciella åtgärder enligt särskilda anvisningar, anför utredningen. Länsarbetsnämndens kansli förutsätts få i stort sett samma uppgifter som arbetslöshetskassornas huvudkontor och styrelse i fråga om prövning av ersättningsrätt och administrationen i övrigt. Detsamma gäller den fortlöpande

kontrollen av ersättningsrätten och initiativ till undersökningar för att hindra missbruk av stödet. Vissa kontrollmoment bör även ingå i de löpande utbetalningsrutiner som utredningen föreslår bli samordnade med länsarbetsnämndens utbetalning av utbildningsbidrag.

3.6.11 Reservation och särskilda yttranden

Ledamoten Olof Petersson biträder inte utredningens förslag att arbetsmarknadsutbildning utan föregående förvärvsarbete skall kvalificera till kontant arbetsmarknadsstöd. Han anser att liksom för medlem i arbetslöshetskassa endast två månaders tid i arbetsmarknadsutbildning bör kunna jämföras med tid i förvärvsarbete. Vidare påpekar han att utredningen inte har föreslagit någon minimitid för kurs som skall kvalificera till kontant arbetsmarknadsstöd. En kurs på endast några veckor kan alltså enligt förslaget vara tillräcklig som kvalifikationsgrund. Även kurser som inte är yrkesinriktade kan enligt förslaget kvalificera till arbetslöshetsersättning.

Ledamöterna Claes Elmstedt, Erik Filip Petersson och Nordgren anför i ett gemensamt särskilt yttrande att det måste uppfattas som en brist i utredningens förslag att det finns människor som under flera år varit knutna till arbetsmarknaden men då de efter några års uppehåll ånyo söker sig ut, står utan det arbetslöshetsskydd som utredningen föreslår, får såvitt de inte kan erhålla arbete i den omfattning att villkoret om fem månaders arbete under den senaste tolv månadersperioden kan uppfyllas. Det är enligt ledamöterna framför allt hemmafruar som kommer in i bilden härvidlag. Ofta har dessa genom arbete i hemmet, med allt vad detta innebär, fullgjort uppgifter som ur arbetssynpunkt borde jämföras med annat arbete och sålunda vara kvalificerande när det gäller det kontanta arbetsmarknadsstödet. För många av dessa kan det av olika skäl vara ytterst angeläget att erhålla ett förvärvsarbete när förutsättningarna för dem att söka sådant finns. Om denna grupp vore med i den personkrets som berörs av det föreslagna arbetslöshetsskyddet skulle detta ge anledning till att det från samhällets sida gjordes ytterligare ansträngningar att skapa förutsättningar för fler arbetstillfällen, eftersom alternativet vore kontant ersättning. Ledamöterna förutsätter att vid tillämpningen av utredningens förslag största möjliga hänsyn tas till dessa som inte direkt ryms inom ramen för de generella villkoren.

Experten Lars Tobisson anför i ett särskilt yttrande att kvalifikationstiden för kontant arbetsmarknadsstöd när det gäller den som avslutat ungdomsutbildning bör sättas till högst två månader.

3.7 Kostnader

3.7.1 Huvudsakliga kostnadsfaktorer

Utredningen har inte funnit det ändamålsenligt att göra fristående detaljberäkningar av den kostnadsförändring som kan följa av varje förslag om ändring av nuvarande system för kontant stöd som utredningen framlägger. Kostnadskonsekvenserna av de olika förslagen har ofta ett inbördes sammanhang. Förslaget om större hänsyn till skäligt rådrum vid sökande av nytt arbete kan exempelvis medföra att antalet ersättningsdagar ökar i enskilda fall medan antalet arbetslöshetsfall minskar. De arbetslösa får större möjligheter att finna ett lämplig varaktigt arbete, och frekvensen av återkommande arbetslöshetsperioder efter kortvariga anställningar minskar för varje person. Vidare kommer givetvis förslagen om bortfall av karensvillkor, 12-månadersvillkor och förlängning av ersättningstid att medföra avsevärt ökade kostnader. Å andra sidan bör en bättre samordning med förtids- och ålderspensioneringen kunna medföra rationella kostnadsbegränsningar på arbetsmarknadssidan.

Den huvudsakliga grunden för utredningens kostnadsberäkningar är följande *antaganden*.

För ersättningsrätt kommer att krävas minst den anknytning till arbetsmarknaden och de villkor i övrigt som utredningen föreslagit.

Antalet arbetslöshetsförsäkrade kommer närmaste åren efter genomförande av utredningens förslag att uppgå till ca 2,3 milj.

Det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per arbetslöshetsförsäkrad under ett år kommer att uppgå till minst samma tal som motsvarande tal (4,5) under försäkringsåren 1967/68 och 1968/69. En sänkning av detta tal kan visserligen uppkomma — förutom genom förändringar i efterfrågan på arbetskraft — genom effektivisering av arbetsmarknadsåtgärderna och förändringar av försäkringskollektivets sammansättning. Åtminstone i ett första skede kommer emellertid verkningarna av förlängda ersättningstider i svårartade arbetslöshetsfall, särskilt för äldre och handikappade arbetssökande, samt av karensvillkorets bortfall i försäkringen sannolikt att öka antalet ersättningsdagar och därmed kostnaderna.

Antalet vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslösa personer kommer att stiga avsevärt. Denna ökning kommer delvis till uttryck i antalet ersättningsdagar i arbetslöshetsförsäkringen. Till större del kommer den dock att avse nykomna på arbetsmarknaden som ännu inte är arbetslöshetsförsäkrade.

Genomsnittligt ersättningsbelopp per dag kommer de närmaste åren efter genomförande av utredningens förslag att uppgå till 60 kr. i arbetslöshetsförsäkringen och 25 kr. för kontant arbetsmarknadsstöd.

Det nuvarande statliga omställningsbidraget avvecklas successivt.

Utredningen har ansett sig böra bygga kostnadsberäkningar på års-genomsnittet under en längre period, lämpligen fem år. Den kan innehålla betydande växlingar. Redan förhållandena under våren 1971 visar att kontant arbetsmarknadsstöd, beräknat enligt utredningens förslag, kommer att uppgå till 27 kr. per dag.

3.7.2 Arbetslöshetsförsäkringen

Antalet ersättningsdagar per år och försäkrad under en kommande femårsperiod påverkas givetvis mest av det allmänna sysselsättningsläggets förändringar men därjämte av åtskilliga andra skiftande förhållanden, bl. a. av försäkringskollektivets utveckling och sammansättning framhåller utredningen. De under senare år nybildade arbetslöshetskassorna har till betydande del medlemmar med liten arbetslöshetsrisk, t. ex. stats- och kommunalanställda. Samtidigt har emellertid den år 1968 införda förlängningen av ersättningstiden för äldre kassamedlemmar påtagligt ökat det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per år och medlem. Genomförande av utredningens förslag kan medföra att inte bara äldre utan även andra kassamedlemmars längre ersättningstid än mer påverkar genomsnittsantalet ersättningsdagar. Samma effekt får förslaget att karensvillkoret skall bortfalla och att försäkringen blir öppen för alla förvärvsarbetande i ålder 15—66 år inom ramen för ett generellt krav på arbetsförhet.

Ökade ersättningsmöjligheter i försäkringen kan därmed uppkomma för äldre och handikappade arbetslösa. Svårare att förutse blir konsekvenserna av utredningens förslag i fråga om företagare och deltid-arbetande.

För en period av fem år efter ikraftträdande av utredningens förslag kan i nuvarande läge följande *räkneexempel* vara vägledande.

Genomsnittlig dagpenning inom hela försäkringskollektivet: 60 kr.

Antal försäkrade: 2,3 milj.

Årskostnad för en ersättningsdag per år och försäkrad: $60 \times 2,3$ milj.
= 138, avjämnat till 140 milj. kr.

Den totala årskostnaden för utbetald ersättning, om det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per år och försäkrad är 4, blir
 4×140 milj. kr. = 560 milj. kr.

Vid högre nivåer genomsnittligt antal ersättningsdagar per år och försäkrad stiger årskostnaden för utbetald ersättning enligt följande.

Genomsnittligt antal ersättningsdagar per år och försäkrad	Totalårskostnad för utbetald ersättning, milj. kr.	Totalantal ersättningsdagar, milj. kr.
4,5	630	10,4
5,0	700	11,5
5,5	770	12,7
6,0	840	13,8

De av utredningen föreslagna allmänna förbättringar av försäkringsförmånerna som inte sammanhänger med den tillförsäkrade dagpenningens belopp — dvs. bortfall av karensvillkor, omreglering och förlängning av ersättningstid, utvidgning av ersättningsrätt vid deltidsarbete och deltidsutbud m. m. — kommer enligt utredningens bedömning att medföra en ökning av antalet ersättningsdagar per år och försäkrad med omkring en dag.

Försäkringsåret 1968/69 var arbetslöshetskassornas bokförda administrationskostnader ca 21 milj. kr. Utredningen förutsätter en administrativ utveckling som medför vissa rationaliseringsvinster men även kostnadsökningar för bättre medlemsservice, registrering och kontroll av försäkringsfallen.

Frånsett kostnaden för nedskrivning av fondvärden o. d. beräknas kassornas årliga administrationskostnader till ca 30 milj. kr.

Utgångspunkten för en beräkning av kostnadsökningen i anledning av den förlängda ersättningstiden blir enligt utredningen *antalet medlemmar* som med ifrågavarande regel under ett visst år kommer att erhålla större antal ersättningsdagar än enligt gällande bestämmelser. Antalet utförsäkrade har tidigare fluktuerat mellan olika år beroende främst på det allmänna sysselsättningsläget. Erfarenheterna från försäkringsåret 1969/70 — då antalet ersättningsdagar som en följd bl. a. av det förbättrade sysselsättningsläget minskade till 6,8 milj. från 7,8 milj. närmast föregående försäkringsår — tyder på att antalet utförsäkrade i ålder upp till 67 år minskat från ca 7 000 närmast föregående försäkringsår till ca 5 000. Till detta har medverkat att äldre långtidsarbetslösa under det senare försäkringsåret kunnat uppbära extra kassaersättning i stället för att registreras som utförsäkrade.

I antalet berörda personer räknar utredningen inte arbetslösa i åldern 55—66 år. En del av dem får redan med nuvarande regler ersättningstiden förlängd. Andra omfattas av den föreslagna nya regeln om att ersättningstiden i åldern 55—59 år skall vara 450 dagar.

En annan faktor som har betydelse för storleken av den kostnadsökning som uppkommer med anledning av förslaget om ersättningstidens längd är den genomsnittliga årliga *ökningen i antalet ersättningsdagar* anför utredningen.

En faktor att ta med i beräkningen av kostnaderna för den utökade ersättningstiden är enligt utredningen storleken av det per ersättningsdag utbetalade *dagpenningbeloppet*. En höjning av den tillförsäkrade och därmed även utbetalade genomsnittliga dagpenningnivån i försäkringen kommer direkt att medföra ökade kostnader även för i detta sammanhang aktuella ersättningsdagar.

Antalet personer i ålder under 55 år som kan nödgas utnyttja ifrågavarande möjlighet till längre ersättningstid kommer sannolikt att uppgå till närmare 5 000 anför utredningen. Ett realistiskt värde på den ge-

nomsnittliga ökningen av antalet ersatta dagar per år är ca 75. Med en genomsnittlig dagpenning av 60 kr. skulle kostnadsökningen då ligga på en nivå av ca 22,5 milj. kr. per år uppger utredningen.

Utredningen försöker uppskatta dels antalet personer, som kommer att erhålla längre ersättningstid på grund av denna regel under ett år, dels den genomsnittliga årliga ökningen i antalet ersättningsdagar, dels det i medeltal utbetalade dagpenningbeloppet.

Antalet personer som under ett år kommer att beröras av den generella regeln om ersättningstiden 450 dagar i åldern 55—59 år kan enligt utredningen uppskattas till omkring 2 000. Merkostnaden för förlängning av deras ersättningstid kan med förut angivna metod för sannolikhetsberäkning och en genomsnittlig dagpenning av 60 kr. uppskattas till ca 10 milj. kr. per år.

3.7.3 Kontant arbetsmarknadsstöd

De nykomna på arbetsmarknaden har i sin tidigare verksamhet inte tillhört dem som vid statistiska undersökningar räknas till arbetskraften uppger utredningen. Utgångsläget för deras utträde på arbetsmarknaden är ofta avgörande för möjligheterna att utan längre väntetid finna lämplig varaktig sysselsättning. På utredningens beställning ställdes i samband med den reguljära *arbetskraftsundersökningen i februari 1968* tilläggsfrågor till personer utanför arbetskraften i ålder 20—65 år om orsaken till att de inte förvärvsarbetade.

Härvid framkom bl. a. följande.

Personer utanför arbetskraften fördelade efter uppgiven huvudanledning till att de inte förvärvsarbetar

	Kvinnor		Män	
	Antal	%	Antal	%
Barntillsyn	314 300	34,1	500	0,4
Vård av annan anhörig	21 200	2,3	500	0,4
Hushållsarbete	109 000	11,8	—	—
Alltför betungande hushållsarbete	12 000	1,3	—	—
Brist på lämpliga arbetstillfällen på bostads-orten	67 900	7,4	7 300	5,6
Otillräcklig utbildning	7 600	0,8	—	—
Hälsoskäl	163 200	17,7	29 100	22,3
Studier	57 800	6,3	79 000	60,4
Make/makes inställning	18 200	2,0	—	—
Ekonomiska skäl	31 200	3,4	—	—
Åldersskäl	52 700	5,7	8 700	6,6
Vill inte	43 800	4,8	1 500	1,2
Annat skäl	22 700	2,5	4 200	3,2
Summa	921 700	100,0	130 800	100,0

De nya arbetssökandenas bakgrund kan vara mycket skiftande framhåller utredningen. Inte sällan sker det första inträdet på arbetsmarknaden genom tillfälligt arbete av deltidskaraktär. När en sökandes ersättningsrätt första gången skall bedömas, kan det därför föreligga kombinationer med både viss tid i förvärvsarbete och annan kvalifikationsgrund. Även en nykommen på arbetsmarknaden kan ofta med tillfälligt arbete ha uppfyllt föreskrivet arbetsvillkor, när han första gången söker kontant arbetslöshetsstöd. Under sådana förhållanden anser utredningen att det inte finns skäl att vid kostnadsuppskattningarna söka göra någon särberäkning för just nya arbetssökande. Utredningen håller för sannolikt att inemot hälften av dem som första gången söker kontant arbetsmarknadsstöd kommer att tillhöra denna kategori.

Under det första skedet efter genomförande av utredningens förslag kommer ett antal arbetslösa i åldrarna 55—66 år att kunna kvalificera sig för omställningsbidrag och finna den stödformen fördelaktigare framhåller utredningen. Vidare kommer de utvidgade möjligheterna att få förtidspension sannolikt att nedbringa antalet arbetslösa inom gruppen. Trots detta och även om sysselsättningen för de äldre i verkligheten skulle stiga, är det enligt utredningen troligt att antalet arbetslösa personer och det årliga antalet dagar med kontant arbetsmarknadsstöd till äldre arbetslösa, som fyllt 55 år eller mer, kommer att överstiga det antal som nu uppbär omställningsbidrag. Månadsgenomsnittet av antalet arbetslösa personer med omställningsbidrag har under tiden juli—oktober 1970 börjat närma sig 4 000 anför utredningen.

Kostnaderna för *statligt omställningsbidrag* till äldre arbetslösa har AMS för budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknat till ca 27 milj. kr. framhåller utredningen. Under hela 1970-talet kommer omställningsbidraget att kvarstå för ett antal årsklasser i 55—66 års ålder. Utredningen håller för sannolikt att kostnaderna för statligt omställningsbidrag under de första åren efter genomförande av utredningens förslag kommer att kvarstå på en nivå av ca 15 milj. kr.

Utredningen har utgått från nuvarande arbetslöshetsförhållanden hos olika grupper nytillträdande och andra med mer eller mindre fast anknytning till arbetsmarknaden som framledes kan antas stå utanför arbetslöshetsförsäkringen. Skulle *antalet arbetslöshetsdagar* för dessa personer beräknas direkt efter nu föreliggande uppgifter från arbetskraftsundersökningarna, kan det antas att årsgenomsnittet kommer att ligga mellan 4 och 8 milj. De av utredningen föreslagna ersättningsvillkoren torde emellertid — liksom i fråga om arbetslöshetsförsäkringen — medföra att antalet *ersättningsdagar* blir betydligt mindre. Utredningen anser sannolikt att antalet ersättningsdagar under den första femårsperioden inte kommer att överstiga 4 milj. dagar per år. Detta skulle med en genomsnittlig ersättning av 25 kr. per dag motsvara en genomsnittlig årskostnad av 100 milj. kr.

3.7.4 Växelarbetande jordbrukare

Med utgångspunkt i tillgängliga uppgifter beträffande brukarnas och hustrurnas antal och åldersfördelning år 1966, en antagen årlig minskning av deras antal med 4 % samt en andel brukare med förvärvsarbete utom gården av 34 % och en motsvarande andel för hustrurna av 8 %, gör utredningen följande uppskattningar.

Antalet personer som skulle omfattas av särregeln, om denna träder i kraft år 1972, kan uppskattas till $86\,000 + 28\,000 = 114\,000$. Varje därpå följande år t. o. m. slutet av år 1987 kommer den grupp av brukare som omfattas av särregeln att på grund av regelns konstruktion minska med den årskull som det aktuella året fyller 67 år. För att åtminstone få en grov uppfattning av den kraftiga reduktion som gruppen därmed kommer att undergå, har den relativa minskning, som totalbefolkningen årligen får vidkännas i motsvarande ålderskategori, beräknats med hjälp av material från statistiska centralbyrån. Motsvarande reduktion har gjorts beträffande antalet brukare — med resp. utan utomgårdarbete — som omfattas av särregeln.

Om den genomsnittliga arbetslöshetsperioden bland dem som blir arbetslösa uppskattas till 88 dagar, kommer den genomsnittliga årliga ersättningstiden utöver kvalifikationstiden att uppgå till 44 dagar per år uppger utredningen.

Gör man vidare det antagandet att *arbetslöshetsprocenten* blir tio dvs. att 10 % av antalet personer som omfattas av det speciella skyddet för jordbrukare blir arbetslösa och ersättningsberättigade under året samt att *stödbeloppet* är 25 kr. per ersättningsdag, kan följande räkneexempel per perioden 1972—1973 uppställas uppger utredningen.

$11\,400$ (antal ersättningsberättigade personer) $\times$ 44 (genomsnittligt antal ersättningsdagar) $\times$ 25 kr. (stödbeloppet per ersättningsdag) $= 12,5$ milj. kr.

3.7.5 Sammanfattande bedömning

Med hänvisning till föregående alternativa beräkningar och angivna underlag för uppskattningar finner utredningen sannolikt att kostnadsnivåerna för de föreslagna formerna för kontant stöd vid arbetslöshet under de första åren efter deras ikraftträdande kommer att ligga omkring de belopp som anges i följande sammanställning.

Kostnader enligt utredningens förslag	Milj. kr.
<i>Arbetslöshetsförsäkringen</i> , kostnadsberäknad efter en arbetslöshet motsvarande genomsnittligt 5 ersättningsdagar per år och försäkrad, inkl. en beräknad administrationskostnad av 30 milj. kr.	730
<i>Kontant arbetsmarknadsstöd</i>	100
<i>Kvarstående statligt omställningsbidrag</i>	15
Summa milj. kr.	ca 850

3.8 Finansiering

3.8.1 Principiella synpunkter

Genom utvecklingen under senare delen av 1950-talet och under hela 1960-talet har skälen för att *staten* ger ett starkt stöd åt arbetslöshetsförsäkringen alltmer framhävts framhåller utredningen. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder av olika slag har under denna period utvecklats till ett omfattande system. Principerna härför har fastställts i statsmakernas beslut år 1966 om riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken. På ett område har staten under senare år åtagit sig hela eller i det närmaste hela kostnaden och ansvaret för det kontanta stödet vid arbetslöshet. Detta gäller stödformerna för äldre arbetslösa.

Statens allt större ansvar för kontantstödet vid arbetslöshet har även framträtt i förhållande till *kommunerna* uppger utredningen. Dessa svarade vid den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringens genomförande på 1930-talet för en mycket betydande del av kostnaderna inte bara för kontant stöd utan även för andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Sedan dess har utvecklingen helt överförts till staten och att det numera är de statliga arbetsmarknadsorganen — AMS, länsarbetsnämnderna och den av dem administrerade arbetsförmedlingen — som i första hand har att svara för sysselsättningsfrämjande och sysselsättningsskapande åtgärder enligt av statsmakerna fastställda riktlinjer.

Då utredningen uttalar att staten har ett primärt ansvar för finansieringen av kontantstödet vid arbetslöshet utesluter inte detta att även *arbetsgivarnas* ansvar för arbetslöshetens förekomst och omfattning kommer till uttryck. Denna principiella syn kan också enligt utredningens mening sägas ligga till grund för de trygghetsåtgärder som regleras av kollektivavtal eller lagstiftning.

De arbetslöshetsförsäkrades sysselsättningssituation kan på ett avgörande sätt påverkas av arbetsgivarnas dispositioner. Det förekommer i stor utsträckning att en arbetstagare efter en permitteringsperiod återanställs hos sin tidigare arbetsgivare. För en kortare tid kan han räkna med att få permitteringslön. Äldre arbetstagare skulle enligt ett nyligen framlagt förslag framledes även kunna få viss lagfäst rätt till lön under permittering och uppsägningstid. Men i övrigt får arbetslöshetskassan träda till. Detta är ett av de skäl som enligt utredningens mening talar för att arbetslöshetsförsäkringen, i varje fall delvis, bör finansieras med en arbetsgivaravgift.

Arbetslöshetsförsäkringens omfattning kan inte längre vara något skäl mot en arbetsgivaravgift framhåller utredningen. Redan 1951 års utredning ansåg att försäkringens karaktär av frivillig med dåvarande omfattning inte var något avgörande hinder mot införande av arbetsgivaravgift. Numera är antalet försäkrade omkring en miljon större. Försäkringen har nu en betydligt större täckning av arbetstagarna med fast

anknytning till arbetsmarknaden. Efter den på senare år genomförda anslutningen av stats- och kommunalanställda finns inte heller skäl att undanta någon grupp arbetsgivare.

Utredningen anser det vara motiverat att i varje fall en del av de kostnader för arbetslöshetsförsäkringen, som inte täcks av de försäkrades egna avgifter och fondavkastning, direkt belastar produktionen. Oavsett storleken av den kostnadsdel som finansieras på detta sätt bör arbetslöshetskassorna enligt utredningen få det ekonomiska stödet från en enda källa, nämligen i form av statsbidrag. Statens uppgift blir därvid att administrera uppbörd av en avgift från arbetsgivare till arbetslöshetsförsäkringen och svara för att statsbidragssystemet täcker avsedd del av försäkringens kostnader. Med hänsyn till företagarnas behov av att kunna förutse storleken av denna kostnad, bör avgiften bestämmas för en period av förslagsvis fem år.

I fråga om det kontanta arbetsmarknadsstödet anser utredningen inte att det finns anledning att överväga annan finansieringsväg än den som nu gäller för statligt omställningsbidrag. Stödet bör således helt finansieras med statliga skattemedel.

Enligt utredningens förslag skall arbetslöshetsförsäkringen utformas så att den kan omfatta alla förvärvsarbetande men ändå organiseras som en frivillig försäkring, administrerad av erkända arbetslöshetskassor. Det är därför naturligt att en del av försäkringens kostnader skall täckas genom *avgifter från de försäkrade*. Som likställd med avgifter bör räknas avkastningen från arbetslöshetskassornas fonder. Dessa har huvudsakligen uppbyggts med avgifter och anslag från kassamedlemmarna och deras organisationer.

Medlemsavgifterna till arbetslöshetskassorna är av administrativa skäl relativt stela. De grundas enligt nuvarande beräkningsmetod på den genomsnittliga arbetslösheten i kassan under ett antal gångna år. Man bör därför i ett nytt finansieringssystem utgå från medlemsavgifterna som den fastare delen. Frånsett kostnadshöjningar på grund av att dagpenningbeloppen höjs bör de av utredningen föreslagna förbättringarna av försäkringsförmånerna kunna genomföras utan någon genomsittlig höjning av nuvarande medlemsavgifter. Med dessa utgångspunkter finner utredningen nödvändigt att utforma statsbidraget på sådant sätt att avgiftsandelens relativa storlek kommer att minska.

Återstående del av arbetslöshetsförsäkringens kostnader bör täckas av *statsbidrag till kassorna*.

Av arbetslöshetskassornas sammanlagda inkomster under försäkringsåret 1970/71, beräknade till 360 milj. kr., utgör statsbidraget enligt 1971 års statsverksproposition (prop. 1971: 1 bil. 13 s. 82) 242 milj. kr. anför utredningen. Beloppet motsvarar omkring 67 % av arbetslöshetskassornas beräknade sammanlagda inkomster under det försäkringsåret.

Utredningen anser att statsbidraget, efter genomförande av utredningens förslag om förbättringar av försäkringsförmånerna, skall utformas på sådant sätt att de försäkrades relativa avgiftsandel nedbringas. Därav följande höjning av statsbidragets andel kan medföra en ökning av årsutgifterna för statens del i genomsnitt under en flerårsperiod till ca 550—650 milj. kr.

Därtill kommer kostnaderna för den föreslagna nya stödformen konstant arbetsmarknadsstöd att belasta statsbudgeten med ca 100 milj. kr.

Utredningen finner övervägande skäl tala för att debitering och uppbörd av en särskild arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen t. v. samordnas med arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen och beräknas på underlaget för denna avgift. Avgiften får därmed en viss anknytning till de nu utgående arbetsgivaravgifterna på socialförsäkringens område. Den för avgiften erforderliga administrationen blir okomplicerad. Ett enkelt sätt för avräkning kan tillämpas. Några fonder att förvalta skulle inte uppstå.

På längre sikt — när resultaten av utredningen om företagsbeskattningen föreligger — kan det vara skäl att på nytt överväga valet mellan olika finansieringsvägar och utformningen av då ifrågakommande arbetsgivaravgift.

Avgiftsunderlaget för sjukförsäkringen kan beräknas uppgå till omkring 100 000 milj. kr. under år 1972. En särskild arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen beräknad på detta underlag skulle ge omkring följande belopp.

Avgiftsprocent	Total arbetsgivaravgift milj. kr.
0,1	100
0,2	200
0,3	300
0,4	400
0,5	500
0,6	600

Utredningen har ej ansett sig böra avge något preciserat förslag om avgiftens storlek. En riktpunkt bör dock vara en andel av arbetslöshetsförsäkringens inkomster, som beräknade efter hela tiondels procent i stort sett kan antas motsvara de försäkrades avgifter jämte avkastningen från arbetslöshetskassornas fonder under ifrågavarande period.

Den hittills tillämpade konstruktionen av statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen har medfört, att bidragen svarat för en relativt sett betydligt större del av försäkringens inkomster under år då arbetslösheten och antalet ersättningsdagar per försäkrad har varit av större omfattning än normalt framhåller utredningen. Det i statsbidragssystemet

ingående dagpenningbidraget har medfört denna effekt genom att det är progressivt vid stigande antal ersättningsdagar.

Genomförande av utredningens förslag kommer i och för sig att medföra ökning av antalet ersättningsdagar i arbetslöshetsförsäkringen.

Det nuvarande *progressiva statsbidraget*, dagpenningbidraget, möjliggör avgiftsutjämning inte bara under år med större och år med mindre arbetslöshet bland en arbetslöshetskassas medlemmar utan också avgiftsutjämning kassorna emellan. Trots detta har avgiftsskillnaderna mellan kassorna hittills varit betydande. Lägsta resp. högsta avgift per tillförsäkrad dagpenningkrona var 0: 01 resp. 0: 30 under försäkringsåret 1968/69. Den högsta månadsavgiften detta år var 15 kr. (två kassor). De lägsta avgifterna (ca en kr./mån.) finner man i tjänstemannakassor, där arbetslöshetsrisken var låg.

I en frivillig arbetslöshetsförsäkring kan relativt höga försäkringsavgifter i vissa kassor vara ett hinder för försäkringens utveckling anför utredningen. Var och en som så önskar och har behov av försäkringen skall enligt utredningens uppfattning i praktiken vara oförhindrad att ansluta sig till den. Utredningen har därför funnit att statsbidragssystemet för framtiden bör ges en utformning som, genom starkare progression av statsbidraget vid större ersättningsutbetalningar i en kassa, skapar ytterligare möjligheter till avgiftsutjämning mellan de olika kassorna.

Arbetslöshetskassorna skall enligt utredningens mening för varje dag ersättning utbetalas erhålla ett belopp motsvarande vad medlemmen skulle ha kunnat erhålla i kontant arbetsmarknadsstöd om han inte varit försäkrad. På grund av det kontanta arbetsmarknadsstödet storlek kommer nivån av ett motsvarande bidrag att genomgående ligga väsentligt högre än det nuvarande grundstatsbidraget, vilket varierar mellan 50 och 35 %. Ett nytt *grundbidrag*, innehållande en bas som motsvarar nämnda statliga kontantstöd, kommer således att väsentligen höja statsbidragets generella nivå. Denna höjning kommer alla arbetslöshetskassor till del.

För att stimulera arbetslöshetskassorna att låta ersättningsbeloppen följa inkomstutvecklingen anser utredningen även att det finns skäl för att från nuvarande system bibehålla en konstruktion som medför att kassas övergång till högre dagpenningklass medför högre statsbidrag. Detta får sin största betydelse för kassor, som på grund av lågt antal ersättningsdagar per medlem inte får något eller endast obetydligt progressivbidrag.

Därjämte bör enligt utredningens mening varje arbetslöshetskassa erhålla statligt bidrag till sin förvaltning. Beräkningen av detta *förvaltningsbidrag* grundas nu på antal årsmedlemmar. Den största administrativa belastningen för arbetslöshetskassorna uppkommer i samband med utbetalning av ersättning och därmed sammanhängande prövning av

ersättningsrätt. Utredningen anser därför att storleken av ett förvaltningsbidrag, beräknat per årsmedlem, bör variera efter det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem under verksamhetsåret.

Något särskilt statsbidrag till utbetalning av ersättning till styrelseledamot som utsetts av tillsynsmyndigheten synes inte längre vara erfordrigt, anför utredningen.

I prop. 1959: 171 angav föredragande departementschefen de riktlinjer som borde gälla för särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor. Bidrag borde enligt departementschefen i första hand beviljas för att möjliggöra för kassor med kortare ersättningstid än normalt att förlänga denna eller för att ge kassor med låga dagpenningbelopp möjlighet att höja dessa, i den mån inte sådana förbättringar kunde uppnås på annat sätt. Vidare skulle bidrag kunna komma i fråga vid stor arbetslöshet inom kassans område eller för att förbättra rätten till ersättning eller säsongbegränsningstid. Mera generellt angavs att bidrag borde kunna tillerkännas kassor som på grund av stor arbetslöshet, lågt löneläge bland medlemmarna etc. inte hade ekonomiska möjligheter att tillförsäkra sina medlemmar förmåner, som vid en jämförelse med andra kassor skulle framstå som tillfredsställande. En oväntad ökning av arbetslösheten kunde medföra så stora kostnadsökningar för en viss kassa, att kassan tillfälligt eller för längre tid drabbades av ekonomiska svårigheter.

Efter genomförande av utredningens förslag finns det enligt utredningen inte längre behov av särskilt statligt kassastöd efter så allmänna riktlinjer som de nu gällande. Utredningens förslag till förstärkning av det progressiva dagpenningbidraget vid svårartad arbetslöshet tillgodoser bl. a. sådana behov. Utredningen anser dock lämpligt att för ett mer preciserat ändamål framdeles bibehålla möjlighet till ett temporärt särskilt kassastöd som komplement till det föreslagna statsbidragssystemet. Det gäller kassor som i sin verksamhet möts av en oväntad stegring av arbetslösheten bland medlemmarna, vilken medför så stora kostnadsökningar att kassan drabbas av ekonomiska svårigheter. Om AMS bedömer att dessa svårigheter inte tillräckligt snabbt kan övervinnas genom höjning av avgifterna, bör särskilt stöd temporärt kunna lämnas. Utredningen förordar därför att statligt anslag även fortsättningsvis lämnas för särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor.

3.8.2 Grundbidrag

Utredningen föreslår att det proportionella bidraget skall bestå av två delar, basdelen och procentdelen.

a) *Basdelen* skall utgöra samma belopp som det kontanta arbetsmarknadsstödet. Det är således ett belopp som efter utjämning till närmaste hela kronantal motsvarar $1/264$ av det för maj månad närmast före början

av kassans verksamhetsår gällande basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring.

b) *Procentdelen.* För att stimulera arbetslöshetskassorna till att beträffande ersättningsbeloppen följa inkomstutvecklingen för de försäkrade föreslås att grundbidragets basdel kompletteras med ett bidrag, utgörande 10 % av den del av utbetald dagpenning som överstiger lägsta gällande dagpenningbelopp, dvs. enligt utredningens beräkningar med 50 öre för varje femkronorsintervall över 30 kr. För att undvika tröskel-effekter, av vilka man har dåliga erfarenheter då de gärna vill bromsa en naturlig och önskvärd höjning av ersättningen i arbetslöshetskassorna, bör detta procentbidrag gå ända upp i den högsta dagpenningklassen, 75 kr.

I vissa fall, framför allt då pensionsavdrag tillämpas för den som uppbär ålderspension, kan den ersättning som utbetalas komma att understiga grundbidragets belopp anför utredningen. Detta skulle för statsbidragsberäkningen kräva en särredovisning av dessa dagar, vilket åtminstone i vissa kassor skulle medföra ett relativt betydande administrativt merarbete för beräkning av statsbidraget. Statsbidraget kan ju aldrig tillåtas att överskrida det faktiskt utbetalade ersättningsbeloppet. Av denna anledning har basdelen och procentdelen sammanslagits. Ett motsvarande procenttal har framräknats för varje dagpenningbelopp. Dessa procenttal bygger på basbeloppet 6 400 kr. Nya procenttal får framräknas varje gång basdelen ändras eller en lägsta dagpenningklass har slopats.

Grundbidragstabell (byggd på basbeloppet 6 400 kr.)

Dagpenning kr.	Grundbidrag %	
30	83,3	(41,8)
35	72,9	(38,4)
40	65,0	(35,0)
45	58,9	(35,0)
50	54,0	(35,0)
55	50,0	(35,0)
60	46,7	(35,0)
65	43,8	—
70	41,4	—
75	39,3	—

(inom parentes anges motsvarande procenttal för nuvarande grundstatsbidrag)

3.8.3 Progressivt bidrag

Detta bidrag skall ersätta det nuvarande dagpenningbidraget och är i princip konstruerat på samma sätt framhåller utredningen. Procenttalen vid olika antal ersättningsdagar per år och medlem i kassan framgår av följande *progressivbidragstabell*. Bidraget börjar utgå när ersätt-

ningsdagarnas antal överstiger två per medlem. Det är något tidigare än enligt nu gällande tabell, där dagpenningbidraget börjar utgå när antalet ersättningsdagar överstiger 2,5. Olika skalor för det progressiva bidraget har övervägts. Utredningen har emellertid stannat för en skala som börjar vid två ersättningsdagar per årsmedlem och sedan stiger till 85 % vid 22 ersättningsdagar för att därefter kvarstå på denna nivå. Motsvarande högsta nivå för det progressiva statsbidraget är nu 75 %. Procenttalen avser kassans kostnader för utbetald ersättning efter avdrag för grundbidraget.

Förslag till progressivbidragstabell

Antal ersättningsdagar per medlem	Bidragets storlek i procent av hela bidragsunderlaget vid olika antal ersättningsdagar per medlem
0,00—2,00	0,0
2,25	7,4
2,50	14,7
2,75	21,4
3,00	27,1
3,25	32,0
3,50	36,3
3,75	40,0
4,00	43,3
4,25	46,3
4,50	48,9
5,00	53,4
5,50	57,1
6,00	60,3
7,00	65,2
8,00	69,0
9,00	72,0
10,00	74,3
11,00	76,2
12,00	77,9
13,00	79,3
14,00	80,5
15,00	81,5
16,00	82,4
17,00	83,1
18,00	83,7
19,00	84,3
20,00	84,7
21,00	84,9
22,00 och däröver	85,0

Särskilda bestämmelser:

Vid annat antal ersättningsdagar per medlem, än sådant som direkt framgår av tabellen, interpoleras lineärt mellan de i tabellen angivna procenttalen, varvid det erhållna resultatet avrundas till närmaste tiondels procent. Vid lika avstånd sker avrundningen uppåt.

3.8.4 Förvaltningsbidrag

Även detta statsbidrag skall enligt utredningens förslag variera efter arbetslöshetens omfattning inom varje kassa under ett verksamhetsår anför utredningen. Bidraget beräknas efter ett grundbelopp som är sex

kr. per medlem och år. Det utgår med 50 % av grundbeloppet om antalet ersättningsdagar per medlem i kassan under verksamhetsåret har understigit 0,4. I kassor med större antal ersättningsdagar per medlem under verksamhetsåret stiger bidraget enligt följande *skala för förvaltningsbidrag*. Högsta förvaltningsbidrag är 300 % av grundbeloppet. Denna bidragsnivå uppnås om antalet ersättningsdagar per medlem i kassan har uppgått till 22 eller däröver under verksamhetsåret.

Skala för förvaltningsbidrag

Antal ersättningsdagar per medlem	Förvaltningsbidragets storlek i % av grundbeloppet sex kr. per medlem
0,00 -- 0,39	50
0,40 -- 0,59	65
0,60 -- 0,79	80
0,80 -- 1,49	100
1,50 -- 2,99	115
3,00 -- 5,99	130
6,00 -- 8,99	150
9,00 -- 11,99	175
12,00 -- 14,99	200
15,00 -- 17,49	225
17,50 -- 19,99	250
20,00 -- 21,99	275
22,00 --	300

Effekten av föreslagna statsbidrag belyses mer allmänt i *totalkalkyl* för hela arbetslöshetsförsäkringen. Beräkningarna har gjorts under vissa antagna förutsättningar. Statens kostnader för de av utredningen föreslagna statsbidragen har jämförts med statens kostnader under samma förutsättningar enligt nu gällande bestämmelser. De antagna förutsättningarna är följande:

Det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per årsmedlem är det samma som förelåg försäkringsåret 1968/69 ökat med 1,5 dagar. Vid beräkning av det progressiva bidraget har dock antalet ersättningsdagar per år och försäkrad antagits vara det tal som enligt statsbidragsbestämmelserna motsvaras av det nu utgående faktiska dagpenningbidraget för nämnda år ökat med 1,5 dagar.

Antal försäkrade har antagits vara 2 300 000.

Genomsnittlig utbetald ersättning per dag har beräknats till 60 kr. Som kostnad har medräknats förvaltningskostnader (30 mkr) och erforderlig årlig fondavsättning (30 mkr).

Med dessa förutsättningar för kalkylen belyser den närmast statsbidragens sammanlagda beloppsnivå under perioder med relativt hög arbetslöshet samt förhållandet mellan statsbidrag och arbetslöshetsförsäkringens övriga inkomster under sådana perioder. Om utgångspunkten skulle vara ett arbetslöshetsläge med *en* ersättningsdag mindre per år och försäkrad, kommer statsbidragets andel av totalkostnaderna att minska från 79 % till 77 %.

Intäkter

Dagersättning	815		Enligt	
Förvaltningskostnader	30		gällande	Enligt
Kostnader för			bestämmelser	förslaget
fonduppbyggnad	30	<i>Statsbidrag</i>		
		Grundbidrag	264	378
		Extra grundstatsbidrag	66	—
		Dagpenningbidrag	208	292
				(progressivt
		Förlängningsbidrag	63	bidrag)
		Barntilläggsbidrag	8	—
		Summa	609	670
		Förvaltningsbidrag	10	18
		Totalt	619	688
		<i>Avgifter, räntor m m</i>	256	187
	875		875	875

Några jämförelser kring totalkalkylen

	Enligt gällande bestämmelser	Enligt förslaget
Statsbidrag i procent av totala kostnader	70 %	79 %
Avgifter, räntor m m/medlem och år	110 kr.	80 kr.
" " " " månad	9 "	7 "
Statsbidrag/medlem och år	270 "	300 "
" " " " månad	23 "	25 "

Utredningen föreslår att statsbidraget liksom hittills utbetalas i efter-skott per verksamhetsår. En fast ordning för å konto-utbetalning av statsbidrag bör dock införas. En sådan utbetalning bör i den ordning AMS föreskriver kunna ske två gånger om året, dels per den 31 decem-ber på grundval av kassornas tvåmånadersrapporter för september/ok-tober och november/december, dels per den 30 april på grundval av kassornas rapporter för januari/februari och mars/april. Per den 31

augusti regleras det definitiva statsbidraget för det senast förflutna verksamhetsåret på grundval av rapporterna för hela året. Den föreslagna ordningen förutsätter att arbetslöshetskassornas verksamhetsår regelmässigt är 1.9—31.8.

För att underlätta administrationen bör vid avräkningen en förenklad metod för beräkningen av statsbidraget tillämpas vid å konto-utbetalningar. Statsbidragets procentuella storlek under närmast föregående verksamhetsår bildar utgångspunkten. Samma procentsats används för att preliminärt beräkna det preliminära bidraget från staten under det aktuella verksamhetsåret. 90 % av det sålunda framräknade bidragsbeloppet utbetalas till kassan å konto. Samtidigt utbetalas 30 % av föregående års förvaltningsbidrag vid varje preliminär avräkning.

Skulle någon enskild kassa före något av ovan angivna avräknings-tillfällen vara i behov av statsbidrag, bör AMS kunna medge å konto-utbetalning av statsbidrag även vid annan tidpunkt.

3.8.6 Reservation och särskilt yttrande

Ledamoten Svensson påpekar i sin reservation att det är principiellt felaktigt att till en frivillig arbetslöshetsförsäkring, som alltså inte automatiskt omfattar alla arbetstagare, utta en specialdestinerad kollektiv arbetsgivaravgift. En grundläggande förutsättning för en sådan avgift måste enligt hans mening vara att försäkringens förmåner kommer alla anställda till godo.

Ledamoten Nordgren anför i ett särskilt yttrande att det är med stor tvacksamhet som han ansluter sig till utredningens förslag att viss del av kostnaden skall finansieras med arbetsgivaravgifter. Enligt hans mening är detta en fråga som bör bedömas tillsammans med företagsbeskattningen i dess helhet. För att finna en snabb lösning av arbetslöshetsförsäkringens finansiering accepterar han emellertid den föreslagna finansieringsformen som en tillfällig utväg.

4 Sjukpenningutredningens förslag

4.1 Allmänt

Enligt gällande bestämmelser är ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och kommunalt kontantunderstöd undantagna från skatteplikt medan omställningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen utgör skattepliktig inkomst. KSA-utredningen har, i avvaktan på resultatet av sjukpenningutredningen, förordat att skattefriheten t. v. bibehålls för arbetslöshetsförsäkringens dagpenning liksom för den av utredningen föreslagna nya stödformen kontant arbetsmarknadsstöd.

Sjukpenningutredningen, som finner att tekniska förutsättningar föreligger att beskatta sjukpenning vid sjukdom och yrkesskada, kontant

stöd vid arbetslöshet samt utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning, redovisar en analys av den nuvarande skattefrihetens effekter beträffande nämnda förmåner.

Utredningen framhåller att ifrågavarande förmåner syftar till att ekonomiskt stödja den som är sjuk, skadad eller arbetslös eller genomgår arbetsmarknadsutbildning. De är avsedda att lösa tillfälliga ekonomiska problem för den som eljest har sin utkomst genom förvärvsarbete. Det är kombinationen av beskattad arbetsinkomst och skattefri ersättning vid bortfall av denna inkomst som vållar ett av de centrala problemen i detta sammanhang.

En bärande tanke vid utformningen av här avsedda förmåner har varit att på något sätt anknyta förmånernas storlek till det beräknade individuella inkomstbortfallet. Den som drabbas av sjukdom eller arbetslöshet har utgifter, som regelmässigt är anpassade efter arbetsinkomstens storlek. En hastig och drastisk omläggning av ekonomin genom nedskärning av utgifterna exempelvis i samband med en sjukdomsperiod är i flertalet fall knappast möjlig. Inkomstbortfallsprincipen har i olika hög grad dominerat vid förmånernas utformning. Vid utformningen av sjukpenningförsäkringen har den intagit en central plats på så sätt att ersättningen inom klassplaceringssystemets ram individuellt anpassats till beräknat inkomstbortfall. När det gäller arbetslöshetsförsäkringen har den haft en mindre framträdande roll. Ersättningen från försäkringen har nämligen bestämts med hänsyn till olika yrkesgruppers särskilda inkomstförhållanden. Vad angår övriga ersättningar vid arbetslöshet kan dessa ses som schablonmässigt anpassade till en viss inkomstnivå med möjlighet till individuell variation. Detsamma gäller utbildningsbidraget.

Enligt utredningen påverkar den nuvarande skattefriheten i hög grad beskattningen av förmånstagarens övriga inkomster. Anledningen härtill är att variationer i inkomsterna under ett beskattningsår som regel medför avvikelse mellan preliminär och slutlig skatt. Avvikelsen beror på progressiviteten i beskattningen och på utformningen av källskattsystemet. Progressiviteten gör att det vid en månadsinkomst som är högre än medelinkomsten under året tas ut en preliminär skatt som är för hög i förhållande till den slutliga skatten. Understiger inkomsten någon eller några månader den genomsnittliga inkomsten övriga månader av året, kan den preliminärskatt som tas ut dessa övriga månader på motsvarande sätt bli för hög och leda till skatteåterbäring. Härvid är att märka att en skattefri förmån över huvud taget inte kommer i betraktande som inkomst i skattehänseende. Ersätts den skattepliktiga arbetsinkomsten under en del av året med en skattefri förmån, exempelvis sjukpenning, blir följden att den preliminärskatt som betalats in under arbetsperioden blir för hög i förhållande till den slutliga skatten. Skattefriheten för förmånen medför alltså, till följd av skattesystemets

konstruktion, att den förmånsberättigade i sinom tid får en återbäring som han eljest inte skulle ha fått på den preliminärskatt han betalat in på sin skattepliktiga inkomst. Det bör framhållas att denna ytterligare ersättning i form av skatteåterbäring i huvudsak tillkommer de korttids-sjuka. För dem som är sjuka under längre tid uppkommer inte denna effekt. Utredningen crinrar dessutom om att någon betydande överkom-pensation liknande den som f. n. förekommer i vissa fall i sjukpenning-försäkringen genom överförsäkringsavdragets utformning knappast före-kommer i fråga om arbetslöshetsförsäkringen. Kompensationsgraden i procent av normal inkomst är i stället ofta låg i de högre inkomst-lägena.

Utredningen framhåller vidare att, genom att förmånerna vid sjuk-dom, arbetslöshet och arbetsmarknadsutbildning inte är skattepliktiga, den vid taxeringen fastställda inkomsten inte kommer att utvisa det verkliga inkomstläget i dessa fall. Det leder bl. a. till att sociala för-måner som anknutits till den beskattningsbara inkomsten kan utgå i fall där den faktiska inkomsten inte skulle motivera det. Detta gäller framför allt bostadstillägget till barnfamiljer, vilket reduceras med hän-syn till storleken av den beskattningsbara inkomsten. Vid en beskatt-ning av förmånerna kan en mera rättvis jämförelse mellan olika perso-ners inkomstförhållanden härvidlag åstadkommas. Genom att förmå-nerna är skattefria beaktas vidare dessa inte f. n. vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst inom tilläggpensioneringen. Den negativa effekten härav mildras emellertid av de s. k. 15- och 30-årsreglerna samt, för äldre försäkrade, de särskilda reglerna i 15 kap. 2 § lagen om allmän försäkring.

Sjukpenningutredningen bygger i fråga om ersättning vid arbetslös-het sina överväganden i huvudsak på de förslag som KSA-utredningen har lagt fram. Eftersom KSA-utredningen föreslår att det kommunala kontantunderstödet avvecklas, lägger sjukpenningutredningen inte fram något förslag om beskattning av denna ersättning.

Det statliga omställningsbidraget är f. n. skattepliktig inkomst. När storleken av det skattepliktiga beloppet räknades fram, beräknades skat-ten på en kommunal utdebitering av 19 kr. Den statliga inkomstskatten var vid detta tillfälle konstruerad på ett annat sätt än den är i dag. Mot denna bakgrund ifrågasätter sjukpenningutredningen om inte bidraget borde räknas om till belopp som närmare anknyter till nu gällande skat-ter. Eftersom KSA-utredningen föreslår att bidraget endast skall gälla under en övergångstid, anser emellertid sjukpenningutredningen att bi-draget under denna tid bör utgå med oförändrat belopp.

Utredningen finner att en övergång till beskattning kan ske tidigast fr. o. m. år 1974.

4.2 Arbetslöshetsförsäkringen

Sjukpenningutredningen erinrar om att ersättningsformerna enligt arbetslöshetskasseförordningen är dagpenning enligt 14 klasser samt barnstillägg. Det ankommer på arbetslöshetskassorna att själva bestämma vilka klasser de skall tillämpa för sina medlemmar. Flertalet kassor använder endast en eller två klasser, och ingen kassa använder mer än fyra klasser. Detta system innebär att medlemmarna i en kassa ofta får samma ersättningsbelopp vid arbetslöshet. Eftersom medlemmarnas inkomster kan variera högst betydligt medför det nuvarande systemet att medlemmarna i en kassa har varierande kompensation för inkomstbortfall. De enda direkta bestämmelserna om kompensationsnivå som finns inom arbetslöshetsförsäkringen är överförsäkringsreglerna. För pensionärer finns dessutom föreskrifter om avdrag av viss del av ålderspension från kassaersättning.

KSA-utredningen har inte föreslagit någon förändring av principen att kassorna själva skall bestämma vilka ersättningsbelopp som skall gälla för medlemmarna i kassan. Bestämmelserna om ersättningsbeloppen har ändrats så till vida, att lägsta ersättningsklassen har föreslagits till 30 kr. och att högsta statsbidragsgrundande ersättningsklassen har föreslagits till 75 kr. KSA-utredningen har dessutom föreslagit att barnstillägget slopas.

KSA-utredningens förslag att den lägsta dagpenningklassen skall bestämmas till 30 kr. hänger delvis samman med att det kontanta arbetsmarknadsstödet sätts till 25 kr. Den lägsta klassen inom försäkringen borde enligt utredningen vara högre än detta belopp. Dessutom borde enligt KSA-utredningen basdelen i statsbidraget till försäkringen motsvara det kontanta arbetsmarknadsstödet. Arbetslöshetskassorna skulle härigenom få statsbidrag med 100 % för den del av utbetalda ersättningar som motsvarade det kontanta arbetsmarknadsstödet.

Sjukpenningutredningen, som föreslår att det kontanta arbetsmarknadsstödet, om det blir skattepliktigt, skall utgå med 36 kr. per dag vid ett basbelopp av 7 300 kr., föreslår mot bakgrund av det anförda att den lägsta dagpenningklassen inom arbetslöshetsförsäkringen skall bestämmas till 40 kr. om dagpenningen skall utgöra skattepliktig inkomst.

Med hänsyn till bl. a. de varierande inkomstbortfall som med nuvarande system för fastställande av dagpenningklasser kommer att täckas av det högsta statsbidragsgrundande dagpenningbeloppet, anser sjukpenningutredningen det nödvändigt att använda vissa schabloner vid bestämmande av det skattepliktiga belopp som skall motsvara det av KSA-utredningen föreslagna skattefria beloppet på 75 kr. per dag. Enligt utredningens mening bör preliminärskattetabellerna kunna använ-

das. I många fall kommer under året fasta inkomster att under en period ersättas med en inkomst från arbetslöshetsförsäkringen som utgör ca 90 % av normal inkomst. Den preliminära skatten avviker i dessa situationer inte mer från den slutliga skatten än att den uppräkningsdet här är fråga om bör kunna göras med preliminärskatttabellen som grund. Därvid bör kolumn 1 i skatttabellerna användas. Detta innebär att beräkningen i princip görs med den förutsättningen att alla som är försäkrade i 75-kronorsklassen skall få ut 75 kr. per dag efter skatt. Sjukpenningutredningen anser även att den kommunala medelutdebiteringen i landet bör ligga till grund för beräkning av den preliminära skatteeffekten varför tabell 24 bör användas. Med dessa förutsättningar kommer den högsta statsbidragsgrundande dagpenningklassen på 75 kr. att vid skattepliktig dagpenning motsvaras av en klass på 130 kr.

Med hänsyn till att kassorna själva bestämmer vilken eller vilka klasser deras medlemmar skall tillhöra, finns det enligt sjukpenningutredningens mening ingen anledning att göra några särskilda beräkningar för de klasser som skall ligga mellan lägsta och högsta klassen. Dessa klasser bör kunna bestämmas så att intervallen mellan dem är 10 kr. KSA-utredningens klasser på 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70 och 75 kr. bör alltså, om dagpenningen skall vara skattepliktig inkomst, motsvaras av klasser på 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120 och 130 kr.

I KSA-utredningens förslag till överförsäkringstabell gjordes ett generellt avdrag från dagsinkomsten motsvarande en preliminärskatt som täcker statlig inkomstskatt, kommunal inkomstskatt, folkpensionsavgift och sjukförsäkringsavgift enligt skattetabell 22/1971. Detta avdrag måste göras, eftersom försäkringsersättningen föreslogs vara skattefri. På den sålunda erhållna nettoinkomsten beräknade KSA-utredningen den av utredningen föreslagna 95-procentiga kompensationsnivån. Eftersom överförsäkringstabellen föreslogs gälla generellt, kunde emellertid kompensationsgraden komma att variera från fall till fall beroende på de skiftande förhållanden som förelåg i det enskilda fallet.

Enligt sjukpenningutredningens mening är det möjligt att fastställa en överförsäkringstabell som innebär betydligt mindre variationer i kompensationsnivån i de enskilda fallen, om försäkringsersättningen blir skattepliktig inkomst. Eftersom två skattepliktiga belopp skall jämföras kan som högsta ersättningsbelopp upptas 95 % av dagsinkomsten. Tabellen bör krona för krona ange vilken ersättning som högst kan utgå vid viss dagsinkomst. Belopp på 50 öre och däröver avrundas uppåt och belopp under 50 öre avrundas nedåt.

KSA-utredningens förslag till pensionsavdragstabell bygger på att ersättningen i de olika avdragsklasserna reduceras med belopp som motsvarar omkring 1/300 av årspensionen. Om pensionen understiger 1 050 kr. skall avdrag inte göras. Lägsta avdrag blir härigenom fyra kr. per dag.

Sjukpenningutredningen framhåller att kassaersättningens belopp bygger på inkomstbortfall under fem dagar per vecka. Pensionsavdraget bör bygga på samma förutsättningar. Mot denna bakgrund föreslår utredningen att pensionsavdragstabellen konstrueras så att ersättningen reduceras med belopp som motsvarar ca 1/260 av årspensionen. För att lägsta avdrag i enlighet med KSA-utredningens förslag skall bli fyra kr. bör enligt sjukpenningutredningen avdrag inte göras om pensionen understiger 910 kr. per år.

4.3 Kontant arbetsmarknadsstöd

Sjukpenningutredningen erinrar om att KSA-utredningen har föreslagit att det kontanta arbetsmarknadsstödet skall utgå med ett skattefritt belopp som för år motsvarar det för maj föregående år fastställda basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Om det kontanta arbetsmarknadsstödet skall göras skattepliktigt måste stödets belopp räknas upp. Vid denna uppräknings finner utredningen det nödvändigt att använda sig av vissa schabloner med hänsyn till att det är så olika personer som kan komma i fråga för kontant arbetsmarknadsstöd.

Utredningen, som vid sina beräkningar utgår från ett basbelopp av 7 100 kr., ställer upp som förutsättning att den som får ersättning under helt år i princip skall ha kvar detta belopp sedan skatten är dragen. Utredningen utgår därvid från de belopp på preliminär skatt som är intagna i skattetabellens kolumn 1. Skatten beräknas på en kommunal utdebitering av 24 kr. och på ett riksgenomsnitt för sjukförsäkringsavgift. Mot denna bakgrund motsvarar enligt utredningens beräkningar det av KSA-utredningen föreslagna kontanta arbetsmarknadsstödet ett årligt skattepliktigt belopp av 9 000 kr. Detta belopp bör, för att få den anknytning till förändringar i det allmänna prisläget som KSA-utredningen har föreslagit, räknas om till procent av basbeloppet. Beloppet blir 127 % av basbeloppet. Vid sjukpenningutredningens beräkningar avrundas detta procenttal till 130 %. För att få en så aktuell anknytning till prisnivån som möjligt på ersättningsbeloppen föreslår utredningen dessutom att det kontanta arbetsmarknadsstödet beräknas på det för november föregående år fastställda basbeloppet.

Vid det fr. o. m. juli månad 1972 gällande basbeloppet, 7 300 kr., blir ersättningsbeloppet, om antalet ersättningsdagar per år med utgångspunkt i att ersättning skall utgå fem dagar i veckan förutsätts vara 264, 36 kr. per ersättningsdag.

4.4 Pensionsgrundande inkomst för tilläggspension

Sjukpenningutredningen föreslår att dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen, med hänsyn till att denna förmån utgör ersättning för arbetsinkomst, skall hänföras till pensionsgrundande inkomst för tilläggspen-

sion. Eftersom det statliga omställningsbidraget och det kontanta arbetsmarknadsstödet regelmässigt utgör kompensation för inkomstbortfall föreslår utredningen att även dessa förmåner anses som pensionsgrundande inkomst.

Med hänsyn till att endast den del av förmånstagarens årsinkomst som överstiger ett basbelopp grundar rätt till tilläggspension, kommer det sammanlagda beloppet av tillkommande pensionsgrundande inkomster inte att överensstämma med totalbeloppet av utbetalda förmåner. Utredningen uppskattar ökningen av pensionsgrundande inkomst som härör från ersättning vid arbetslöshet till minst 1 233 milj. kr. per år.

4.5 Kostnader

Sjukpenningutredningens kostnadsberäkningar i fråga om ersättningar vid arbetslöshet har skett med utgångspunkt från att KSA-utredningens förslag genomförs, att antalet arbetslöshetsförsäkrade det närmaste året efter genomförandet av utredningens förslag kommer att uppgå till 2,4 milj. och att det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per arbetslöshetsförsäkrad under året kommer att uppgå till 5,5. Vid sistnämnda antagande har utredningen godtagit den av KSA-utredningen gjorda uppskattningen att de av KSA-utredningen föreslagna förbättringarna, som inte sammanhänger med den tillförsäkrade dagpenningens belopp, medför en höjning av det genomsnittliga antalet ersättningsdagar med en dag. På grund av utvecklingen under senare år finner utredningen anledning utgå från något högre genomsnittlig arbetslöshet än KSA-utredningen har gjort.

Utredningen beräknar att det genomsnittliga ersättningsbeloppet per dag det närmaste året efter genomförande av utredningens förslag kommer att uppgå till 100 kr. för arbetslöshetsförsäkringen och 32 kr. för det kontanta arbetsmarknadsstödet. Detta antagande bygger utredningen såvitt angår försäkringen på att 100-kronorsklassen ungefärligen kommer att motsvara nuvarande 60-kronorsklass.

I fråga om administrationskostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen understryker utredningen att dessa torde öka avsevärt om dagpenningen görs skattepliktig. Kostnadsökningarna uppskattas till 5 à 10 milj. kr. Följande sammanställning bygger enbart på de av KSA-utredningen beräknade administrationskostnaderna, 30 milj. kr.

Kostnader enligt sjukpenningutredningens förslag År 1974	Milj. kr.	Härav prel. skatt
<i>Arbetslöshetsförsäkringen</i>		
kostnadsberäknad med 2,4 milj. försäkrade och efter en arbetslöshet motsvarande genomsnittligt 5,5 ersättningsdagar per år och försäkrad samt en genomsnittlig dagpenning av 100 kr. jämte en av KSA-utredningen beräknad administrationskost- nad av 30 milj. kr.	1 350	475
<i>Kontant arbetsmarknadsstöd</i>	128	30
<i>Kvarstående statligt omställningsbidrag</i>	15	
Summa milj. kr. ca	1 493	505

4.6 Finansiering

Enligt sjukpenningutredningens mening bör de av KSA-utredningen föreslagna statsbidragen, om skatteplikt införs, för dagpenningen beräknas på utbetalda ersättningsbelopp. Vid bestämmande av förvaltningsbidraget framhåller utredningen att hänsyn bör tas till de ökade administrationskostnader som blir en följd om skatteplikt införs för dagpenningen. De höjningar av försäkringens kostnader som kommer att bli en följd av att dagpenningen beskattas bör enligt utredningen inte föranleda höjda medlemsavgifter. Ett särskilt statsbidrag som motsvarar de belopp som kassorna har betalt in i preliminär skatt bör därför införas.

Enligt sjukpenningutredningens beräkningar skulle de av KSA-utredningen föreslagna statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen, med bortseende från skattedelen, utgöra omkring 80 % av försäkringens totala kostnader eller ca 690 milj. kr. I detta belopp ingår det av KSA-utredningen föreslagna arbetsgivarbidraget som kan beräknas till ca 200 milj. kr. Resterande kostnader enligt KSA-utredningens förslag, ca 185 milj. kr., skulle täckas av de försäkrades avgifter och fondavkastning. Om dagpenningen görs skattepliktig tillkommer skattedelen som utgör ca 475 milj. kr. och som bör finansieras genom statsbidrag. Det kontanta arbetsmarknadsstödet och kvarstående statligt omställningsbidrag, tillsammans ca 143 milj. kr., bör finansieras av statliga medel.

Om skatteplikt införs för dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen, bör enligt sjukpenningutredningen vissa ändringar övervägas i det system för utbetalning av statsbidrag som KSA-utredningen föreslagit. De förutsättningar som KSA-utredningens förslag i fråga om statsbidragets utbetalning bygger på kommer delvis att förändras om dagpenningen görs skattepliktig. För ersättningar som betalas ut i januari och februari skall kassan betala in preliminär skatt i mars månad. För att kassan skall ha möjlighet att verkställa denna inbetalning, som kommer att vara nästan lika stor som utbetalade ersättningsbelopp under de två

föregående månaderna, är det enligt sjukpenningutredningens mening nödvändigt att kassan får statsbidrag i förskott vid flera tillfällen än vad KSA-utredningen föreslagit. Inbetalningarna av preliminär skatt skall verkställas varannan månad. Sjukpenningutredningen anser det därför lämpligt att kassorna varannan månad får statsbidrag för föregående tvåmånadersperiod beräknat enligt den schablonmetod som KSA-utredningen har föreslagit.

4.7 Särskilt yttrande

Inge Svensson framhåller, i egenskap av expert i utredningen, att de problem, som sjukpenningutredningen har ställts inför i samband med övergång till skatteplikt i fråga om dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen, ger ytterligare belägg för uppfattningen att arbetslöshetsförsäkringen bör vara allmän och administreras gemensamt med den allmänna försäkringen.

5 Framställning från AMS

5.1 Ersättningsberäkning vid arbetslöshet del av vecka i arbetslöshetsförsäkringen

Enligt AMS syftar förslaget till att åstadkomma ett ersättningssystem där den av KSA-utredningen föreslagna omräkningsmetoden bibehålls men utvecklas och förbättras i vissa avseenden. Den grundläggande beräkningsprincipen är att ersättningens storlek genomgående bestäms av normal arbetstid och inkomst per vecka och att detta sker i alla fall då den försäkrade före arbetslösheten har haft deltidsarbete eller under en arbetslöshetsvecka inte står till arbetsmarknadens förfogande som arbetssökande vid arbetsförmedling eller i övrigt är ersättningsberättigad i full utsträckning.

Om den försäkrade är arbetslös och ersättningsberättigad för hela veckan, är antalet ersättningsdagar alltid fem. Förkortas den ersättningsberättigade veckotiden av arbetad tid, sjukdom eller annat arbets- eller ersättningshinder reduceras antalet ersättningsdagar till de i följande tabellförslag angivna talen.

I förslaget lämnas följande anvisningar för tabellens användning.

Normalarbetstid per vecka före arbetslösheten (kolumn 1) fastställs i hela timmar (del av timme bortfaller) genom företeende av arbetsgi-varintyg, annat intyg eller efter särskild utredning. Har den försäkrade före arbetslösheten haft oregelbunden deltid utan fastställt arbetstids-schema måste genomsnittsberäkningen utsträckas till en längre period. Den bör i regel avse de fem enligt arbetslöshetskassans arbetsvillkor

tillgodoräkningsbara månaderna närmast före den aktuella arbetslösheten.

Förvärvsarbetar den försäkrade under beräkningsveckan reduceras den ersättningsberättigade tiden med det antal hela timmar under veckan för vilken inkomst erhålls. Resterande tid blir arbetslösa timmar som skall ersättas (kolumn 2).

Uppbär den försäkrade under veckan sjukpenning bör i princip den arbetslösa tid som skall ersättas minskas med en sjundedel av den försäkrades normalarbetstid för varje kalenderdag sjukpenning har utgått under veckan. Beräkningen kan dock förenklas genom användningen av följande avdragstabell.

Den försäkrades normalarbetstid per vecka före arbetslösheten uppgår till	Avdrag skall ske med följande antal timmar för varje kalenderdag under veckan den försäkrade är berättigad till	
	hel sjukpenning	halv sjukpenning
mer än 30 timmar	6	3
30 timmar eller mindre	4	2

Under beräkningsveckan kan det förekomma dag med annat arbets hinder än sjukdom, t. ex. på grund av familjeskäl. Det kan även föreligga dag med ersättningshinder av annat slag, t. ex. vid helger eller till följd av arbetslöshetskassans säsongbegränsningsregler. För varje sådan dag avdras från den ersättningsberättigade tiden en femtedel av normalarbetstiden och resterande tid blir de arbetslösa timmar som skall ersättas. Såvida den försäkrade inte samma vecka uppbär sjukpenning för någon dag, skall dock sådan reduktion göras endast om antalet dagar med arbets- eller ersättningshinder under veckan överstiger en.

Inskränker den försäkrade sitt arbetsutbud avdras från den ersättningsberättigade tiden det timantal varmed arbetsutbudet inskränks. Resterande timantal blir arbetslösa timmar som skall ersättas.

Efter reduktion till det antal arbetslösa timmar som skall ersättas följs tillämplig intervall i kolumn 2 till det antal ersättningsdagar i kolumn 3, som i intervallen motsvarar den försäkrades normalarbetstid före arbetslösheten. Det där angivna dagantalet multipliceras med dagpenningbeloppet per ersättningsdag, som alltid är en femtedel av den försäkrades normalinkomst per vecka före arbetslösheten, sedan reduktion skett med hänsyn till gällande dagpenningklass samt enligt pensionsavdrags- och överförsäkringsreglerna. Den försäkrades normalinkomst per vecka före arbetslösheten skall i de fall inkomsten varit bestämd per dag eller timme beräknas genom att dags- resp. timinkomsten multipliceras med normalt antal arbetade dagar resp. timmar per vecka. Har den försäkrades inkomst varit bestämd per månad, utgör vecko-

Omräkningstabell

Kol. 1	Kol. 2																	Kol. 3	
Den försäkrades normalarbetstid i timmar per vecka före arbetslös- heten	Antal arbetslösa timmar under veckan efter avdrag för normalarbetstid i arbetad tid, karens, sjukdom och annat ersättningshinder																	Antal ersättningsdagar under beräkningsveckan	
	-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	13-14	15-16	17-18	19-20	21-22	23-24	25-26	27-28	29-30	31-32	33-34	35-36	
17-18	0	1	1,5	2	2,5	3,5	4	4,5											
19-20	0	1	1,5	2	2,5	3	3,5	4	4,5										
21-22	0	1	1,5	1,5	2	2,5	3	3,5	4	4,5									
23-24	0	0	1	1,5	2	2,5	3	3,5	3,5	4	4,5								
25-26	0	0	1	1,5	2	2	2,5	3	3,5	4	4	4,5							
27-28	0	0	1	1,5	1,5	2	2,5	2,5	3	3,5	4	4	4,5						
29-30	0	0	1	1	1,5	2	2	2,5	3	3	3,5	4	4	4,5					
31-32	0	0	1	1	1,5	1,5	2	2,5	2,5	3	3,5	3,5	4	4,5	4,5				
33-34	0	0	0	1	1,5	1,5	2	2	2,5	3	3	3,5	3,5	4	4,5	4,5			
35-36	0	0	0	1	1	1,5	2	2	2,5	2,5	3	3	3,5	4	4	4,5	4,5		
37-40	0	0	0	1	1	1,5	1,5	2	2	2,5	3	3	3,5	3,5	4	4	4,5	4,5	

Följande metod har använts för framräkning av antalet ersättningsdagar:

För resp. intervall av normalarbetstid har 2/10 av medeltalet inom intervallen beräknats vara arbetslös för att 1 dag skall ersättas, 3/10 för att 1,5 dagar skall ersättas, 4/10 för att 2 dagar skall ersättas o s v.

I intervallen 37 timmar och däröver har 37,5 använts som medeltal.

inkomsten det veckobelopp som enligt överförsäkringstabellen motsvarar månadsinkomsten.

I sin helhet leder förslaget till att systemet för beräkning av ersättning i arbetslöshetsförsäkringen blir så administrativt förenklat och rättvist som möjligt. Förslaget medför att en och samma regel täcker alla olikheter i längd och fördelning av arbetstider som understiger 40 timmar per vecka. Försäkringsersättningen blir mer differentierad och täcker aktuellt inkomstbortfall i varje situation då den försäkrade inte har haft heltidsarbete före arbetslösheten eller inte är ersättningsberättigad för fullt antal dagar under en i övrigt arbetslös vecka. Samma omräkningsmetod kan användas vare sig arbetslöshetskassan tillämpar en eller flera dagpenningklasser och således även i kassor där särskild klass för deltidarbetande finns. Tillfredsställande rättvisa uppnås vid fastställande av ersättningsbelopp för olika medlemskategorier deltidarbetande men utan att det nya systemet, som i KSA-utredningens förslag, leder till att ersättningen i vissa ordinära fall blir lägre än enligt nu gällande regler.

6 Remissyttranden

6.1 Yttranden över KSA-utredningens förslag

6.1.1 Allmänt

Det övervägande antalet remissinstanser tillstyrker eller har ingen erinran mot utredningens förslag att anslutningen till arbetslöshetsförsäkringen alltså skall vara frivillig. Även de remissinstanser som uttalar sig för obligatorisk försäkring biträder i huvudsak utredningens förslag som ett led i riktningen mot en obligatorisk försäkring.

Bland de remissinstanser som är positiva till utredningens förslag kan nämnas *LO*, *TCO*, *SACO*, *SR*, *SAC*, *Svenska transportarbetareförbundet*, *Svenska kommunförbundet*, *Svenska landstingsförbundet*, *AMS*, *statskontoret*, *Samorganisationen*, *KF*, *de flesta länsarbetsnämnderna*, *Folkbildningsförbundet*, *SSU* och *Moderata samlingspartiets centrala tjänstemannaråd*.

Enligt *LO* och *Svenska transportarbetareförbundet* utgör de av utredningen framförda skälen för att anslutningen till försäkringen bör vara frivillig en välmotiverad grund för att så alltså bör vara fallet.

Samorganisationen understryker att den frivilliga försäkringsformen medger individuell behandling av varje försäkringsfall på ett sätt, som inte är möjligt i en obligatorisk försäkring. Försäkringsfallen i arbetslöshetsförsäkringen är inte av samma art som i övrig socialförsäkring, framhåller organisationen. I sjuk- och pensionsförsäkringarna kan bedömningen av ersättningsrätten helt bygga på ett faktadokument om sjukdom, ålder etc. under det att arbetslöshetens orsaker är mer mång-

fasetterade. Administratörerna inom arbetslöshetsförsäkringen behöver därför enligt Samorganisationen ha god kännedom om arbetsmarknad och arbetsmarknadspolitik. Behovet härav ökar ständigt på grund av förändringar i samhället. Ett exempel är det nyligen genomförda anställningsskyddet för äldre arbetstagare. Genom arbetslöshetskassornas fackliga anknytning och därav följande uppdelning på yrkesområden får kassafunktionären en yrkeskännedom, vilken borgar för en sådan handläggning av komplicerade arbetslöshetsfall, som inte är möjlig i ett annat försäkringssystem. Under sådana förhållanden talar enligt Samorganisationen allt för att den nuvarande frivilliga försäkringen, uppbyggd på arbetslöshetskassor med facklig anknytning, i enlighet med utredningens förslag består. Om utredningens förslag till förbättringar i försäkringen i huvudsak genomförs dröjer det inte heller länge förrän arbetslöshetsförsäkringen täcker det föreliggande försäkringsbehovet.

Även *SR* framhåller att de nuvarande arbetslöshetskassorna har sådan fast anknytning till arbetsmarknaden att det är fullt naturligt att bygga vidare på dem. Genom sin anknytning till bestämda yrkesområden innebär det en smidig anpassning till de olika förutsättningar, som finns på arbetsmarknaden och betydligt bättre arbetskontroll än om arbetslöshetsförsäkringen skulle handhas av de allmänna försäkringskassorna med all den tunga administration och svåröverskådlighet detta skulle medföra. Anknytningen till de fackliga organisationerna syns medföra att ersättningsfallen blir handlagda av personer, som är väl förtrogna med olika yrkesområdets speciella problem.

Enligt *länsarbetsnämnden i Uppsala län* bör inom arbetslöshetsförsäkringen även i fortsättningen ett nära samarbete och samverkan ske mellan arbetsförmedlingarna och de fackliga organisationerna och i fortsättningen även med vissa organisationer bland egna företagare. Arbetsförmedlingarnas samarbete med dessa organisationer i fråga om ersättning och ersättningsgrunder är från olika synpunkter värdefullt. En allmän obligatorisk försäkringsform skulle enligt *länsarbetsnämnden* bl. a. föra med sig ökade svårigheter att upprätthålla en adekvat arbetsmarknadskontrollerande funktion.

Inte heller *länsarbetsnämnden i Hallands län* anser att försäkringskassorna har den kontakt med och erfarenhet av arbetsmarknaden, som behövs för en rätt bedömning av frågor om arbetslöshetsersättning.

Även *SAC* framhåller att det är värdefullt att kassorna administreras i samarbete med de fackliga organisationerna. Det är enligt *SAC* betydelsefullt, att *KSA*-utredningen förstått de värden som ligger i möjligheten till samarbete mellan beslutande organ och medlemmar, vilka huvudsakligen grundas på den fackliga anknytning arbetslöshetsförsäkringen har.

Enligt *TCO* kan det med viss rätt hävdas att arbetslöshetsförsäkringen lika väl som andra försäkringar av socialförsäkringskaraktär, t. ex.

sjukförsäkringen och pensionsförsäkringen, bör vara obligatorisk. TCO delar emellertid utredningens uppfattning att en fortsatt utbyggnad av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen är att föredra.

Statskontoret anser att frågan om obligatorisk eller frivillig arbetslöshetsförsäkring har direkt samband med frågor rörande andra former för stöd vid inkomstbortfall. Så länge inte integreringsmöjligheterna i det större sammanhanget har belysts kan inte de långsiktiga rationaliseringsvinsterna med en obligatorisk försäkring bedömas. De effektivitetsvinster som kan uppstå vid överföring av arbetslöshetsförsäkringen från kassorna till arbetsmarknadsverket är enligt statskontorets bedömning inte så stora att de motiverar en radikal förändring av nuvarande system.

AMS vill inte f. n. yrka på att frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring görs till föremål för ytterligare utredning. Med hänsyn till dels de fördelar som är förbundna med en frivillig försäkring dels förslaget om införande av ett kontant arbetsmarknadsstöd, som ehuru i många fall otillräckligt likväl kommer att fylla en angelägen uppgift, tillstyrker AMS en fortsatt frivillig arbetslöshetsförsäkring.

Några remissinstanser bl. a. RFV, SAF, Föreningen skogsbrukets arbetsgivare, Skogs- och lantarbetsgivareföreningen, HAO, kommerskollegium, några handelskamrar, Försäkringskasseförbundet, LRF, Handikapporganisationernas centralkommitté och länsarbetsnämnden i Västmanlands län har ställt sig negativa till att arbetslöshetsförsäkringen skall vara frivillig och handhas av arbetslöshetskassor.

SAF, Föreningen skogsbrukets arbetsgivare, Skogs- och lantarbetsgivareföreningen, HAO och några handelskamrar beklagar, att utredningen inte har lagt fram förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring. Förslaget om ett kontant arbetsmarknadsstöd som inte är begränsat till kassamedlemmar kan dock ses som ett steg mot ett allmänt skydd mot inkomstbortfall vid arbetslöshet och tillstyrks av organisationerna. De anser det emellertid angeläget att tanken på en allmän arbetslöshetsförsäkring förs vidare och vill att riksdagen vid behandlingen av den proposition som kan bli en följd av KSA-utredningens förslag skall uttala att en sådan försäkring bör genomföras så snart som möjligt.

Eftersom utredningen inte närmare har undersökt en sådan ordning behövs ytterligare utredning. Organisationerna anser att huvuddelen av KSA-utredningens förslag till förbättringar av den frivilliga försäkringen är ändamålsenliga och tillstyrker därför att dessa förslag i huvudsak genomförs som en provisorisk lösning i avvaktan på att en allmän arbetslöshetsförsäkring kan genomföras.

RFV framhåller att den enskilde vid arbetslöshet kan stå utan sådant försäkringsmässigt eller liknande skydd för sin inkomst och sin levnadsstandard som han har i andra situationer och att skyddet — när det föreligger — kan vara olika om orsaken till inkomstbortfallet är arbets-

löshet eller sjukdom, skada eller annan omständighet som täcks genom den obligatoriska socialförsäkringen. För den enskilde måste sådana kastningar framstå som oförklarliga särskilt när socialförsäkringarna avlöser varandra som t. ex. vid sjukdom under arbetslöshet. RFV anser att anspråken på ett av samhället organiserat socialförsäkringssystem måste ställas högre. Mot denna bakgrund kan verket inte finna något rationellt motiv för att inte arbetslöshetsförsäkringen i princip bör vara obligatorisk.

De av utredningen anförda skälen för behållande av de erkända arbetslöshetskassorna är enligt *kommerskollegium* vägande. Kollegiet ifrågasätter emellertid om dessa skäl kan anses avgörande för behållande även av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. Utredningen synes i ringa grad ha beaktat eller utrett behovet av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Enligt kollegiets mening bör möjligheterna att tillvarata arbetslöshetskassornas erfarenhet och sakkunskap i ett obligatoriskt system och de ekonomiska konsekvenserna av ett sådant system göras till föremål för utredning. I anslutning härtill bör även undersökas vilka administrativa fördelar och besparingar en samordning av arbetslöshetsförsäkringen med den allmänna försäkringens eller med arbetsmarknadsmyndigheternas administration kan komma att medföra.

För att socialförsäkringen i framtiden skall svara mot de krav som medborgarna har rätt att ställa på den och för att den skall kunna täcka de behov som kan komma att uppstå genom den fortsatta samhällsutvecklingen är det, enligt *Försäkringskassaförbundets* mening, givet att försäkringen i sin helhet skall vara allmän och obligatorisk. Den bör alltså omfatta alla och rättigheterna bör vara enhetliga för hela försäkringen. Dagpenningen bör ansluta till förlusten av arbetsinkomst och bör enligt förbundets uppfattning i princip vara en beskattningsbar och ATP-grundande rättighet.

LRF anser att det framlagda förslaget är i vissa avseenden otillräckligt. Önskvärt hade varit att utredningen förmått anlägga ett vidare perspektiv och att den funnit det möjligt att skissera en allmän arbetslöshetsförsäkring, inlemmad i den allmänna försäkringen, i det stora trygghetssystem som en välfärdsstat bör hålla sig med. En sådan arbetslöshetsförsäkring skulle kunna tänkas vara upplagd så att den gav en för alla lika grundersättning och en inkomstgraderad tilläggsersättning i likhet med sjukförsäkringen. Utredningen nöjer sig emellertid med att föreslå vissa förbättringar i de erkända arbetslöshetskassornas sätt att fungera och bygger på med en ny form av kontant arbetsmarknadsstöd, finansierat över statsbudgeten. *LRF* anser detta vara en för framtiden olycklig splittring, som dels medför ökade administrationskostnader, dels kan bidra till en psykologiskt sett betänklighetsfull kategoriklyvning på arbetsmarknaden.

För *Handikapporganisationens centralkommitté* är det en besvi-

kelse att KSA-utredningen frångått sina direktiv genom att inte göra någon ordentlig undersökning av ett alternativ med allmän arbetslöshetsförsäkring omfattande hela arbetsmarknaden och avböjt detta alternativ efter några korta och föga övertygande allmänna argument och med hänvisning till en tidigare mycket gammal utredning.

Men inte heller tanken på en allmän arbetslöshetsförsäkring får hindra att en reform, i huvudsak grundad på nu föreliggande förslag, omedelbart genomförs. Detta förslag innebär nämligen så avsevärda förbättringar att det kan betraktas som ett första steg i en utveckling, där det andra steget representeras av en allmän arbetslöshetsförsäkring och först det tredje steget bygger på en allmän inkomstbortfallsförsäkring.

Länsarbetsnämnden i Västmanlands län ifrågasätter om tiden inte är mogen att ersätta den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen med någon form av obligatorisk försäkring anknuten till övriga socialförsäkringar och administrerad av de allmänna försäkringskassorna. Enligt länsarbetsnämndens mening skulle ett system med arbetslöshetsförsäkringen integrerad i socialförsäkringen ge ökade förutsättningar att få en kvalitativt högtstående arbetslöshetsförsäkring. Det skulle nämligen ge möjlighet att samordna alla vid försäkringsfallet föreliggande uppgifter i fråga om inkomstförhållanden, sjukledighet, rehabiliteringsåtgärder etc. Några svårigheter skulle inte heller föreligga att inlemma exempelvis deltidsarbetande och egna företagare i systemet. Man skulle också kunna få en samordning i fråga om storleken på dagpenningen och sjukpenningen. Även sett på längre sikt med en eventuell beskattning av dagpenning och sjukpenning skulle en sådan integrering innebära klara fördelar. Utredningens slutsats om fördelarna med en frivillig arbetslöshetsförsäkring då det är fråga om svårplacerad arbetskraft är enligt nämnden inte särskilt övertygande. Speciellt för dessa ärenden borde en handläggning hos försäkringskassan ge förutsättningar för en kvalitativt högtstående bedömning. Försäkringskassan kan för detta ändamål disponera bl. a. medicinsk sakkunskap och har en möjlighet till helhetsbedömning i s. k. samarbetsteam med social- och arbetsmarknadsmyndigheter.

Remissinstanserna har i huvudsak inte någon erinran mot utredningens förslag att införa ett statligt kontant arbetsmarknadsstöd. Även de remissinstanser som är negativa till en bibehållen frivillig försäkring framhåller att det kontanta arbetsmarknadsstödet behövs även med en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. *AMS* ifrågasätter emellertid om det inte är lämpligare att bygga ut det kommunala kontantunderstödet. *LO* är positiv till att kontantstöd införs för de som är nytillträdande på arbetsmarknaden. Enligt *LO*'s mening kan det däremot ifrågasättas om stödet bör tillgodose de grupper av förvärvsarbetande, som i många fall av kortsiktiga ekonomiska motiv ställer sig utanför försäkringen.

Försäkringsinspektionen utgår ifrån att utredningen inte har menat att lagförslaget innebär att arbetslöshetsförsäkring i fortsättningen inte skall kunna meddelas av försäkringsbolag. Inspektionen erinrar om den form av avgångsbidragsersättning s. k. AGB-försäkring som sedan år 1966 tecknas dels i Arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag (AFA) dels i Folksam, ömsesidig sakförsäkring. AGB-försäkringen är en viss form av arbetslöshetsförsäkring.

AMS framhåller att, om företagare får inträde i en arbetstagar-kassa, kassans stadgar blir tillämpliga på sådan medlem. Då arbetstagar-kassas stadgar inte är avpassade med hänsyn till eventuella företagarmedlemmar, skulle utredningens förslag få till följd bl. a. att för sådan medlem skall tillämpas samma arbetslöshetsbegrepp som gäller för arbetstagare, vilket är orimligt. Detsamma gäller givetvis förhållandet företagarekassa-anställd. *AMS* anser, att medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa skall kunna erhållas endast av person som tillhör den kategori av förvärsarbetande, för vilken kassan enligt sina stadgar är avsedd.

Bankinspektionen och *fullmäktige i riksbanken* tar upp frågan om placering av arbetslöshetskassas fondmedel.

Bankinspektionen ifrågasätter nödvändigheten av att hålla en så låg belåningsgräns som två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde och anser att den kan höjas mera i nivå med vad som i andra sammanhang anses uppfylla kravet på betryggande säkerhet. Sålunda föreskriver 274 § 6. lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse, med vilken förslaget till lag om understödsföreningar överensstämmer: "inteckning i jordbruks-, kontors- eller affärsfastighet inom fyra femtedelar eller i annan fastighet inom två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde". Inspektionen anser för sin del att tre fjärdedelar av taxeringsvärdet är en lämplig gräns för arbetslöshetskassornas placeringar i annan fast egendom än industrifastighet.

Fullmäktige i riksbanken erinrar om att det enligt direktiven för kapitalmarknadsutredningen ingår i utredningens uppdrag att företa en översyn av placeringsreglerna för arbetslöshetskassor, sjukförsäkringskassor och understödsföreningar. Enligt fullmäktiges mening bör frågan om införande av en fri sektor utan olägenheter kunna vila i avvaktan på utredningens ställningstagande.

6.1.2 Allmänna förutsättningar för rätt till ersättning

Remissinstanserna godtar i huvudsak utredningens förslag om vilka allmänna förutsättningar som bör gälla för arbetstagares rätt till ersättning vid arbetslöshet.

Utredningens förslag att företagare skall anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört inte endast tillfälligt, om inte *AMS* av särskilda skäl föreskriver annat godtas av flertalet

remissinstanser. Bl. a. *AMS' försäkringsdelegation*, *AMS*, *Samorganisationen*, *LO*, *SACO*, *SHIO*, *LRF* och *Sveriges köpmannaförbund* anser emellertid, att det av utredningen föreslagna arbetslöshetsbegreppet för företagare är alltför inskränkt.

Mot bakgrund av de erfarenheter *AMS' försäkringsdelegation* har av företagarkassornas verksamhet föreslår delegationen en mera principiell utvidgning av arbetslöshetsbegreppet för företagare. Ersättning har redan nu medgivits i undantagsfall, då medlem inte definitivt har upphört med verksamheten men där det på grund av omständigheterna synts skäligt att utge ersättning. Det har skett i samband med avbrott i en force majeure-situation men även då andra speciella förhållanden orsakat längre avbrott.

På grund av svårigheterna att kontrollera företagares arbete och arbetslöshet kan inte samma ersättningsvillkor som gäller för arbetstagare tillämpas, utan villkoren måste vara avsevärt mera restriktiva. Beträffande ersättning till företagare som har upphört med sin verksamhet, ehuru inte definitivt, bör enligt delegationen följande riktlinjer kunna tillämpas.

1. Medlemmen skall vara anmäld som arbetssökande på arbetsförmedlingen.

2. Medlemmen skall avge skriftlig försäkran till kassan, att han upphör med verksamheten för minst tre månader fr. o. m. den dag han anmält sig på arbetsförmedlingen samt att uppehållet inte är av säsongkaraktär. Kopia av försäkran skall överlämnas till arbetsförmedlingen.

3. Medlemmen skall i sin försäkran till kassan ange arbetsutbud, vilket skall avse den under 2. angivna tiden.

4. Medlemmen är berättigad till ersättning först två månader efter anmälan till arbetsförmedlingen.

5. Medlemmen har rätt att ta tillfälligt arbete för sitt företag högst två dagar under en vecka. Anmälan härom skall i förväg göras till kassan och arbetsförmedlingen. Sådant arbete får dock inte hindra medlemmen från att ta erbjudet lämpligt lönearbete på dag, då arbete i det egna företaget skulle ha utförts.

6. Medlemmen skall i så god tid som möjligt till kassan och arbetsförmedlingen anmäla, vid vilken tidpunkt han avser att återuppta verksamheten som företagare.

Den omständigheten att medlemskap i företagarkassorna inte är obligatoriskt för medlemmarna i företagarnas branschorganisationer har medfört att medlemsantalet i dessa kassor är förhållandevis litet och att medlemmarna utgör ett från risksynpunkt ogynnsamt urval, uppger delegationen. Som en naturlig följd av förslaget att utvidga arbetslöshetsbegreppet kommer arbetslöshetsriskerna bland medlemmarna att öka. En kortare kvalifikationstid än två månader skulle därför enligt dele-

gationen kunna leda till att den ekonomiska belastningen på dessa kassor blir alltför stor.

Om medlem avvisar erbjudet lämpligt arbete får detta anses innebära att hans arbetsutbud inte har varit realistiskt och hans ersättningsrätt bör vara förverkad för viss tid.

Som en garanti mot missbruk av ersättningsrätten vid säsongmässigt uppehåll i verksamheten har enligt delegationen den ytterligare förutsättningen för ersättning kunnat uppställas, att avbrott i verksamheten inte har förekommit under motsvarande tid närmast föregående år.

Majoriteten i AMS instämmer i försäkringsdelegationens synpunkter medan en *minoritet* anser att någon särskild karenstid om två månader inte bör uppställas.

Om arbetslöshetsförsäkringens omfattning skall breddas måste man enligt *Samorganisationens* mening se till att de grupper som försäkras verkligen får ett skydd. Eftersom kassor för enbart företagare har kommit till stånd bör bestämmelserna avpassas för de speciella förhållanden, som råder inom området, och medverka till, att de försäkrade företagarna verkligen upplever arbetslöshetsförsäkringen som meningsfull och effektiv.

Samtidigt som Samorganisationen tillstyrker KSA-utredningens förslag, understryker organisationen att det är angeläget med viss generositet vid bedömningen av om företagare personligen lämnat sitt engagemang i ett företag. Helt naturligt måste det föreligga garanti för att arbetslöshetsersättningen inte blir en inkomstutfyllnad i mindre lönsamma företag. Men det bör enligt Samorganisationen inte vara omöjligt att konstatera om ett avbrott i verksamheten är en ren engångsföreteelse och helt oavsiktligt eller om det föreligger klar avsikt att på inte förutsett vis utnyttja arbetslöshetsförsäkringen.

LO framhåller även angelägenheten av att tillämpningsföreskrifterna för försäkringen blir utformade så att ersättningsrätten och övriga villkor för arbetstagare och företagare blir utformade på så likartat sätt som möjligt. Det måste sålunda föreligga garantier för att arbetslöshetsersättningen inte blir en inkomstutfyllnad i mindre lönsamma företag.

SHIO erinrar om att det inom vissa områden, exempelvis inom Norrland, finns företag vars verksamhet är helt beroende av säsongmässiga variationer. *SHIO* nämner åkeriföretag och serviceföretag med motorsågar med arbete i anslutning till skogsbruket. Vid en säsongmässig nedgång får de anställda dels inom skogsnäringen och dels inom dessa företag vid friställning omedelbart arbetslöshetsersättning. Företagaren som, när det gäller små företag, ofta arbetar på samma betingelser som sina anställda kan enligt utredningens förslag inte få arbetslöshetsersättning.

Enligt *SHIO:s* uppfattning är det i många fall svårt att här dra en skiljelinje. Erfarenheterna från den *SHIO* närstående erkända arbetslös-

hetskassan för företagare inom hantverk, mindre och medelstor industri och servicenärningar, visar att företagarna har svårt att förstå bakgrunden till varför den anställda, som kanske arbetar med samma arbete som företagaren och vid samma maskin, får arbetslöshetsersättning medan företagaren inte kan få någon ersättning, för så vitt företaget inte läggs ned. SHIO anser att företagare i denna typ av företag bör ha rätt till ersättning på samma villkor som arbetstagarna.

LRF anser att ett krav på att företagarens personliga verksamhet i rörelsen skall ha upphört utan reservation, är oralistiskt. Effekterna av ett dylikt krav kan t. ex. i många avseenden motverka en från samhällets sida uttalad och i bl. a. jordbrukspolitiska beslut fastlagd önskan om överföring av arbetskraft från olönsamma till lönsamma företag.

Sveriges köpmannaförbund framhåller att säsongarbete inte är särskilt ofta förekommande inom detaljhandeln. Det kan emellertid förekomma att företagare på en semesterort eller liknande har möjlighet att temporärt bedriva detaljhandel och därigenom delvis erhåller sin försörjning. Reglerna för när ett företag skall anses ha upphört måste därför vara så utformade att den företagare som på olika sätt energiskt söker sin utkomst men ändå blir arbetslös skall få möjligheter att temporärt erhålla kassaersättning liksom anställda som blir utan sysselsättning. Med hänsyn till den erfarenhet som finns angående tolkningen av om en företagare skall anses som arbetslös finner förbundet det tillfredsställande att AMS då särskilda skäl föreligger skall kunna lämna erforderliga direktiv.

Flertalet remissinstanser instämmer i utredningens förslag om när arbete som erbjuds arbetslös skall anses lämpligt och alltså skyldighet skall föreligga för den arbetslöse att anta det erbjudna arbetet. En majoritet i AMS understryker sålunda utredningens slutsats, att de grundläggande författningsbestämmelserna bör ges en utformning, som står i bättre överensstämmelse med den rådande arbetsmarknadspolitikens mål. AMS framhåller särskilt att det bör komma till uttryck i grundreglerna, att medlemmens egna önskemål måste beaktas i den samlade bedömningen.

I detta sammanhang påpekar AMS att sedan arbetslöshetsförsäkringens tillkomst har gällt att den inte skall vara en yrkesförsäkring. Den snabba strukturförändring som i dag präglar näringsliv och arbetsmarknad ger all anledning att hålla fast vid denna princip. Lagförslagets utformning på denna punkt kan emellertid ge intrycket att en uppmjukning skett. För att förebygga ett sådant missförstånd föreslår AMS, att hänsynen till den försäkrades yrkesvana skall utgå ur bestämmelserna.

Reservanter i AMS menar att nuvarande regler beträffande hänsynstagande till den försäkrades kvalifikationer och önskemål vid bedömningen av vad som skall anses som lämpligt arbete bör bibehållas och tillämpas på numera vedertaget sätt.

Utredningen uttalar bl. a., att om de inte är möjligt att inom skäligen tid bereda deltidsarbetare deltidsarbete bör heltidsarbete diskuteras med den arbetslöse. Om sådant arbete avvisas utan att skälen anses godtagbara kan avstängning från ersättningsrätt bli följden. Dessa uttalanden tas upp till behandling av *Samorganisationen*, *LO* och *TCO*.

Samorganisationen framhåller att det föreligger ett samhälleligt intresse av att så många medborgare som möjligt kommer ut på arbetsmarknaden. Den arbetskraftsreserv som har kommit fram under senare tid har i det närmaste helt bestått av kvinnor. För dessa har deltidsarbete många gånger utgjort enda möjligheten, både på längre och kortare sikt, till sysselsättning utanför hemmet. I andra fall kan medicinska skäl föreligga för att endast stå till förfogande för deltidsarbete. Det måste enligt *Samorganisationens* uppfattning föreligga starka skäl om en person, som en längre period endast haft deltidsarbete skall — med arbetslöshetsförsäkringen som pådrivare — tvingas ut i heltidsarbete. När deltidsarbete anses som ett legitimt sätt att bygga upp försäkringsrätt och en försäkrad har kvalificerat sig till denna rätt enbart genom sådant arbete bör han om möjligt tillerkännas rätt att stå till förfogande för endast deltidsarbete. Detta får givetvis inte hindra arbetsförmedlingen att, då omständigheterna det föranleder, anvisa den försäkrade heltidsarbete. Liknande synpunkter framförs av *LO* och *TCO*.

Flertalet remissinstanser har ingen erinran mot utredningens förslag att arbetserbjudande skall anses lämpligt endast om anställningsförmånerna är skäliga i förhållande till försäkringsersättningen. Av de remissinstanser som tar upp detta förslag till behandling är bl. a. *Samorganisationen*, *Svenska byggnadsarbetareförbundet* och *Svenska metallindustriarbetareförbundet* positiva. *LO* och *Svenska skogsarbetareförbundet* är tvacksamma medan en majoritet i *AMS*, *SAF*, *Svenska beklädnadsförbundet*, *Svenska träindustriarbetareförbundet*, flera länsarbetsnämnder och *Sveriges köpmannaförbund* är direkt negativa till förslaget.

LO understryker angelägenheten av att samtliga grupper arbetssökande får en likabehandling hos arbetsförmedlingen. Tidigare lönesättning eller utgående kassaersättning skall sålunda i princip inte vara avgörande för de arbetsalternativ som erbjuds, vare sig i fråga om anställningsförmåner eller antal erbjudanden. Detta ställer stora krav på arbetsförmedlingens tjänstemän men måste utgöra ett viktigt led i den nya syn som skall komma till uttryck enligt modern arbetsmarknadspolitik. Under dessa förhållanden bör sålunda situationer av jämförelse mellan lön och kassaersättning utgöra undantag och inte rubba på förmedlingsverksamhetens grundprinciper.

Under de anförda förutsättningarna ansluter sig *LO* till den föreslagna

regeln i fråga om jämförelser mellan lön i erbjudet arbete och utgående kassaersättning.

AMS, SAF och *LO* tar upp utredningens förslag att arbetserbjudande skall anses lämpligt endast om anställningsförmånerna inte är oskäliga i förhållande till de förmåner som utgår vid jämförliga företag till arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer.

AMS invänder att bestämmelsen torde bli svår att tillämpa, inte minst för arbetsförmedlarna. Den lönestatistik utredningen anser böra ingå i förmedlingens utrustning torde inte alltid ge tillräcklig grund för en bedömning. En uppfattning om individuell prestationsförmåga i exempelvis ett ackordsarbete kan ofta inte bedömas utan att medlemmen har provat arbetet. Styrelsen förordar därför möjlighet för medlem att efter viss tids prövning av ett arbete sluta anställningen med rätt till ersättning.

En bestämmelse om att anställningsförmånerna skall vara förenliga med gällande kollektivavtal anser *SAF* vara tillräcklig eftersom kollektivavtalsförhandlingarna syftar till att fastställa vad som är skälig lön för visst arbete. Utredningen synes inte ha uppmärksammat att kollektivavtalens lönesatser i de senaste avtalsrörelserna har ökat i betydande mån i syfte att minska skillnaden mellan avtalslöner och utgående löner. I de fall avtalslönerna är avsedda som minimilöner och tilllägg förutsätts utgå till arbetstagare som har erfarenhet och viss skicklighet, inrymmer krav på sådana tillägg i en försäkringsbestämmelse av tidigare angivet slag, anför *SAF*.

För att avgöra om lönesättning som överensstämmer med kollektivavtalet, likväl skulle kunna anses oskälig erfordras synnerligen grundlig kännedom om företagets lönesystem, normal löneutveckling och andra förmånsförbättringar i relation till anställningstid, erfarenhet, ökande skicklighet, arbetsuppgifter, lönform etc. Detta torde enligt *SAF* kräva insatser, vartill förmedlingarnas kvantitativa kapacitet är otillräcklig. Därtill kommer att de enskilda arbetsförmedlarna endast undantagsvis torde ha tillräckliga kunskaper om branschen och företaget och övrig kompetens för att göra en sådan närmare analys. Risk föreligger snarare för att man med utredningens skrivning nöjer sig med att schematiskt konstatera, om den erbjudna lönen ligger över eller under genomsnittet i företaget och utdömer arbetserbjudandet i det senare fallet, utan hänsynstagande till grunderna för den interna lönedifferentieringen.

LO förutsätter att de föreslagna bestämmelserna i fråga om lön skall tolkas som ett genomsnitt för branschen eller yrkesområdet inom resp. ortsgrupp.

Utredningen förutsätter att en medlem som avvisar arbetsmarknadsutbildning i en svår arbetslöshetssituation skall kunna avstängas från rätt till ersättning, eftersom han inte kan anses stå till ar-

betsmarknadens förfogande. Remissinstanserna har inte någon erinran mot detta förslag. *AMS* framhåller emellertid att detsamma bör gälla även de fall, där medlemmen försvårar sin återanpassning genom att vägra att acceptera förslag om arbetsvård eller läkarvård eller genom att avbryta sådan vård eller arbetsmarknadsutbildning.

I fråga om när självförvållad arbetslöshet skall anses föreligga bör enligt utredningen som giltig anledning att sluta en anställning godtas att vederbörande har en allvarlig önskan att söka sig till annat för honom lämpligare yrkesområde. *AMS*, *länsarbetsnämnden i Skaraborgs län* och *SHIO* är kritiska mot detta förslag. En majoritet i *AMS* uppger att denna tillämpning skulle bli generösare än vid avvisande av arbetserbjudande. Det kan inte anses rimligt att medlem, som önskar byta yrke, ovillkorligt skall kunna sluta sin anställning för att i stället belasta arbetslöshetskassan. Han bör i regel stanna kvar i sin anställning i avvaktan på att han får arbete inom det önskade yrkesområdet.

Reservanterna i AMS anser att nuvarande praxis beträffande frivilligt lämnande av bestående anställning bör bibehållas oförändrad.

Enligt *länsarbetsnämnden i Skaraborgs län* bör det vara tillräckligt, att försäkringstagaren kan utnyttja arbetsförmedlingens service och i avvaktan på att kunna realisera sina önskemål kvarstår i arbete och inte belastar försäkringen.

SHIO erinrar om det primära syftet med arbetslöshetsersättning, nämligen att ge ekonomiskt bistånd såväl till arbetstagare som till företagare, som oförvållat hamnat i den nödsituation som arbetslöshet utgör. Den som frivilligt försätter sig i en arbetslöshetssituation kan enligt *SHIO:s* uppfattning inte anses omedelbart berättigad till arbetslöshetsersättning. Bedömningen av huruvida ofta tämligen vaga, personliga önskemål skall anses böra motivera rätten att lämna ett arbete synes organisationen vanskelig. Med hänsyn till att arbetslöshetsförsäkring av hävd skall inträda vid oförvållad arbetslöshet bör man kunna kräva att den som önskar byta anställning kvarstår i den anställning han har till dess han fått annat arbete. Intet hindrar enligt *SHIO* att arbetsförmedlingen med samma kraft som när det gäller en arbetslös ägnar sig åt de problem som en sökande som önskar byta anställning har.

6.1.3 Arbetslöshetsförsäkringen

Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte någon erinran mot utredningens förslag att slopa nuvarande 12-månadersvillkor och endast bygga anknytningen till arbetsmarknaden på ett villkor om fem månaders arbete under de närmaste tolv månaderna före arbetslösheten.

Några remissinstanser, *AMS*, *Samorganisationen*, *LO*, *TCO*, *SR* och *Sveriges köpmannaförbund*, anser emellertid, att det bör vara möjligt

för arbetslöshetskassa att ha krav på tolv månaders medlemskap för rätt till ersättning.

AMS framhåller, att ett slopande av 12-månadersvillkoret möjliggör för arbetstagare, som har lång uppsägningstid, att söka inträde i en arbetslöshetskassa först sedan han blivit uppsagd från sin anställning och därefter upparbeta ersättningsrätt före uppsägningstidens utgång. Vissa avtal innehåller uppsägningstider på upp till sex månader. Antalet arbetstagare med denna uppsägningstid har vidare ökat väsentligt genom 1971 års lag om anställningsskydd för vissa arbetstagare. Enligt den s. k. varselöverenskommelsen mellan arbetsmarknadens parter och AMS skall driftsinskränkning som berör mer än 50 arbetstagare varslas senast tre månader före uppsägningarna. Nedläggning av driftsenhet med mer än 100 anställda skall varslas senast fyra månader före avvecklingens början. Det förekommer även, att betydligt längre varseltider tillämpas. Med hänsyn till dessa omständigheter anser AMS, att kassa bör kunna i stadgarna införa ett särskilt medlemsvillkor, vilket skulle innebära att ersättningsrätt förvärfvas först efter medlemskap under viss tid, förslagsvis högst tolv månader.

Samorganisationen förordar samma lösning och framhåller dessutom, att skälen för krav på medlemskap även gäller en egen företagare, som i många fall lång tid i förväg kan förutse avveckling av sin rörelse.

Flertalet remissinstanser instämmer i utredningens förslag att en förutsättning för rätt till ersättning skall vara, att den arbetslöse under en ramtid av högst tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete i fem månader. Även utredningens förslag att två månader av den tid medlem genomgått arbetsmarknadsutbildning, fullgjort värnplikt eller åtnjutit tilläggssjukpenning skall jämföras med tid i förvärvsarbete godtas i huvudsak av remissinstanserna.

Enligt AMS skulle det av administrativa skäl vara lämpligt, om arbetsvillkoret blev ett renodlat arbetsvillkor och om den tid medlem genomgått arbetsmarknadsutbildning, fullgjort värnplikt eller åtnjutit tilläggssjukpenning i sin helhet blev s.k. överhoppningsbar tid vid beräkning av ramtiden. AMS anser emellertid, att de skäl som utredningen har anfört för att medlem skall kunna uppfylla arbetsvillkoret på angivna grunder väger tyngre än de administrativa skälen, varför AMS inte motsätter sig utredningens förslag. *Samorganisationen* och *TCO* framför liknande synpunkter.

Flertalet remissinstanser instämmer i utredningens förslag om vilken tid som inte skall inräknas i den av utredningen föreslagna ramtiden på tolv månader (*överhoppningsbar tid*).

Samorganisationen, *statens handikappråd*, *LO* och *TCO* anser, att medlem som tvingas avhålla sig från förvärvsarbete till följd av att han i enskilt hem måste vårda eller hjälpa åldring eller handikappad, inte

därigenom skall förlora en upparbetad ersättningsrätt. Med hänsyn härtill föreslås, att även sådan tid blir överhoppningsbar upp till en tid av tre år.

Även *AMS* framhåller att tid då medlem varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av vårdnad i enskilt hem av handikappad bör vara överhoppningsbar i förslagsvis högst tre år. Dessutom bör kunna krävas att vårdnaden har varit av viss varaktighet och omfattning. *AMS* föreslår vidare, att tid då medlem genomgått arbetsprövning eller arbetsträning skall vara överhoppningsbar.

AMS framhåller att det inte framgår av lagtexten eller av betänkandet i övrigt, om utredningen med vuxenutbildning avser även arbetsmarknadsutbildning.

Med undantag för *RFV* och *Riksförbundet för mental hälsa* godtar remissinstanserna utredningens förslag att kassacrsättning skall utgå under en ersättningsperiod av 300 dagar till medlem som inte är 55 år och av 450 dagar till medlem som är mellan 55 och 67 år.

RFV anser att ersättningstiden för arbetsmässigt stöd bör vara obegränsat. Bidragsbeloppet bör utgå tills vederbörande får antingen hel förtidspension eller ålderspension. Vid en obegränsad ersättningstid bör enligt verket en beloppsjustering företas som en normal nivåförändring efter en längre tids arbetslöshet.

Riksförbundet för mental hälsa anser, att generella regler för begränsning av den tid under vilken ersättning utgår inte bör inskrivas i lagen med mindre än att någon annan typ av socialförsäkring inträder vid ersättningstidens utgång. Det är de på arbetsmarknaden svårplacerade, som allvarligt missgynnas genom den föreslagna begränsningen av ersättningstidens längd, genom att möjligheterna till val av för individen lämpligt arbete, liksom rådruim för undersökningar och överväganden därigenom kraftigt begränsas.

Flertalet remissinstanser godtar utredningens förslag att arbetslöshetskassa skall ha rätt att bestämma att kassacrsättning till medlem som är mellan 67—70 års ålder skall kunna utgå under högst 150 dagar. Många remissinstanser riktar emellertid invändningar mot förslaget.

LO hävdar att de grupper som har en hög pensionsålder inte bör komma i ett sämre läge än de som har en lägre pensionsålder och i många fall också bättre pension samt möjligheter till arbetslöshetserättning under pensioneringstid. Dessutom framhåller *LO* att ersättningsrätt från två socialförsäkringar samtidigt förekommer även i ett annat fall, nämligen i fråga om sjukpenning jämsides med pension under ett visst antal dagar från 67-årsåldern.

Under denna motivering ansluter sig *LO* i princip till utredningens förslag att arbetslöshetskassa får rätt att medge ersättning till medlem som har uppnått 67 års ålder. *LO* anser emellertid att ersättningsbestämmelserna inte bör förbättras i fråga om ersättningstidens längd i

förhållande till nuvarande bestämmelser och föreslår att ersättningstiden maximeras till 75 dagar för den som uppnått nämnda ålder.

AMS, flertalet länsarbetsnämnder, Svenska elektrikerförbundet, Svenska fabriksarbetareförbundet, Svenska kommunalarbetareförbundet, Svenska lantarbetareförbundet, Svenska målareförbundet, Svenska träindustriarbetareförbundet, Svenska skogsarbetareförbundet, socialstyrelsen, RFV, riksrevisionsverket, SACO, SAF, Föreningen skogsbrukets arbetsgivare, Skogs- och lantarbetsgivareföreningen, Handelsn arbetsgivareorganisation, SHIO, Sveriges köpmannaförbund, TCO, SR, LRF, Sveriges företagares riksförbund, handelskamrarna i Stockholm, Malmö, Örebro och Visby samt Handelsanställdas förbund anser att kassärsättning generellt skall upphöra att utgå vid 67 års ålder. Flertalet av dessa remissinstanser hänvisar till experten Ericis särskilda yttrande i denna fråga.

Samtliga remissinstanser godtar utredningens förslag att arbetslöshetskassa själv skall besluta om i vilken eller vilka dagpenningklasser medlemmarna skall vara placerade. Nästan alla remissinstanser accepterar även förslaget att dagpenningen f. n. bör kunna utgå med statsbidragsgrundande belopp mellan 30—75 kr., i femkronorsintervaller, om dagen. Utredningens förslag att AMS skall kunna föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass inte längre skall tillämpas har även fått ett positivt mottagande bland remissinstanserna.

Remissinstanserna ställer sig i huvudsak positiva till utredningens förslag att dagpenningen inte får utgå med högre belopp i förhållande till den försäkrades dagsförtjänst än som framgår av en överförssäkringstabell som Kungl. Maj:t fastställer. Enligt utredningen bör skillnaden mellan dagsförtjänsten efter avdrag för skatt och dagpenningen vara minst 5 % av dagsförtjänsten efter skatteavdraget.

Några remissinstanser, bl. a. SAF, reservanter i AMS, försäkringsinspektionen och riksrevisionsverket, anser emellertid att överförsäkringsavdraget liksom hittills bör vara 8,3 % av dagsförtjänsten efter skatteavdrag.

SAF framhåller att så liten marginal som 5 % avviker från vad som gäller inom övriga grenar av socialförsäkringen och motverkar således en strävan till materiell samordning av olika former för skydd mot inkomstbortfall. Skälet till att en lägre kompensationsnivå genomgående har valts inom försäkringssystemet är, att en viss stimulans till återgång i normalt förvärvsarbete har ansetts nödvändig. SAF erinrar även om den rekommendation, som 1963 har utfärdats av försäkringsinspektionen och som 1966 har godkänts av Kungl. Maj:t. Rekommendationen innebär, att förmåner från frivillig sjuk- och olycksfallsförsäkring tillsammans med förmånerna från den allmänna försäkringen m. m. inte får överstiga 93 % av den försäkrades inkomst efter skatt. SAF påpekar vidare att sjukpenningutredningen har i uppdrag att undersöka möjlig-

heterna att göra sjukpenningen och kassaersättningen skattepliktig. Det förefaller uppenbart att sjukpenningutredningens arbete skulle försvåras om en helt ny och högre kompensationsnivå nu skulle väljas för arbetslöshetsförsäkringen.

Även försäkringsinspektionen och riksrevisionsverket ifrågasätter riktigheten av att höja kompensationsgraden inom arbetslöshetsförsäkringen samtidigt som frågan om skälighets kompensationsgrad vid inkomstbortfall är föremål för utredning inom den s. k. sjukpenningutredningen. I avvaktan på resultatet av denna utredning bör kompensationsnivån inom arbetslöshetsförsäkringen inte höjas.

Det helt övervägande antalet remissinstanser godtar utredningens förslag att pensionsavdrag görs efter tabell som innebär att kassaersättningen minskas med 1/300 av årspensionen.

Några remissinstanser bl. a. LO, TCO, HAO och Samorganisationen förordar emellertid en avdragstabell så utformad att avdragen vid små pensionsbelopp blir relativt ringa och vid högre pensionsbelopp ökar efter en progressiv skala.

Bl. a. Samorganisationen och LO tar upp frågan om vilka pensioner som bör ingå bland de som skall dras av.

Enligt Samorganisationens uppfattning har utredningen inte beaktat att arbetslöshetsförsäkringen i framtiden avses omfatta även företagare. Organisationen anser inte att av företagare tecknad frivillig pension helt kan jämföras med sådan pension tagen av arbetstagare. Den egna företagaren kan nämligen inte lösa sin pensionsfråga på annat sätt än genom att teckna en frivillig pensionsförsäkring, vilket i regel sker genom in-
språktagande av model från det egna företaget. Sådan utfallande pension bör därför i pensionsavdragshänseende jämföras med tjänstepension, som uppbärs av pensionerad anställd.

Även LO framhåller att frivillig pension som tecknats av företagare inte kategoriskt kan undantas från avdragsreglerna. Bestämmelserna bör enligt LO:s mening utformas så att alla pensioner som har samband med förvärvsarbete skall omfattas av avdragsbestämmelserna.

För de fall då dagpenning utgått och förtidspension därefter beviljas retroaktivt för samma tid föreslår utredningen att förtidspension inte skall betalas ut för retroaktiv tid. För de undantagsfall där dagpenningen är lägre än förtidspensionen anser utredningen att överskjutande pension skall betalas ut retroaktivt. Endast RFV har erinringar mot utredningens förslag i denna del.

Enligt verkets mening leder utredningens förslag till att den från ATP-synpunkt viktiga frågan när pensionsfallet skall anses ha inträffat blir beroende av storleken av pensionen resp. dagpenningen. Om pensionen är lägre än dagpenningen skall pensionsfallet anses ha inträffat först vid den tidpunkt då pensionen avlöser dagpenningen. Är pensionen däremot högre än dagpenningen skall pensionsfallet anses ha inträffat

fat när pensionen börjar utgå. På samma sätt skall förhållandet mellan dagpenning och pension bli avgörande för pensionens begynnelseid.

Tidpunkten från vilken pension börjar utgå är av betydelse i flera olika hänseenden, framhåller RFV. Sålunda beräknas i fråga om tilläggspension antagandeår fr. o. m. det år då förtidspension börjar utgå. Utgår pensionen inte retroaktivt kan den försäkrade under vissa förhållanden gå miste om ett antagandeår. Föreligger rätt till hustrutillägg går hustrun miste om tillägget för retroaktivtiden. Pensionens begynnelseid är även av betydelse för frågan om sjukförsäkrings- och pensionsavgifter skall erläggas för visst år samt för beräkningen av medelpoäng och poängår enligt 15 kap. 2 § lagen om allmän försäkring samt vid omdebitering av tilläggspensionsavgifter enligt samma lag. RFV kan med hänsyn till det anförda inte tillstyrka utredningens förslag om samordning.

RFV förordar i stället att avdrag vid första utbetalningen skall kunna göras från retroaktivbeloppet för utgiven dagpenning resp. kontant arbetsmarknadsstöd eller från det f. n. löpande omställningsbidraget. Vad beträffar det särskilda avräkningsförfarandet som då behövs bör motsvarande regler som nu tillämpas i fråga om samordning mellan sjukpenning och pension kunna användas.

Utredningens förslag att ersättningsrätten för den som före arbetslösheten har haft eller därunder får *deltidsarbete* bör regleras så fullständigt som möjligt godtas av samtliga remissinstanser. Nästan alla remissinstanser instämmer även i utredningens förslag att en allmän förutsättning för ersättningsrätt i dessa fall bör vara att arbetsutbudet omfattar i genomsnitt 17 timmar i veckan och minst tre timmar per arbetsdag. Utredningens huvudförslag som bygger på ett schematiskt veckoberäkningssystem, dvs. omräkning enligt tabell till hela och halva dagpenningbelopp per vecka, har också mottagits positivt av remissinstanserna.

Samorganisationen, TCO, LO och Svenska kommunalarbetsareförbundet tar emellertid upp vissa problem som hänger samman med utredningens förslag om deltidsarbetare.

Samorganisationen anser att det är tillfredsställande att bestämmelser för deltidsarbetande förs in i lagstiftningen. Genom att medlemskap för deltidsarbetande inte har varit förutsett i tidigare lagstiftning har bestämmelserna om sådana arbetstagares ersättningsrätt fått karaktär av improvisation, vilket många gånger har medfört svårigheter och osäkerhet för försäkringens funktionärer och har utlöst missnöje bland berörda medlemmar. Den föreslagna arbetsutbudsbestämmelsen anser organisationen väl avvägd.

Utredningsförslaget utgår från en normalarbetsvecka av 40 timmar. Den föreslagna omräkningstabellen bygger på omräkning till hela och halva ersättningsdagar och sträcker sig upp till 36 timmar. Enligt ut-

redningens förslag utgår emellertid ersättning först vid en arbetslöshet om sex timmar och därutöver. Eftersom tabellen även skall tillämpas på deltidssarbetande anser Samorganisationen att en arbetslöshet, som ligger mellan tre—sex timmar bör berättiga till halv ersättning. För de fall det inte är lämpligt att använda den föreslagna omräkningstabellen anser Samorganisationen i likhet med utredningen att AMS skall ha rätt att utfärda andra regler.

Vidare anser Samorganisationen att utredningens förslag om dubblering av ersättningstiden per vecka i fråga om deltidssarbetande är alltför restriktivt. Denna restriktivitet framstår som onödig särskilt i förening med förslaget om begränsning av ersättningstiden till 50 dagar, som kan medges förlängd till 150 dagar. Då den senare regeln synes omöjliggöra, att medlemmar, på vilka omräkningsförfarandet tillämpas, skall kunna utsträcka ersättningstiden utöver de föreslagna 300 dagarna, yrkar Samorganisationen avslag på utredningens förslag om dubblering av dagantalet. Detta är en förutsättning för att omräkningsförfarandet skall kunna tillämpas för alla medlemmar. Begränsningsregeln om 50 resp. 150 dagar tillstyrks.

Även TCO anser att arbetslöshet som omfattar tre—sex timmar bör berättiga till ersättning.

LO och Svenska kommunalarbetsareförbundet påpekar att tabellkonstruktionen förutsätter att medlemmarna arbetar bestämt antal dagar och/eller timmar per vecka. I Kommunals kassa finns emellertid ett stort antal medlemmar som arbetar oregelbundet antal dagar och timmar varje vecka eller varje månad. För att kunna beräkna deras ersättning måste i bestämmelserna införas regler om genomsnittsberäkning av antalet timmar per vecka eller månad motsvarande det kassan f. n. har.

Utredningens förslag om en dubblering av ersättningstiden per vecka i fråga om deltidssarbetande anser LO innebära en försämring i jämförelse med nuvarande regler och i förhållande till andra medlemsgrupper. LO föreslår därför att bestämmelserna om sådan dubblering utgår och att antalet ersättningsdagar beräknas på grundval av det dagantal som utgått efter omräkning enligt tabell.

Utredningens förslag att slopa möjligheterna att dra in ersättning i n g s r ä t t e n för vissa dagar kritisceras av AMS, LO, TCO och Samorganisationen.

Enligt AMS bör nuvarande möjligheter för kassa och AMS att dra in ersättningen för en arbetslös dag i vecka, då medlem i fyra dagar har utfört arbete i sådan utsträckning att hel dagpenning inte har kunnat utgå för någon av dagarna, kvarstå.

Vidare bör det, framhåller AMS, vara möjligt för kassa att om särskilda skäl föreligger föreskriva att dagpenning inte skall utgå för dag, för vilken medlem kan anses gottgjord genom semesterersättning. Dess-

utom visar erfarenheten att det finns behov av att AMS generellt för kassorna kan införa begränsning av ersättningsrätten i samband med semesterersättning.

Även *LO*, *TCO* och *Samorganisationen* anser att det bör finnas möjlighet för kassa att föreskriva, att dagpenning inte får utges för dag för vilken medlem kan anses gottgjord genom semesterersättning. Erfarenheten visar enligt *Samorganisationen* att det kan föreligga behov för arbetslöshetskassa att ha denna möjlighet att inskränka ersättningsrätten.

6.1.4 Kontant arbetsmarknadsstöd

Flertalet remissinstanser har ingen erinran mot utredningens förslag att den som i anslutning till avslutad utbildning står tre månader till arbetsmarknadens förfogande skall vara ersättningsberättigad. Några remissinstanser, *SACO*, *AMS*, *SR*, *kommerskollegium*, *CSN*, *UKÄ*, *SFS* och *Uppsala studentkår*, tar bl. a. upp frågan om kvalifikationstidens längd. De flesta av dessa instanser föredrar att denna tid sätts till två månader.

Utredningens förslag att genomgången arbetsmarknadsutbildning och därefter skyldighet att stå tre månader till arbetsmarknadens förfogande skall kvalificera till ersättning godtas av flertalet remissinstanser. *AMS*, *statens handikappråd* och *LRF* har vissa invändningar mot förslaget.

AMS anser att vissa villkor i fråga om utbildningens omfattning bör kunna ställas på sådan utbildning, som skall vara kvalificerande för kontant arbetsmarknadsstöd. Studietid med efterföljande tid till arbetsmarknadens förfogande bör enligt styrelsen inte understiga tiden för arbetsvillkoret, dvs. fem månader. *AMS* föreslår dessutom, att två månader av tid för arbetsprövning och arbetsträning skall jämföras med arbetad tid samt att tid som inte kan utnyttjas bör vara överhoppningsbar vid beräkning av ramtid.

Även *statens handikappråd* tar upp arbetsprövningen och arbetsträningen. Rådet framhåller att samma bidrag som utgår vid arbetsmarknadsutbildning, även utgår till dem som genomgår arbetsprövning och arbetsträning. En stor del av dem som har genomgått arbetsprövning resp. arbetsträning rekommenderas att söka arbete. Andra går vidare till arbetsmarknadsutbildning. Arbetsträning och arbetsprövning företer stora likheter med arbetsmarknadsutbildning. *Statens handikappråd* föreslår därför, att genomgången arbetsträning eller arbetsprövning som resulterat i en rekommendation om arbetsplacering skall likställas med arbetsmarknadsutbildning som kvalifikationsvillkor för kontant arbetsmarknadsstöd.

Tanken att arbetsmarknadsutbildning utan föregående förvärvsarbete skall kunna vara kvalificerande för stöd kan inte helt biträdas av *LRF*. Detta allrahelst som utredningen inte har föreslagit något krav på mi-

nimitid eller viss yrkesinriktning för dessa kurser. Den positiva vilja till anpassning efter arbetsmarknadens behov och till de aktuella möjligheterna att finna stadigvarande arbete, som utredningen finner befogat att kräva, kan inte alltid anses vara för handen. Det är befogat att iaktta försiktighet vid utsträckandet av stödformen till sådana nyss nämnda arbetstagare, vilkas anknytning till arbetsmarknaden är osäker.

Utredningens förslag att ersättningsrätt skall föreligga för växlararbetande jordbrukare trots att han inte lämnar jordbruket får ett positivt mottagande hos remissinstanserna. Även utredningens förslag att jordbrukaren skall vara född år 1920 eller tidigare, att jordbruket skall ha varit hans huvudsakliga sysselsättning de senaste fem åren, att jordbrukaren skall lämna förhandsdeklaration om vilken tid av året hans arbetsutbud avser, samt att stödet skall utgå efter en kvalifikationstid av två månader godtas i huvudsak av remissinstanserna. Samorganisationen, LO, Svenska lantarbetareförbundet och Svenska skogsarbetareförbundet påpekar emellertid betydelsen av att det blir klarlagt att den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande. Lantbruksstyrelsen framhåller att förslaget kan försvåra och fördröja den för jordbruket angelägna strukturrationaliseringen. Liknande synpunkter framförs av flera lantbruksnämnder.

Utredningens förslag att ersättningsperioden skall vara 150 dagar upp till 55 års ålder, 300 dagar mellan 55 och 60 års ålder och därefter tidsobegränsad godtas av flertalet remissinstanser. AMS, LO, Svenska transportarbetareförbundet och två länsarbetsnämnder ifrågasätter emellertid om inte ersättningstiden bör vara tidsobegränsad från 55 års ålder. LRF anser att ersättningsperioden bör vara 300 dagar upp till 55 år och 450 dagar mellan 55 och 60 års ålder. Enligt SFS och länsarbetsnämnden i Älvsborgs län är 150 dagar alltför kort ersättningstid. Statens handikappråd anser att de handikappades ersättningstid bör vara längre än utredningen har föreslagit.

Den förlängning av stödtiden till 300 dagar som föreslås för den som fyllt 55 år kommer enligt AMS i många fall att bli otillräcklig. Förslaget innebär på denna punkt en uppenbar försämring i förhållande till de regler som f. n. gäller i fråga om omställningsbidrag till 55-åringar, som blivit arbetslösa på grund av strukturella förändringar. AMS anser att stödtidens längd bör vara densamma för kassaersättning och för kontant arbetsmarknadsstöd. Vidare ifrågasätter styrelsen om inte åldersgränsen för inte tidsbestämt stöd bör ändras från föreslagna 60 år till 55 år och möjlighet skapas för utförsäkrad kassamedlem, som fyllt 55 år, att bli berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd.

Utredningens förslag att helårsstöd skall motsvara basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring — med ett basbelopp på 6 400 kr. blir det 25 kr. per dag med femdagarsvecka — godtas av flertalet remissinstanser. Många remissinstanser bl. a. Svenska kommunförbundet,

Svenska landstingsförbundet, AMS, flera länsarbetsnämnder, RFV, statens handikappråd, Handikapporganisationernas centralkommitté, Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, socialstyrelsen och kommerskollegium anser emellertid att stödet är alltför låst och flera av dessa instanser framhåller att det kommer att leda till att den arbetslöse måste få stödet kompletterat med socialhjälp.

Enligt *AMS* bör *k a r e n s t i d* inte tillämpas i fråga om kontant arbetsmarknadsstöd. Utredningen har enligt styrelsen inte berört frågan hur det skall förfaras med dem som uppbär omställningsbidrag men vill gå över till kontant arbetsmarknadsstöd. Styrelsen förutsätter dock att *ö v e r g å n g f r å n o m s t ä l l n i n g s b i d r a g* till kontant arbetsmarknadsstöd skall kunna ske och i så fall utan någon ny prövning av arbetsvillkoret, vilket annars skulle kunna medföra att många uteslängdes från denna möjlighet.

6.1.5 Finansiering

Utredningens förslag till *s t a t s b i d r a g s k o n s t r u k t i o n* tillstyrks eller lämnas utan erinran av så gott som samtliga remissinstanser.

LO understryker att statsbidragssystemet måste vara så utformat, att en väsentlig ökning av ersättningsnivån kan ske för samtliga kassor utan att avgifterna från de enskilda medlemmarna behöver höjas. Vid ofrånkomliga höjningar bör tillskapas garantier för att statsbidragssystemet motverkar en ytterligare differentiering av avgiftsnivån.

Även utredningens förslag om en särskild *a r b e t s g i v a r a v g i f t* till arbetslöshetsförsäkringen tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser.

SAF, Föreningen skogsbrukets arbetsgivare, Skogs- och lantarbetsgivareföreningen, HAO, samtliga handelskamrar som har avgivit yttrande, LRF, SHIO och *Sveriges köpmannaförbund* är emellertid kritiska till att ta ut en särskild arbetsgivaravgift till försäkringen.

SAF anser att det är principiellt felaktigt att ta ut en kollektiv arbetsgivaravgift till en frivillig försäkring, vars förmåner inte automatiskt kommer alla anställda till del. Föreningen framhåller, att frågan om arbetsgivarfinansiering skulle komma i ett annat läge om den av föreningen förordade allmänna arbetslöshetsförsäkringen genomförs. En specialdestinerad arbetsgivaravgift till en sådan försäkring skulle inte möta några principiella invändningar.

Det skulle enligt *SAF* framstå som särskilt stötande, om de avtalsbundna arbetsgivarna genom en arbetsgivaravgift får vara med och betala försäkringsersättningen till arbetstagare vid företag, vilka inte skulle ha avtalsenlig skyldighet att utge ersättning för de första arbetslösa dagarna och därigenom sakna incitament att undvika mindre välmotiverade friställningar. Föreningen uppger att det vilande förslaget om ersättning vid avsked och permittering skulle kunna sättas i fara om

en arbetsgivaravgift till den föreslagna försäkringen nu skulle beslutas.

Även de övriga kritiska remissinstanserna anser det principiellt felaktigt att samtliga arbetsgivare skall betala avgift till en försäkring som är frivillig och inte omfattar mer än ett begränsat antal arbetstagare.

6.2 Yttranden över sjukpenningutredningens förslag

6.2.1 Arbetslöshetsförsäkringen

Det övervägande antalet remissinstanser tillstyrker eller har ingen erinran i huvudsak mot utredningens förslag om beskattning av dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen.

Länsstyrelsen i Västmanlands län påpekar emellertid att utredningen vid uppräknningen av ersättningsbeloppen inte beaktat att beloppen på grund av skatteprogressionen i många fall inte kommer att medföra den avsedda nettointkomsten. Detta problem bör enligt länsstyrelsens mening närmare övervägas i samband med att stödet vid arbetslöshet inordnas i beskattningssystemet.

SACO framhåller att beskattning av dagpenningen leder till lägre kompensation ju större inkomst man går miste om.

På sikt är det enligt Svenska metallindustriarbetareförbundet nödvändigt att överensstämmelse föreligger mellan sjukpenning och arbetslöshetsersättning både beträffande kompensationsgrad och den övre inkomstnivå vid vilken ersättning upphör att utgå. Förbundet poängterar därför vikten av en utredning som dels undersöker möjligheter för en arbetslöshetsersättning som kompenserar inkomster upp till 7,5 gånger basbeloppet och dels ger en kompensationsgrad som så nära möjligt ansluter sig till kompensationsgraden inom sjukpenningförsäkringen.

TCO anser det beklagligt att sjukpenningutredningen inte har haft möjlighet att till behandling ta upp frågan om slopande av klassplaceringssystemet också inom arbetslöshetsförsäkringen. Kompensationsnivån bör enligt TCO:s uppfattning även vid inkomstbortfall på grund av arbetslöshet vara enhetlig. Högsta dagpenninggrundande inkomst bör bestämmas till 7,5 gånger basbeloppet.

Samorganisationen förordar en överarbetning i fråga om vad som för framtiden skall gälla som högsta statsbidragsberättigande dagpenningbelopp.

Försäkringsinspektionen kan inte finna att tillräckliga skäl har anförts för en högre maximal ersättningsnivå i arbetslöshetsförsäkringen än den som har föreslagits för den allmänna sjukförsäkringen. Inspektionen ställer sig därför negativ till förslaget att höja överförsäkringsgränsen inom arbetslöshetsförsäkringen från 91,7 % till 95 % av dagsinkomsten.

Begränsningen av högsta ersättningsbelopp vid arbetslöshet till 95 % av den tidigare dagsinkomsten finner SAC omotiverad och föreslår en kompensationsgrad av 100 %.

TCO påpekar att flertalet arbetslöshetskassor i ett inledningsskede kommer att möta stora administrativa svårigheter om utredningens förslag genomförs och arbetslöshetsersättningen införs i beskattningssystemet. Många kassor saknar tekniska förutläggningar att på ett tillfredsställande sätt klara skatteavdrag, redovisning och kontrolluppgifter. TCO förutsätter att hänsyn tas till arbetslöshetskassornas speciella svårigheter.

6.2.2 Kontant arbetsmarknadsstöd

Även utredningens förslag om beskattning av det kontanta arbetsmarknadsstödet mottas positivt av flertalet remissinstanser.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser dock att ersättningarna vid arbetslöshet har beräknats alltför schablonmässigt. Inkomstbortfallsprincipen har här i mindre grad fått göra sig gällande än i fråga om sjukpenningförsäkringen. Alldeles särskilt är detta förhållandet beträffande det kontanta arbetsmarknadsstödet, som av utredningen har uppräknats genomsnittligt efter ett förhöjt basbelopp så att efter skatteavdrag återstår ett belopp som ungefär motsvarar det av KSA-utredningen föreslagna skattefria beloppet. Hänsyn har enligt länsstyrelsens mening inte tagits till beskattningskonsekvenserna vid olika inkomstlägen.

Länsstyrelsen i Västmanlands län framhåller att utredningen inte beaktat att ersättningsbeloppet på grund av skatteprogressionen i många fall inte kommer att medföra den avsedda nettoinkomsten.

Även SACO påpekar att ersättningen i det kontanta arbetsmarknadsstödet efter skatt i flertalet fall blir lägre än de 25 kr. per dag som KSA-utredningen föreslår.

6.2.3 Övriga frågor

Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har ingen erinran mot utredningens förslag att ersättning vid arbetslöshet skall hänföras till pensionsgrundande inkomst för tilläggspension.

Länsstyrelsen i Hallands län, som i och för sig finner det riktigt och värdefullt att tilläggspension beräknas även på de förmåner som utgår i stället för oförskyllt bortfall av arbetsinkomst, ifrågasätter emellertid om det är rationellt att medelst ändring av beskattningssystemet uppnå en mera tillfredsställande beräkning av den pensionsgrundande inkomsten. Länsstyrelsen framhåller att den s.k. 15-års-regeln i allmänhet ger den försäkrade ett visst skydd mot direkt inverkan på tilläggspensionen av tillfälliga inkomstbortfall. Enligt länsstyrelsens mening hade det bort undersökas om motsvarande trygghet kunnat beredas vederbörande genom annan reform.

Ingen remissinstans har någon erinran mot de av utredningen gjorda kostnadsberäkningarna. Riksrevisionsverket påpekar dock att variabelvärdena snabbt påverkas av förändringar i arbetsmarknadssituationen.

Remissinstanserna godtar i huvudsak utredningens förslag till *s t a t s - b i d r a g s k o n s t r u k t i o n*.

TCO framhåller emellertid att grundreglerna för dagpenningbidrag bör bli föremål för översyn.

Några remissinstanser, bl. a. *AMS*, *LO*, *TCO* och *SAC*, understryker vikten av att de ökade administrationskostnaderna, som en omläggning till beskattning medför för arbetslöshetskassorna, beaktas vid utformningen av förvaltningsbidraget.

7 Departementschefen

7.1 Stödformer vid arbetslöshet

Målet för den svenska arbetsmarknadspolitiken är att i största möjliga utsträckning bereda alla arbetssökande en tryggad försörjning genom produktivt arbete. Ett väsentligt medel för att nå detta mål är en väl fungerande arbetsförmedling. Genom arbetsförmedlingen lämnar samhället kostnadsfri service av informativ och kontaktskapande art. Förmedlingsorganen skaffar och ger information om läget på arbetsmarknaden och väntade förändringar där samt förmedlar kontakt mellan arbetssökande och arbetsgivare. Den grundläggande platsförmedlande verksamheten har efter hand kompletterats med nya arbetsmarknadspolitiska medel. Genom denna successiva utbyggnad och differentiering av arbetsmarknadspolitiken finns numera en rik arsenal av medel som kan utnyttjas för att stödja den enskilde vid inträde på arbetsmarknaden eller vid nödvändiga byten av arbetsplats eller yrke. Flyttningsbidrag minskar den ekonomiska bördan för den som av arbetsmarknadsskäl tvingas söka sin utkomst på annan ort. Staten medverkar också vid inlösen av egna hem eller bostadsrättslägenheter när den arbetssökande inte kan beredas arbete på hemorten. Genom arbetsmarknadsutbildning kan arbetsutbudet kunskapsmässigt bringas i bättre överensstämmelse med efterfrågan på arbetskraft och de arbetssökande få möjlighet att söka sig en tryggare och i övrigt bättre anställning än tidigare. Utbildning i form av omskolning och fortbildning har fått en allt större betydelse som arbetsmarknadspolitiskt medel på grund av den ökande takten i näringslivets strukturomvandling.

Samhället vidtar också åtgärder för att skapa sysselsättning. Det sker i första hand för att möta brist på sysselsättningstillfällen på grund av variationer i sysselsättningen av konjunkturskäl eller av säsongmässig art. Men samhället ingriper för att skapa sysselsättning oavsett konjunktur- eller säsongvariationer. Orsaken till detta kan vara förändringar i sysselsättningen på en ort eller en strävan att bereda arbete för handikappade eller eljest svårplacerad arbetskraft. Till de selektiva åtgärder som arbetsmarknadspolitiken arbetar med i sådana situationer hör be-

redskapsarbeten av skilda slag. Vidare har halvskyddad och skyddad sysselsättning för personer med skilda handikapp blivit en alltmer utbyggd och differentierad verksamhet.

Det primära målet för arbetsmarknadspolitiken är alltså att med utnyttjande av dessa olika medel bereda sysselsättning åt den som är utan arbete. Det tar emellertid oundvikligen i många fall viss tid innan ett nytt lämpligt arbete kan erbjudas den som har mist sin anställning. Sådana situationer inträffar givetvis särskilt i lägen med allmän brist på arbetstillfällen men kan inträffa även när det lokalt sett råder stor efterfrågan på arbetskraft. För nytillträdande på arbetsmarknaden kan svårigheter föreligga att trots yrkesutbildning omedelbart få ett arbete. Blir väntetiden lång, är det en uppgift för arbetsmarknadspolitiken att medverka till att lösa de ekonomiska svårigheter som väntetiden medför för den arbetssökande. Härvid är kontant stöd den åtgärd som står till buds.

F. n. finns tre former av kontant stöd vid arbetslöshet. Dessa är försäkringsersättning, kommunalt kontantunderstöd och statligt omställningsbidrag.

Huvudformen är den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. Den handhas av arbetslöshetskassor som i allmänhet är organiserade av de försäkrades fackliga organisationer på olika yrkesområden. Kassorna är erkända av AMS som är statlig tillsynsmyndighet för dem. En förutsättning för erkännande och därmed även för statsbidrag är att kassan tillämpar de bestämmelser som finns i förordningen (1956: 629) om erkända arbetslöshetskassor (kassaförordningen). Antalet medlemmar i de erkända arbetslöshetskassorna är f. n. omkring 2,4 milj.

I korthet gäller följande bestämmelser för försäkringen. Ersättning från arbetslöshetskassa utgår med ett för dag beräknat belopp, dagpenning. Den är avsedd att med högst 11/12 eller 91,7 % kompensera inkomstbortfall och motsvarar en femtedels veckolön. Ersättning får utgå endast till arbetslös kassamedlem som fyllt 16 år och är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åta sig arbete. Även ålderspensionärer får tillhöra försäkringen men måste vidkännas visst avdrag från kassaersättningen. Den som vill ha ersättning skall vara anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. Rätten till ersättning är vidare beroende av att medlem har betalat avgifter till arbetslöshetskassan under tolv månader. Dessutom gäller beträffande den första arbetslöshetsperioden varje försäkringsår, vilket omfattar tiden den 1 september—den 31 augusti påföljande år, att medlemmen skall ha arbetat och betalt avgifter sammanlagt minst fem månader under en period av tolv månader närmast före arbetslöshetens inträde. Kassorna bestämmer själva dagpenningens storlek i ett system med olika dagpenningklasser, den lägsta på 18 och den högsta på 60 kr. Härtill kommer barn tillägg med två kr. om dagen för varje barn. Under ett försäkringsår får ersättning utgå för högst 150 dagar eller, efter tillsynsmyndighetens medgivande, 200 dagar.

Vid arbetslöshet som fortsätter från ett försäkringsår till nästa kan ersättningstiden bli 300 resp. 350 dagar. Avgörande är vid vilken tidpunkt under det första året arbetslösheten har börjat. Medlem som har fyllt 60 år — i vissa fall 55 år — kan få ersättning under sammanlagt ca 450 dagar. Ersättning från erkänd arbetslöshetskassa räknas inte som skattepliktig inkomst. Arbetslöshetsförsäkringen finansieras med medlemsavgifter, statsbidrag och fondavkastning. Statsbidragen betalas ut till kassorna i efterskott för försäkringsår. Tillsynsmyndigheten får dock medge förskottsutbetalning under löpande försäkringsår.

Kommunalt kontantunderstöd är en form av arbetslöshetshjälp som i princip utgår till dem som inte är försäkrade. Det är å ena sidan ett frivilligt åtagande för kommun att utge denna form av arbetslöshetshjälp. Å andra sidan krävs medgivande av arbetsmarknadsverket för att statsbidrag skall utgå till kommunen för utgivet kontantunderstöd.

Allmänna förutsättningar för kommunalt kontantunderstöd är bl. a. att den arbetslöse är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åta sig arbete för annans räkning, att han söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen samt att han inte kan anvisas lämpligt arbete på den öppna marknaden eller inte lämpligen kan bli föremål för annan åtgärd som underlättar hans placering i sådant arbete. Kontantunderstöd utgörs av dagunderstöd och barntillägg. Kommunen bestämmer om understöd skall lämnas och beloppens storlek. De får dock inte överstiga 24 kr. om dagen till ensamstående, 28 kr. om dagen till makar gemensamt och två kr. om dagen i tillägg för varje barn. Understöd utgår för högst fem arbetsdagar under en kalendervecka. Kontantunderstödsverksamheten handhas centralt av AMS och regionalt av länsarbetsnämnderna, som fortlöpande skall hålla kommunerna i länet underrättade om behovet av kontantunderstöd åt arbetslösa. Statsbidrag utgår med 20 % av kostnaderna för sådan kontantunderstödsverksamhet som kommun bedriver med tillstånd av länsarbetsnämnden. I samband med tillståndet bestämmer nämnden det största antal arbetslösa i kommunen till vilket understöd med statsbidrag får utgå vid varje tidpunkt. För tid då arbetslös uppbär dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa får kommunalt kontantunderstöd inte utges till honom. Kontantunderstöd får i princip inte heller utges till arbetslös som i anledning av arbetslösheten åtnjuter socialhjälp för sig eller sin familj. Kommunalt kontantunderstöd som utges med statsbidrag räknas inte till skattepliktig inkomst. Understödet har en ganska begränsad omfattning och förekommer endast i ett mindre antal kommuner.

Arbetslöshetshjälp i form av statligt omställningsbidrag infördes år 1968. Stödformen är avsedd för äldre arbetslösa. Omställningsbidrag utgår sålunda i princip till den som under året fyller minst 60 år. En förutsättning för stöd är att den arbetslöse antingen är utförsäkrad kassamedlem eller har utfört förvärvsarbete under 24 månader under de se-

naste tre åren före arbetslöshetsanmälan. För rätt till omställningsbidrag gäller i övrigt i huvudsak samma allmänna förutsättningar som för annan ersättning vid arbetslöshet. Bidragsbeloppet är högst 800 kr. i månaden. I motsats till ersättning från arbetslöshetsförsäkring och kommunalt kontantunderstöd utgör omställningsbidraget skattepliktig inkomst.

I fråga om socialhjälp kan nämnas att rätt till sådan hjälp tillkommer den som på grund av ålderdom, sjukdom, lyte eller eljest bristande kropps- eller själskrafter inte kan försörja sig genom arbete eller som av hälsoskäl bör avhålla sig från arbete. Den som är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åta sig arbete har således inte rätt till socialhjälp vid arbetslöshet. Minderåriga barn är däremot berättigade till socialhjälp, vilken vanligtvis avvägs så att den täcker även kostnad för vård som lämnas av någon av föräldrarna. S. k. frivillig socialhjälp kan kommun meddela enligt grunder som kommunen själv bestämmer. Hjälp kan alltså lämnas friska arbetsföra personer som är arbetslösa men de har inte någon rätt till hjälp. Frivillig socialhjälp skall i princip återbetalas till kommunen.

Den nuvarande ordningen i fråga om de redovisade stödformerna vid arbetslöshet har i stort sett fungerat tillfredsställande. På några punkter har dock stödformerna ansetts otillräckliga. Trots arbetslöshetsförsäkringens betydande omfattning finns det alltså grupper av förvärvsarbetande med inte ringa arbetslöshetsrisk som står utanför försäkringen. Vidare har det ansetts finnas behov av ett generellt kontantstöd särskilt för de nytillträdande på arbetsmarknaden. För att utreda bl. a. frågor som hänger samman med dessa förhållanden tillsattes KSA-utredningen, som år 1971 lämnade sitt betänkande (SOU 1971: 42—44) Försäkring och annat kontant stöd vid arbetslöshet.

I fråga om arbetslöshetsförsäkringen föreslår utredningen att den även i fortsättningen skall administreras av arbetslöshetskassorna och att den skall vara frivillig. Skälen härför är enligt utredningen bl. a. följande. Arbetslöshetskassorna, som omfattar i det närmaste alla fackligt organiserade arbetstagare, har arbetat i nära samverkan med arbetsmarknadsorganen. Därvid har åstadkommit ett fruktbarande system av kontakter mellan arbetsmarknadsorganen och organisationerna i syfte att ge den arbetslöse den hjälp han behöver. Arbetslöshetskassornas anknytning till sina verksamhetsområden medger också en anpassning till de särskilda förhållandena på dessa områden som är svår att nå med ett annat system. En samordning med den allmänna försäkringen kan ge fördelar av endast begränsad räckvidd.

Det övervägande antalet remissinstanser tillstyrker eller har ingen erinran mot utredningens förslag att anslutning till arbetslöshetsförsäkringen alltså skall vara frivillig och att försäkringen skall handhas av arbetslöshetskassor. Bland de tillstyrkande instanserna kan nämnas LO, TCO, SAC, SR, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbun-

det, AMS, Samorganisationen, KF och de flesta länsarbetsnämnderna. Som skäl för sina tillstyrkanden åberopar remissinstanserna i huvudsak vad utredningen anfört.

Jag vill först framhålla den stora betydelse arbetslöshetskassorna har spelat under flera decennier. Kassorna står i nära kontakt med arbetsmarknadsmyndigheterna och med arbetstagarnas organisationer. Kassornas anknytning till sina verksamhetsområden har vidare medgett anpassning till de särskilda förhållandena på varje område. Detta är av stor betydelse eftersom arbetslösheten är olika både till karaktär och till orsaker inom olika verksamhetsområden. Den nuvarande försäkringsformen har medgett en individuell behandling av varje försäkringsfall på ett sätt som skulle vara svår att uppnå i en obligatorisk försäkring. Statens medverkan har skapat de ekonomiska förutsättningarna för en utveckling av verksamheten. Denna kan numera beräknas omfatta i det närmaste alla fackligt organiserade arbetstagare. Medlemmarna har naturliga och inarbetade kontakter med kassorna.

Uppenbarligen måste starka skäl föreligga för att gå ifrån en så väl fungerande försäkringsform som den nuvarande.

Vissa remissinstanser har föreslagit att försäkringen skall göras obligatorisk och att den skall administreras av de allmänna försäkringskassorna. För min del har jag svårt att se sådana fördelar i ett sådant system att de skulle uppväga nackdelarna. Även om försäkringskassorna har nära kontakt med allmänheten torde det vara obestridligt att de inte utan stora påfrestningar på arbetet i övrigt skulle kunna upparbeta ett system som möjliggör en sådan kontakt med de enskilda arbetslösa och arbetsmarknadens parter som arbetslöshetskassorna kan åstadkomma. Det torde även vara en stimulans för de berörda att få medverka i besluten om hur kassan skall fungera, hur stora stödbeloppen skall vara m. m.

Det nu anförda ger enligt min mening entydigt vid handen att försäkringen bör som f. n. handhas av arbetslöshetskassorna och vara frivillig.

I fråga om vilka som skall omfattas av försäkringen vill jag redan här framhålla att den i princip bör stå öppen för var och en som önskar och har behov av försäkring. Härigenom kommer försäkringen att kunna omfatta praktiskt taget alla förvärvsarbetande, företagare såväl som arbetstagare. När det gäller bildandet av nya arbetslöshetskassor för företagare bör dock, som jag återkommer till senare, liksom f. n. fordras tillstånd av Kungl. Maj:t. Som utredningen framhåller finns det all anledning att förutsätta att en arbetslöshetsförsäkring bland företagarna, uppbyggd av deras organisationer, skall ge samma goda erfarenheter som man har från arbetstagarsidan. Hur förhållandena kommer att utvecklas för företagarna kan dock inte överblickas förrän försäkringsrätten för dem genomförts och verkat en tid. Förutsättningar sy-

nes dock finnas för bildande av allt fler företagarkassor eller utvidgning av befintliga arbetstagarkassor till att omfatta även företagare.

Försäkringen bör liksom f. n. ta sikte endast på dem som har en fastare anknytning till arbetsmarknaden. Detta innebär att den stora gruppen nytillträdande även i fortsättningen faller utanför försäkringen. Det är i första hand ungdomar och andra som övergår från utbildning till förvärvsarbete. Därtill kommer bl. a. sådana arbetslösa som har endast tillfällig eller lös anknytning till arbetsmarknaden. Arbetssökande i dessa situationer behöver i första hand stöd genom arbetsmarknadsåtgärder som är inriktade på en planerad och målmedveten start i arbetslivet.

De svårigheter som möter ungdomarna när de söker sig ut på arbetsmarknaden har som utredningen påpekar samband med deras utbildning och utgångsläge i övrigt vid övergången från studier till förvärvsarbete. Förmedling av arbete, yrkesvägledning, arbetsmarknadsutbildning och andra samhällsåtgärder för att underlätta arbetsplacering blir för dessa nykomna på arbetsmarknaden i utpräglad grad det primära. Först sedan sådana åtgärder prövats en tid och arbetsmarknadsorganen därvid fått en uppfattning om sökandens faktiska arbetsutbud, bör samhällshjälp genom enbart kontantstöd komma i fråga.

Särskilda problem möter också den som söker sig ut i arbetslivet i högre ålder. Som utredningen anför gäller detta exempelvis den som längre tid har vårdat åldring eller handikappad.

Utredningen anser att starka sociala skäl talar för en förstärkning av samhällsinsatserna i sådana fall som de nu redovisade. Svårigheterna att finna lämpligt förvärvsarbete kan bero på bristande utbildning och yrkeserfarenhet. Ofta hänger de samman även med brist på arbetstillfällen i bostadsorten och inskränkta valmöjligheter på orter med ensidigt näringsliv. Sådana svårigheter är särskilt påtagliga för kvinnorna, inte sällan på grund av att deras yrkesval är traditionellt begränsat till vissa yrkesområden. Om just dessa yrken inte förekommer i eller kring bostadsorten blir arbetsmöjligheterna ytterligare begränsade. Samhällsinsatser för att lösa svårigheter av detta slag måste genomföras inom olika områden.

Jag delar i likhet med flertalet remissinstanser utredningens uppfattning att samhället bör lämna ersättning vid arbetslöshet till dem som första gången eller efter långvarigt uppehåll söker varaktigt förvärvsarbete och att ersättningsrätten bör knytas främst till situationer, då det generellt sett föreligger ett klart stödbehov. I likhet med utredningen anser jag att försäkringsformen, som utgör en stödform finansierad med förhandsbestämda avgifter från en bestämd personkrets, inte är den naturliga vägen att skapa ett ekonomiskt skydd för olika kategorier nykomna på arbetsmarknaden. I stället bör den lämpligaste kontanta stödformen för de nya arbetssökandena, liksom för dem som uppfyller fordringarna enligt arbetsvillkoret utan att vara arbetslöshetsförsäkrade,

vara ett grundläggande ekonomiskt skydd som kan komplettera övriga arbetsmarknadsåtgärder. Ett sådant ekonomiskt grundskydd bör ha sådan karaktär att det även för nykomna på arbetsmarknaden blir ett stöd för effektivare utnyttjande av samhällets arbetsmarknadsservice till den enskilde sökanden.

Som utredningen framhåller bör det primära ansvaret för bedömning av arbetslösa arbetssökandes ekonomiska stödbehov i situationer, då de är nykomna på arbetsmarknaden eller av annan anledning inte skyddas av arbetslöshetsförsäkring, i första hand åvila de statliga arbetsmarknadsorganen. Det ekonomiska stödet till nytillträdande på arbetsmarknaden och andra som inte skyddas av arbetslöshetsförsäkring bör därför utformas som ett av staten finansierat kontantstöd. Stödformen, som jag i likhet med utredningen vill ge benämningen kontant arbetsmarknadsstöd, bör bli ett komplement till arbetslöshetsförsäkringen och få karaktären av ett ekonomiskt grundskydd vid arbetslöshet. Till frågan om administrationen av den nya ersättningsformen återkommer jag senare.

Jag delar utredningens uppfattning att de år 1968 införda temporära stödformerna för äldre arbetslösa, förlängd (extra) ersättning till medlemmar i erkända arbetslöshetskassor och statligt omställningsbidrag, bör integreras med arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Detta kan ske genom en förlängning av ersättningstiden för dem som har uppnått 55 års ålder och, i fråga om det kontanta arbetsmarknadsstödet, genom övergångsbestämmelser för omställningsbidraget. Med hänsyn till att bestämmelserna om omställningsbidrag under vissa förhållanden kan vara förmånligare för bidragstagaren än bestämmelserna om kontant arbetsmarknadsstöd behövs övergångsbestämmelser som medger, att den som nu uppbär omställningsbidrag även i fortsättningen tillförsäkras motsvarande förmåner. Den närmare regleringen av dessa förhållanden berör jag i ett följande avsnitt.

Efter införandet av det kontanta arbetsmarknadsstödet anser utredningen att det inte finns skäl att bibehålla arbetslöshetshjälp i form av kommunalt kontantunderstöd. Jag delar denna uppfattning.

Socialhjälp till arbetssökande torde däremot även i fortsättningen få betydelse i fall då fysiska, psykiska eller sociala handikapp för en tid försvårar eller omöjliggör arbetsplacering samt då de normaliserade be-
lopp som utgår från arbetslöshetskassa eller som kontant arbetsmarknadsstöd visar sig vara otillräckliga. Genom införandet av kontant arbetsmarknadsstöd och de utvidgningar och förmånsförbättringar i arbetslöshetsförsäkringen som jag avser att föreslå i det följande bör emellertid i det närmaste alla egentliga arbetslöshetsrisker kunna bli täckta av statliga och statsunderstödda stödformer och inte belasta kommunerna. För detta hjälpområde får således socialhjälpens framdeles liksom hittills betydelse endast som komplement till de statliga och statsunderstödda kontanta stödformerna på arbetsmarknaden.

7.2 Skattefrågor

Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och kommunalt kontantunderstöd är enligt gällande bestämmelser undantagna från skatteplikt. Statligt omställningsbidrag utgör däremot skattepliktig inkomst.

Sjukpenningutredningen, som har undersökt om tekniska förutsättningar föreligger att beskatta en rad förmåner vid sjukdom och arbetslöshet, finner att sådana förutsättningar finns bl. a. i fråga om ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och den av KSA-utredningen föreslagna nya stödformen kontant arbetsmarknadsstöd.

Genom att ifrågavarande förmåner görs skattepliktiga kan man åstadkomma en bättre anpassning till det inkomstbortfall som skall ersättas. En skattefri förmån medför att den preliminärskatt som har betalats in under arbetsperioden blir för hög i förhållande till den slutliga skatten, i synnerhet för de korttidsarbetslösa. Vid beskattning kan en mera rättvis jämförelse göras mellan olika personers inkomstförhållanden, vilket bl. a. har betydelse för de sociala förmåner som har anknytits till den taxerade eller beskattningsbara inkomsten. Vidare kan vid beskattning de berörda förmånerna på ett enkelt sätt göras pensionsgrundande för tilläggspension.

På grundval av sjukpenningutredningens redovisning har Kungl. Maj:t på förslag av chefen för finansdepartementet tidigare denna dag beslutat föreslå riksdagen att bl. a. dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet görs skattepliktiga. Det är mot den bakgrunden som jag tar upp frågan om den framtida utformningen av dessa förmåner.

På föredragning av chefen för socialdepartementet har Kungl. Maj:t tidigare i dag beslutat om proposition till riksdagen med förslag att ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och annat kontant stöd vid arbetslöshet skall hänföras till pensionsgrundande inkomst för tilläggspension.

Att arbetslöshetsstödet i fortsättningen blir skattepliktig inkomst medför att verkställandet av preliminärt skatteavdrag och utfärdandet av kontrolluppgifter kommer att åligga arbetslöshetskassorna i fråga om ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen.

Utbetalningen i arbetslöshetskassorna sker f. n. i regel manuellt. Endast i ett fåtal kassor sker utbetalningarna eller planeras de ske med hjälp av ADB-teknik. Ett administrativt hanterligt system förutsätter därför att de preliminärskatteavdrag som skall göras av kassorna fastställs efter vissa schabloner. Som närmare berörs av chefen för finansdepartementet skall preliminär A-skatt dras av med tillämpning av en schablontabell. Tabellen avses motsvara kolumn 1 i källskattetabellerna och bygga på medelutdebiteringen i riket. Avdrag för kvarsatt skall normalt inte ske. Kassornas redovisning av innehållen preliminär skatt

förutsätts kunna ske genom s. k. summarisk redovisning eller genom annan förenklad metod. När det gäller utfärdandet av kontrolluppgifter kommer arbetslöshetskassorna, i enlighet med sjukpenningutredningens förslag, att få möjlighet att sända ut sådana uppgifter redan i december månad det år uppgiften avser. Det skall ankomma på riksskatteverket att efter samråd med AMS utarbeta schablontabell för skatteavdrag och de anvisningar i övrigt som föranleds av att arbetslöshetsersättningen blir skattepliktig inkomst.

Det förhållandet att preliminärskatteavdraget kommer att ske efter schabloner och utan hänsyn till den försäkrades övriga inkomster kan i vissa fall — t. ex. då kassaersättningen till följd av pensionsavdrag är liten — medföra risk för kvarstående skatt.

Jag förutsätter att arbetslöshetskassorna på lämpligt sätt kommer att göra de försäkrade uppmärksamma på sådana effekter och lämna upplysningar om de möjligheter till exempelvis fyllnadsinbetalning av preliminär skatt som finns.

Eftersom utbetalningen av det kontanta arbetsmarknadsstödet, som jag återkommer till senare, skall handhas av de allmänna försäkringskassorna, får i fråga om denna stödform verkställandet av preliminärskatteavdrag och utfärdande av kontrolluppgifter ske i samma ordning som i framtiden kommer att gälla beträffande sjukpenning. Detta innebär, i avvaktan på att ADB-systemet är fullt utbyggt inom sjukförsäkringen, att preliminär A-skatt normalt dras av enligt en schablontabell som motsvarar medelutdebiteringen i landet och som upptar en enda kolumn. Vid utbetalningar under längre perioder skall möjlighet finnas att göra avdrag enligt den vanliga källskattetabellen. Avdrag för kvarskatt skall i vissa fall kunna göras. Dessa frågor behandlas närmare av chefen för finansdepartementet.

7.3 Allmänna förutsättningar för rätt till försäkringsersättning och kontant arbetsmarknadsstöd

7.3.1 Allmänt

Jag har i det föregående förordat att endast två former av kontantstöd skall finnas vid arbetslöshet, försäkringsersättning och kontant arbetsmarknadsstöd. För båda dessa stödformer bör, som KSA-utredningen föreslår, i stort sett samma grundläggande förutsättningar för rätt till ersättning gälla.

F. n. finns de allmänna villkoren för rätt till kassaersättning angivna i 20 och 22 §§ kassaförordningen och för rätt till kommunalt kontantunderstöd i 72 § arbetsmarknadskungörelsen.

För att bli berättigad till ersättning måste man enligt dessa bestämmelser ha fyllt 16 år, vara arbetslös, vara arbetsför, i övrigt vara oför-

hindrad att åta sig arbete, vara arbetssökande hos arbetsförmedlingen samt vara beredd att ta erbjudet lämpligt arbete.

I 36 § kassaförordningen anges under vilka förutsättningar ett arbete skall anses lämpligt. Erbjudet arbete skall sålunda anses lämpligt under förutsättning att det motsvarar medlemmens krafter och färdigheter, att det är förenat med avlönning som prövas vara skälig i förhållande till lön som för sådant arbete utgår enligt kollektivavtal eller, om sådant avtal inte finns, till i arbetsorten förekommande lön för samma arbete, att det inte hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, att förhållandena på arbetsplatsen väsentligen motsvarar vad som i lag eller annan författning kan finnas föreskrivet om åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall samt att inte heller i övrigt särskilda omständigheter föreligger med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur.

I fråga om *lägsta åldersgränsen* föreslår KSA-utredningen en viss omkonstruktion som innebär att rätten att bygga upp ersättningsrätt skall inträda vid 15 års ålder. Grunden till detta förslag är att en elev under sista skolarbetet kan bedriva skolarbetet så att han samtidigt utför ett arbete som är likställt med förvärvsarbete. Jag instämmer i likhet med remissinstanserna i förslaget. Denna åldersgräns bör gälla såväl arbetslöshetsförsäkringen som det kontanta arbetsmarknadsstödet. Som jag återkommer till senare kan emellertid varken kassaersättning eller kontant arbetsmarknadsstöd utgå före 16 års ålder.

En grundläggande förutsättning för kontant stöd vid arbetslöshet bör liksom hittills vara att den arbetslöse verkligen är *arbetslös* och står till arbetsmarknadens förfogande, dvs. att han kan och vill förvärvsarbete och är oförhindrad därtill. Någon definition av begreppet arbetslös ges inte i nuvarande kassaförordning. Enligt praxis i den nuvarande försäkringen anses medlem arbetslös när han på grund av arbetsbrist inte kan utföra avlönat arbete för annans räkning och inte heller utför arbete för egen räkning i affärsmässigt, vinstgivande syfte. Jag anser att arbetsbrist även i fortsättningen bör vara den verkliga orsaken till att ersättningsökande inte har något förvärvsarbete. Ytterligare en förutsättning för att arbetslöshet skall anses föreligga är att sökanden inte har någon inkomst av förvärvsarbete. Detta krav får betydelse för den som uppbär ferielön, permitteringslön eller annan ersättning från arbetsgivaren under perioder då arbete inte utförs. Den arbetslöses vilja och förmåga att förvärvsarbete dokumenteras naturligtast genom att han före arbetslösheten faktiskt har utfört förvärvsarbete i viss omfattning. Även i situationer då någon inte alls eller för länge sedan har utfört förvärvsarbete kan dock viljan och förmågan att förvärvsarbete vara tillräckligt dokumenterad. I samtliga fall bör viljan att arbeta återspeglas i sökandens arbetsutbud när han anmäler sig som arbetssökande vid offentlig arbetsförmedling.

Arbetslöshetsbegreppet kan för vissa grupper av förvärvsarbetande vara svårbedömbart. Det gäller bl. a. företagare och yrkesfiskare. Jag skall beröra dessa kategorier närmare i detta sammanhang.

I fråga om *företagare* kan, som utredningen anför, det förhållandet att inkomst av förvärvsarbete inte längre föreligger på samma sätt som för arbetstagare vara utgångspunkt för bedömning av frågan om arbetslöshet föreligger. Det är i stället nödvändigt att skapa en garanti mot att kontant stöd vid arbetslöshet blir en inkomstutbytesfyllnad i mindre lönsamma företag. Därför bör den principiella och grundläggande huvudregeln vara att en företagares arbetslöshet börjar den dag då hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört.

När det gäller att bedöma frågan om sökandens personliga verksamhet i rörelsen har upphört vill jag i likhet med utredningen förorda att följande skall gälla. I första hand får frågan om rörelsen lagts ned grundas på en förklaring från företagaren själv. Den bör ske skriftligen och kan lämpligen ingå i en ansökan om försäkringsersättning eller kontant arbetsmarknadssöd. Principiellt bör gälla att företagare, liksom arbetstagare, skall ha lämnat sin tidigare förvärvsverksamhet av giltig anledning. Arbetslösheten får inte vara självförvållad och det får inte med skäl kunna antas att den arbetslösheten upphört med den tidigare verksamheten i det huvudsakliga syftet att få arbetslöshetsersättning. Avvecklingen av rörelsen måste vara motiverad av att rörelsen inte ger rimlig försörjning. Reglerna om självförvållad arbetslöshet för arbetstagare bör i tillämpliga delar kunna användas också i fråga om företagare. Även påföljderna av självförvållad arbetslöshet bör vara desamma som för arbetstagare. Med hänsyn till den tveksamhet som många gånger kan föreligga vid bedömningen av dessa frågor och till de praktiska svårigheterna att i stödärendet utreda rörelsens ekonomiska utfall kan det, som jag strax återkommer till, vara befogat med en längre karenstid.

Kravet att företagare för att anses som arbetslös skall ha lämnat sin rörelse innebär i allmänhet att han skall ha sålt fast egendom och rörelsetillgångar. Fortsatt innehav av fastighet eller annan rörelsetillgång av betydande värde kan vara skäl att ifrågasätta om sökandens personliga verksamhet i tidigare rörelse verkligen har upphört. Tillsammans med andra omständigheter kan sådan oförändrad rätt till rörelsetillgång utgöra skäl för att avvisa ansökan om ersättning. Sådana andra omständigheter kan vara att sökandens make eller barn uppges fortsätta sökandens tidigare verksamhet, men att make eller barn i realiteten, på grund av nedsatt arbetsförmåga eller annat arbete, har uppenbart begränsade möjligheter att faktiskt utöva verksamheten. Även om rörelse eller rörelsetillgångar överlåtits till annan, förekommer det fall då prövningsorganet bör undersöka om överlåtelsen verkligen skett under förhållanden som tyder på att sökandens personliga verksamhet i rörelsen har upphört i praktiken. Överlåtaren kan i fråga om exempelvis jordbruksdrift

bo kvar på gården och alltså delta i sysslorna där. Från fall till fall får då prövas dels om sökandens personliga insats i den huvudsakliga produktionen har upphört, dels om hans deltagande i sysslorna på gården begränsar hans arbetsutbud. Om det då visar sig att sökanden står till arbetsmarknadens förfogande i mindre utsträckning än han eljest skulle göra, föreligger i regel ingen rätt till ersättning. Som allmän regel bör vidare gälla att önskemål från sökanden att fortsätta en tidigare huvudsaklig förvärvsverksamhet som bisyssla inte godtas. Hans personliga verksamhet i rörelsen skall ha upphört utan reservationer. Beträffande makar som båda ha utfört arbete i rörelsen bör det gemensamma arbetet i företaget kunna ådagaläggas genom att båda makarna deklarerat och taxerats för inkomst av rörelsen. I åtskilliga fall, företrädesvis inom jordbruk och handel, förekommer emellertid att endast ena maken taxeras för inkomst, även om andra maken svarat för en betydande del av de gemensamma arbetsinsatserna i verksamheten. I en sådan situation måste prövningsorganet fordra klarläggande utredning om makarnas faktiska arbete i rörelsen. Verksamhet som medhjälpare i rörelse bör godtas som förvärvsarbete om det utförts under större delen av ett år.

Avgörandet om arbetslöshet verkligen har inträtt och om arbetslösheten är självförvällad är när det gäller företagare många gånger svårt. Anledning kan därför finnas att i dessa fall ha en längre karenstid än vad som annars föreslås gälla. Jag förordar därför att det i fråga om företagare skall finnas möjlighet att föreskriva en karenstid upp till två månader innan kassaersättning utgår. När det gäller det kontanta arbetsmarknadsstödet bör karenstiden för företagare normalt vara två månader. Om särskilda skäl föreligger, skall karenstiden kunna sättas ned.

Den huvudregel som jag har förordat i det föregående innebär att en företagare anses arbetslös först då hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört. Det får inte röra sig om ett tillfälligt eller tidsbegränsat avbrott i verksamheten. I undantagsfall då företagare har varit tvungen att för en tid avbryta sin verksamhet och detta avbrott är en ren engångsförekomst, som inte till någon del har säsongkaraktär, bör emellertid enligt utredningen på skälighetsgrunder ersättning ändå kunna utges. Exempel på fall då undantag bör medges är då företagaren på grund av force majeure-situation har varit tvungen att upphöra med sin verksamhet. Den arbetslöse bör för att bli berättigad till ersättning avge skriftlig försäkran att han upphört med verksamheten för minst tre månader och att uppehållet inte är av säsongkaraktär. Han bör förslagsvis två månader efter det han ingett försäkran vara berättigad till stöd om han i övrigt uppfyller de krav som gäller för ersättningsrätt. I övrigt bör liksom hittills gälla att ersättningsrätt förutsätter att den arbetslöse är anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen.

Några remissinstanser, bl. a. AMS' försäkringsdelegation och Samorganisationen anser att det av utredningen föreslagna arbetslöshets-

begreppet för företagare är alltför inskränkt. Jag vill framhålla att den avvägning mellan olika intressen som här måste göras är svår. Samtidigt som det är angeläget att skapa realistiska möjligheter för företagare att omfattas av försäkringen och komma i åtnjutande av kontant arbetsmarknadsstöd måste riskerna för missbruk elimineras så långt som möjligt. Det måste vidare beaktas att det i dessa fall många gånger kan vara svårt att kontrollera de faktiska förhållandena. Jag anser därför att det finns anledning att gå fram försiktigt. Först mot bakgrund av vunna erfarenheter vid tillämpningen av bestämmelserna kan bedömas om arbetslöshetsbegreppet för företagare är lämpligt utformat. Jag vill i detta sammanhang även erinra om den möjlighet som öppnas att medge undantag från den förordade huvudregeln.

Genom medgivande av AMS har skapats vissa möjligheter för *yrkesfiskare*, som på grund av storm eller andra omständigheter tvingas till uppehåll i fisket, att uppbära kassaersättning om båten ligger i hamn i Sverige eller annat nordiskt land. Detta utgör ett undantag från den annars inom arbetslöshetsförsäkringen gällande principen att den arbetslöse skall stå till arbetsmarknadens förfogande i Sverige. Undantaget får ses mot bakgrund av de speciella förhållanden som råder för yrkesfiskarna. En utvidgning av denna särregel till att avse även hamnar utanför Norden anser jag inte vara befogad.

Beträffande kravet att den arbetslöse skall vara *anmäld på arbetsförmedlingen* vill jag i likhet med AMS understryka betydelsen av att den arbetslöse redan innan han blir arbetslös tar kontakt med förmedlingen. Ett krav på att han anmäler sig till förmedlingen redan när han blir uppsagd bör visserligen inte uppställas som villkor för ersättningsrätt. Jag anser det emellertid angeläget att sådan anmälan sker. Kassorna bör underrätta sina medlemmar om betydelsen av tidiga kontakter med förmedlingen när arbetslöshet hotar medlemmen.

Ytterligare en förutsättning för rätt till ersättning är att den arbetssökande är *arbetsför*. Detta villkor innebär att sökanden skall kunna prestera ett normalt arbetsresultat i ett för honom lämpligt arbete. Den som på grund av sjukdom, invaliditet eller hög ålder inte kan utföra arbete bör liksom f. n. inte vara berättigad till kontant stöd vid arbetslöshet. Sjukdom som medför rätt till *hel sjukpenning* bör således, som utredningen föreslår, utesluta ersättning vid arbetslöshet. Den som uppbär *hel förtidspension* eller *helt sjukbidrag* likställs med den som är helt sjukskriven. I fall då halv sjukpenning utgår skall den arbetslöse anses som ej arbetslös halva dagen och som arbetsför halva dagen. Då *partiell förtidspension* och *partiellt sjukbidrag* utgår kan några generella antaganden inte göras om verkningarna av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan, som i det enskilda fallet har legat till grund för pensionsbeslutet. Bedömningen får, som utredningen anför, i dessa fall ske av samtliga de omständigheter som i den

föreliggande situationen skapar svårigheter för sökanden att finna lämpligt förvärvsarbete. Bedömningen av arbetsförheten som allmänt villkor för ersättningsrätt vid arbetslöshet bör principiellt ske enligt samma invaliditetsbegrepp och med samma metoder, vare sig nedsättning av arbetsförmågan uppstått genom yrkesskada eller på annat sätt. Därvid bör bedömningen inriktas direkt på sökanden och avse dennes aktuella arbetsförmåga.

I likhet med utredningen anser jag att som villkor för ersättningsrätt skall gälla att den arbetslöse även i övrigt är *oförhindrad att förvärvsarbeta*. Detta innebär att det inte får föreligga någon omständighet som hindrar den arbetslöse att över huvud taget utföra tillgängligt och lämpligt förvärvsarbete under tid för vilken han gör anspråk på kontant stöd under arbetslöshet. Villkoret innefattar samtidigt alla omständigheter som kan utgöra hinder för att utföra tillgängligt förvärvsarbete. Annorlunda uttryckt innebär villkoret att arbetssökanden skall stå till arbetsmarknadens förfogande.

Problem vid bedömningen om den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande kan föreligga i fråga om den som till väsentlig del har haft sin försörjning genom stadigvarande *förvärvsarbete i hemmet*. Den som mister sådant arbete kan i vissa situationer ha stora svårigheter att ställa om sig till förvärvsarbete utom hemmet. I likhet med utredningen anser jag att de som är bundna vid hemmet till följd av personligt handikapp bör kunna få ersättning vid arbetslöshet, om de till väsentlig del haft sin försörjning genom stadigvarande hemarbete och om de är beredda att utföra annat hemarbete eller annat arbete som deras handikapp tillåter. Denna bedömningsregel bör som utredningen förordar gälla även personliga handikapp av andra slag än fysiska, exempelvis bundenhet vid vård i hemmet av handikappad eller aldrig anhörig, som utgör ett uppenbart hinder för att förvärvsarbeta utom hemmet. Krav bör dock i dessa fall ställas på att vårdbehovet styrks genom intyg från exempelvis socialmyndighet.

Enligt arbetsmarknadskungörelsen föreligger möjlighet för kassamedlem att under *yrkesutbildning* välja ersättning från arbetslöshetskassa i stället för utbildningsbidrag. Möjligheten till kassaersättning under utbildningstid uppkom innan utbildningsbidrag hade införts. Det ursprungliga skälet för denna ersättningsmöjlighet var att kassamedlem skulle få ersättning från försäkringen under en kortvarig kurs, som när arbetserbjudande lämnades omedelbart kunde avbrytas. När utbildningsbidraget under arbetsmarknadsutbildning infördes och detta bidrag i vissa fall inte alltid motsvarade kassaersättningen ansågs det rimligt att valmöjligheten fick kvarstå. Utredningen har föreslagit att denna valmöjlighet slopas och anför som skäl härför att det föreligger risk för att medlem under utbildningstiden förbrukar sitt försäkringsskydd. Med hänsyn till de förlängda ersättningstider som jag i det följande kommer

att förorda i fråga om arbetslöshetsförsäkringen förefaller utredningens farhågor överdrivna. Jag förordar därför att nuvarande möjlighet att välja ersättning från arbetslöshetskassa i stället för utbildningsbidrag kvarstår.

Den som söker *deltidsarbete* skall enligt utredningen i första hand få förslag till sådant arbete av arbetsförmedlingen. Om det inte är möjligt att inom skälig tid lämna förslag till deltidsarbete, bör erbjudande om heltidsarbete, om sådant finns, diskuteras med sökanden. Avvisas sådant erbjudande och anser förmedlingen att sökandens motiv härför inte är godtagbara/ bör ersättningsrätten omprövas. Utredningen anser att sökandens berättigade önskemål därvid bör beaktas. Hänsyn bör särskilt tas till tidigare arbetsförhållanden, t. ex. att sökanden förut under längre tid har haft endast deltidsarbete. Är så inte fallet och finns det inte tillgång på deltidsarbete inom sökandens naturliga arbetsområde, kan enligt utredningens mening övervägas om ett föreliggande erbjudande om heltidsarbete är att anse som lämpligt. Bedömningen härav föreslås ske enligt de principer och regler som gäller för prövningen av lämpligt arbete.

I likhet med utredningen anser jag att den som söker deltidsarbete skall av arbetsförmedlingen kunna erbjudas heltidsarbete i den mån deltidsarbete inte finns att tillgå. Vid bedömningen av om det erbjudna arbetet skall anses lämpligt eller inte, får, som utredningen föreslår, de allmänna principer som gäller för prövningen av erbjudet arbetes lämplighet och som jag i det följande närmare kommer att redogöra för användas. Samtliga i det enskilda fallet föreliggande omständigheter måste beaktas vid denna bedömning.

7.3.2 Lämpligt arbete

I fråga om vad som skall anses som lämpligt arbete framhåller KSA-utredningen att den innebörd som ges åt detta begrepp i mångt och mycket bestämmer försäkringssystemets karaktär. Mot bakgrunden härav tar utredningen upp bestämmelserna till granskning i hela deras vidd. I denna del vill jag till en början anföra följande.

Av såväl samhällsekonomiska som rent arbetsmarknadspolitiska skäl har det ansetts oriktigt att utbetala arbetslöshetsersättning samtidigt som behov av arbetskraft förelagat, om det inte funnits något absolut hinder för den arbetssökande att åta sig arbetet i fråga.

Den snabba strukturomvandlingen som under längre tid har kännetecknat arbetsmarknad och näringsliv har varit av avgörande betydelse för möjligheterna att upprätthålla en hög framstegstakt. En förutsättning för att under denna omvandlingsprocess kunna upprätthålla full sysselsättning är en hög rörlighet på arbetsmarknaden. Den snabba utbyggnaden av arbetsmarknadsutbildningen och möjligheterna till stöd vid flyttning är uttryck för den vikt statsmakterna lagt vid rörlighetsstimulerande åtgärder inom den moderna arbetsmarknadspolitiken.

Genom de regionalpolitiska insatserna understödjer samhället utvecklingen av bärkraftiga regionala och kommunala centra. Därmed kan de omflyttningar som är en nödvändig följd av förändringarna i näringslivets struktur i betydande utsträckning begränsas till den egna regionen eller landsdelen.

Jag finner det mot denna bakgrund angeläget att betona vikten av att de olika formerna av kontant stöd vid arbetslöshet utformas på sådant sätt att den nödvändiga yrkesmässiga och geografiska rörligheten inte hämmas och därmed ökar riskerna för arbetslöshet. Erfarenheterna från den senaste konjunktur nedgången ger vid handen att det i varje fall på vissa orter har funnits en tendens till minskad villighet att anta tillgängliga arbeten.

Vid övervägandet av om ett arbete kan anses lämpligt för den aktuella arbetssökanden bör enligt min mening eftersträvas att väga samman de skilda förhållanden som bör tillmätas betydelse för arbetsvalet till en helhetsbild. Bedömningen av arbetets lämplighet bör ske med hänsyn till arbetssökandes yrkeskunnande och personliga förhållanden. Detta innebär dock inte att en arbetssökande kan avvisa erbjudet arbete endast på den grunden att han exempelvis har genomgått viss utbildning eller varit verksam i visst yrke.

När det gäller anvisning av arbete på annan ort än bostadsorten blir givetvis den arbetssökandes personliga förhållanden och arbetets art avgörande vid bedömningen av huruvida det erbjudna arbetet skall anses lämpligt. De riktlinjer som f. n. tillämpas och som har fastställts av AMS innebär att skälig hänsyn tas till den arbetssökandes personliga förhållanden. Jag finner därför, i likhet med utredningen, inte påkallat att förorda någon ändring i dessa riktlinjer. Prövningen bör även i fortsättningen grundas på regeln att den arbetslöse skall vara arbetsför och i övrigt oförhindrad att förvärvsarbeta. Jag vill dock anföra följande synpunkter. Många fall av lokal bundenhet beror på familjeskäl. Den lokala bundenheten i en familj kan bero på makens arbetsförhållanden eller hänsyn till samboende föräldrar eller barn. Flera samverkande boende- och ansvarsförhållanden skapar i dessa fall en komplicerad bundenhet för både kvinnor och män. Har de små barn och är samhällets service för tillsyn av dem inte utbyggd, uppstår särskilda svårigheter. När barnen inte längre är i sådan ålder att de behöver kontinuerlig vård eller tillsyn får bundenheten vid hemmet bedömas på ett annat sätt. Då kan förekomsten av barn inte längre anses utgöra ett hinder för att ta arbete på annan ort, men det är önskvärt att arbetsorten är belägen så att bortavarande föräldrar kan besöka hemmet varje vecka, om det inte är fråga om en kortvarig anställning. Om inte familjebostad kan erbjudas i ifrågavarande arbetsort, skall föräldrar med hemmavarande icke vuxna barn kunna göra anspråk på att bara en av dem skall vara beredd att anta arbete på annan ort än den dittillsvarande bostadsorten. När lo-

kal bundenhet huvudsakligen beror på uppdrag, bisyssla eller annan liknande verksamhet bör tiden för rådrum anpassas efter skälig tid för avveckling av verksamheten. Många gånger är de åtgärder som är nödvändiga för en anpassning till arbetsmarknaden beroende av den arbetssökandes vilja att själv medverka. Jag vill i detta sammanhang betona att samhället inte kan ta ansvar för arbetslöshet i de fall denna huvudsakligen beror på orealistiskt lokalt begränsat arbetsutbud, som den arbetssökande själv, även efter skäligt rådrum, vägrar att utvidga eller anpassa till den faktiskt föreliggande tillgången på lämpligt förvärvsarbete. I samband med nytillträde på arbetsmarknaden är det en normal förteelse att förhållandevis stora krav på yrkesmässig eller geografisk rörlighet måste ställas. Detta gäller inte minst ungdomar för vilka anspråk på rörlighet bör kunna ställas väsentligt högre. Jag vill erinra om att vidgade möjligheter för ungdomar som nyss har avslutat gymnasieutbildning att få flyttningsbidrag har föreslagits i årets statsverksproposition.

Utredningen föreslår att den nuvarande regeln om hänsynstagande till den arbetssökandes krafter och färdigheter ersätts med en bestämmelse att erbjudet arbete skall anses lämpligt, om inom ramen för tillgången på arbetstillfällen skälig hänsyn har tagits såväl till sökandens yrkesvana och föreliggande förutsättningar i övrigt för arbetet som till hans önskemål i fråga om arbetsval och andra personliga förhållanden.

Mot bakgrund av vad jag nyss har anfört är jag inte beredd att förorda en uppmjukning av gällande regler för vad som skall anses som lämpligt arbete. Med hänsyn till att nya grupper kommer att kunna få kontant stöd vid arbetslöshet är det tvärtom angeläget att nuvarande praxis inte utvecklas så att rörlighetshämmande effekter på arbetsmarknaden uppkommer. För att uppnå närmare anpassning härtil förordar jag att det införs en bestämmelse av innebörd att erbjudet arbete skall anses lämpligt, om inom ramen för tillgången på arbetstillfällen skälig hänsyn tagits till den arbetssökandes yrkesvana och förutsättningar i övrigt för arbetet samt andra personliga förhållanden. Jag vill i likhet med AMS framhålla att lagförslaget inte innebär ett avsteg från principen att arbetslöshetsförsäkringen inte är en yrkesförsäkring.

I fråga om vilken lön som skall anses *skälig* gäller f. n. att erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning att det är förenat med avlönning, som provas vara skälig i förhållande till lön som för sådant arbete utgår enligt kollektivavtal eller, om avtal inte finns, till i arbetsorten förekommande lön för samma arbete.

En grundläggande princip inom arbetslöshetsförsäkringen är att den erbjudna lönsens skälighet provas utan hänsyn till de inkomster den arbetssökande har haft i tidigare anställning. Enligt utredningens mening kan det inte komma i fråga att gå ifrån denna princip. Om den arbetssökande däremot erbjuds ett arbete som är förenat med lägre nettolön än

den ersättning som han har rätt till från sin arbetslöshetskassa upplevs det enligt utredningen som en orättvisa av kassamedlemmar. Utredningen föreslår därför att erbjudet arbete skall anses lämpligt bara om anställningsförmånerna är skäliga i förhållande till den ersättning som den arbetssökande har rätt till enligt försäkringen.

Utredningens förslag i denna del har kritiserats av bl. a. ett flertal arbetstagarorganisationer, SAF samt flera länsarbetsnämnder.

Jag vill i likhet med bl. a. LO understryka angelägenheten av att samtliga grupper arbetssökande behandlas lika hos arbetsförmedlingen. Tidigare lönesättning eller utgående kassaersättning bör, som de kritiska remissinstanserna anför, i princip inte vara avgörande för vare sig om de arbeten som erbjuds den arbetslöse skall anses lämpliga eller om han skall kunna vägra anta arbetet utan påföljd för ersättningsrätten. Mot denna bakgrund anser jag att kassaersättningens storlek inte får vara avgörande för om arbetserbjudande skall anses lämpligt eller ej. Huvudregeln i fråga om skälig lön bör därför liksom hittills vara att anställningsförmånerna är förenliga med vad som utgår till kollektivavtalsanställda inom samma yrkesområde. Om något normerande avtal inte finns, får skälighetsprövningen grundas på jämförelser med det löneläge som i allmänhet råder för samma arbete inom yrkesområdet. Endast om den erbjudna lönen väsentligt understiger arbetslöshetsersättningen bör undantag från den angivna huvudregeln medges.

Med hänsyn till att de i kollektivavtal angivna lönerna ofta inte ger uttryck för det reella löneläget inom avtalets giltighetsområde kommer i regel den faktiskt tillämpade lönesättningen på en arbetsplats att utgöra jämförelsegrund. Den förordade huvudregeln innebär därför att en inom vederbörande yrke kvalificerad arbetssökande utan risk för avstängning från ersättning kan vägra att ta arbete enligt kollektivavtalets minimilön, om den på arbetsplatsen tillämpade lönesättningen ligger över kollektivavtalets lönevillkor.

I likhet med utredningen vill jag framhålla att inte endast lönen har betydelse när det gäller att bedöma ett erbjudet arbetes lämplighet från förevarande synpunkt. Även andra anställningsförmåner bör beaktas. Som exempel kan nämnas pension, sjuklön, semester, övertidsersättning, skift- och andra tillägg, helglön, resekostnadsersättning, traktamentsersättning samt tjänstegruppliv- och avgångsbidragsförsäkring. Ett erbjudet arbete bör i regel anses lämpligt, om den arbetssökande tillförsäkras de anställningsförmåner av detta slag som utgår enligt kollektivavtal.

I detta sammanhang vill jag beröra den av riksdagen år 1967 (SU 1967: 112, rskr 1967: 272) behandlade frågan om införande av en *inkomstgarantiförsäkring*. Utskottsutlåtandet, vars innehåll i denna del gavs Kungl. Maj:t till känna, grundade sig på ett motionsförslag. Enligt detta skall garantin stå i förhållande till den tidigare arbetsinkomsten och försvinna efter hand som ersättningen i den nya anställningen når

upp till eller överstiger den gamla arbetsinkomsten. Som framgått av min redogörelse för reglerna om vilken lön som skall anses skälig för att ett erbjudet arbete skall anses lämpligt, sker denna prövning utan hänsyn till de inkomster den arbetssökande har haft i tidigare arbete. Det skydd mot alltför lågt avlönat arbete som ligger i de regler som jag därvid har förordat får anses tillräckligt. Jag är därför inte beredd att förorda en annan ordning.

I likhet med vad som f. n. gäller skall vid bedömandet av arbetets lämplighet hänsyn inte behöva tas till att arbetet hänför sig till arbetsplats där *arbetskonflikt*, som strider mot lag eller kollektivavtal, råder eller, i fråga om arbetsplats där kollektivavtal inte gäller, är av okynneskaraktär. En förutsättning för att erbjudet arbete av detta skäl skall kunna avvisas utan påföljd för ersättningsrätten är att stridsåtgärd, som inte är olovlig, har vidtagits vid företaget. Det är inte tillräckligt att varsel om stridsåtgärd har utfärdats eller att företaget på annat sätt är konflikthotat. Enligt utredningen kan det vid tillämpningen av förevarande regel finnas anledning att ta hänsyn till arbetssökandens personliga svårigheter att godta ett arbetserbjudande vid företag som drabbats av konflikt. Jag vill betona att sådana hänsyn skall tas endast då speciella skäl föreligger.

Enligt gällande ordning skall *förhållandena på arbetsplatsen* väsentligen motsvara vad som i lag eller annan författning föreskrivs rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall. Utredningen har inte funnit anledning till annan ändring av ifrågavarande bestämmelse än att ordet *väsentligen* har tagits bort. Jag har samma uppfattning som utredningen. Erbjudet arbete skall alltså anses lämpligt endast om förhållanden på arbetsplatsen motsvarar vad som föreskrivs i författning eller myndighets föreskrifter rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall. Som utredningen påpekar är det främst arbetarskyddslagen och de föreskrifter och medgivanden som meddelas med stöd av denna som får ligga till grund för bedömningen om ett arbete är lämpligt från arbetarskyddssynpunkt.

7.3.3 *Självförvållad arbetslöshet*

Enligt gällande ordning anses självförvållad arbetslöshet föreligga, om arbetssökanden frivilligt utan giltig anledning har lämnat sitt arbete, på grund av otillbörligt uppförande har skilts från arbetet, har avvisat erbjudet lämpligt arbete eller utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen har vållat att anställning inte kommit till stånd. Vad som sålunda föreskrivs i fråga om arbete gäller även i tillämpliga delar sådan yrkesutbildning som av AMS förklaras vara av beskaffenhet att kunna medföra befrielse från kravet på karenstid.

I likhet med KSA-utredningen anser jag att det inte finns skäl att

föreslå någon ändring i gällande bestämmelser om självförvållad arbetslöshet.

Utredningen anför emellertid följande synpunkter på tillämpningen av bestämmelserna. Den som har ett arbete men av någon i och för sig godtagbar anledning vill skaffa sig en lämpligare sysselsättning bör inte motverkas i sitt yrkesval på grund av ersättningsreglerna. Som giltig anledning att sluta en anställning bör godtas att vederbörande har en allvarlig önskan att söka sig till annat för honom lämpligare yrkesområde. Dock bör i regel krävas att han i god tid innan anställningen upphör anmält sig som arbetssökande hos arbetsförmedlingen. Är arbetet uppenbarligen inte lämpligt enligt de regler som gäller för bedömande av erbjudet arbetes lämplighet, bör en arbetstagare likaledes kunna sluta sin anställning utan risk för att avstängas från ersättningsrätt. Detsamma bör enligt utredningen gälla om arbetet tagits på försök efter anvisning av arbetsförmedlingen men arbetstagaren vill söka byta till ett lämpligare arbete.

Bl. a. AMS är kritisk mot utredningens förslag i denna del. I likhet med en majoritet i AMS anser jag att det inte är rimligt att medlem, som vill byta yrke, generellt skall kunna sluta sin anställning för att i stället belasta arbetslöshetskassan. Han bör i regel stanna kvar i sin anställning i avvaktan på att han får arbete inom det önskade yrkesområdet. För att giltig anledning att sluta en anställning skall föreligga måste liksom hittills krävas starka skäl.

Beträffande frågan huruvida självförvållad arbetslöshet föreligger när arbetstagaren skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande anser jag i likhet med utredningen att onykterhet i arbetet, upprepade ankomst till arbetet, frånvaro utan giltig anledning och vägran att efterkomma arbetsledningens anvisning även i fortsättningen kan tjäna som exempel på faktorer som kan föranleda att arbetslösheten anses självförvållad.

När det gäller att bedöma om den arbetssökande utan att uttryckligen ha avvisat lämpligt arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen har vållat att anställning inte kommit till stånd, vill jag liksom utredningen understryka att regeln syftar endast på klart klandervärda beteenden från den arbetssökandes sida.

Utredningen föreslår att påföljden vid självförvållad arbetslöshet skall vara avstängning från rätt till ersättning i sju dagar om arbetet skulle ha varat högst fem dagar, 14 dagar om arbetet skulle ha varat mer än fem men högst tio dagar och i annat fall 28 dagar. Genom en sådan ordning uppnås ett mer differentierat påföljdssystem än f. n. Jag tillstyrker därför utredningens förslag. Som utredningen föreslår bör möjlighet dessutom liksom hittills finnas att, i de fall då det är uppenbart att den arbetslöse inte vill anta erbjudet lämpligt arbete, kräva 20 dagars arbete innan ersättning utgår. Ett exempel på sådant fall är att den arbetslöse vid upp-

repade tillfällen avvisat erbjudet lämpligt arbete. Jag vill i detta sammanhang framhålla att den arbetslöse kan ha lämnat sin anställning under sådana förhållanden, att det är uppenbart att han inte står till arbetsmarknadens förfogande. I sådana fall kan finnas anledning att kräva 20 dagars arbete utan att den arbetslöse dessförinnan behöver erbjudas nytt arbete.

I likhet med utredningen anser jag att bestämmelserna om självförvärlad arbetslöshet även i fortsättningen bör i tillämpliga delar gälla i fråga om arbetslös som avvisar arbetsmarknadsutbildning, dvs. yrkesutbildning vid vilken utbildningsbidrag utgår enligt arbetsmarknadskungörelsen. Som utredningen anför bör, i enlighet med vad som nu gäller, i regel avstängning ske endast när omständigheterna ger belägg för ovillighet från den arbetssökandes sida att själv bidra till att komma ur en svår arbetslöshetssituation. I likhet med vad AMS framhåller i sitt remissyttrande anser jag att detsamma bör gälla även de fall då den arbetslöse försvårar sin återanpassning genom att vägra att acceptera förslag om arbetsvård eller läkarvård eller genom att avbryta sådan vård eller arbetsmarknadsutbildning.

7.4 Arbetslöshetsförsäkringen

7.4.1 Föreningsrättsliga bestämmelser om arbetslöshetskassor

Arbetslöshetskassorna är i föreningsrättsligt hänseende organiserade som understödsföreningar och lyder som sådana under lagen (1938: 96) om understödsföreningar (UFL). Både erkända och icke erkända arbetslöshetskassor är således underkastade reglerna i UFL. I praktiken är det emellertid endast UFL:s föreningsrättsliga bestämmelser av mera allmän natur som har betydelse för de erkända arbetslöshetskassorna.

En inom finansdepartementet tillkallad sakkunnig med uppdrag att se över UFL anför i sitt betänkande (SOU 1970: 23) Understödsföreningar att genom översynen av UFL de grundläggande olikheterna mellan de erkända arbetslöshetskassorna och övriga understödsföreningar kommer att ytterligare markeras. Den sakkunnige utgår från att den nya understödsföreningslagen inte bör göras direkt tillämplig på de erkända arbetslöshetskassorna.

KSA-utredningen ansluter sig till den principiella uppfattningen att de erkända arbetslöshetskassorna inte längre bör falla in under giltighetsområdet för UFL. De bestämmelser av föreningsrättslig natur som fordras för de erkända arbetslöshetskassorna, samlar utredningen i en särskild del av den föreslagna lagen om arbetslöshetsförsäkring. Denna lagdel bör enligt utredningen innehålla i princip en fristående, fullständig reglering för kassorna. I syfte att nedbringa författningsmaterialets omfång finner utredningen dock motiverat att i fråga om vissa bestäm-

melser av allmänt föreningsrättslig natur i sitt lagförslag hänvisa till UFL. Hänvisningarna görs av praktiska skäl till den sakkunniges förslag till ny understödsföreningslag.

Den nya lagen (1972: 262) om understödsföreningar har trätt i kraft den 1 juli 1972. Lagen gäller inte i fråga om erkända arbetslöshetskassor. I enlighet med departementschefens förslag föreskrivs i övergångsbestämmelserna att den gamla lagen fortfarande gäller i fråga om erkänd arbetslöshetskassa och sådan icke erkänd arbetslöshetskassa som registreras före den nya lagens ikraftträdande. I de avsnitt i den nya understödsföreningslagen som är av allmän föreningsrättslig natur görs i stor utsträckning hänvisningar till lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar (ändrad senast 1972: 263) (EFL).

Även jag anser att den föreslagna lagen om arbetslöshetsförsäkring i princip fullständigt bör reglera de erkända arbetslöshetskassornas förhållanden. Med hänsyn till att den nya lagen om understödsföreningar i fråga om föreningsrättsliga regler av allmän natur i stor utsträckning hänvisar till motsvarande bestämmelser i EFL och till att i annat fall bestämmelser med samma sakliga innebörd skulle få en olikartad utformning förordar jag att samma lagtekniska lösning väljs i fråga om de allmänt föreningsrättsliga reglerna i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Även i övrigt behövs en viss omarbetning av KSA-utredningens lagförslag i denna del för att man skall uppnå överensstämmelse med motsvarande regler i den nya understödsföreningslagen. Dessa regler kommer jag att beröra närmare i specialmotiveringen.

F.n. finns endast en icke erkänd arbetslöshetskassa. Denna kassas verksamhet har ringa omfattning. I fråga om den bör även i fortsättningen reglerna i gamla UFL äga tillämpning.

I detta sammanhang vill jag understryka att KSA-utredningens förslag, att det vid sidan av de kassor som är verksamma inom arbetslöshetsförsäkringen inte skall få finnas registrerade föreningar med ändamål att bereda sina medlemmar stöd vid arbetslöshet, inte innebär att arbetslöshetsförsäkring i form av avgångsbidragersättning i fortsättningen inte skall kunna meddelas av försäkringsbolag.

KSA-utredningen föreslår att arbetslöshetskassa liksom hittills skall ha möjlighet att begränsa sin verksamhet till visst *verksamhetsområde*. Kassa skall stå öppen för var och en som uppfyller föreskrift i kassans stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde. En förutsättning är dock att sökanden vid tiden för inträdet uppfyller villkoret att tillhöra kassans verksamhetsområde. I stadgarna skall kassa kunna begränsa verksamhetsområdet till att avse förvärvsarbete antingen som företagare eller som löntagare. Utredningen föreslår vidare att den som arbetar åt make inte på grund av detta förhållande skall kunna vägras inträde i arbetslöshetskassa. Detsamma skall gälla den som arbetar åt förälder, adoptant, barn eller adoptivbarn. Förutsättning för rätt till med-

lemskap i dessa fall är emellertid att ett klart anställningsförhållande föreligger. Liksom hittills får ingen samtidigt tillhöra mer än en kassa.

Flertalet av de regler som enligt gällande förordning begränsar enskilda personers rätt att inträda eller kvarstå i kassa föreslås av utredningen antingen bortfalla eller — i fråga om rätt att kvarstå — bero på kassans beslut. Kassa skall liksom hittills ha möjlighet att ha kvar medlem som arbetar utanför kassans verksamhetsområde. Denna bestämmelse föreslås utvidgad till att avse även företagare. Har medlem arbetat sex av de senaste tolv månaderna utanför kassans verksamhetsområde skall kassan ha rätt att utesluta medlemmen. Från rätt till medlemskap skall undantas den som inte fyllt 15 år och den som fyllt 66 år. Från rätt att kvarstå som medlem i kassa skall undantas den som fyllt 70 år.

Utredningens förslag i fråga om arbetslöshetskassornas verksamhetsområden och rätten till medlemskap i kassa har i huvudsak lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Även jag biträder utredningens förslag i denna del med undantag för ett par punkter som jag återkommer till i det följande.

AMS framhåller att om företagare får inträde i en arbetslöshetskassa för arbetstagare, kassans stadgar blir tillämpliga på sådan medlem. Då arbetstagarkassas stadgar inte är avpassade med hänsyn till eventuella företagarmedlemmar, skulle utredningens förslag få till följd bl. a. att för sådan medlem skall tillämpas samma arbetslöshetsbegrepp som gäller för arbetstagare, vilket enligt styrelsens mening är orimligt. Det samma skulle gälla förhållandet företagarkassa-anställd.

Jag kan inte instämma i de betänkligheter som AMS framför. Som utredningen framhåller lär kassornas möjligheter att begränsa sitt verksamhetsområde med hänsyn till försäkringstagarens ställning som företagare resp. löntagare få till följd att kassa för enbart löntagare vägrar inträde för eller utesluter den som är företagare, medan kassa för enbart företagare vägrar inträde för eller utesluter löntagare. Kassa för löntagare resp. företagare torde ofta ha intresse av att dess medlemmar inte i för stor utsträckning sysselsätts som företagare resp. löntagare. Dessutom föreskrivs uttryckligen i lagförslaget att företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört. Detta skall givetvis gälla vare sig företagaren är medlem i arbetslöshetskassa för företagare eller för arbetstagare. Jag förordar således att kassorna även i fortsättningen själva får avgöra hur begränsningen av verksamhetsområdet skall ske.

Utredningens förslag öppnar i flera avseenden vidgade möjligheter att tillhöra arbetslöshetsförsäkringen. Alla förvärvsarbetande skall kunna tillhöra försäkringen. Jag vill i det sammanhanget understryka vikten av att det klart framgår att ett anställningsförhållande föreligger i de fall då sökanden arbetar åt make, förälder, adoptant, barn eller adoptivbarn. Det är i dessa fall även av vikt att det klarläggs att den försäkrade tidi-

gare verkligen har haft inkomst från anställningen, som tyder på att ett ordinärt anställningsförhållande har förelegat. En omständighet att beakta i detta sammanhang kan även vara att arbetsgivaren har betalt avgifter till sjukförsäkringen, ATP m. m.

Arbetslöshetskassa för företagare kan enligt gällande bestämmelser bildas endast efter tillstånd av Kungl. Maj:t. F. n. finns fyra sådana kassor. I likhet med utredningen anser jag att det finns anledning att förutsätta att en arbetslöshetsförsäkring bland företagarna, uppbyggd av deras organisationer, skall ge samma goda erfarenheter som man har från arbetstagersidan. Jag ser således positivt på en utveckling som innebär att företagare i ökad utsträckning omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Förutsättningar för bildandet av fler företagarkassor synes också finnas. Liksom hittills bör dock fordras tillstånd av Kungl. Maj:t för bildandet av sådana kassor. I likhet med utredningen tillstyrker jag att arbetstagar-kassor skall kunna omfatta även företagare.

Jag vill i detta sammanhang även beröra det problem som de allt vanligare förekommande s. k. enmansbolagen kan medföra. Jag syftar då på sådana bolag där den anställda eller hans familj äger huvudparten av aktierna. I praktiken är en sådan anställd oftast att jämställa med en egen företagare fastän han formellt står i ett arbetstagarförhållande gentemot bolaget. De regler, som jag förordar skall gälla i fråga om företagare, bör därför normalt tillämpas även när det gäller innehavare av enmansbolag. Dessutom bör arbetslöshetskassa för arbetstagarare kunna vägra sådan anställd medlemskap i kassan.

Som jag i det följande kommer att närmare beröra föreslår jag att rätten till ersättning skall upphöra när den försäkrade har uppnått 67 års ålder. I enlighet härmed bör från rätt att kvarstå som medlem i erkänd arbetslöshetskassa undantas den som fyllt 67 år.

Jag har tidigare förordat att den nedre åldersgränsen för rätt att bli medlem i arbetslöshetskassa sätts till 15 år. Med det av utredningen föreslagna arbetsvillkoret skulle ersättning kunna komma att utgå när medlemmen har uppnått en ålder av 15 år och 5 månader. Som jag återkommer till i ett senare avsnitt förordar jag att, vid sidan av arbetsvillkoret, för rätt till ersättning uppställs krav på tolv månaders medlemskap i kassan. Detta medför att ersättning kan utgå tidigast då medlemmen fyller 16 år. Detta förhållande aktualiserar frågan om en sänkning av åldersgränsen för rätt till medlemskap i arbetslöshetskassa. Med hänsyn till att endast ett fåtal ungdomar kommer ut i arbetslivet före denna ålder anser jag emellertid att det inte finns anledning att föreslå en sådan sänkning. Jag förordar således att den nedre åldersgränsen för att bli medlem i erkänd arbetslöshetskassa bestäms till 15 år.

Fondplaceringsreglerna för arbetslöshetskassorna överensstämmer i huvudsak med motsvarande bestämmelser för de allmänna försäkringskassorna inom sjukförsäkringen. KSA-utredningens förslag innebär,

med undantag för att en fri sektor för fondplacering föreslås, i sak ingen ändring i nu gällande bestämmelser. Detta innebär bl. a. att placering mot säkerhet i inteckning i annan fastighet än industrifastighet eller i tomträtt inom två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde får ske. Vid remissbehandlingen har bankinspektionen ifrågasatt nödvändigheten av att hålla en så låg belåningsgräns som två tredjedelar. Inspektionen anser att gränsen kan höjas i nivå med vad som i andra sammanhang anses uppfylla kravet på betryggande säkerhet och föreslår tre fjärdedelar av taxeringsvärdet som en lämplig gräns. Även jag anser att den av bankinspektionen föreslagna belåningsgränsen innebär betryggande säkerhet. Jag förordar därför att placering mot säkerhet i inteckning i annan fastighet än industrifastighet eller i tomträtt skall kunna ske inom tre fjärdedelar av senast fastställda taxeringsvärde.

En viktig nyhet i KSA-utredningens förslag är att de erkända arbetslöshetskassorna föreslås få fri placeringsrätt inom en sektor som svarar mot en tiondel av fonden, dock med undantag i fråga om placering i aktier och andelar i aktiefond. Endast riksbanksfullmäktige har vid remissbehandlingen berört denna fråga. Fullmäktige erinrar om att kapitalmarknadsutredningen enligt sina direktiv har att företa en översyn av placeringsreglerna för arbetslöshetskassor, sjukförsäkringskassor och understödsföreningar. Enligt fullmäktiges mening bör frågan om införande av en fri sektor utan olägenheter kunna vila i avvaktan på sistnämnda utrednings ställningstagande.

Det är enligt min åsikt angeläget att arbetslöshetskassorna snarast möjligt tillåts att placera viss del av fonden fritt. En sådan möjlighet finns redan för livförsäkringsbolagen enligt 274 § lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse (274 § ändrad senast 1967: 343) och för understödsföreningarna enligt 24 § nya understödsföreningslagen. Som utredningen anför är det självfallet angeläget att placeringsbestämmelserna är utformade med hänsyn till kravet på placering i säkra objekt. Samtidigt finns det ett intresse att fondmedlen ger en god avkastning. Det ligger naturligtvis alltid ett riskmoment i att kassorna tillåts fri placering. Jag vill dock erinra om att möjligheten till och omfattningen av fri fondplacering skall anges i kassans stadgar. Vid prövningen av stadgarna ankommer det på AMS att kontrollera att soliditetssynpunkter beaktas även när det gäller placering inom den fria sektorn. Med hänsyn till det anförda anser jag det rimligt att även arbetslöshetskassorna får rätt till fri placering av en tiondel av fonden. Jag biträder därför utredningens förslag på denna punkt. Som utredningen påpekar bör från den fria placeringsrätten undantas placering i aktier och andelar i aktiefond.

7.4.2 Medlemsvillkor

KSA-utredningen föreslår att det nuvarande 12-månadersvillkoret, som innebär att medlemmen för att kunna få ersättning i princip skall

ha arbetat och erlagt avgifter för minst tolv månader, slopas som ersättningsvillkor. Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte någon erinran mot förslaget. Bl. a. AMS, Samorganisationen, LO och TCO anser emellertid, att det bör vara möjligt för arbetslöshetskassa att ha krav på tolv månaders medlemskap för rätt till ersättning.

Slopandet av 12-månadersvillkoret medför att den som har lång uppsägningstid kan söka inträde i en arbetslöshetskassa först sedan han blivit uppsagd från sin anställning och därefter upparbeta ersättningsrätt före uppsägningstidens utgång. När det gäller företagare har han i allmänhet möjlighet att i god tid förutse en förestående nedläggning av rörelsen. Dessutom kan inte bortses från den betydelse ett medlemsvillkor har för arbetslöshetskassornas ekonomi. Jag förordar därför att krav på tolv månaders medlemskap i arbetslöshetskassa uppställs som ett allmänt ersättningsvillkor för den som är arbetstagare. För den som har haft sin huvudsakliga försörjning genom verksamhet som självständig företagare bör krävas att medlemskapet har varat minst 24 månader. Försäkrad, som omedelbart före inträdet i erkänd arbetslöshetskassa har varit medlem i annan sådan kassa, bör få tillgodoräkna sig tid i den tidigare kassan för uppfyllandet av 12-månadersvillkoret.

7.4.3 Arbetsvillkor

För att garantera att den försäkrade har en aktuell anknytning till arbetsmarknaden måste vid sidan av 12-månadersvillkoret uppställas ett villkor om viss tids arbete omedelbart före arbetslöshetens början. F. n. gäller ett sådant villkor på fem månader. Jag föreslår att detta villkor skall gälla också framdeles.

Nuvarande 5-månadersvillkor utgör en kombination av arbets- och avgiftsvillkor. För att undvika den bundenhet för avgiftssystemet som härigenom uppstår, föreslår KSA-utredningen att 5-månadersvillkoret inte längre skall ha karaktären av avgiftsvillkor. Fullgörande av avgiftsbetalningen skall i stället ingå i kassamedlemmens stadgeenliga förpliktelser och vara en förutsättning för att ersättningsrätt skall uppkomma och fortlöpa. Jag delar denna uppfattning.

I fråga om den närmare utformningen av 5-månadersvillkoret innebär utredningens förslag att som huvudregel skall gälla att försäkrad, innan rätt till ersättning uppkommer, efter senaste inträdet i arbetslöshetskassan under en ramtid av högst tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde skall ha utfört förvärvsarbete i fem månader. Varje kassa skall ha viss frihet att själv bestämma detaljerade regler för beräkning av den arbetade tid som fordras för att en månad skall kunna tillgodoräknas. Som riktpunkt bör därvid enligt utredningen gälla att arbetslös får tillgodoräkna endast månad under vilken han arbetat minst tio dagar och minst 70 timmar.

Utredningen föreslår vidare att kassa efter tillstånd av AMS skall få

tillämpa den s. k. kvantitetsregeln, som innebär att arbetsvillkoret inte uttrycks i arbete under ett visst antal månader utan i arbete under ett visst antal dagar under hela 12-månadersperioden. Härigenom undviks en olägenhet som vidlåder det traditionella systemet med månadsberäkning och som innebär att olika arbete av samma omfattning på grund av förläggningen till olika månader kan ge skilda resultat vid prövningen av arbetsvillkoret.

Liksom hittills skall enligt utredningens mening med tid i förvärvsarbete jämföras tid då medlem har haft semester eller eljest med helt eller delvis bibehållen lön varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barnsörd. Därutöver skall med arbetad tid vid bedömningen av arbetsvillkoret i viss utsträckning jämföras tid då den försäkrade genomgått arbetsmarknadsutbildning, fullgjort värnpliktstjänstgöring eller åtnjutit tilläggssjukpenning i samband med havandeskap och barnsörd. Med arbetsmarknadsutbildning förstår utredningen sådan utbildning som berättigar till utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen. Beträffande arbetsmarknadsutbildning, värnpliktstjänstgöring samt havandeskap och barnsörd skall tillsammans högst två månader kunna jämföras med arbetad tid.

I fråga om tid som inte räknas i ramtiden — s. k. överhoppningsbar tid — förordar utredningen att sjukdom liksom f. n. skall anses som sådan tid. Dessutom bör enligt utredningens mening som överhoppningsbar tid räknas tid då försäkrad varit hindrad att arbeta på grund av värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vårdnad av barn eller adoptivbarn som ej fyllt tre år. Tiden skall vara överhoppningsbar endast i den mån den inte jämföras med tid under vilken förvärvsarbete utförts. Vuxenutbildning definieras av utredningen som sådan utbildning som har föregåtts av minst fem månaders sammanhängande förvärvsarbete med en för arbetet normal heltidstjänstgöring. Hit räknas sålunda normalt exempelvis arbetsmarknadsutbildning, i den mån den inte kan jämföras med tid i förvärvsarbete.

Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran utredningens förslag till 5-månadersvillkor. Även jag tillstyrker i huvudsak förslaget i denna del. Beträffande vuxenutbildning vill jag göra den preciseringen att det skall vara fråga om antingen sådan utbildning som berättigar till statligt studiestöd eller sådan annan heltidsutbildning som AMS kan godta. På en punkt har jag vidare en gentemot utredningen avvikande uppfattning. Dessutom vill jag behandla ett par frågor som utredningen inte berört men som tagits upp vid remissbehandlingen. Vidare föranleder ett av statsrådet Odhnoff tidigare denna dag anmält förslag beträffande bl. a. förmånerna vid barns födelse vissa ändringar i utredningens förslag.

Den nuvarande moderskapsförsäkringen, som innefattar moderskaps-

penning och tilläggssjukpenning i anledning av barnsbörd, avses i framtiden bli ersatt med en föräldrapenning. Den av barnets föräldrar som under tiden efter barnets födelse ombesörjer den huvudsakliga vården av barnet skall bli berättigad till föräldrapenning. Dessa förhållanden föranleder den ändringen i utredningens förslag att tid under vilken den försäkrade har åtnjutit föräldrapenning i samband med barns födelse får jämföras med tid i förvärvsarbete i stället för som utredningen föreslår tid då den försäkrade har åtnjutit tilläggssjukpenning. I enlighet med utredningens förslag bör dock högst två månader av sådan tid jämföras med förvärvsarbete. Vidare bör dagpenning inte utges för dag då föräldrapenning utgår.

Beträffande tid då försäkrad varit hindrad att förvärvsarbeta på grund av vårdnad av eget barn eller adoptivbarn föreslår utredningen att sådan tid skall vara överhoppningsbar i den mån barnet inte fyllt tre år. Detta innebär en avvikelse från de tidsgränser som gäller i andra sammanhang i samband med barnsbörd. Sålunda avses föräldrapenning i samband med barns födelse utgå under längst 180 dagar. I vissa fall kan tiden förlängas så att föräldrapenning utgår till dess barnet är åtta månader. Likaså avses arbetstagare få rätt att avhålla sig från arbetet under normalt högst sex månader i samband med havandeskap eller barns födelse utan att riskera att bli uppsagd från anställningen. En anpassning till nämnda regler bör ske även i förevarande sammanhang. Jag förordar därför att som överhoppningsbar tid vid vårdnad av eget barn eller adoptivbarn skall räknas tid under vilken föräldrapenning i samband med barns födelse utgått, i den mån sådan tid inte tillgodoräknas den arbetslöse som förvärvsarbete vid prövning av arbetsvillkoret.

AMS har vid remissbehandlingen föreslagit att även tid då medlem genomgår arbetsprövning eller arbetsträning skall vara överhoppningsbar.

Jag har nyss förordat att såväl sjukdom som vuxenutbildning skall räknas som överhoppningsbar tid vid beräkningen av ramtid i arbetsvillkoret. Av den därvid lämnade redovisningen framgår att arbetsmarknadsutbildning normalt måste räknas som vuxenutbildning. Arbetsprövning och arbetsträning torde i allmänhet utgöra ett övergångsstadium mellan sjukdom och arbetsmarknadsutbildning. Det framstår som naturligt att även arbetsprövning och arbetsträning räknas som överhoppningsbar tid. Jag förordar därför att arbetsprövning och arbetsträning, som berättigar till utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen, skall jämföras med arbetsmarknadsutbildning vid beräkning av överhoppningsbar tid.

Några remissinstanser anser att medlem i arbetslöshetskassa som tvingas avhålla sig från förvärvsarbete till följd av att han i enskilt hem vårdar eller hjälper äldre eller handikappad inte därigenom bör förlora en upparbetad ersättningsrätt. Med hänsyn härtill föreslår dessa re-

missinstanser att även sådan tid blir överhoppningsbar upp till en tid av tre år.

I ett senare avsnitt kommer jag att behandla frågan i vad mån den som i enskilt hem har vårdat åldring eller handikappad i sådan utsträckning att han varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande, skall få jämställa sådan tid med tid i förvärvsarbete vid prövningen av arbetsvillkoret i det kontanta arbetsmarknadsstödet. Jag förordar därvid att så skall ske i de fall då det är fråga om viss kvalificerad vård. Dessa personer kommer således i stor utsträckning att, sedan vården har upphört, vara berättigade till kontant arbetsmarknadsstöd. Behovet av att vårdtid skall räknas som överhoppningsbar tid i arbetslöshetsförsäkringen torde således i praktiken inte vara särskilt stort. Jag förordar därför inte en sådan ordning.

7.4.4 Karens

F. n. gäller att dagpenning inte får utgå förrän medlem i arbetslöshetskassa under en sammanhängande tid av högst fem veckor varit arbetslös fem dagar. Om karensvillkoret har uppfyllts en gång under försäkringsåret gäller den för återstoden av detta år.

KSA-utredningen föreslår att karensvillkoret slopas i arbetslöshetsförsäkringen. Som skäl härför anför utredningen att frågan om ersättning vid kortvarigt inkomstbortfall kommit i ett delvis nytt läge genom nya regler om karensdagar i sjukförsäkringen. Vidare kan enligt utredningens mening redan några dagars fullständigt inkomstbortfall innebära en avsevärd ekonomisk påfrestning för den som är helt beroende av arbetsinkomst för sin försörjning. Av avgörande betydelse för utredningens förslag att slopa karenstiden har dessutom varit en preliminär överenskommelse om vederlag vid avsked och permittering som träffats mellan SAF och LO. Sedan överenskommelsen trädde i kraft år 1964 har antalet helgpermitterade sjunkit kraftigt.

Jag vill anföra följande i denna fråga. Även med beaktande av den mellan SAF och LO ingångna preliminära överenskommelsen kan ett slopande av karenstiden antas komma att medföra en stor belastning på arbetslöshetskassornas ekonomi och administration. Vidare anser jag att en jämförelse med förhållandena inom sjukförsäkringen inte bör göras med hänsyn till de skilda förhållanden som råder inom de båda försäkringarna. Vid inträffad arbetslöshet behövs på ett helt annat sätt än vid sjukdomsfall tid för att pröva den arbetslöses situation och överväga vilka åtgärder som lämpligen bör vidtas. Jag anser därför att en viss karenstid liksom hittills är nödvändig inom arbetslöshetsförsäkringen och föreslår att en karenstid av fem dagar skall gälla även i fortsättningen. Dessa dagar skall som f. n. inte behöva ligga i en följd utan kunna vara utspridda över en sammanhängande tid av fem veckor. Försäkrad skall inte behöva genomgå karens mer än en gång varje er-

sättningsperiod. I likhet med vad som föreslås i fråga om arbetsvillkoret skall dock karensvillkoret uppfyllas på nytt, om en sammanhängande tid av tolv månader, vari inte inräknas överhoppningsbar tid, har förflutit sedan den försäkrade senast uppbar ersättning. Med hänsyn till att karensvillkoret i princip behöver uppfyllas endast en gång varje ersättningsperiod och för att underlätta administrationen anser jag att föreskrifter om karensbefrielse, som nu gäller vid bl. a. sjukdom, inte behövs i fortsättningen. Motsvarande regler kommer jag i det följande att föreslå i fråga om det kontanta arbetsmarknadsstödet.

Som jag tidigare har berört bör, när det gäller företagare, möjlighet finnas att föreskriva en karenstid på upp till två månader innan dagpenning får utgå.

7.4.5 Ersättningstid

KSA-utredningen föreslår att ersättning skall utgå längst under 300 dagar från arbetslöshetens början. Uppnår den försäkrade 55 års ålder innan denna ersättningsperiod går till ända skall ersättningstiden i stället vara 450 dagar. Om arbetslösheten upphör innan ersättningsperioden har gått till ända har den försäkrade vid ny arbetslöshet rätt till ersättning under återstående antal dagar av perioden även om han då inte uppfyller arbetsvillkoret. Går ersättningsperioden till ända men har den försäkrade dessförinnan ånyo uppfyllt arbetsvillkoret, utgår ersättning under ytterligare en hel period. Denna räknas från inträdet av den arbetslöshet då den försäkrade senast uppfyllde arbetsvillkoret. När en sammanhängande tid av tolv månader, vari inte inräknas överhoppningsbar tid, förflutit sedan ersättning senast uppbars av den försäkrade, bör emellertid enligt utredningen rätt till ersättning föreligga endast såvida arbetsvillkoret ånyo har uppfyllts.

Ersättningstiden är f. n. begränsad till 150 dagar under varje försäkringsår. AMS kan dock för viss kassa eller för viss dagpenningklass medge att dagpenning får utgå för högst 200 dagar. Genom att arbetsvillkoret omprövas vid början av närmast följande försäkringsår finns dessutom möjlighet för den som då alltså är arbetslös att omedelbart få en ny ersättningsperiod. Den som närmast föregående försäkringsår har fått ersättning 150 dagar kan i sådant fall få ersättning ytterligare 150 dagar under det nya försäkringsåret, beroende på när arbetslösheten inträdde. Nuvarande bestämmelser medför individuella orättvisor som under senare år har blivit alltmer framträdande. Att ersättningstiden generellt höjs till 300 dagar medför att dessa orättvisor och ojämnheter försvinner. Genom att ersättningstiden för dem som har uppnått 55 års ålder generellt höjs till 450 dagar undviks dessutom den prövning av arbetslöshetens orsaker som f. n. görs av AMS beträffande den som befinner sig i åldern 55 till 60 år och som blivit arbetslös på grund av strukturförändringar i näringslivet. Oavsett orsaken till arbetslösheten blir

desså åldersgrupper berättigade till ersättning under 450 dagar. Med hänsyn till de anförda rättviseskälen och till behovet av ett förbättrat skydd för långtidsarbetslösa biträder jag i likhet med flertalet remissinstanser utredningens förslag om ersättningstidens längd.

Utredningens förslag innebär vidare att arbetslöshetskassorna skall ha möjlighet att utge ersättning under 150 dagar till medlem som är mellan 67 och 70 år. Mot utredningens förslag i denna del har invändningar rests av bl. a. vissa ledamöter i utredningen som anser att ersättningsrätten bör upphöra vid 67 års ålder. Även många remissinstanser anser att möjligheten att få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen bör upphöra vid 67 års ålder.

Enligt min mening bör av principiella, administrativa och ekonomiska skäl ålderspensionärerna inte tillhöra arbetslöshetsförsäkringen när deras försörjning är tillfredsställande ordnad genom olika former av pension. Tillkomsten av tilläggs pensioneringen inom den allmänna försäkringen har medfört att pensionsförmånerna förbättrats i sådan omfattning att det numera inte finns någon anledning att ha kvar möjligheten att få ersättning från två socialförsäkringsgrenar samtidigt. Därtill kommer att arbetsförmedlingen endast i undantagsfall lär ha möjlighet att erbjuda pensionärer lämpliga arbeten. Någon verklig prövning av om de i försäkringens mening står till arbetsmarknadens förfogande kan därför sällan göras. Detta gäller framför allt personer som har uppnått 67 års ålder. Jag förordar därför i likhet med reservanterna och åtskilliga remissinstanser att den som fyllt 67 år i fortsättningen inte skall vara ersättningsberättigad.

7.4.6 Ersättningsbelopp

F. n. utgår ersättning från arbetslöshetsförsäkringen i form av dels dagpenning enligt 14 klasser mellan 18 och 60 kr., dels barntillägg om två kr. per dag för varje barn under 16 år, dels hjälp till rese- och flyttningsskostnader vid tillträddande av arbete på annan ort.

KSA-utredningen föreslår att barntillägg samt hjälp till rese- och flyttningsskostnader slopas som ersättningsformer i arbetslöshetsförsäkringen. Dagpenning föreslås bli den enda ersättningsformen. Denna skall även i fortsättningen utgå för högst fem dagar i veckan. Arbetslöshetskassan beslutar om medlemmarnas placering i dagpenningssklasser. Dagpenning skall kunna utgå med 30—75 kr. i skattefria belopp med femkronorsintervaller. Med AMS' medgivande skall kassa ha möjlighet att höja dagpenningen ytterligare med icke statsbidragsgrundande belopp. Enligt utredningens mening bör det vidare anföras att AMS att, när omständigheterna så påkallar, besluta att gällande lägsta dagpenningssklass inte längre skall tillämpas.

Sjukpenningutredningen har, med utgångspunkt i KSA-utredningens förslag, räknat om ersättningsbeloppen till skattepliktiga belopp. Utred-

ningen, som anser att vissa schabloner därvid måste användas, företar omräkningen med hjälp av preliminärskattetabellernas kolumn 1. Med hänsyn till den kommunala medelutdebiteringen i landet använder utredningen tabell 24. Med denna beräkningsmetod finner utredningen att den av KSA-utredningen föreslagna högsta statsbidragsgrundande dagpenningklassen på 75 kr. vid skattepliktig dagpenning bör motsvaras av en klass på 130 kr. Som lägsta dagpenningklass föreslår utredningen 40 kr. Mellan högsta och lägsta klassen bör enligt utredningens mening klasser bestämmas så att intervallen mellan dem är tio kr.

Som KSA-utredningen anför kommer arbetslöshetsförsäkringen i framtiden att ge ökat kompensationsutrymme och möjligheter till höjd kompensation. Under sådana förhållanden saknas anledning att behålla barnstillägget. Härför talar även den omständigheten att samhället i annan ordning tillgodoser barnfamiljernas behov. Även behovet av hjälp till täckande av resc- och flyttningskostnader tillgodoses numera i sådan omfattning i annan ordning, att denna stödform bör utgå ur arbetslöshetsförsäkringen. Jag tillstyrker därför utredningens förslag att enda ersättningsform i arbetslöshetsförsäkringen i fortsättningen blir dagpenning.

Införandet av skatteplikt för arbetslöshetsersättningen kräver att ersättningsbeloppen räknas upp. Som sjukpenningutredningen anför måste uppräknningen göras schablonartad. Den av utredningen använda metoden förefaller lämplig. Jag förordar sålunda att lägsta och högsta dagpenningklass blir 40 resp. 130 kr. och att intervallen mellan klasserna bestäms till tio kr. Dagpenningklasserna kommer alltså fortsättningsvis att vara 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120 och 130 kr.

Jag förordar vidare att AMS skall kunna besluta att gällande lägsta dagpenningklass inte längre skall tillämpas. Som KSA-utredningen framhåller är denna fråga närmast av administrativ art. AMS bör ha möjlighet att efter samråd med arbetslöshetskassorna bedöma när den lägsta dagpenningklassen har blivit överflödigt.

KSA-utredningen har vidare föreslagit att arbetslöshetskassa, som så önskar, bör få möjlighet att inom överförsäkringsreglernas ram bygga på högsta dagpenningen med ett icke statsbidragsgrundande belopp. Utredningens förslag i denna del måste ses mot bakgrund av att ersättningen från arbetslöshetskassa avsågs vara skattefri inkomst. Det förhållandet att dagpenningen nu föreslås bli skattepliktig torde medföra att intresset från kassornas sida att bygga på dagpenningen på föreslaget sätt inte blir särskilt stort. Anledning saknas därför att införa en sådan ordning.

7.4.7 Överförsäkringsbestämmelser

KSA-utredningens förslag till överförsäkringstabell är i princip utformat på samma sätt som nu gällande tabell. Från dagsinkomsten görs ett

generellt beräknat avdrag motsvarande en preliminärskatt som täcker statlig inkomstskatt, kommunal inkomstskatt, folkpensionsavgift m. m. enligt viss skattetabell. Detta avdrag beror på att ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen f. n. är skattefri inkomst. Från den sålunda erhållna nettoinkomsten görs sedan ytterligare ett s. k. marginalavdrag. Det belopp som sedan kvarstår utgör den gräns som ersättningen från arbetslöshetskassan inte får överstiga enligt överförsäkringsbestämmelserna. Utredningen anser att marginalen mellan nettolön och försäkringsersättning f. n. är för vid och föreslår därför att marginalavdraget sänks från nuvarande 8,3 till 5 %.

KSA-utredningens förslag innebär vidare att genomsnittsinkomsten under den tid 5-månadersvillkoret fullgjorts läggs till grund för prövningen av överförsäkringsbestämmelserna. Inom gränsen för vad som är administrativt möjligt bör dessutom enligt utredningens mening hänsyn tas till allmänna löneförändringar som har ägt rum inom medlemmens yrkesområde och vilkas storlek låter sig klart fastställas. För företagare blir i allmänhet bedömningen av vad som är att anse som normal arbetsinkomst mer komplicerad än för anställda. Om det skulle visa sig vara svårt att fastställa den arbetsinkomst som för företagaren skall läggas till grund för bedömningen av överförsäkringen, föreslår utredningen att man som riktpunkt väljer den normala arbetsinkomsten för anställda som arbetar inom den typ av företag som det är fråga om och som har motsvarande färdigheter, arbetsförmåga och förutsättningar i övrigt.

I fråga om överförsäkringsbestämmelserna i övrigt anser utredningen att i stort sett samma principer som gäller f. n. bör kunna tillämpas. Enligt utredningens mening torde det vidare kunna överlåtas åt AMS att i enlighet med av statsmakterna godkända normer utfärda ny överförsäkringstabell, när exempelvis ändrad beskattning ger anledning därtill.

Enligt sjukpenningutredningen är det möjligt att fastställa en överförsäkringstabell som innebär betydligt mindre variationer i kompensationsnivån i de enskilda fallen, om försäkringsersättningen blir skattepliktig inkomst. Eftersom två skattepliktiga belopp skall jämföras kan som högsta ersättningsbelopp upptas 95 % av dagsinkomsten. Tabellen bör enligt sjukpenningutredningen krona för krona ange vilken ersättning som högst kan utgå vid viss inkomst. Belopp på 50 öre och däröver avrundas uppåt och belopp under 50 öre avrundas nedåt.

Remissinstanserna har i huvudsak ställt sig positiva till KSA-utredningens förslag till överförsäkringsbestämmelser. Några remissinstanser anser emellertid att marginalavdraget liksom hittills bör vara 8,3 % av dagsförtjänsten efter skatteavdrag.

I fråga om marginalavdragets storlek vill jag anföra följande. Ersättning från arbetslöshetsförsäkringen kan f. n., med hänsyn till överförsäkringstabellens konstruktion, utgå med högst 91,7 % av den tidigare inkomsten. Vid bestämmandet av den högsta kompensationsnivån inom

arbetslöshetsförsäkringen bör en anpassning till vad som gäller inom andra socialförsäkringar eftersträvas. Det bör således beaktas att ersättningsnivån inom den allmänna sjukförsäkringen i framtiden avses bli 90 % av inkomstbortfallet. Från samhällsekonomiska synpunkter är motiverat med en viss självrisk även vid arbetslöshet och det är nödvändigt med en stimulans till återgång i normalt förvärvsarbete. Effekterna i dessa avseenden torde dock inte bli nämnvärt olika antingen marginalavdraget fastställs till 8,3 eller 10 %. Å andra sidan anser jag att det är angeläget att någon försäkring i förhållande till vad som f. n. gäller inte sker. Efter övervägande av dessa omständigheter förordar jag att marginalavdragets storlek vid fastställandet av överförsäkringstabell i arbetslöshetsförsäkringen liksom hittills bestäms till 8,3 %. Eftersom ersättningen föreslås bli skattepliktig inkomst, förordar jag vidare att tabellen konstrueras i enlighet med sjukpenningutredningens förslag. Som högsta ersättningsbelopp upptas 91,7 % av dagsinkomsten.

Eftersom skatteavdrag inte längre behöver göras vid tabellens fastställande torde behov av ändring av tabellen fortsättningsvis inte komma att föreligga lika ofta som hittills. Jag anser därför inte att det är nödvändigt att AMS bemyndigas att vid behov utfärda ny överförsäkringstabell.

När det gäller fastställandet av den jämförelseinkomst som skall läggas till grund för prövningen enligt överförsäkringsbestämmelserna vill jag anföra följande synpunkter. Jämförelsen bör grundas på den inkomst som den arbetslöse vanligen åtnjöt under arbetstid som var normal för honom. Saknas underlag för beräkningen, bör som inkomst räknas den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetstagare i samma yrke och med samma arbetsförmåga som bidragstagaren. I regel synes dock den till kommunal inkomstskatt i hemortskommunen taxerade inkomsten under kvalifikationstiden vara bäst ägnad att läggas till grund för bedömningen av den arbetslöses inkomster. När det gäller företagares inkomster torde denna metod vara den enda användbara. Den är också lämplig därigenom att den medger att naturaförmåner beaktas. Hänsyn bör i särskilda fall kunna tas till att inkomsten under kvalifikationstiden väsentligt avviker från den arbetslöses normala inkomst under tiden dessförinnan.

7.4.8 Pensionsavdrag

KSA-utredningen föreslår att liksom hittills inte endast ålderspension i form av folkpension och tilläggspension enligt lagen om allmän försäkring skall medföra pensionsavdrag, utan att pensionsavdrag skall göras vid all ålderspension som utgår till följd av anställning och är oberoende av om nytt arbete erhålls. Frivillig pensionering föreslås inte heller i fortsättningen påverka ersättningen, om pensionen inte utgår till följd av anställning. Överförsäkringsavdrag och pensionsavdrag skall inte

ske samtidigt. Blir överförsäkringsavdraget större än pensionsavdraget skall överförsäkringsavdraget tillämpas. Även i fortsättningen skall endast medlemmens egen ålderspension påverka ersättningsbeloppet. Däremot påverkas det inte av efterlevandepension, t. ex. änkepension. Med hänsyn till den under år 1970 beslutade skattereformen med lättnader i den direkta beskattningen på de inkomstnivåer, där ålderspensionärer vanligen befinner sig, bör enligt utredningen ersättningen i de olika avdragsklasserna reduceras med ett belopp som motsvarar omkring 1/300 av årspensionen i stället för som f. n. 1/350. Om årspensionen understiger 1 050 kr. skall avdrag inte göras. Lägsta avdrag blir härigenom fyra kr.

Sjukpenningutredningen framhåller att kassaersättningens storlek byggs på inkomstbortfall under fem dagar per vecka. Pensionsavdraget bör enligt utredningen bygga på samma förutsättning. Mot denna bakgrund föreslår utredningen att pensionsavdragstabellen konstrueras så att ersättningen reduceras med belopp som motsvarar ca 1/260 av årspensionen. För att lägsta avdrag i enlighet med KSA-utredningens förslag skall bli fyra kr. bör avdrag inte göras om pensionen understiger 910 kr. per år.

Det helt övervägande antalet remissinstanser godtar KSA-utredningens förslag att pensionsavdrag görs efter en tabell som innebär att kassaersättningen minskar med 1/300 av årspensionen. Några remissinstanser förordar emellertid en avdragstabell så utformad att avdragen vid små pensionsbelopp blir relativt ringa och vid högre pensionsbelopp ökar efter en progressiv skala. Samma ståndpunkt redovisar en expert i utredningen i ett särskilt yttrande. LO och Samorganisationen har dessutom tagit upp frågan om vilka pensioner som bör ingå bland dem som skall dras av. LO framhåller att frivillig pension som har tecknats av företagare inte kategoriskt kan undantas från avdragsreglerna. Bestämmelserna bör enligt LO:s mening utformas så att alla pensioner som har samband med förvärsarbete skall omfattas av avdragsregeln. Samorganisationen framför liknande synpunkter.

I denna fråga vill jag anföra följande. Bestämmelserna om pensionsavdrag infördes år 1964 på förslag av 1960 års arbetslöshetsförsäkringsutredning (SOU 1963: 40). Avdragsbestämmelserna ansågs vara en provisorisk lösning av ålderspensionärernas ställning inom arbetslöshetsförsäkringen. Utredningen ansåg att det från såväl principiell som ekonomisk synpunkt var riktigt att pensionärerna inte tillhörde arbetslöshetsförsäkringen. Som jag i det föregående har berört, förordar jag att ersättningsrätten skall upphöra för den som har fyllt 67 år. Detta medför att bestämmelserna om pensionsavdrag inte kommer att behöva tillämpas i samma utsträckning som tidigare. Avdragsbestämmelser fordras emellertid även i fortsättningen för dem som före fyllda 67 år utnyttjar möjligheten till förtida uttag av ålderspension enligt lagen om allmän

försäkring eller som före nämnda ålder eljest kommer i åtnjutande av avdragsgrundande pension. I fråga om pensionsavdragets storlek anser jag i likhet med sjukpenningutredningen att storleken bör bygga på samma förutsättning som kassaersättningens belopp, nämligen inkomstbortfall under fem dagar per vecka. Jag förordar därför att pensionsavdragstabellen konstrueras så att ersättningen reduceras med belopp som motsvarar ca 1/260 av årspensionen. Lägsta avdrag bör vara fyra kr. Med hänsyn till att försäkringen i fortsättningen inte avses omfatta dem som har fyllt 67 år, kommer som jag nyss har framhållit, de fall då pensionsavdragstabellen används att minska väsentligt. Avdrag kommer dessutom inte att ske vid små pensionsbelopp. Vidare måste beaktas att små pensionsbelopp medför lättnader i den direkta beskattningen. Med hänsyn till dessa omständigheter anser jag inte att det föreligger tillräckligt starka skäl att utforma pensionsavdragstabellen efter en progressiv skala.

Jag anser det principiellt riktigt, vid bedömande av vilka pensionsförmåner som skall omfattas av avdragsregeln, att ta hänsyn till hur pensionsrätten har byggts upp. Sålunda bör ålderspension enligt lagen om allmän försäkring liksom ålderspension som utgår till följd av anställning grunda pensionsavdrag, medan frivillig pensionsförsäkring inte bör beaktas i detta sammanhang. Avdrag bör ske även om pensionen, som ibland förekommer, ges en annan benämning. Detta gäller exempelvis s. k. årlig ersättning som i vissa fall kan utgå till statstjänstemän. Det avgörande bör vara huruvida förmånen är knuten till innehavet av viss anställning samt utgår med visst belopp per år eller månad och är oberoende av om nytt arbete erhålls. Som LO och Samorganisationen framhåller bör alla pensioner som har samband med förvärvsarbete falla in under avdragsbestämmelsen och detta bör gälla vare sig den pensionsberättigade är företagare eller anställd. Många gånger torde det vara svårt att avgöra om en pensionsförsäkring har tecknats frivilligt eller om pensionen skall anses utgå till följd av arbete. Detta gäller särskilt i fråga om försäkringar som tecknas av företagare. Jag vill i detta sammanhang betona att pensionsavdrag skall ske, om det inte framstår som klart att pensionsförsäkring har tecknats under sådana former att den är att betrakta som frivillig och utan anknytning till förvärvsarbete.

7.4.9 Samordning med förtidspension

Enligt nu gällande av AMS utfärdade föreskrifter angående samordning mellan ersättning från arbetslöshetskassa och förtidspension enligt lagen om allmän försäkring har försäkrad, som har rätt till och uppbär hel förtidspension, inte rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Den som uppbär två tredjedelar av hel förtidspension kan förvärva ersättningsrätt från arbetslöshetskassan under förutsättning att arbetsvillkoret har fullgjorts efter det pension börjat utgå och att endast

tid då den försäkrade har utfört förvärvsarbete tillgodoräknas. För den som uppbär halv förtidspension gäller att ersättning utges inom ramen för överförsäkringsreglerna. En förutsättning är även här att arbetsvillkoret är uppfyllt.

KSA-utredningen föreslår att de av AMS utfärdade föreskrifterna används även i fortsättningen. Då det gäller att fastställa den inkomst på vilken överförsäkringsreglerna skall tillämpas, uppstår enligt utredningen svårigheter i de fall då medlemmen uppbär halv förtidspension och inte har haft förvärvsarbete efter pensioneringstillfället. Utredningen föreslår därför att man utgår från medlemmens inkomst före pensioneringen. Av denna inkomst beräknas hälften täckas av förtidspensionen, medan den andra hälften blir den inkomst på vilken överförsäkringsregeln skall tillämpas.

I de fall yrkesskadelivränta utgår, utan att den försäkrade samtidigt uppbär förtidspension, bör enligt utredningen livräntan inte påverka ersättningsrätten i arbetslöshetsförsäkringen, om den försäkrade har fullgjort arbets- och andra ersättningsvillkor. I de fall då den som uppbär yrkesskadelivränta uppbär även förtidspension skall de i fråga om förtidspension föreslagna reglerna gälla.

Utredningens förslag i denna del har vid remissbehandlingen lämnats utan erinran. Även jag biträder förslaget. Jag vill endast erinra om att vad som sagts om förtidspension skall äga motsvarande tillämpning i fråga om sjukbidrag.

Utredningen behandlar därefter frågan om retroaktiv utbetalning av förtidspension och återbetalningsskyldighet för dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen. Utredningen finner att en samordning bör utformas så att — i de fall där en försäkrad, som uppbär dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa, tillerkänns hel eller två tredjedelar av hel förtidspension — pensionen inte utbetalas retroaktivt. Försäkringskassan skall efter samråd med arbetslöshetskassan besluta om den tidpunkt från vilken pensionen skall utgå. Dagpenningen från arbetslöshetskassan upphör då att utgå. För de fall då dagpenningen ger lägre förmån än förtidspensionen, föreslår utredningen att den överskjutande pensionen utbetalas till den försäkrade och att pensionsbeslutet får retroaktiv verkan enligt huvudregeln inom förtidspensioneringen. Någon reglering mellan arbetslöshetskassa och pensionssystemet är enligt utredningen inte påkallad.

Endast RFV har framfört erinringar mot utredningens förslag i denna del. Enligt verkets mening leder förslaget till att den från ATP-synpunkt viktiga frågan, när pensionsfallet skall anses ha inträffat, blir beroende av storleken av pensionen resp. dagpenningen. Detta kan leda till bl. a. att den försäkrade kan gå miste om ett antagandeår och om hustrutilllägg för retroaktivtiden. Vidare är pensionens begynnelsestid bl. a. av betydelse för frågan, om sjukförsäkrings- och pensionsavgifter skall erläggas för visst år. RFV förordar i stället att vid första utbetalningen av

pensionen avdrag görs från retroaktivbeloppet för utgiven dagpenning. Vid avräkningsförfarandet bör motsvarande regler som nu tillämpas i fråga om samordning mellan sjukpenning och pension kunna användas.

Efter samråd med chefen för socialdepartementet vill jag anföra följande i denna fråga. Nuvarande ordning innebär, i avsaknad av särskilda samordningsregler, att man i de fall, där en arbetslös medlem i arbetslöshetskassa har beviljats retroaktiv pension enligt lagen om allmän försäkring, i princip måste använda sig av reglerna om återkrav av obehörigt uppburen ersättning för att undvika överkompensationseffekter. Provisoriskt har man sökt komma till rätta med detta genom att arbetslöshetskassan utverkar fullmakt från kassamedlemmen enligt vilken försäkringskassan berättigas göra avdrag från pensionen för arbetslöshetskassans räkning. Klara samordningsregler måste emellertid anses önskvärda. Som RFV påpekar medför utredningens förslag i fråga om samordning av dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen och förtidspension, som utbetalas för förfluten tid, sådana inte önskvärda effekter att förslaget inte kan accepteras. En lösning efter de av RFV föreslagna riktlinjerna synes i stället vara att föredra. Föreskriften om avräkning mellan bl. a. socialhjälp och pension finns f. n. intagna i 17 kap. lagen om allmän försäkring. Chefen för socialdepartementet har tidigare i dag anmält förslag att i nämnda kapitel införs bestämmelser om avräkning mellan förtidspension och dagpenning från arbetslöshetskassa. Eftersom även ålderspension enligt lagen om allmän försäkring kan beviljas för förfluten tid omfattar förslaget även sådan pension. Beträffande ålderspension blir dock avräkning aktuell enbart i fråga om förtida uttag av ålderspension eftersom rätten till ersättning upphör då den försäkrade fyller 67 år.

7.4.10 Ersättning vid arbetslöshet del av vecka

KSA-utredningen föreslår att samma förutsättningar skall gälla för deltidsarbetsares rätt till ersättning som för rätt till inträde som medlem i arbetslöshetskassa. Ersättningssökande skall således vara beredd att arbeta minst 17 timmar i genomsnitt per vecka och minst tre timmar varje dag arbete utförs. För de fall då den normala arbetstiden inte är direkt reglerad i antal arbetstimmar, föreslår utredningen att AMS bemyndigas att utfärda föreskrifter om särskilda beräkningsregler. Utredningens förslag i fråga om deltidsarbetsares rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen innebär i övrigt följande.

Som fast tidsram för beräkning av ersättning vid deltidarbete skall användas kalenderveckan. Detta möjliggör en beräkning av ersättning i nära anslutning till antalet arbetade timmar under veckan. Utredningens förslag till veckoberäkningssystem förutsätter en normalarbetsvecka av 40 timmar och bygger på generell tillämpning av *omräkning* enligt tabell till hela och halva ersättningsdagar per vecka. Beräkningssystemet skall

omfatta dels arbetslös som tidigare har haft heltidsarbete och fortfarande söker sådant arbete men under ifrågavarande vecka utför arbete någon begränsad tid, dels arbetslös som söker endast deltidsarbete och som under veckan är helt arbetslös eller utför arbete kortare tid än arbetsutbudet avser. Arbetslös som har haft heltidsarbete och fortfarande önskar sådant arbete utan begränsning av den för ifrågakommande arbete gällande arbetstiden skall få ersättning enligt huvudregeln för heltidsarbete om han är helt arbetslös eller har arbetat högst fyra timmar under veckan. Vid bedömning av arbetslöshetens omfattning skall hänsyn inte tas till bisyssla, som den försäkrade före arbetslösheten har kunnat förena med varaktigt heltidsarbete och som därefter inte har utvidgats. Överstiger arbetsutbudet den tid per vecka som en deltidsarbetande kassamedlem normalt har arbetat närmast före arbetslösheten, skall överskjutande tid inte medräknas vid beräkning av arbetslöshetens omfattning. Kassa bör emellertid kunna medge undantag från denna regel, om medlemmen har särskilt skäl för utvidgningen av arbetsutbudet. Om den försäkrade regelbundet utför deltidsarbete under en period, då han i övrigt är arbetslös, skall ersättning utgå för högst 50 dagar under en sammanhängande ersättningsperiod. Kassa skall dock kunna medge att ersättningsperioden förlängs till 150 dagar. Med AMS' tillstånd skall dessutom under särskilda förhållanden ytterligare förlängning kunna medges. Som motiv för dessa inskränkningar i ersättningsrätten anför utredningen att det bör undvikas att partiell arbetslöshet under deltidsarbete i kombination med ersättning från arbetslöshetsförsäkringen normaliseras genom att pågå längre tid. I sådana fall kan det bli så att varken den försäkrade eller hans arbetsgivare har något intresse av att den aktuella situationen förändras. Veckoberäkningssystemet skall kunna tillämpas även under vecka då den arbetslöse är helt eller delvis arbetsoförmögen på grund av sjukdom och uppbär hel eller halv sjukpenning. För arbetslös som söker heltidsarbete medför hel sjukpenning under en dag i veckan (även söndag) sex timmars minskning av arbetslöshetstiden under veckan. Utgår under dagen endast halv sjukpenning blir minskningen tre timmar. Även vid arbetshinder av annat slag än sjukdom kan metoden med veckoberäkning enligt omräkningstabellen tillämpas. Den arbetslöshet som skall ersättas under veckan kan därvid beräknas motsvara en femtedel av den försäkrades normala arbetsutbud per vecka multiplicerat med antalet arbetsoförhindrade ersättningsberättigade dagar i veckan. Närmare föreskrifter om sådan beräkning liksom om tillämpning i detta sammanhang av bestämmelserna om ersättningsförbjudna dagar skall utfärdas av AMS. Den normala veckoarbetsinkomsten måste för arbetslösa deltidsarbetare omräknas till dagsinkomst efter antalet ersättningsdagar per vecka och inte genom att veckoinkomsten delas med fem. Omräkningssystemet förutsätter vidare att de försäkrades placering i dagpenningklass sker oberoende av deras arbetstid.

Klassplaceringen bör endast avse bestämmande av dagpenningens belopp. Avgiftssystemet bör vara fristående från klassindelningen. Möjlighet bör dock alltiämt finnas för kassa som så önskar att tillämpa särskild dagpenningklass för deltidssarbete. Ersättningsvecka, då medlem vid deltidssarbete eller deltidssutbud har uppburit dagpenning, skall vid beräkning av ersättningsperiod anses som fem dagar, om antalet ersättningsdagar under veckan uppgått till minst två och en halv. Har antalet ersättningsdagar under veckan endast uppgått till två eller mindre, utgör ersättningsperiodens dagantal den veckan två gånger antalet ersättningsdagar. Den nuvarande möjligheten för AMS att, om särskilda skäl föreligger, föreskriva att, för försäkrad som arbetar vid företag, där han fortlöpande är anställd mindre än fem dagar i veckan, antalet ersättningsdagar per vecka minskas med en (korttidsavdrag) behålls. Bestämmelsen skall äga motsvarande tillämpning då arbetsinskränkningen har annan form än minskning av antalet dagar per vecka.

I kassaförordningen regleras inte närmare deltidssarbeters rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Reglerna om ersättningsrätt liksom arbetsvillkorets minimibestämmelse sätter emellertid vissa gränser för den deltidssarbeters möjligheter att få ersättning från arbetslöshetskassa. Utredningens förslag att ersättningsrätten för den som före arbetslösheten har haft eller därunder får deltidssarbete bör regleras så fullständigt som möjligt godtas av samtliga remissinstanser. Utredningens huvudförslag om ett schematiskt veckoberäkningssystem har mottagits positivt av remissinstanserna. Även jag anser det nödvändigt att deltidssarbeters ersättningsrätt från arbetslöshetsförsäkringen regleras närmare. Detta påkallas inte minst av att antalet deltidssarbete under de senaste åren ökat kraftigt. I likhet med flertalet remissinstanser anser jag att bestämmelserna om deltidssarbeters ersättningsrätt i huvudsak bör bygga på de principer som ligger till grund för utredningens förslag. Jag vill dock i detta sammanhang anmäla ett förslag från AMS om reglering av dessa frågor.

AMS' förslag till beräkning av ersättning vid arbetslöshet del av vecka syftar enligt styrelsen till att åstadkomma ett ersättningssystem där den av KSA-utredningen föreslagna omräkningsmetoden behålls men utvecklas och förbättras i vissa avseenden. Den grundläggande beräkningsprincipen är att ersättningens storlek genomgående bestäms av *normal arbetstid och inkomst per vecka* och att detta sker i alla fall då den försäkrade före arbetslösheten har haft deltidssarbete eller under en arbetslöshetsvecka inte står till arbetsmarknadens förfogande som arbetssökande vid arbetsförmedling eller i övrigt är ersättningsberättigad i full utsträckning. Antalet ersättningsdagar är alltid fem, om den försäkrade är arbetslös och ersättningsberättigad för hela veckan. Förkortas den ersättningsberättigade veckotiden av arbetad tid, sjukdom eller annat arbets- eller ersättningshinder reduceras antalet ersättningsdagar en-

ligt en *omräkningstabell*. Tabellen bygger på att jämförelse görs mellan den försäkrades normalarbetstid i timmar per vecka före arbetslösheten och antal arbetslösa timmar under den ifrågavarande veckan efter avdrag av eventuellt ersättningshinder. För resp. intervall av normalarbetstid beräknas två tiondelar av medeltalet inom intervallet vara arbetslös tid för att en dag skall ersättas, tre tiondelar för att en och en halv dag skall ersättas osv. Normalarbetstid per vecka före arbetslösheten fastställs i hela timmar. Har den försäkrade före arbetslösheten haft oregelbunden deltid måste genomsnittsberäkningen utsträckas till en längre period. Som utgångspunkt kan därvid de fem enligt arbetsvillkoret tillgodoräkningsbara månaderna närmast före den aktuella arbetslösheten användas.

AMS' förslag innebär vidare att, om den försäkrade förvärvsarbetar under beräkningsveckan, reduktion skall ske av antalet arbetslösa timmar som skall ersättas med det antal hela timmar under veckan för vilken inkomst erhålls. Uppbär den försäkrade under veckan sjukpenning bör i princip den arbetslösa tid som skall ersättas minska med en sjundedel av den försäkrades normalarbetstid för varje kalenderdag sjukpenning utgår under veckan. Beräkningen föreslås ske med användande av följande avdragstabell.

Den försäkrades normalarbetstid per vecka före arbetslösheten uppgår till	Avdrag skall ske med följande antal timmar för varje kalenderdag under veckan den försäkrade är berättigad till	
	hel sjukpenning	halv sjukpenning
mer än 30 timmar	6	3
30 timmar eller mindre	4	2

För varje dag med ersättningshinder av annat slag än sjukdom avdras från den ersättningsberättigade tiden en femtedel av normalarbetstiden och resterande tid blir de arbetslösa timmar som skall ersättas under förutsättning att dagar med arbetshinder överstiger en per vecka.

Antalet arbetslösa timmar förvandlas med hjälp av omräkningstabellen i likhet med KSA-utredningens förslag till hela eller halva arbetsdagar. Det erhållna dagantalet multipliceras med dagpenningbeloppet per ersättningsdag. Detta belopp är en femtedel av den försäkrades normalinkomst per vecka före arbetslösheten sedan reduktion skett med hänsyn till gällande dagpenningklass samt enligt pensionsavdrags- och överförsäkringsreglerna.

Som AMS framhåller medför förslaget att systemet för ersättningsberäkning blir administrativt enklare och rättvisare. Beräkningsmetoden medför att en och samma regel täcker alla olikheter i längd och fördelning av arbetstider som understiger 40 timmar per vecka. Försäkringsersättningen blir mer differentierad och samma omräkningsmetod kan användas vare sig arbetslöshetskassan tillämpar en eller flera dagpenning-

klasser. På grund av det anförda biträder jag AMS' förslag. Genom att förslaget innebär att arbetslöshet som omfattar 3—6 timmar i vissa fall ersätts, att fördubbling av antalet ersättningsdagar vid beräkning av ersättningsperioden inte behöver ske och att beräkningen av normalarbets-tiden i fall då den försäkrade före arbetslösheten har haft oregelbunden arbetstid kan göras under en längre period tillgodoses vissa önskemål som har framförts vid remissbehandlingen.

I övrigt förordar jag att vissa av de av KSA-utredningen föreslagna reglerna tillämpas. För rätt till ersättning förutsätts således att arbetsutbudet är minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan. Vid bedömning av arbetslöshetens omfattning bör hänsyn inte tas till bisyssla, som den försäkrade före arbetslösheten har kunnat förena med varaktigt heltidsarbete och som därefter inte har utvidgats. Likaså bör ersättningsrätten inskränkas då den försäkrade regelbundet utför deltidarbete under en arbetslöshetsperiod. Vidare bör AMS utfärda närmare föreskrifter om beräkning av antalet ersättningsberättigade dagar då ersättningshinder av annat slag än sjukdom föreligger liksom om tillämpning i detta sammanhang av bestämmelserna om ersättningsförbudna dagar. Även bestämmelserna om korttidsavdrag kvarstår. Jag vill i sammanhanget påpeka att undantag från huvudregeln att överskjutande tid inte medräknas vid beräkning av arbetslöshetens omfattning, om arbetsutbudet överstiger den tid per vecka som den försäkrade normalt har arbetat närmast före arbetslösheten, lär kunna medges endast i speciella fall, såsom då den försäkrade på grund av sjukdom varit tvungen att inskränka sin normala arbetstid.

Med hänsyn till det förordade beräkningssystemet kan, som utredningen framhåller, någon skillnad i statsbidragshänseende inte göras mellan hel och halv ersättning. Halva ersättningsdagar bör omräknas till hela dagar, som tas med vid fastställande av det totala antalet ersättningsdagar som bestämmer de progressiva statsbidragets procentsats.

I detta sammanhang vill jag dessutom ta upp ett par frågor som har berörts vid remissbehandlingen.

Enligt AMS bör nuvarande möjligheter för kassa och AMS att dra in ersättningen för en arbetslös dag i vecka, då medlem i fyra dagar har utfört arbete i sådan utsträckning att hel dagpenning inte har kunnat utgå för någon av dagarna, kvarstå. Vidare anser styrelsen att det bör vara möjligt för kassa att, om särskilda skäl föreligger, föreskriva att dagpenning inte skall utgå för dag, för vilken medlem kan anses gottgjord genom semesterersättning. Dessutom visar erfarenheten att det finns behov av att AMS generellt för kassorna kan införa begränsning av ersättningsrätten i samband med semesterersättning.

32 § tredje stycket kassaförordningen reglerar de av AMS berörda frågorna. Praktiska synpunkter talar för att en motsvarande bestämmelse införs i den nya lagen. Härigenom erhålls dessutom ett behövligt

komplement till den förordade bestämmelsen om inskränkning av ersättningsrätten vid regelbundet deltidsarbete. Jag tillstyrker därför förslaget.

7.5 Kontant arbetsmarknadsstöd

7.5.1 Arbetsvillkor

En grundläggande förutsättning för alla former av kontant stöd vid arbetslöshet bör vara att de som skall ersättas har en viss anknytning till arbetsmarknaden. Som utredningen föreslår med instämmande av remissinstanserna bör därför även i fråga om det kontanta arbetsmarknadsstödet i princip krävas att sökanden före arbetslöshetens början har haft förvärvsarbete av viss omfattning. Liksom i arbetslöshetsförsäkringen bör för rätt till ersättning uppställas ett arbetsvillkor, som i huvudsak utformas i överensstämmelse med motsvarande villkor i försäkringen.

För att rätt till kontant arbetsmarknadsstöd skall föreligga förordar jag, i likhet med utredningen, att det i allmänhet bör krävas att sökanden har utfört förvärvsarbete under minst fem månader av de tolv månaderna närmast före arbetslöshetens början. Vid prövningen av huruvida arbetsvillkoret är uppfyllt tas hänsyn endast till månad då sökanden utfört förvärvsarbete minst tio dagar och minst 70 timmar. Detta motsvarar vad som i arbetslöshetsförsäkringen föreslås gälla som riktpunkt.

I övrigt bör som utredningen har föreslagit med tid i förvärvsarbete vid prövningen av arbetsvillkoret i begränsad omfattning få jämiställas tid då sökanden av arbetsmarknadsskäl eller andra hänsyn har varit tvungen att avhålla sig från förvärvsarbete. Detta gäller arbetsmarknadsutbildning, värnplikstjänstgöring samt semester eller annan ledighet då lön utgår. I enlighet med vad jag förordar i fråga om arbetslöshetsförsäkringen bör detsamma gälla tid då sökanden har åtnjutit föräldrapenning. Beträffande arbetsmarknadsutbildning, dvs. sådan utbildning under vilken utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen utgår, värnplikstjänstgöring och tid då sökanden har åtnjutit föräldrapenning bör dock högst två månader få jämiställas med tid i förvärvsarbete. Med sådan tid bör dessutom jämiställas tid då sökanden i enskilt hem vårdat åldring eller handikappad i sådan utsträckning att han varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande. Jag vill dock betona att vårdbehovet skall ha varit av sådan omfattning att den arbetslöse verkligen har varit förhindrad att förvärvsarbete. Har invaliditetstillägg enligt 9 kap. 2 § första stycket lagen om allmän försäkring eller vårdbidrag enligt 9 kap. 4 § samma lag (i lydelse enligt prop. 1973: 47) eller kommunalt vårdbidrag utgått, får vårdbehovet och vårdens omfattning anses styrkt.

I enlighet med vad jag förordar beträffande arbetslöshetsförsäkringen bör, vid bestämmande av ramtid i arbetsvillkoret, som överhoppnings-

bar tid räknas tid då sökanden har varit förhindrad att förvärvsarbeta på grund av styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område och vård av barn under tid för vilken föräldrapenning i samband med barns födelse utgått, i den mån tiden inte jämfställs med tid under vilken förvärvsarbete har utförts. Dessutom bör även tid i arbetsprövning eller arbetsträning, som berättigar till utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen, jämfställas med tid i arbetsmarknadsutbildning i fråga om att räknas som överhoppningsbar tid.

7.5.2 Karens

I fråga om dem som uppfyller det reguljära arbetsvillkoret, som uppställs i det kontanta arbetsmarknadsstödet, föreslår KSA-utredningen att ett karensvillkor skall gälla. Även om förhållandena för åtskilliga av dem som söker kontant arbetsmarknadsstöd kommer att vara lika dem som förutsatts för de försäkrade, kommer det enligt utredningens mening att i många fall uppstå svårigheter att omedelbart klarlägga arbetslöshetssituationen när de som söker kontant arbetsmarknadsstöd anmäler sig vid arbetsförmedlingen. Mot bakgrund härav föreslår utredningen att kontant arbetsmarknadsstöd skall utgå till den som har uppfyllt föreskrivet arbetsvillkor först sedan han har anmält sig som arbetssökande vid offentlig arbetsförmedling och därefter varit arbetslös sammanlagt fem dagar, anmälningsdagen inräknad. Dessa dagar behöver inte ligga i en följd utan kan vara utspridda över en sammanhängande tid av högst fem kalenderveckor. I karenstid skall enligt utredningen inräknas endast dag, för vilken kontant arbetsmarknadsstöd skulle ha utgått om karensvillkoret hade varit uppfyllt. Sökande skall inte behöva genomgå karens mer än en gång varje ersättningsperiod av 150 resp. 300 dagar. Den tekniska metoden för reglering av karenstid föreslås skola överensstämma med reglerna för beräkning av ersättningstid. Detta medför bl. a. att, om ersättningsperiod har gått till ända men sökanden under perioden på nytt har uppfyllt arbetsvillkoret, ersättning utgår under ytterligare en ersättningsperiod utan att karensvillkoret behöver uppfyllas igen. Utredningens förslag i denna del har berörts endast av AMS, som anser att karenstid inte bör tillämpas i fråga om kontant arbetsmarknadsstöd.

För min del instämmer jag i utredningens bedömning att en viss karenstid behövs vid kontant arbetsmarknadsstöd. Till stöd för denna uppfattning kan åberopas i huvudsak samma omständigheter som talar för att ett karensvillkor är nödvändigt i arbetslöshetsförsäkringen. Jag vill särskilt framhålla att det är angeläget att arbetsförmedlingen får tid att pröva den arbetslöses situation och överväga vilka åtgärder som lämpligen bör vidtas. Villkoret bör utformas i enlighet med utredningens förslag med det undantaget att sökanden bör genomgå ny karens efter varje avslutad ersättningsperiod. Denna konstruktion överensstämmer med vad jag förordar i fråga om karensvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen.

Som jag tidigare har berört skall i fråga om företagare gälla en karenstid om två månader.

7.5.3 Nyttillträdande eller återinträdande på arbetsmarknaden

KSA-utredningen framhåller att den som är ny på arbetsmarknaden kan vara utsatt för väsentligt större arbetslöshetsrisk än den som där redan funnit en fastare anknytning. Ofta föreligger avsaknad av yrkesvana och erfarenhet av tidigare förvärvsarbete samt brister i utbildningen. Enligt utredningens mening är det befogat att utforma det kontanta arbetsmarknadsstödet så att det ger ekonomiskt skydd också för denna kategori av arbetstagare. Även från arbetsmarknadspolitisk synpunkt kan det vara motiverat att ge kontantstödet en sådan inriktning att det utgör en stimulans för arbetssökande att ta kontakt med arbetsförmedlingen. Vad som härvid kan komma i fråga är enligt utredningen att i större eller mindre grad efterge arbetsvillkorets krav på utfört förvärvsarbete som förutsättning för rätt till kontantstöd.

Det kan, som utredningen betonar, inte komma i fråga att utan någon som helst begränsning göra arbetsmarknadsstödet tillämpligt på en nyttillträdande arbetssökande. Det bör fordras att den sökande har visat en positiv vilja att utnyttja de aktuella möjligheterna att finna stadigvarande arbete. Först sedan arbetsförmedlingen har fått tillfälle att under en tid lämna anvisningar om tillgängligt arbete eller att söka genomföra andra lämpliga arbetsmarknadsåtgärder, har man fått ett prov på intensiteten i sökandens arbetsvilja och varaktigheten i hans arbetsutbud. För att få en lämplig avgränsning av tillämpningsområdet för en särregel om den nyttillträdande arbetskraften måste den situation som förelåg innan den nyttillträdande ställde sig till arbetsmarknadens förfogande närmare preciseras. En särregel måste bygga på vissa situationer då starka skäl att söka förvärvsarbete föreligger och sökanden därför vanligen har klart uttalat behov av den ekonomiska trygghet som kontant arbetsmarknadsstöd kan lämna. Sådant behov är utpräglat och allmänt förekommande framför allt hos den som efter utbildning vill övergå till förvärvsarbete.

Mot denna bakgrund föreslår utredningen en regel om särskilda kvalifikationsmöjligheter för dem som söker sig in på arbetsmarknaden utan att dessförinnan ha uppfyllt arbetsvillkoret. Regeln avser dels dem som övergår till förvärvsarbete från ungdomsutbildning eller därmed i fråga om studiesocialt stöd likställd vuxenutbildning på heltid, dels dem som enligt arbetsförmedlings beslut med klar målsättning att efter utbildningen kunna få varaktigt förvärvsarbete söker sådant arbete efter att ha slutfört arbetsmarknadsutbildning. Under en kvalifikationstid av tre månader skall sökanden efter utbildningens slut stå till arbetsmarknadens förfogande som arbetssökande vid offentlig arbetsförmedling och

i övrigt uppfylla de allmänna förutsättningarna för ersättningsrätt. I kvalifikationstiden inräknas även tid då sökanden förvärvsarbetat.

Flertalet remissinstanser har ingen erinran mot utredningens förslag i denna del. Några remissinstanser anser emellertid att kvalifikationstiden bör sättas till två månader. AMS och LRF anser i fråga om arbetsmarknadsutbildning att krav bör ställas på att utbildningen avser viss minimi-tid.

Jag delar utredningens uppfattning att det kontanta arbetsmarknadsstödet bör utformas så att det ger ett ekonomiskt skydd även för vissa grupper av arbetssökande som ännu inte har hunnit uppfylla arbetsvillkoret. Jag instämmer även i utredningens bedömning att behovet av skydd är framträdande för dem som efter avslutad utbildning vill övergå till förvärvsarbete. Som utredningen framhåller är risken för arbetslöshet vanligen större för den som är ny på arbetsmarknaden än för den som redan har en fastare anknytning där. Det är vidare angeläget att den som har en bristfällig utbildning eller som en längre tid har varit borta från arbetsmarknaden efter kompletterande utbildning har möjlighet att komma i åtnjutande av kontantstöd. Jag biträder därför utredningens förslag att den som efter avslutad ungdomsutbildning, arbetsmarknadsutbildning eller viss annan vuxenutbildning under vissa förhållanden skall vara berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd utan att dessförinnan ha uppfyllt arbetsvillkoret.

Beträffande ungdomsutbildning anför utredningen att den kan ha varit av växlande tidslängd och mer eller mindre inriktad på ett bestämt yrkesområde. Den kan ha avslutats eller avbrutits på olika stadier och i olika ålder. Avslutningen av studierna kan ha haft karaktär av examen eller skett på mindre markerat sätt. Vad som anförs angående ungdomsutbildning bör enligt utredningens mening gälla även vuxna personer som på heltid har deltagit i ungdomsutbildning eller studerat på särskild läroanstalt för vuxna, om det för utbildningen har förelegat rätt att uppbära studiesocialt stöd (studiehjälp eller studiemedel).

I denna fråga anser jag att inriktningen på den ungdoms- och vuxenutbildning som utan föregående förvärvsarbete skall berättiga till kontant arbetsmarknadsstöd närmare måste preciseras och att kvalifikationstiden bör förlängas.

Syftet med det föreslagna stödet är att ge skydd åt dem som önskar inträda på arbetsmarknaden. Det framstår under sådana förhållanden som naturligt att kräva att den genomgångna utbildningen skall vara ägnad att underlätta möjligheterna för sökanden att träda ut i förvärvslivet. Krav bör därför uppställas på att utbildningen är yrkesinriktad. Beträffande ungdomar som efter att ha genomgått endast grundskola och inte kan få arbete finns det därför anledning kräva att de försöker vidareutbilda sig, antingen genom att genomgå gymnasieskola eller genom annan yrkesinriktad utbildning. Jag förordar därför att med ungdomsut-

bildning skall förstås minst genomgången grundskola jämte fullföljd gymnasial utbildning. Med gymnasial utbildning bör jämnställas annan fullföljd yrkesinriktad utbildning. Efter individuell prövning bör dock undantag från kravet på att den yrkesinriktade utbildningen skall vara fullföljd kunna göras. Vid bedömning om utbildningsvillkoret skall kunna efterges, skall samråd ske med lokal skolmyndighet. Även den som efter genomgången grundskola sökt erhålla yrkesutbildning men inte kunnat komma i åtnjutande av för vederbörande lämplig sådan, bör kunna anses kvalificerad för kontant arbetsmarknadsstöd. Att sökanden, efter dispens, i förtid har slutat grundskolan bör i dessa fall i och för sig inte utgöra något hinder för arbetsmarknadsstöd. Även i fråga om vuxenutbildning bör krävas att utbildningen, förutom att den bedrivs på heltid och berättigar till studiesocialt stöd, är yrkesinriktad och att den omfattar minst ett läsår eller däremot svarande tid. Utbildning under kortare tid lär i allmänhet inte vara ägnad att underlätta för sökanden att erhålla arbete.

De som efter ungdomsutbildning eller vuxenutbildning kan komma i åtnjutande av kontant arbetsmarknadsstöd har ofta tidigare inte förvärvat arbetat eller har under en längre tid varit borta från arbetsmarknaden. Det är därför angeläget att arbetsmarknadsorganen under en inte alltför kort tid får möjligheter att lämna anvisningar om tillgängligt arbete eller att genomföra andra erforderliga arbetsmarknadsåtgärder. Under kvalifikationstiden prövas även sökandens arbetsvilja och varaktigheten i hans arbetsutbud. Jag förordar därför att sökanden i dessa fall skall vara berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd sedan han efter utbildningens slut i fem månader har stått till arbetsmarknadens förfogande. Samma krav bör uppställas beträffande sökande som har genomgått arbetsmarknadsutbildning.

Utredningens förslag i fråga om arbetsmarknadsutbildning som särskild kvalifikationsgrund för rätt till kontant arbetsmarknadsstöd innebär att sådan utbildning oavsett utbildningstidens längd skall kvalificera till arbetsmarknadsstöd. AMS och LRF har vid remissbehandlingen framhållit att krav bör ställas på att utbildningen avser viss minimitid. En ledamot i utredningen anför i en reservation liknande synpunkter.

Även jag anser att det bör krävas att arbetsmarknadsutbildning har pågått viss minimitid för att kvalificera till kontant arbetsmarknadsstöd utan att sökanden uppfyller arbetsvillkoret. För denna uppfattning talar samma omständigheter som jag har anfört i fråga om minsta tid beträffande vuxenutbildning, nämligen att utbildningstiden skall vara så lång att sökandens möjligheter att efter utbildningen få arbete verkligen underlättas. I fråga om arbetsmarknadsutbildning anser jag dock inte att det är nödvändigt att uppställa samma tidsgräns som beträffande vuxenutbildning. Planeringen av arbetsmarknadsutbildning sker under medverkan av arbetsmarknadsorganen och med sikte på utbildning som

skall leda till direkt arbetsplacering. De som genomgår arbetsmarknadsutbildning skall dessutom innan de börjar utbildningen ha varit arbets-sökande och även under utbildningstiden stå till arbetsmarknadens förfo-gande. Arbetsmarknadsutbildningen är sålunda ett led i arbetsmarknads-organens strävan att arbetsplacera de som söker arbete. På grund av det anförda förordar jag att arbetsmarknadsutbildning, för att berättiga till kontant arbetsmarknadsstöd utan att arbetsvillkoret dessförinnan är uppfyllt, skall omfatta minst tre månader.

Utredningen har vidare övervägt huruvida arbetsmarknadsorganen, i fall då arbetsmarknadsutbildning uppenbart inte är lämplig eller nöd-vändig med hänsyn till att den arbetssökandes möjligheter att finna sys-selsättning därigenom inte skulle förbättras, skall kunna efterge utbild-ningskravet som kvalifikationsgrund. I de fall då sökanden bedöms inte vara i behov av arbetsmarknadsutbildning lär hans möjligheter, med hänsyn till tidigare utbildning och anknytning till arbetsmarknaden, att genom förvärvsarbete uppfylla det reguljära arbetsvillkoret i allmänhet vara betydligt större jämfört med den som befinns vara i behov av så-dan utbildning. Jag kan därför inte biträda en sådan undantagsregel.

Som utredningen framhåller bör det fordras att sökanden ställer sig till arbetsmarknadens förfogande genom att anmäla sig som sökande till offentlig arbetsförmedling inom en inte alltför lång tid efter det att ut-bildningen har avslutats. Tidsfristen bör inte vara längre än att det framstår som uppenbart, att orsaken till att vederbörande söker sig ut på arbetsmarknaden är att utbildningen har avslutats. Längre tid än fem månader bör inte godtas, såvida inte speciella förhållanden föreligger.

7.5.4 Växelarbetande jordbrukare

KSA-utredningen föreslår en särregel även beträffande växelarbe-tande jordbrukares rätt till kontant arbetsmarknadsstöd. Enligt utred-ningen har systemet med växelarbete betydande omfattning inom jord-bruket. Det utvecklades under en period då nyetableringen inom jord-bruket alltför var avsevärd. Särskild hänsyn bör enligt utredningens mening tas till gruppen växelarbetande jordbrukare. Även om deras personliga verksamhet i jordbruket har upphört endast tillfälligt och senare skall återupptas anser utredningen att de, i motsats till vad som föreslås i fråga om andra företagare, som sökande på arbetsmarknaden under upphållet i jordbruksarbetet bör kunna påräkna visst ekonomiskt skydd.

Utredningens förslag innebär att krav ställs på att sökanden är född år 1920 eller tidigare och att han under de senaste fem åren har varit huvudsakligen sysselsatt inom jordbruket. Varje beräkningsår, vilket föreslås börja den 1 oktober, skall sökanden i förväg ange en samman-hängande tid av högst sex månader under vilken han kommer att stå till arbetsmarknadens förfogande som arbetsför och eljest arbetsoförhind-

rad arbetssökande. Under denna period skall sökanden vara anmäld på den offentliga arbetsförmedlingen, om han inte har förvärvsarbete. Stöd utgår inte förrän sökanden har varit arbetslös två månader av den deklarerade perioden.

Frågan om växelarbetande jordbruksarbetares kontantstöd har betydande räckvidd och ett nära samband med den större frågan om den för jordbruket angelägna strukturrationaliseringen. Jag är därför inte beredd att ta upp frågan i detta begränsade sammanhang. Det synes lämpligast att frågan överlämnas till 1972 års jordbruksutredning (Jo 1972: 04) för att beaktas i dess fortsatta arbete.

7.5.5 Ersättningstid

KSA-utredningen föreslår att ersättningstiden för kontant arbetsmarknadsstöd generellt skall utgöra 150 dagar. Om stödtagaren har uppnått 55 års ålder innan ersättningsperioden gått till ända, skall ersättningstiden i stället vara 300 dagar. Har stödtagaren uppnått 60 års ålder, skall ersättningsperioden inte vara begränsad. Kontant arbetsmarknadsstöd kan utgå till dess stödtagaren fyller 67 år eller dessförinnan börjar uppbära ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring. I likhet med flertalet remissinstanser godtar jag utredningens förslag i denna del. Jag anser dock att det är nödvändigt att föreslå vissa kompletterande regler. Jag återkommer till denna fråga senare.

Som utredningen föreslår bör den tekniska metoden för ersättningstidens reglering i största möjliga utsträckning överensstämma med den som föreslås gälla i arbetslöshetsförsäkringen. Om arbetslösheten upphör innan ersättningsperioden har gått till ända, har stödtagaren vid ny arbetslöshet rätt till ersättning under återstående antal dagar av perioden även om han då inte uppfyller arbets- och karensvillkoret. Går ersättningsperioden till ända men har stödtagaren dessförinnan ånyo uppfyllt arbetsvillkoret, utgår ersättning under ytterligare en hel period, sedan karensvillkoret har uppfyllts på nytt. Den nya ersättningsperioden räknas från inträdet av den arbetslöshet då stödtagaren senast uppfyllde arbetsvillkoret.

När en sammanhängande tid av tolv månader, vari inte inräknas överhoppningsbar tid, har förflutit sedan ersättning senast uppbars av stödtagaren, föreligger dock rätt till ersättning endast om arbets- och karensvillkoret ånyo har uppfyllts. Den som har kvalificerat sig för kontant arbetsmarknadsstöd utan att fullgöra arbetsvillkoret, dvs. efter ungdomsutbildning, vuxenutbildning eller arbetsmarknadsutbildning, skall ha rätt till ersättning under endast en ersättningsperiod. Sådan särskild kvalificering för ersättningsrätt skall inte kunna upprepas gång efter annan, om inte särskilda skäl föreligger.

Dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen och kontant arbetsmark-

nadsstöd skall som utredningen föreslår inte kunna utgå samtidigt. Är man försäkrad kan man utnyttja endast sin ersättningsrätt i arbetslöshetskassan. När ersättningstiden i arbetslöshetsförsäkringen löper ut föreligger för tid därefter ingen rätt till kontant arbetsmarknadsstöd. Undantag från denna regel föreslås endast för arbetslös kassamedlem som blir utförsäkrad sedan han fyllt 60 år eller, som jag återkommer till senare, sedan han fyllt 55 år, om han blivit arbetslös på grund av strukturförändringar i näringslivet. Ersättningstiden i arbetslöshetsförsäkringen skall däremot som utredningen föreslår inte påverkas av att den försäkrade tidigare har uppburit kontant arbetsmarknadsstöd. Inträde som medlem i arbetslöshetskassa bör medföra att medlemmen tillförsäkras förmåner som regleras endast av försäkringsvillkoren och inte påverkas av tidigare förhållanden.

Jämfört med det statliga omställningsbidraget, som omfattar endast äldre arbetslösa, kommer det kontanta arbetsmarknadsstödet att, vid sidan av arbetslöshetsförsäkringen, utgöra ett ekonomiskt grundskydd vid arbetslöshet. Det kontanta arbetsmarknadsstödet kommer att omfatta en varierande personkrets. Stödet kommer således att vara tillgängligt för både nykomna på arbetsmarknaden och sådana som redan har en fastare anknytning där utan att vara arbetslöshetsförsäkrade. Dessa förhållanden måste beaktas vid utformningen av det kontanta arbetsmarknadsstödet. De som kommer i åtnjutande av kontant arbetsmarknadsstöd lär till stor del bestå av nyutbildade och andra nytillträdande på arbetsmarknaden. Samma behov av långvarigt ekonomiskt skydd som i många fall krävs i arbetslöshetsförsäkringen kommer inte att föreligga för dessa nya arbetssökande. Med hänsyn till dessa förhållanden delar jag utredningens uppfattning att ersättningstiden normalt bör vara 150 dagar. Erfarenheterna visar emellertid att svårigheterna, att finna lämpligt varaktigt arbete utan längre tidsfrist och omställning, ökar påtagligt med stigande ålder. Dessa svårigheter är, som utredningen påpekar, särskilt framträdande för arbetslösa i 60-årsåldern. Den av utredningen föreslagna generella förlängningen av ersättningstiden för dem som befinner sig i åldern 55—59 år till 300 dagar och för dem som har fyllt 60 år till att vara i princip obegränsad, framstår därför som välmotiverad.

De regler som jag har förordat i fråga om arbetslöshetsförsäkringen medför att dagpenning kan utgå tidigast vid 16 års ålder. Med hänsyn till att behovet av arbetslöshetsstöd inte torde vara särskilt uttalat före denna ålder anser jag att samma åldersgräns bör gälla i fråga om kontant arbetsmarknadsstöd. Jag förordar således att arbetsmarknadsstöd inte skall utgå förrän sökanden har fyllt 16 år. I likhet med vad jag förordar skall gälla i försäkringen bör dock sökande av kontant arbetsmarknadsstöd ha möjlighet att tillgodoräkna sig tid i förvärvsarbete eller annan tid efter det att han har fyllt 15 år vid prövning av kvalifikationsvillkoren.

7.5.6 Ersättningsbelopp

Det kontanta arbetsmarknadsstödet storlek bör enligt KSA-utredningens mening, liksom ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen, vara oberoende av ålder, civilstånd och familjesituation. Barntillägg och andra familjetillägg skall sålunda inte förekomma. Liksom när det gäller arbetslöshetsförsäkringen anser utredningen att samhället bör tillgodose barnfamiljernas behov i annan ordning än genom tillägg till utgående kontant stöd vid arbetslöshet. Enligt utredningen bör det kontanta arbetsmarknadsstödet storlek kunna regleras efter förändringar i det allmänna prisläget utan att Kungl. Maj:t och riksdag prövar och beslutar varje ändring av beloppet. Utredningen föreslår därför att kontant arbetsmarknadsstöd skall utgå med ett belopp som står i ett bestämt förhållande till det i den allmänna försäkringen gällande basbeloppet. Vid bestämmande av ersättningsnivån finner utredningen att helt stödbelopp bör vara detsamma som basbeloppet. Av administrativa skäl anser utredningen lämpligt att stödbeloppet fastställs för ett år i sänder i förhållande till det för maj månad föregående år gällande basbeloppet. Stödbeloppet bestäms till ett belopp i helt kronor att utgå under högst fem dagar i veckan. Vid beräkning av dagbeloppet förutsätts antalet ersättningsdagar vara i genomsnitt 22 dagar per månad.

Med utgångspunkt i KSA-utredningens förslag har sjukpenningutredningen räknat om stödbeloppet vid kontant arbetsmarknadsstöd till skattepliktigt belopp. Med hänsyn till att det är så olika personer som kan komma i fråga för kontant arbetsmarknadsstöd finner utredningen det nödvändigt att vid uppräkningsen använda vissa schabloner. Utredningen, som vid sina beräkningar utgår från ett basbelopp av 7 100 kr., ställer upp som förutsättning att den som får ersättning under helt år i princip skall ha kvar detta belopp sedan skatten är dragen. Enligt utredningens beräkningar motsvarar det av KSA-utredningen föreslagna kontanta arbetsmarknadsstödet ett årligt skattepliktigt belopp av 9 000 kr. För att få den anknytning till basbeloppet som KSA-utredningen föreslår räknar sjukpenningutredningen om beloppet till procent av basbeloppet. Beloppet blir 127 % av basbeloppet. Vid sjukpenningutredningens beräkningar avrundas detta procenttal till 130 %. Enligt det vid tiden för utredningens beräkningar gällande basbeloppet, 7 300 kr., blir ersättningsbeloppet 36 kr. per dag.

KSA-utredningens förslag att helårsstöd skall motsvara basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring godtas av flertalet remissinstanser. Många remissinstanser anser emellertid att stödet är alltför lågt. Sjukpenningutredningens förslag till uppräkning av stödbeloppet berörs av bl. a. vissa länsstyrelser samt SACO. Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller att utredningen inte tagit hänsyn till beskattningseksekvenserna vid olika inkomstlagen. Länsstyrelsen i Västmanlands län anser att

utredningen inte beaktat att ersättningsbeloppet på grund av skatteprogressionen i många fall inte kommer att medföra den avsedda nettoinkomsten. SACO framför liknande synpunkter.

Vid bestämmande av stödbeloppets storlek i det kontanta arbetsmarknadsstödet måste förhållandet mellan ersättning från arbetslöshetskassa och kontant arbetsmarknadsstöd beaktas. Arbetsmarknadsstödet bör utformas så att det inte kan bli förmånligare än ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. I annat fall skulle intresset för den frivilliga försäkringen kunna påverkas menligt. Arbetslöshetsförsäkringen är av så stort värde för de anställdas trygghet att sådana konsekvenser av det kontanta arbetsmarknadsstödet inte kan godtas. Med hänsyn till att lägsta dagpenningklass i försäkringen föreslås bli 40 kr. förefaller mig den nivå som KSA-utredningen har föreslagit på det kontanta arbetsmarknadsstödet lämplig. Däremot anser jag inte att det är nödvändigt att storleken av stödbeloppet bestäms genom anknytning till basbeloppet. Stödet bör i stället fastställas till ett bestämt belopp i likhet med vad som gäller inom arbetslöshetsförsäkringen med de fasta dagpenningklasserna och arbetsmarknadsutbildningen med dess fasta grundbelopp. Stödets storlek får i framtiden prövas i det årliga budgetarbetet. Mot bakgrund av dessa överväganden anser jag att helt kontant arbetsmarknadsstöd f. n. bör utgöra 35 kr. per dag. Halvt stödbelopp bör utgå med 18 kr. per dag. I övrigt tillstyrker jag KSA-utredningens förslag att stödet skall utgå under högst fem dagar i veckan samt att barn- och andra familjetillägg liksom i arbetslöshetsförsäkringen inte bör förekomma.

7.5.7 Deltidsarbete

För att rätt till kontant arbetsmarknadsstöd över huvud taget skall föreligga föreslår KSA-utredningen att krav uppställs på att sökandens arbetsutbud omfattar minst tre timmar per dag och minst 17 timmar per vecka. Om arbetsutbudet omfattar kortare tid, är det sökta arbetet enligt utredningens mening närmast att jämföra med bisyssla som inte bör grunda någon ersättningsrätt. Den som före arbetslöshetens inträde har haft deltidarbete, som omfattar minst 17 timmar i veckan, och som söker deltidarbete av sådan omfattning skall vara berättigad till halvt kontant arbetsmarknadsstöd. Ett arbetsutbud som omfattar 36 timmar eller mer per vecka skall enligt utredningen i regel godtas som heltidsutbud och medföra rätt till helt stödbelopp. Endast dag då den arbetslösa tiden uppgår till minst fem timmar skall berättiga till helt kontant arbetsmarknadsstöd. Om den arbetslösa tiden uppgår till minst tre timmar utgår halvt stöd. Dessutom föreslår utredningen, liksom i fråga om arbetslöshetsförsäkringen, att rätt till kontant arbetsmarknadsstöd för partiellt arbetslös deltidarbete skall upphöra, sedan stöd har utgått för 50 ersättningsdagar under fortlöpande deltidarbete hos en och samma

arbetsgivare. AMS bör dock kunna medge undantag från denna regel, om den arbetslöses personliga förhållanden i särskilda fall motiverar detta. Utredningens förslag i denna del har vid remissbehandlingen lämnats utan erinran.

I likhet med vad jag föreslår skall gälla i arbetslöshetsförsäkringen bör, för att rätt till kontant arbetsmarknadsstöd skall föreligga, krävas att den arbetslöse söker arbete av viss omfattning. Jag delar utredningens uppfattning att ett arbetsutbud som omfattar kortare tid än 17 timmar per vecka närmast är att jämställa med bisyssla som inte bör grunda någon ersättningsrätt. För rätt till halvt kontant arbetsmarknadsstöd bör därför krävas att den arbetslöse söker arbete, som omfattar minst 17 timmar i veckan. Härigenom uppnås överensstämmelse med det i arbetsvillkoret uppställda kravet, att sökanden skall ha arbetat minst 70 timmar under en månad för att den skall tillgodoräknas som kvalificerande för kontant arbetsmarknadsstöd. Rätt till helt kontant arbetsmarknadsstöd bör tillkomma endast den som före arbetslösheten har haft heltidsarbete och som söker sådant arbete. Den som före arbetslösheten har arbetat på heltid men som inskränker sitt arbetsutbud har således rätt till endast halvt arbetsmarknadsstöd, om utbudet omfattar minst 17 timmar i veckan. Som heltidsutbud bör, som utredningen föreslår, i regel kunna godtas ett arbetsutbud om minst 36 arbetstimmar i veckan, under förutsättning att det finns tillgång på arbetstillfällen med sådan begränsning av arbetstiden inom sökandens naturliga arbetsområde. Även den som är partiellt arbetslös bör, som utredningen föreslår, ha möjlighet att få kontant arbetsmarknadsstöd. Om den arbetslösa tiden per dag uppgår till minst tre timmar, blir den arbetslöse berättigad till halvt stödbelopp. För att rätt till helt stödbelopp skall föreligga krävs att den arbetslösa tiden per dag uppgår till minst fem timmar. I fråga om arbetslöshetsförsäkringen föreslås begränsning av ersättningstiden i de fall då den arbetslöse regelbundet utför deltidsarbete samtidigt som han uppbär dagpenning från arbetslöshetskassa. Denna inskränkning motiveras av att deltidsarbete i kombination med arbetslöshetsunderstöd inte bör pågå under längre tid och därigenom mer eller mindre normaliseras. Jag förordar därför, i likhet med utredningen, att ersättningsrätten för den som under tid då han i övrigt är arbetslös fortlöpande utför deltidsarbete hos en och samma arbetsgivare begränsas till 50 ersättningsdagar även i det kontanta arbetsmarknadsstödet. Som utredningen föreslår bör AMS kunna medge undantag från denna regel.

De förordade bestämmelserna om tid som skall jämställas med förvärvsarbete vid prövningen av arbetsvillkoret innebär att sökande av kontant arbetsmarknadsstöd kan bygga upp ersättningsrätt utan att dessförinnan ha utfört förvärvsarbete. Detsamma gäller dem som blir berättigade till arbetsmarknadsstöd efter avslutad utbildning. Ersättningsnivån får i dessa fall bestämmas av sökandens arbetsutbud. Den som söker

heltidsarbete bör vara berättigad till helt stöd, medan den som söker deltidarbete, som omfattar minst 17 timmar i veckan, bör vara berättigad till halvt stöd.

7.5.8 Reduktionsregler

Utredningens förslag innebär vidare att reduktion av det kontanta arbetsmarknadsstödet skall ske dels i förhållande till vissa former av pension, dels i de fall sökanden uppbär halv sjukpenning enligt lagen om allmän försäkring eller lagen om yrkesskadeförsäkring. Dessutom skall reduktion av stödbeloppet ske med livränta som sökanden uppbär på grund av yrkesskada eller olycksfall. Pensionsavdrag skall ske dels i de fall sökanden uppbär pension efter avliden make grundad på dennes tjänsteförhållanden, dels i de fall sökanden uppbär annan ålderspension än enligt lagen om allmän försäkring samt mindre än hel förtidspension eller mindre än helt sjukbidrag enligt nämnda lag. Med ålderspension och pension efter make avser utredningen alla former av pension med undantag för sådana till vilka initiativ har tagits privat, utan samband med tjänst. Då sökanden uppbär halv sjukpenning nedsätts stödbeloppet med hälften. Stödtagare som söker endast deltidarbete äger inte rätt till stöd för dag då han uppbär halv sjukpenning.

Vid remissbehandlingen har utredningens förslag i denna del lämnats utan erinran. Även jag anser att reduktion av stödbeloppet bör ske i enlighet med utredningens förslag. Jag vill endast påpeka att med pension efter make skall avses såväl änkepension enligt lagen om allmän försäkring som annan efterlevandepension, som grundas på den avlidnes tjänsteförhållanden.

Som jag tidigare har berört föreslås att det kontanta arbetsmarknadsstödet minskas för den som åtnjuter vissa former av pension, sjukpenning och livränta. Enligt min mening bör övervägas att reducera stödet även med hänsyn till makes inkomst. En sådan ordning tillämpas f. n. i fråga om bl. a. utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning. Ett system som innebär att stödbeloppet minskas i förhållande till makes inkomst kan visserligen medföra att benägenheten hos andra maken att söka sig ut på arbetsmarknaden minskas. Som har betonats i prop. 1972: 111 angående regionalpolitiskt handlingsprogram m. m. kommer emellertid även framdeles krav att ställas på arbetskraftens geografiska rörlighet. En sådan rörlighet främjas om hänsyn vid bestämmande av kontant arbetsmarknadsstöd tas till den samlade ekonomiska situation som stödsökanden befinner sig i, dvs. om stödet bestäms även med hänsyn till andra makens inkomst. Även om ett system med reduktion således har vissa nackdelar förordar jag med hänsyn till sistnämnda synpunkter att en sådan ordning införs. Erfarenheterna får utvisa om en omprövning av denna ståndpunkt i framtiden blir erforderlig. Reduktion bör ske endast om makarna sammanbor. Med gifta bör i detta

sammanhang jämställas ogifta sammanboende som tidigare har varit gifta eller har eller har haft gemensamt barn. Nedsättning av stödbeloppet bör ske med en kr. per 1 000 kr. av makens aktuella årsinkomst mellan 23 000 och 48 000 kr. Uppgår makens inkomst till högst 23 000 kr. per år bör ingen reduktion ske. Har maken en årsinkomst som överstiger 47 000 kr. reduceras det kontanta arbetsmarknadsstödet till tio kr. Utgår endast halvt kontant arbetsmarknadsstöd bör reduktionen inträda, om makens årsinkomst överstiger 40 000 kr.

Härutöver synes det mig rimligt att ta hänsyn till sökandens och hans makes förmögenhet. En viss del av förmögenheten och avkastningen bör skäligen kunna användas till försörjning. Liksom när det gäller reduktion i förhållande till makes inkomst bör med gifta i detta sammanhang jämställas ogifta sammanboende som tidigare har varit gifta eller har eller har haft barn. Reduktionsregeln bör konstrueras så att innehavet av förmögenhet i form av eget hem, eller förmögenhet till motsvarande värde, inte föranleder nedsättning av det kontanta arbetsmarknadsstödet. Jag anser därför en lämplig gräns vara en nettoförmögenhet om 150 000 kr. Jag förordar att stödbeloppet, räknat per månad, sätts ned med en procent av den förmögenhet som överstiger detta belopp.

Om stödbeloppet, sedan minskning i förhållande till makes inkomst och andra avdrag har skett, understiger fyra kr. per dag, bör, i likhet med vad jag förordar i fråga om kassaersättning, stödbeloppet inte utbetalas.

I enlighet med vad jag förordar i fråga om arbetslöshetsförsäkringen bör avräkning ske även mellan pension enligt lagen om allmän försäkring, som utbetalas retroaktivt, och kontant arbetsmarknadsstöd, i den mån förmånerna belöper på samma tid. Den tidigare berörda av chefen för socialdepartementet föreslagna bestämmelsen om sådan avräkning omfattar därför även kontant arbetsmarknadsstöd. Dessutom innebär förslaget att motsvarande avdrag skall ske med hänsyn till omställningsbidrag, i den mån sådant bidrag utgår efter införandet av det kontanta arbetsmarknadsstödet.

7.5.9 Det statliga omställningsbidraget

Det år 1968 införda stödet åt äldre arbetslösa i form av statligt omställningsbidrag avsågs vara en temporär åtgärd i avvaktan på resultatet av KSA-utredningens pågående arbete. Enligt utredningens mening bör omställningsbidraget integreras med det kontanta arbetsmarknadsstödet. Detta medför fördelar i form av ett enklare och klarare regelsystem som avsevärt underlättar administrationen. När förslaget har genomförts anser utredningen att statligt omställningsbidrag successivt skall avvecklas. Utredningen föreslår att omställningsbidrag, efter införande av de nya reglerna om kontant arbetsmarknadsstöd, skall utgå endast till den som dessförinnan har beviljats sådant bidrag. Därjämte föreslås omställ-

ningsbidrag utgå till den som inom ett år från de nya reglernas ikraftträdande ansöker om bidrag.

Jag vill i detta sammanhang beröra några problem som uppstår vid en avveckling av omställningsbidraget.

Bl. a. AMS och LO har vid remissbehandlingen ifrågasatt om inte ersättningstiden i det kontanta arbetsmarknadsstödet bör vara tidsobegränsad från 55 års ålder. AMS har dessutom framhållit att utredningens förslag, att ersättningstiden för den som fyllt 55 år skall vara begränsad till 300 dagar, innebär en försämring i förhållande till de regler som f. n. gäller i fråga om omställningsbidrag.

För egen del vill jag anföra följande i denna fråga.

Enligt gällande bestämmelser utgår omställningsbidrag till den som har fyllt 55 men ej 60 år, om han har blivit arbetslös som en omedelbar följd av nedläggning av eller bestående ändring i driften vid företag där han var anställd. I fråga om företagare gäller att den tidigare verksamheten skall ha avvecklats på grund av omfattande eller genomgripande förändring i ortens näringsliv eller i den näringsgren där han har utövat verksamheten. Rätt till omställningsbidrag föreligger även för utförsäkrad kassamedlem i denna åldersgrupp som har blivit arbetslös av sådan anledning. Omställningsbidrag utgår längst t. o. m. månaden före den då bidragstagaren fyller 67 år eller börjar uppbära ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring.

Utredningens förslag, att kontant arbetsmarknadsstöd skall kunna utgå under 300 dagar till den som fyllt 55 år, innebär, som AMS påpekar, i vissa fall en försämring för den som är mellan 55 och 60 år jämfört med nuvarande förhållanden. Dessutom medför utredningens förslag att rätt för utförsäkrad kassamedlem att uppbära kontant arbetsmarknadsstöd, utan att uppfylla arbetsvillkoret, föreligger först sedan medlemmen uppnått 60 års ålder. Även om förslaget att alla som har uppnått 55 års ålder, oavsett orsaken till arbetslösheten, skall ha möjlighet att få ersättning under 300 dagar innebär en väsentlig förbättring av arbetslöshetsskyddet för det stora flertalet arbetslösa i denna åldersgrupp anser jag det befogat att den som har fyllt 55 år och blir arbetslös på grund av strukturförändringar i näringslivet även i fortsättningen får ett förstärkt skydd. Jag förordar därför att det kontanta arbetsmarknadsstödet kompletteras med de bestämmelser som f. n. gäller i fråga om omställningsbidrag i detta avseende. För den som har fyllt 55 år och som har blivit arbetslös som en omedelbar följd av företagsnedläggning eller bestående driftsförändring bör således ersättningsperioden inte vara begränsad. Detsamma bör gälla i fråga om företagare som har nödgats avveckla sin rörelse som en omedelbar följd av omfattande eller genomgripande förändring av näringslivet i hans bransch eller i orten. För att uppnå överensstämmelse med vad som f. n. gäller i fråga om omställningsbidrag bör dock i dessa fall krävas att den arbetslöse har utfört för-

värvsarbete i minst 24 månader under de tre åren närmast före arbetslöshetens inträde. Dessutom bör, som jag tidigare nämnt, den som blir utförsäkrad från arbetslöshetskassa sedan han har uppnått 55 års ålder och har blivit arbetslös av någon av nyssnämnda anledningar bli berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd under en obegränsad ersättningsperiod.

Efter införande av kontant arbetsmarknadsstöd i enlighet med vad jag nu har anfört saknas anledning att behålla det statliga omställningsbidraget. Detsamma gäller det kommunala kontantunderstödet. Den som vid de nya reglernas ikraftträdande uppbär omställningsbidrag bör dock även i fortsättningen ha möjlighet härtill så länge han uppfyller ersättningsvillkoren enligt de nu gällande reglerna. Dessutom förordar jag att den som uppbär omställningsbidrag skall kunna övergå till kontant arbetsmarknadsstöd utan ny prövning av arbetsvillkoret.

Jag vill i detta sammanhang även erinra om att införandet av kontant arbetsmarknadsstöd påkallar vissa ändringar av reglerna i 7 kap. lagen om allmän försäkring om rätt till förtidspension på arbetsmarknadsrättigheter för vissa äldre arbetslösa. Denna fråga behandlas närmare i ett tidigare i dag av chefen för socialdepartementet anmält förslag till ändring i lagen om allmän försäkring.

7.5.10 Administration

Stödsökandens kontakt med arbetsförmedlingens expeditioner och förmedlingens service till sökande av kontant arbetsmarknadsstöd bör enligt KSA-utredningen i huvudsak överensstämma med vad som gäller de arbetslöshetsförsäkrade. Prövningen av ansökningarna om kontant arbetsmarknadsstöd skall enligt utredningens förslag ske på länsarbetsnämndens kansli. Utbetalning skall likaså ske från länsarbetsnämnden. Länsarbetsnämndens kansli förutsätts få i stort sett samma uppgifter som arbetslöshetskassornas huvudkontor och styrelse i fråga om prövning av ersättningsrätt och administrationen i övrigt. Detsamma gäller den fortlöpande kontrollen av ersättningsrätten.

Jag delar utredningens uppfattning så till vida som även jag anser att den huvudsakliga prövningen av förutsättningarna för rätt till kontant arbetsmarknadsstöd bör falla på arbetsmarknadsorganen. Vid hotande eller inträffad arbetslöshet är det angeläget att den arbetslöse så snart som möjligt tar kontakt med arbetsförmedlingen. Att så sker är även en förutsättning för rätt till ersättning, i fråga om såväl arbetslöshetsförsäringen som det kontanta arbetsmarknadsstödet. Även under en fortgående arbetslöshet förutsätts att den arbetslöse håller regelbunden kontakt med arbetsförmedlingen. Förmedlingen har att lämna upplysningar om arbetstillfällen och annan information om lämpliga arbetsmarknadsåtgärder. Den arbetslöse måste således både i initialskedet och därefter fortlöpande ha nära kontakt med arbetsförmedlingen. Det mås-

te även beaktas att det fordras särskild kunskap och erfarenhet för att kunna bedöma de speciella problem och frågeställningar som många gånger uppkommer vid prövningen av dessa ärenden. Under dessa förhållanden framstår det som naturligt att den grundläggande bedömningen, om sökanden är arbetslös, står till arbetsmarknadens förfogande och i övrigt uppfyller ersättningsvillkoren, ankommer på arbetsmarknadsorganen. Jag biträder därför utredningens förslag att denna prövning skall falla på länsarbetsnämnden.

När det gäller ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd bör som utredningen föreslår förmedlingsexpeditionernas medverkan inskränkas till att omfatta erforderlig information om villkoren för stödet och hjälp åt sökande, som så önskar, att upprätta ansökan. Underlaget för länsarbetsnämndens prövning kommer emellertid till stor del att bestå av uppgifter från den förmedlingsexpedition som närmast har kontakt med sökanden. Även om således den huvudsakliga prövningen av ersättningsrätten ankommer på länsarbetsnämnden förutsätter jag att arbetsförmedlingen, liksom i fråga om arbetslöshetsförsäkringen, medverkar vid bevakningen av att de allmänna villkoren för rätt till ersättning fortlöpande är uppfyllda. Förmedlingens medverkan i detta avseende är värdefull främst genom de möjligheter som förmedlingen har att i sin kontakt med de arbetssökande observera om sådana arbetshinder föreligger, att det kan antas att sökanden inte står till arbetsmarknadens förfogande. Arbetsförmedlingens uppgift är att klarlägga och undanröja sådana hinder.

Ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd skall göras hos länsarbetsnämnden och innehålla alla uppgifter som behövs för ärendets prövning. Vid ansökningen skall även fogas eventuellt intyg från arbetsgivare om sökandens arbetsförhållanden samt de övriga uppgifter som kan vara av betydelse för bedömande av hans rätt till stöd och för stödbeloppets storlek. Även de uppgifter som fortlöpande behövs för kontroll av ersättningsrätten bör tillställas länsarbetsnämnden via arbetsförmedlingen. På grundval av de uppgifter länsarbetsnämnden får från sökanden och arbetsförmedlingen och efter eventuell komplettering av dessa uppgifter får nämnden fatta beslut om, huruvida sökanden är berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd och fastställa stödbeloppets storlek utan skatteavdrag. Även under en fortlöpande ersättningsperiod bör det ankomma på länsarbetsnämnden att pröva eventuell indragning eller nedsättning av stödet.

I fråga om utbetalningen av det kontanta arbetsmarknadsstödet bör dock övervägas om inte denna uppgift kan handhas av de allmänna försäkringskassorna. Ett utnyttjande av försäkringskassornas resurser när det gäller personal, lokaler och utrustning kan i detta sammanhang medföra avsevärda fördelar. För en sådan ordning talar även det förhållandet att det kontanta arbetsmarknadsstödet föreslås bli skattepliktigt in-

komst, vilket medför ökade administrativa uppgifter. Försäkringskassorna har redan väl utvecklade utbetalningsrutiner. Dessa kommer att förbättras ytterligare genom den pågående uppbyggnaden av ett ADB-system hos försäkringskassorna. Efter samråd med chefen för socialdepartementet finner jag att övervägande skäl talar för att de allmänna försäkringskassorna bör handha utbetalningen av det kontanta arbetsmarknadsstödet. Härvid får preliminärskatteavdrag och utfärdande av kontrolluppgifter ske på liknande sätt som i fråga om utbetald sjukpenning. De uppgifter som skall ligga till grund för utbetalningen erhåller försäkringskassan fortlöpande från länsarbetsnämnden. Därutöver skall försäkringskassan endast verkställa preliminärskatteavdrag. Dessutom bör kassan underrätta nämnden då under bidragstiden sökanden uppbär sjukpenning och då försäkringskassan i annat fall får kännedom om förhållande som kan påverka sökandens rätt till kontant arbetsmarknadsstöd. Kassan bör även i övrigt tillhandagå länsarbetsnämnden med de uppgifter som kan visa sig erforderliga. Erfarenheterna får utvisa om det i framtiden finns skäl att göra en annan uppdelning av uppgifterna mellan försäkringskassa och länsarbetsnämnd. Närmare föreskrifter beträffande arbetets uppläggning bör meddelas av AMS och RFV i samråd. AMS bör även bemyndigas att meddela föreskrifter beträffande fördelningen av uppgifterna mellan arbetsförmedling och länsarbetsnämnd.

Jag förordar vidare att besvär över beslut av länsarbetsnämnd och allmän försäkringskassa i ärende angående kontant arbetsmarknadsstöd skall föras hos AMS resp. RFV. I fråga om arbetslöshetsförsäkringen är försäkringsdomstolen slutinstans. Med hänsyn till att bestämmelserna om kontant arbetsmarknadsstöd i stora delar stämmer överens med reglerna i arbetslöshetsförsäkringen och till att stödet får karaktären av en lagfäst rätt till allmänt grundskydd vid arbetslöshet anser jag att försäkringsdomstolen bör vara sista instans även i ärenden som angår rätt till kontant arbetsmarknadsstöd. Jag förordar därför att besvär över styrelsens resp. verkets beslut i sådant ärende förs hos försäkringsdomstolen.

Arbetet med behandlingen av ansökningar om kontant arbetsmarknadsstöd kommer att medföra en ökad belastning på arbetsförmedlingarna, länsarbetsnämnderna och arbetsmarknadsstyrelsen. Det är emellertid enligt min mening inte möjligt att nu bedöma omfattningen och fördelningen på de olika instanserna av denna merbelastning. En sådan bedömning kan göras först sedan det nya systemet varit i kraft någon tid. Jag vill i detta sammanhang erinra om att arbetsförmedlingarna i årets statsverksproposition har föreslagits få en personalförstärkning under nästa budgetår med 210 nya tjänster.

7.6 Finansierings- och kostnadsfrågor

7.6.1 Arbetslöshetsförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringens successiva utbyggnad har sedan lång tid aktivt främjats genom ett omfattande ekonomiskt stöd från staten. Motiven för detta stöd har, som KSA-utredningen anfört, stärkts inte minst under 1960-talet. Att staten idag har ett primärt ansvar utesluter dock inte att även arbetsgivarnas ansvar för arbetslöshetens förekomst och omfattning kommer till uttryck. Särskilt betonas att de försäkrades samsättningssituation på ett avgörande sätt påverkas av arbetsgivarnas dispositioner. Utredningen finner därför vägande skäl tala för uppbörd av en särskild arbetsgivaravgift som anknyts till motsvarande avgifter inom den obligatoriska socialförsäkringens ram. Några särskilda fonder för försäkringens förvaltning anses däremot inte nödvändiga. Utredningen finner det också naturligt att kostnaderna för den frivilliga försäkringen till en del täcks genom avgifter från de försäkrade. Medlemsavgifterna bör i ett reformerat finansieringssystem utgöra den fastare delen av detta men utformas så att dess *relativa storlek minskas trots* de reformer som utredningen föreslår. Återstående del bör täckas av höjda statsbidrag.

Jag kan i huvudsak ansluta mig till de principiella synpunkter som utredningen anfört i fråga om grunderna för finansiering av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen och som tillstyrkts eller lämnats utan erinran av så gott som samtliga remissinstanser. Med hänsyn till att arbetslöshetsförsäkringen under senare år breddats väsentligt och i dag kan beräknas omfatta ca 70 % av de försäkringsbara arbetstagarna på den svenska arbetsmarknaden, finns dock starka skäl som talar för att finansieringssystemet för den frivilliga försäkringen får en mer definitiv prägel än vad utredningen föreslagit och att detta samordnas med finansieringen av det kontanta arbetsmarknadsstödet. För detta ändamål anser jag det nödvändigt att en särskild arbetslöshetsfond bildas. Till fondens uppbyggnad och finansiering återkommer jag senare. Genom införandet av ett gemensamt grundstöd för i princip alla arbetstagare på den svenska arbetsmarknaden vare sig de är arbetslöshetsförsäkrade eller inte bortfaller de invändningar som några arbetsgivarorganisationer riktat mot en kollektiv arbetsgivaravgift för finansiering av en frivillig försäkring vars förmåner inte automatiskt kommer alla anställda till del.

Den hittillsvarande konstruktionen innebär att statsbidragen svarat för en relativt sett större andel av kostnaderna när antalet dagersättningar varit större än normalt. Utredningen har föreslagit att ett nytt grundbidrag införs som motsvarar det kontanta arbetsmarknadsstödet. Ett sådant system innebär en höjning av statsbidragets generella nivå. Därjämte har föreslagits att från nuvarande system behålla ordningen med ett särskilt bidrag som är konstruerat så att höjning av dagersätt-

ningarnas storlek medför förhöjt bidrag. Härigenom stimuleras kassorna att höja ersättningsbeloppen. Det nuvarande dagpenningbidraget föreslås ersatt av ett s. k. progressivbidrag i princip konstruerat på samma sätt dock med den skillnaden att bidraget föreslås utgå vid två ersättningsdagar per medlem mot 2,5 ersättningsdagar enligt nuvarande ordning. Högsta procentuella belopp föreslås bli 85 % vid 22 ersättningsdagar per månad. När det gäller förvaltningsbidraget som f. n. beräknas per årsmedlem föreslås att detta med hänsyn till den ökade administrativa belastningen vid hög arbetslöshet ändras så att storleken varierar efter det genomsnittliga antalet ersättningsdagar.

De av utredningen föreslagna grunderna för finansieringen av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen synes väl avvägda. Jag kan därför i huvudsak ansluta mig till utredningens förslag. Den konstruktion som jag i det föregående förordat för det individuella stödets utformning nödvändiggör dock att finansieringsformerna anpassas härtill. Grundbidraget bör således i sin helhet täckas via den förutnämnda arbetslöshetsfonden. Eftersom det av mig förordade kontanta arbetsmarknadsstödet utgår med fast belopp per dag bör grundbidraget till kassorna utgå med samma belopp för varje dag som ersättning utbetalats till försäkrad. Jag kan därför inte biträda utredningens förslag om delning av grundbidraget i en fast och en procentuell andel. De skäl som utredningen anfört för en sådan tudelning bl. a. i fråga om stimulans till en naturlig och önskvärd höjning av dagersättningarnas storlek anser jag till en betydande del ha tillgodosetts genom att det grundbidrag som jag förordat ligger på en högre nivå än motsvarande grundstatsbidrag f. n. gör i genomsnitt. Medlemsavgifterna och fondavkastning kan f. n. beräknas svara för ca 34 % av arbetslöshetskassornas utgifter. KSA-utredningens förslag om progressivt bidrag innebär att denna kostnadsdel minskas samtidigt som dagersättningarnas belopp höjs väsentligt. Som jag tidigare har framhållit anser jag att detta innebär en positiv utveckling. Dock anser jag att övre gränsen på 85 % för det föreslagna progressivbidraget är alltför hög i förhållande till medlemsavgifternas och fondavkastningens nuvarande täckningsgrad. Jag förordar därför att progressivtabellens övre gräns fastställs till 80 % och att den föreslagna tabellen justeras med hänsyn härtill. Beräkningen av progressivbidraget kompliceras något av att dagpenningen görs skattepliktig. Kassans sammanlagda kostnader för dagpenning minskat med grundbidraget kan inte utgöra basen för bidragsberäkningen vilket är fallet i utredningens konstruktion. Bidraget får i stället utformas som summan av ett fast belopp, (ett belopp för varje dagpenningklass) och ett belopp beräknat som en procentuell andel av dagpenningen minskad med grundbidraget och det förutnämnda fasta beloppet. Procenttalet bestäms i förhållande till antalet ersättningsdagar per medlem i överensstämmelse med den förutnämnda progressivtabellen. Det på detta sätt beräknade progressivbidra-

get ger tillsammans med grundbidraget kassorna samma kompensation för kostnaderna som skulle ha utgått i ett obeskattat system. I detta sammanhang bör erinras om nödvändigheten av att kassorna under perioder med låg arbetslöshet bland de försäkrade bygger upp en god ekonomisk beredskap genom fondering. Höjningen av grundbidraget samt de förbättrade statsbidrag som jag här föreslår skulle eventuellt kunna medge en temporär sänkning av de försäkrades avgifter. En sådan kortsiktig förmån för de försäkrade synes dock mindre lämplig med hänsyn till de erfarenheter som vunnits under de senaste två åren, bl. a. i form av det växande behovet av särskilda statsbidrag till hårt belastade kassor. Med hänsyn till de framtida kostnaderna för de nu föreslagna förbättrade förmånerna inom arbetslöshetsförsäkringen torde i stället en viss höjning av egenavgifterna vara motiverad för att möta framtida kostnadsökningar i en del kassor som under senare år haft hög belastning på fonderna. Kassorna bör därför pröva i vilken mån avgiftshöjningar kan anses nödvändiga vid övergången till det nya statsbidragssystemet. Utslaget på samtliga arbetslöshetskassor torde en god framtida handlingsberedskap nödvändiggöra avgiftshöjningar på i genomsnitt ca 10 %.

Den föreslagna konstruktionen av förvaltningsbidraget innebär en inte obetydlig höjning av detta bidrag jämfört med vad som nu gäller. En sådan höjning är enligt min mening motiverad bl. a. med hänsyn till det ökade arbete som kassorna åsamkas genom skatteredovisningen.

Arbetslöshetskassorna bör medges undantag från bestämmelserna i uppbördsförordningen. Kassorna skall till ersättningsberättigade medlemmar utbetala dagpenning med avdrag för preliminär skatt. Som chefen för finansdepartementet tidigare har framhållit bör — i syfte att förenkla arbetet i kassorna — sådant avdrag göras enligt en för hela riket gemensam skattetabell. Kassornas inbetalning av preliminärskatt ersätts med en redovisning till skattemyndigheten av bokförda preliminärskatteavdrag. Vid utbetalning av statsbidrag till kassorna sker sedan en avräkning mellan utgående statsbidrag och debiterad preliminärskatt. Det ankommer på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter för avräkningen av preliminärskatteavdragen mot utgående statsbidrag samt de bestämmelser i övrigt som behövs i fråga om statsbidrag till arbetslöshetskassorna.

Enligt de nuvarande bestämmelserna utbetalas statsbidrag i efterskott för varje försäkringsår. Utredningen föreslår att statsbidraget i fortsättningen skall utbetalas i efterskott per verksamhetsår samt att en fast ordning för förenklad à-kontoutbetalning av förskottsbidrag införs. Jag har för min del ingen erinran mot utredningens principiella förslag. Enligt min mening bör förskottsbidraget betalas ut för perioder om två månader. Förskottsbidragets storlek bör liksom hittills fastställas med ledning av tidigare utbetalda belopp. Med hänsyn till skattebeläggningen av bidragen bör dock arbetslöshetskassornas bokföringsår överensstäm-

ma med taxeringsår. Arbetslöshetskassornas verksamhetsår bör därför ändras till att avse kalenderår. Denna övergång synes lämpligen kunna ske genom att försäkringsåret 1 september 1972—31 augusti 1973 förlängs att gälla t. o. m. den 31 december 1973. Utöver vad som nu gäller får de variationer i kassornas utbetalningar som blir följden av att arbetslöshetsunderstödet är skattebelagt beaktas vid slutreglering av statsbidraget till kassorna per år i efterskott.

7.6.2 *Kontant arbetsmarknadsstöd*

Det kontanta arbetsmarknadsstödet föreslogs av KSA-utredningen helt bli finansierat med statliga skattemedel. Liksom grundbidraget inom arbetslöshetsförsäkringen bör emellertid enligt min mening det kontanta arbetsmarknadsstödet delvis finansieras genom arbetsgivaravgifter. Avgiftsunderlaget för arbetsgivaravgiften bör vara samma som inom den allmänna sjukförsäkringen. Arbetsgivaravgiften bör finansiera 2/3 av de beräknade sammanlagda kostnaderna för kontant stöd och grundbidrag inom arbetslöshetsförsäkringen. Staten bör via anslag över driftbudgeten svara för återstående tredjedel. För att anpassa arbetsgivaravgiftens andel till de faktiska utgifterna bör, som jag tidigare nämnt, en särskild arbetslöshetsfond inrättas.

Arbetslöshetsfonden bör utformas enligt i huvudsak samma principer som sedan länge gäller för sjukförsäkringsfonden inom den allmänna försäkringen. Fonden bör således redovisas över inkomstskattetiteln och finansieras av arbetsgivaravgifter och statsbidrag.

7.6.3 *Kostnader*

På förslagsanslaget Kontant stöd vid arbetslöshet anvisades i riksstaten för budgetåret 1972/73 371 milj. kr.

KSA-utredningen uppskattade att kostnaden för det reformerade kontantunderstödet enligt utredningens förslag skulle ha uppgått till totalt 850 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Detta belopp bör jämföras med den likaså av utredningen beräknade kostnaden av 430 milj. kr. för budgetåret 1971/72 med nuvarande bestämmelser. Med hänsyn till bl. a. den fortsatta ökningen av antalet försäkrade som därefter ägt rum och den föreslagna höjningen av bidragen samt att bidragen blir skattepliktiga kan de totala kostnaderna för de reformerade kontantstödsformerna beräknas till närmare 1 600 milj. kr. för budgetåret 1974/75. Härav utgör arbetslöshetskassornas kostnader 1 360 milj. kr. och det kontanta arbetsmarknadsstödet 140 milj. kr. Till detta kommer kostnader för omställningsbidrag, särskilt stöd till arbetslöshetskassorna samt arbetsmarknadsverkets administrationskostnader. Det bör understrykas att de här redovisade kostnaderna för reformen är ytterst vanskliga att beräkna bl. a. mot bakgrund av svårigheterna att bedöma arbetslöshetens omfattning och fördelning på olika förvärvsarbete.

Av totalkostnaden beräknas arbetslöshetsfonden svara för drygt 600 milj. kr. Härav hänför sig drygt 400 milj. kr. till arbetsgivaravgifter och ca 200 milj. kr. till kostnader för staten. Progressivbidragen och förvaltningsbidragen, som helt finansieras av statsbidrag, kan beräknas kosta drygt 750 milj. kr. Statens totala utgifter blir härigenom ca 950 milj. kr.

Budgetåret 1973/74 belastas statsbudgeten med totalt ca 680 milj. kr., vilket innefattar 280 milj. kr. för slutreglering av arbetslöshetskassornas verksamhet under försäkringsåret september 1972—december 1973 samt med 330 milj. kr. som förskottsmedel till de erkända arbetslöshetskassorna för tiden 1 januari—30 juni 1974. Vidare tillkommer kostnaderna för omställningsbidrag, statsbidrag för kommunalt kontantunderstöd, särskilt stöd och kontant arbetsmarknadsstöd samt vissa administrationskostnader som för budgetåret sammanlagt beräknas till 70 milj. kr. Av sistnämnda belopp kan 23 milj. kr. beräknas avse statens utgifter för det kontanta arbetsmarknadsstödet.

Kostnaderna för grundbidraget inom det reformerade statsbidragssystemet till arbetslöshetskassorna och det kontanta arbetsmarknadsstödet kan som jag tidigare nämnt för budgetåret 1974/75 beräknas till drygt 600 milj. kr. Härav täcks genom den föreslagna arbetsgivaravgiften drygt 400 milj. kr. Detta nödvändiggör ett uttag av arbetsgivaravgift med 0,4 % fr. o. m. den 1 januari 1974.

Med hänvisning till de redovisningar av statens kostnader för arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd som jag gjort i det föregående beräknar jag i likhet med vad jag anmält i årets statsverksproposition anslaget B 5 Kontant stöd vid arbetslöshet till 680 milj. kr. för budgetåret 1973/74.

8 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom inrikesdepartementet upprättats förslag till

- 1) lag om arbetslöshetsförsäkring,
- 2) lag om kontant arbetsmarknadsstöd,
- 3) lag om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet,
- 4) lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

9 Specialmotivering

9.1 Förslaget till lag om arbetslöshetsförsäkring

Försäkringsbestämmelser

Inledande bestämmelser

1—3 §§

Paragraferna, som motsvarar 1—3 §§ KSA-utredningens förslag, innehåller några allmänna huvudbestämmelser om administrationen av arbetslöshetsförsäkringen. Som jag har berört i den allmänna motiveringen skall de erkända arbetslöshetskassorna inte längre betraktas som understödsföreningar. De bestämmelser av föreningsrättslig natur som fordras angående de erkända arbetslöshetskassorna har därför tagits in som en andra avdelning av lagen.

I 1 § anges att arbetslöshetsförsäkringen handhas av erkända arbetslöshetskassor och att dessa står under tillsyn av AMS.

I 2 § ges en grundläggande bestämning av begreppet arbetslöshetskassa. En förutsättning för registrering är att kassan har till ändamål att bereda medlemmarna ersättning vid arbetslöshet. De närmare förutsättningarna för att en arbetslöshetskassa skall vinna registrering finns intagna i den andra avdelningen av lagen.

I 3 § föreskrivs att försäkrad enligt denna lag är var och en som är medlem i erkänd arbetslöshetskassa.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att vissa bestämmelser i kungörelsen (1950: 473) angående understöd till sjömän vid arbetslöshet i utländsk hamn bör anpassas till de regler som jag nu förordar i fråga om arbetslöshetsförsäkringen. Denna fråga kommer att anmälas i annat sammanhang.

Allmänna villkor för rätt till ersättning

4 §

Paragrafen har utformats i överensstämmelse med 4 § utredningens förslag och motsvarar i huvudsak 20 och 22 §§ kassaförordningen. I paragrafen uppställs vissa allmänna villkor, som skall vara uppfyllda för att ersättning skall kunna utgå. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.3.1.

I första stycket anges sålunda att för rätt till ersättning krävs, att den försäkrade är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åta sig arbete, är beredd att ta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han inte anmält hinder som kan godtas av arbetslöshetskassan, är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som AMS föreskriver och inte kan erhålla lämpligt arbete.

Den grundläggande förutsättningen för rätt till ersättning är att den försäkrade är arbetslös. Härmed förstås att han på grund av arbetsbrist

inte kan utföra avlönat arbete för annans räkning och inte heller utför arbete för egen räkning i affärsmässigt, vinstgivande syfte. För arbetstagar inträder arbetslöshet i normalfallen när anställning upphör. Kravet på att arbetssökanden skall vara arbetsför och i övrigt oförhindrad att åta sig arbete tar sikte på såväl medicinska faktorer som övriga omständigheter som utgör hinder för den arbetssökande att finna lämpligt arbete. Som exempel på sådana omständigheter kan nämnas lokal bundenhet, hinder på grund av utbildning eller annan begränsning av arbetsutbudet. Ytterligare en förutsättning för ersättningsrätt är att den arbetslöse söker arbete genom att anmäla sig hos offentlig arbetsförmedling. Ersättningsrätt kan inte i något fall uppkomma före den dag då sökanden i föreskriven ordning gör sådan anmälan. Även under en fortlöpande arbetslöshet förutsätts att den arbetslöse är anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen. Innebörden av begreppet lämpligt arbete i punkt 4 framgår av 5 §.

I andra stycket anges att företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt, om inte AMS av särskilda skäl föreskriver annat.

5 §

Paragrafen, som motsvarar 36 § fjärde och femte styckena kassaförordningen och 5 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om när erbjudet arbete skall anses lämpligt.

Som jag närmare har berört i den allmänna motiveringen förordar jag att kassaersättningsens storlek i regel inte skall vara avgörande för om arbetserbjudande skall anses lämpligt eller ej. I enlighet härmed har punkt 2 i utredningens förslag utgått i departementsförslaget.

Enligt gällande regler har AMS möjligheter att förklara att viss konflikt — utan att den befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal — är av den särskilda beskaffenhet att skälig anledning till arbetsvägran inte förelegat. Bestämmelsen har aldrig tillämpats. Någon motsvarighet härtill har därför inte föreslagits. I övrigt har bestämmelserna kommenterats i avsnitt 7.3.2.

Medlems- och arbetsvillkor

6 §

Paragrafen, som motsvarar 23 § 1 mom. och 2 mom. första stycket kassaförordningen och 6 § utredningens förslag, innehåller medlems- och arbetsvillkor.

Enligt första stycket uppställs som krav för rätt till ersättning att den försäkrade efter senaste inträdet i arbetslöshetskassan dels under minst tolv eller i fråga om förstagare 24 månader varit medlem i kassan, dels under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete i fem månader. Kravet på tolv resp. 24 månaders medlemskap innebär en nyhet i förhållande till utredningens

förslag. Syftet med villkoret är närmast att förebygga uppkomst av ersättningsrätt för medlem som inträtt i arbetslöshetskassa först då ökad arbetslöshet befaras (se närmare avsnitt 7.4.2). När medlem en gång har uppfyllt medlemsvillkoret behöver detta inte prövas på nytt vid senare arbetslöshetsperiod under samma medlemskap. Det vid sidan av medlemsvillkoret uppställda 5-månadersvillkoret har konstruerats som ett renodlat arbetsvillkor. Enligt nuvarande ordning utgör motsvarande villkor en kombination av arbets- och avgiftsvillkor. Fullgörande av den i kassas stadgar föreskrivna avgiftsbetalningen skall i fortsättningen ingå i kassamedlemmens stadgeenliga förpliktelser och som en given förutsättning för att ersättningsrätt skall uppkomma och fortlöpa. Som riktpunkt vid bedömningen av huruvida 5-månadersvillkoret är uppfyllt skall gälla att den försäkrade får tillgodoräkna endast månad under vilken förvärvsarbete har utförts minst tio dagar och minst 70 timmar. Vid prövningen av arbetsvillkoret skall i princip all tid med inkomst av förvärvsarbete medräknas. Med inkomst av förvärvsarbete avses inkomst, såväl i pengar som naturaförmåner i form av kost eller bostad, antingen som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller eljest (inkomst av annat förvärvsarbete).

I andra stycket föreskrivs att AMS får medge att tid då förvärvsarbete skall vara utfört beräknas i annan tidsenhet än månad. Sådant medgivande har i den hittillsvarande tillämpningen försöksvis medgetts för ett par kassor och därvid gett ett tillfredsställande resultat.

I tredje stycket erinras om att tid då förvärvsarbete har utförts inte får räknas mer än en gång för uppfyllande av arbetsvillkoret.

7 §

Paragrafen, som motsvarar 23 § 2 mom. första stycket och 24 § första stycket kassaförordningen samt 7 § utredningens förslag, innehåller regler om annan tillgodoräkningsbar tid än förvärvsarbete. Med tid under vilken den försäkrade enligt arbetsvillkoret skall ha utfört förvärvsarbete jämställs tid då han har genomgått arbetsmarknadsutbildning, fullgjort värnplikt, åtnjutit föräldrapenning i samband med barns födelse, haft semester eller eljest med helt eller delvis bibehållen lön varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barns födelse. Beträffande arbetsmarknadsutbildning, värnpliktstjänstgöring samt tid då sökanden åtnjutit föräldrapenning skall tillsammans högst två månader kunna tillgodoräknas som arbetad tid i arbetsvillkoret. Med arbetsmarknadsutbildning förstås sådan utbildning som berättigar till utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen. Med värnpliktstjänstgöring likställs vapenfri tjänst samt bistånds- och katastrofutbildning.

8 §

Paragrafen, som motsvarar 23 § 2 mom. andra stycket kassaförordningen och 8 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om tid

som inte skall inräknas i ramtiden vid prövningen av arbetsvillkoret, s. k. överhoppningsbar tid. Förutom att sjukdom liksom hittills inte skall inräknas i ramtiden, skall i denna tid inte heller inräknas tid då den försäkrade har varit hindrad att arbeta på grund av värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vårdnad av eget barn eller adoptivbarn under tid för vilken föräldrapenning i samband med barns födelse utgått, i den mån tiden inte skall jämföras med tid under vilken förvärvsarbete har utförts vid prövningen av arbetsvillkoret. Även tid då arbetslös kassamedlem har varit sjuk och uppburit halv sjukpenning men inte utnyttjat arbetslöshetsförsäkringens ersättningsmöjligheter skall räknas som överhoppningsbar tid. I likhet med vad som har angetts vid 7 § likställs vapenfri tjänst samt bistånds- och katastrofutbildning med värnplikts-tjänstgöring. Med vuxenutbildning förstås i detta sammanhang antingen utbildning som berättigar till statligt studiestöd eller sådan annan hel-tidsutbildning som AMS kan godta. Med arbetsmarknadsutbildning, som innefattas i begreppet vuxenutbildning, jämföras i detta sammanhang arbetsprövning och arbetsträning, som berättigar till utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen.

9 §

Denna paragraf, som motsvarar 9 § utredningens förslag, innehåller en regel om att erkänd arbetslöshetskassa, med AMS' medgivande, får föreskriva att arbetsvillkoret skall vara uppfyllt endast genom arbete som arbetstagare. Bestämmelsen hänger samman med reglerna i andra avdelningen att kassas stadgar skall ange kassans verksamhetsområde med uppgift huruvida kassan är avsedd enbart för anställda eller företagare.

10 §

Paragrafen, som motsvarar 25 § kassaförordningen och 10 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om den som övergår från en arbetslöshetskassa till en annan.

F. n. gäller att arbetslöshetskassor kan träffa överenskommelse om att medlem vid övergång från en kassa till en annan får tillgodoräkna sig tid i förvärvsarbete och därmed jämförd tid i den kassa från vilken han kommer.

På förslag av utredningen har en bestämmelse införts som innebär att sådan rätt inte längre blir beroende av överenskommelse mellan de berörda kassorna. Detsamma skall gälla i fråga om uppfyllande av medlemsvillkoret. Försäkrad, som omedelbart före inträdet i erkänd arbetslöshetskassa har varit medlem i annan sådan kassa, får således tillgodoräkna sig tid i den tidigare kassan även för uppfyllande av detta villkor.

Ersättningens form

11 §

Paragrafen svarar mot 18—19 §§ och 32 § första stycket kassaförordningen samt 11 § utredningens förslag. Paragrafens första stycke innehåller regler om dagpenning. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.4.6.

Andra stycket innehåller bestämmelser som anknyter ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen till femdagarsvecka. Summan av antalet ersatta och arbetade dagar samt karensdagar under en kalendervecka får således uppgå till högst fem. Detta innebär att ersättning beräknas för fem dagar i veckan även för den som arbetar sex dagar.

12 §

Paragrafen, som svarar mot 32 § andra stycket kassaförordningen och 12 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om ersättningsförbudna dagar.

Första stycket överensstämmer i huvudsak med nuvarande praxis, dock med den utvidgningen av ersättningsrätten att regeln gäller även om antalet helgdagar i veckan inte är mer än en. Ersättning skall utges för helgdag och helgdagsafton, om dagpenning utgår för minst två vardagar under samma kalendervecka och en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter ifrågavarande helg. I fråga om söndagar innebär förslaget ingen ändring av nuvarande bestämmelser.

I andra stycket anges att dagpenning inte får utges för dag då försäkrad uppbär föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen om allmän försäkring. Bestämmelsen får ses mot bakgrund av att rätt till föräldrapenning enligt nämnda lagrum föreligger även om nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften inte är för handen.

Karenstid och ersättningstidens längd

13 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, innehåller bestämmelser om karensvillkor. Bestämmelsen, som har utformats i överensstämmelse med karensvillkoret i det kontanta arbetsmarknadsstödet, har kommenterats i avsnitt 7.4.4. Beräkning av karensdagar skall ske efter samma regler som föreslås gälla i fråga om beräkning av ersättningstid och med användande av samma omräkningstabell.

I andra stycket har införts en bestämmelse som ger arbetslöshetskassa möjlighet att i fråga om medlem som före arbetslöshetens inträde varit självständig företagare föreskriva, att en karenstid upp till två månader skall gälla. Bakgrunden till bestämmelsen har berörts i avsnitt 7.3.1.

14—16 §§

Dessa paragrafer, som svarar mot 31 § kassaförordningen och 13—15 §§ utredningens förslag, innehåller bestämmelser om ersättningstid och beräkning därav. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.4.5.

Paragraferna har i huvudsak utformats i överensstämmelse med utredningens förslag. Vissa ändringar har dock vidtagits med hänsyn till att viss karenstid, i motsats till vad utredningen föreslår, skall gälla även i fortsättningen.

Dagpenningens storlek

17 §

Paragrafen, som kan jämföras med 29 § 1 mom. kassaförordningen och som motsvarar 16 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om dagpenningklasser. Klasserna har justerats med hänsyn till att dagpenningen föreslås bli skattepliktig inkomst. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.4.6.

18 §

Paragrafen motsvarar 27 § kassaförordningen och överensstämmer med 17 § utredningens förslag.

F. n. uppställs krav på erläggande av minst en avgift efter övergång till högre dagpenningklass för att den högre dagpenningen skall utgå. Eftersom det nuvarande kombinerade avgifts- och arbetsvillkoret ersätts med ett renodlat arbetsvillkor, har i förevarande paragraf föreskrivits att den högre dagpenningen inte får utges, förrän medlemmen efter övergången har uppfyllt en månad av arbetsvillkoret. Denna regel skall även gälla om övergång till högre dagpenningklass sker i samband med övergång mellan olika kassor. AMS skall kunna föreskriva undantag från den angivna regeln för fall, då särskilda förhållanden motiverar förkortning eller förlängning av den angivna tiden.

19 §

Paragrafen överensstämmer med 29 § 1 mom. tredje stycket kassaförordningen och 18 § utredningens förslag.

Överförsäkringsavdrag

20 §

Paragrafen, som innehåller överförsäkringsbestämmelser, motsvarar 19 § utredningens förslag. Bestämmelserna, som i sak överensstämmer med 30 § 1 och 2 mom. kassaförordningen, har behandlats i avsnitt 7.4.7.

I den inkomst som skall läggas till grund för prövningen av överförsäkringen skall inräknas normalt förekommande ersättningar för oekväm arbetstid, skifttillägg, regelbundet utgående drickspengar, naturaförmåner och ersättning för mera regelbundet förekommande övertidsarbete. Ersättning för tillfälligt övertidsarbete, gratifikationer eller andra ej regelmässigt utgående ersättningar skall däremot inte inräknas i inkomsten. Vid varierande arbetsinkomst får i princip genomsnittsinkomsten under den tid 5-månadersvillkoret fullgjorts läggas till grund för prövningen av överförsäkringsbestämmelserna.

Pensionsavdrag

21 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om pensionsavdrag, överensstämmer i sak med 30 § 3 mom. kassaförordningen och 20 § KSA-utredningens förslag. I enlighet med sjukpenningutredningens förslag har emellertid bestämmelsen, att ersättning understigande fem kr. per dag inte skall utbetalas, ändrats till fyra kr. Detta har skett för att anpassning skall ske till att pensionsavdragets storlek i fortsättningen skall utgöra ca 1/260 i stället för, som KSA-utredningen föreslår, ca 1/300 av årspensionen.

Ersättning vid arbetslöshet del av vecka m. m.

22—26 §§

Dessa paragrafer, som svarar mot 21—25 §§ utredningens förslag, innehåller bestämmelser om rätten till ersättning vid deltidsarbete och arbetslöshet del av vecka. Bestämmelserna har kommenterats i avsnitt 7.4.10.

27 §

Paragrafen innehåller bestämmelser som ger arbetslöshetskassorna och AMS möjligheter att dels dra in ersättning för en arbetslös dag i vecka, då den försäkrade har utfört arbete i sådan utsträckning att hel dagpenning inte har kunnat utgå för någon av dagarna, dels föreskriva att dagpenning inte skall utgå för dag för vilken den försäkrade kan anses gottgjord genom semesterersättning.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, överensstämmer med 32 § tredje stycket kassaförordningen.

Begränsning vid säsongarbetslöshet

28 §

Paragrafen, som motsvarar 34 § kassaförordningen och 26 § utredningens förslag, ger arbetslöshetskassa och AMS möjligheter att begränsa rätten till ersättning i kassa med årlig säsongarbetslöshet.

Gällande bestämmelser anvisar tre möjligheter till begränsning i ersättningsrätten. De tre möjligheterna är att karenstiden och dess ramtid förlängs, att det generellt bestäms att ersättning inte skall utges för viss tid av året eller att den tid för vilken ersättning längst får utgå under försäkringsåret uppdelas i perioder, av vilka någon eller några skall omfatta tid varunder arbetslöshet förekommer regelbundet.

I enlighet med utredningens förslag har dessa former för begränsning av ersättningsrätten förts samman till en regel med det innehåll att arbetslöshetskassa eller AMS, för medlem eller grupp av medlemmar som regelbundet förvärvsarbetar under endast viss del av året, får besluta om föreskrift att ersättningsrätten skall begränsas. Denna regel skall enligt utredningen innefatta nämnda möjligheter till begränsning i ersättningsrätten, med undantag av möjligheten till förlängning av karenstiden. Med hänsyn till att jag, i motsats till utredningen, har förordat att viss karenstid liksom hittills skall gälla i arbetslöshetsförsäkringen, bör enligt min mening även denna möjlighet till begränsning i ersättningsrätten kvarstå. Möjligheten till förlängning av karenstid och dess ramtid får därför också anses innefattad i nyssnämnda regel.

Avstängning från rätt till ersättning

29—31 §§

Dessa paragrafer, som motsvarar 36 § första, andra och tredje styckena kassaförordningen samt 27—29 §§ utredningens förslag, innehåller bestämmelser om självförvållad arbetslöshet och avstängning från rätt till ersättning. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.3.3.

Ansökan om ersättning m. m.

32 §

I paragrafen ges föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassa. Bestämmelserna innebär bl. a. att vid ansökningen skall fogas intyg av arbetsgivare om den försäkrades arbetsförhållanden och de uppgifter i övrigt som behövs för bedömande av den försäkrades ersättningsrätt. Genom bestämmelsen i tredje stycket införs skyldighet för arbetsgivare att utfärda sådant intyg.

Paragrafen svarar mot 21 och 40 §§ kassaförordningen och 30 § utredningens förslag.

Särskilda bestämmelser

33 §

Paragrafen motsvarar 11 § andra stycket kassaförordningen och 31 § utredningens förslag.

F. n. får kassa tillämpa andra villkor för rätt att vinna inträde eller kvarstå i arbetslöshetskassa än som föreskrivs i kassaförordningen, i den mån avvikelserna har stöd i överenskommelse, som Konungen har träffat med främmande makt.

På utredningens förslag införs en bestämmelse om att kassa skall vara skyldig att tillämpa de regler för ersättningsrätt som gäller enligt överenskommelse som Konungen träffar med annan stat.

34 §

Paragrafen stämmer i sak överens med 38 § kassaförordningen och motsvarar 32 § utredningens förslag.

Genom bestämmelsen i första stycket erbjuds kassorna, som alternativ till regeln om uteslutning i 51 §, möjlighet att i stället avstå från medlem, som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande av betydelse för bedömning av hans rätt till ersättning, från rätt till ersättning under högst ett år.

35 §

I paragrafen, som överensstämmer med 37 § kassaförordningen och 33 § utredningens förslag, anges att lagen (1969: 93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt äger tillämpning på ersättning enligt denna lag.

36 §

Paragrafen, som inte har någon direkt motsvarighet i kassaförordningen, svarar mot 34 § utredningens förslag.

F. n. anges i de av AMS fastställda normalstadgarna för erkänd arbetslöshetskassa att medlem, om han felaktigt erhållit ersättning från kassan, är skyldig att återbetala ersättningen.

På utredningens förslag har införts en regel om återbetalningsskyldighet efter mönster av 20 kap. 4 § lagen om allmän försäkring.

37 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, har införts på grund av att chefen för socialdepartementet denna dag har föreslagit att en bestämmelse införs i 17 kap. 4 § andra stycket lagen om allmän försäkring i fråga om avräkning mellan vissa former av pension och arbetslöshetsersättning i samband med att beslut om pension meddelas. Enligt nämnda förslag skall det pensionsbelopp, som först förfaller till betalning efter beslut om pension eller om ökning av pension, minskas med så stor del av dagpenningen som överstiger den dagpenning som skulle ha utgått, om pensionsbeslutet förelåg vid utbetalningen av dagpenningen. Vilket belopp som skall avräknas från pensionen blir alltså beroende på de regler som gäller inom arbetslöshetsför-

säkringen. I de fall då hel eller två tredjedelar av hel förtidspension utges sker i enlighet med detta minskning med hela den utgivna dagpenningen. I fråga om halv förtidspension får avdraget beräknas med hjälp av överförsäkringstabellen. När det gäller ålderspension får motsvarande beräkning göras med användande av pensionsavdragstabellen. Bestämmandet av avdragsbeloppet kan i vissa fall fordra ingående kännedom om den försäkrades arbets- och inkomstförhållanden. Försäkringskassan föreslås därför få möjlighet att från arbetslöshetskassan inhämta de uppgifter som behövs för att beräkna det belopp som skall avdras. Det föreslagna avräkningssystemet medför att det innehållna beloppet får överföras från försäkringskassan till arbetslöshetskassan.

Bestämmelser om erkända arbetslöshetskassor

Allmänna bestämmelser

38 §

Paragrafen överensstämmer med 35 § utredningens förslag.

Första stycket innehåller det allmänna kravet att erkänd arbetslöshetskassa skall vara registrerad hos AMS. I andra stycket erinras om den rätt till statsbidrag som följer med registreringen. Enligt tredje stycket, som motsvarar 90 § första stycket 2. lagen (1938: 96) om understödsföreningar (UFL), undantas fackliga organisationer från lagens tillämpningsområde.

39 §

Paragrafen, som motsvarar 6 § kassaförordningen och 36 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om arbetslöshetskassas verksamhet.

I första stycket anges att erkänd arbetslöshetskassa skall utge ersättning till medlemmarna vid arbetslöshet.

Andra stycket anger att kassa inte får utöva annan verksamhet än att utge sådan ersättning eller använda medel som är främmande för sådan verksamhet. Dessutom anges att AMS, om särskilda skäl föreligger, får medge undantag från denna regel. Detta innebär en nyhet i förhållande till gällande bestämmelser och utredningens förslag. Motivet för införandet av denna dispensmöjlighet för AMS är att det i särskilda fall har visat sig föreligga ett behov av att kunna utnyttja arbetslöshetskassas administrativa apparat i fråga om utbetalning av speciella former av ersättning vid arbetslöshet.

40 och 41 §§

Dessa paragrafer motsvarar 4 och 5 §§ UFL, 37 och 38 §§ utredningens förslag samt 8 och 9 §§ lagen (1972: 262) om understödsföreningar (nya understödsföreningslagen).

42 §

Paragrafen, som motsvarar 39 § utredningens förslag, innehåller i likhet med 3 § kassaförordningen bestämmelser om det minsta antal medlemmar som skall finnas i en erkänd arbetslöshetskassa som förutsättning för registrering. Vidare anges att kassan skall ha antagit stadgar samt utsett styrelse och revisorer.

43 §

Paragrafen, som motsvarar 4 § andra stycket kassaförordningen och 40 § utredningens förslag, anger att registrering får vägras, om det avsedda verksamhetsområdet för kassa som söker registrering helt eller till huvudsaklig del sammanfaller med verksamhetsområdet för redan registrerad arbetslöshetskassa och det på grund härav kan befaras uppkomma olägenheter med hänsyn till försäkringsverksamhetens ändamålsenliga bedrivande.

44 §

I denna paragraf, som saknar motsvarighet i utredningens förslag erinras om att arbetslöshetskassa för företagare får bildas endast efter tillstånd av Kungl. Maj:t. Paragrafen har viss motsvarighet i 24 § tredje stycket kassaförordningen.

Stadgar och firma m. m.

45 §

Paragrafens första stycke, som motsvarar 41 § första stycket utredningens förslag, innehåller en bestämmelse om att erkänd arbetslöshetskassas stadgar i tillämpliga delar skall avfattas enligt normalstadgar som har fastställts av AMS.

Andra stycket innehåller en uppräkningslista i 15 punkter av de uppgifter och föreskrifter som skall tas in i erkänd arbetslöshetskassas stadgar för att kassan skall kunna registreras. Punkterna stämmer i sak överens med 41 § andra stycket 1—10 och 12—16 utredningens förslag.

Punkterna 1—3 stämmer i sak överens med 8 § 1—3 UFL och 11 § andra stycket 1—3 nya understödsföreningslagen och innehåller föreskrifter om att i stadgarna skall anges kassans firma och verksamhetsområde samt den ort där styrelsen skall ha sitt säte. Därutöver anges i *punkt 2* att stadgarna skall innehålla uppgift om huruvida kassa är avsedd för anställda eller företagare eller för båda dessa kategorierna.

Enligt *punkt 4*, som har sin motsvarighet i 8 § 4 UFL och 11 § andra stycket 4 nya understödsföreningslagen, skall stadgarna ange de villkor som skall gälla för inträde i kassan och för uteslutning av medlem.

I *punkterna 5—7*, som har sin motsvarighet i 8 § 5, 6 och 8 UFL samt

11 § andra stycket 5, 6 och 8 nya understödsföreningslagen, anges att i stadgarna skall tas in regler om medlemmarnas förmåner och skyldigheter samt påföljden av försummelse att erlægga avgift eller uttaxerat belopp.

Punkterna 8 och 9 stämmer i sak överens med 8 § 9 och 10 UFL samt 11 § andra stycket 12 och 13 nya understödsföreningslagen. De anger att i stadgarna skall tas in de grunder som skall gälla i fråga om fondbildning samt regler om hur medel som inte behövs för löpande utgifter skall placeras och om hur kassas värdehandlingar skall förvaras.

Punkt 10, som har viss motsvarighet i 11 § andra stycket 15 nya understödsföreningslagen, innehåller föreskrifter om styrelse och revisorer. Här kan nämnas att utredningens förslag (punkt 11) tar upp krav på att i stadgarna skall anges grunderna för styrelsens beslutsföret och föreskrifter om hur revision skall ske. I enlighet med vad som gäller i nya understödsföreningslagen har denna bestämmelse utgått ur förevarande förslag. Eftersom i lagen finns regler om vad som skall gälla i berörda hänseenden, saknas anledning att kräva att stadgarna obligatoriskt skall innehålla bestämmelser härom.

Punkt 11 anger att stadgarna skall innehålla bestämmelser om föreningsstämma och hur dess befogenhet skall utövas.

Om föreningsstämmas befogenheter skall utövas av därtill utsedda ombud, skall enligt *punkt 12*, som svarar mot 11 § andra stycket 16 nya understödsföreningslagen, föreskrifter härom finnas i stadgarna.

Enligt *punkt 13*, som motsvarar 11 § andra stycket 17 nya understödsföreningslagen, skall uppgift om tiden för ordinarie föreningsstämma tas in i stadgarna.

Punkterna 14 och 15 stämmer i sak överens med 8 § 15 och 16 UFL samt 11 § andra stycket 18 och 19 nya understödsföreningslagen. De innehåller föreskrifter om kallelser och meddelanden samt om förfarandet med kassas tillgångar vid dess upplösning.

I paragrafens tredje stycke, som motsvarar 41 § tredje stycket utredningens förslag, föreskrivs att stadgarna inte, utan medgivande av AMS, får innehålla annat än som angivits i andra stycket.

46 §

Paragrafen, som motsvarar 42 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om erkänd arbetslöshetskassas firma. Första stycket överensstämmer med 1 § tredje stycket kassaförordningen.

47 och 48 §§

Dessa paragrafer innehåller bestämmelser rörande ansökan om registrering av erkänd arbetslöshetskassa. De motsvarar 43 och 44 §§ utredningens förslag. 43 § har viss motsvarighet i 2 § kassaförordningen.

Medlemsförteckning

49 §

Paragrafen, som motsvarar 10 § UFL och 45 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om medlemsförteckning. Paragrafen innebär den nyheten att medlemsförteckning skall innehålla uppgift om medlems personnummer och senast kända hemvist. Föreskriften om medlemsförteckning kan vara uppfylld genom att kassa har register gemensamt med ett eller flera fackförbund, vilkas medlemmar även är medlemmar i kassan. Ansvar för registrets förande åligger i sista hand kassans styrelse.

Medlemskap

50 §

Första stycket i paragrafen, som överensstämmer med 46 § första stycket utredningens förslag, reglerar rätten till medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa. Sådan rätt tillkommer var och en som uppfyller föreskrift i kassas stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde. Bestämelsen har behandlats i avsnitt 7.4.1.

I andra stycket, som har viss motsvarighet i 9 § 1 mom. kassaförordningen och som svarar mot 46 § andra stycket utredningens förslag, anges vilka som i kassastadgarna obligatoriskt skall undantas från rätt att bli medlem i kassan. Liksom hittills skall detta gälla den som är medlem i annan arbetslöshetskassa.

Enligt kassaförordningen äger kassa själv bestämma lägsta och högsta åldersgräns för rätt till inträde i kassan och rätt att kvarstå som medlem. Beträffande den lägre åldersgränsen är kassornas frihet begränsad genom att ersättning inte får utgå till personer under 16 år.

För att få enhetliga regler på detta område har bestämmelser införts om att kassa, från rätt att bli medlem, skall undanta den som inte fyllt 15 år och den som fyllt 66 år. Dessutom föreskrivs att den som förvärvsarbetar mindre än tre timmar per arbetsdag och i genomsnitt mindre än 17 timmar per vecka skall vägras inträde i kassan. Denna spärr gäller inträdet i försäkringen. Däremot skall den som har blivit medlem i arbetslöshetskassa och därefter av olika skäl har kommit att begränsa sitt arbetsutbud inte av den anledningen uteslutas ur kassan. De föreslagna tidsgränserna anknyter till de riktlinjer som jag har förordat för att månad skall bli tillgodoräkningsbar i arbetsvillkoret.

51 §

Första stycket, som svarar mot 10 § kassaförordningen och 47 § första stycket utredningens förslag, anger vilka kassan i sina stadgar får undanta från rätt att kvarstå som medlem.

De regler som f. n. bestämmer när en kassa skall ha rätt att vägra inträde resp. utesluta medlem är inte enhetliga. Gäller det en företagare,

skall han stå utanför kassa om han under de senaste tolv månaderna under längre tid än fem månader har haft denna ställning, om han inte samtidigt utfört arbete mot lön. Beträffande en löntagare, som inte arbetar inom kassans verksamhetsområde, inträder kassans rätt att vägra inträde resp. utesluta då medlemmen inte uppfyller och inte heller tre av de senaste tolv månaderna har uppfyllt villkoret att tillhöra verksamhetsområdet. På förslag av utredningen har därför i *punkt 1* införts en bestämmelse om att den som inte uppfyller och inte heller under minst sex av de senaste tolv månaderna har uppfyllt föreskrift i kassans stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde får undantas från rätt att kvarstå som medlem. Bestämmelserna i *punkterna 2 och 3* överensstämmer i huvudsak med vad som f. n. gäller. *Punkt 2* har emellertid utformats i överensstämmelse med 20 kap. 3 § d) lagen om allmän försäkring.

I **enlighet med mitt förslag** att den som fyllt 67 år inte skall vara ersättningsberättigad i arbetslöshetsförsäkringen (se närmare avsnitt 7.4.5), har i paragrafens andra stycke införts en bestämmelse om att den som uppnått denna ålder skall undantas från rätt att kvarstå som medlem i kassan.

52 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet vid uteslutning av medlem ur erkänd arbetslöshetskassa. Paragrafen motsvarar 12 och 13 §§ kassaförordningen samt 48 § utredningens förslag. I första stycket har upptagits en regel om att underrättelseförfarande i samband med ifrågasatt uteslutning av medlem inte skall behöva äga rum, om rätten att kvarstå som medlem upphör på grund av att medlemmen uppnått 67 års ålder. Bestämmelsen i andra stycket innebär att beslut enligt 51 § första stycket första och tredje punkterna skall träda i kraft vid utgången av den första period då medlemmen inte längre är arbetslös. Det ankommer på AMS att närmare bestämma längden av denna period.

53 §

Paragrafen, som i huvudsak överensstämmer med 14 och 17 §§ kassaförordningen samt svarar mot 49 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om rätten att utträda ur erkänd arbetslöshetskassa och om påföljd vid underlåtenhet att erlägga medlemsavgift eller uttaxerat belopp. Med hänsyn till att arbetslöshetskassorna kan väntas i allt större utsträckning övergå till avgiftssystem som innebär att avgiften anges för längre tid än månad har i andra stycket införts bestämmelser som även reglerar underlåtenhet att betala sådan avgift.

Avgifter och uttaxering

54 §

Denna paragraf innehåller regler om avgifter. Paragrafen ersätter 16 § första stycket kassaförordningen och 13 § första stycket UFL samt

svarar mot 50 § utredningens förslag. Vissa bestämmelser i 13 § första stycket UFL om att avgifternas upptagande inte får göras beroende av inträffade försäkringsfall och om avgiftsreglernas tillämpning när förenings verksamhet är uppdelad på flera verksamhetsgrenar äger inte tillämplighet på arbetslöshetskassorna. Någon motsvarighet till dessa bestämmelser har därför inte upptagits i paragrafen. I 13 § första stycket UFL finns vidare en bestämmelse om differentiering av avgifterna mellan skilda medlemsgrupper med hänsyn till försäkringsrisk och understödsrätt. En sådan bestämmelse har inte någon allmän funktion att fylla i fråga om arbetslöshetskassorna och har därför inte tagits upp i paragrafen. I undantagsfall bör emellertid AMS kunna medge att kassa inrättar särskild avgiftsklass för viss medlemsgrupp, om speciella förhållanden motiverar detta.

55 §

Paragrafen, som motsvarar 16 § andra stycket kassaförordningen och 51 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om särskild uttaxering.

F. n. gäller att erkänd arbetslöshetskassa i sina stadgar skall ange under vilka förutsättningar uttaxering av medlemmarna skall äga rum, i vilken ordning beslut om uttaxering skall fattas och efter vilka grunder beslutad uttaxering skall verkställas. I enlighet med dessa regler innehåller kassornas stadgar mycket utförliga bestämmelser i angivna hänseenden.

På utredningens förslag har i denna paragraf intagits den bestämmelsen att kassa, om tillgångarna är otillräckliga för verksamhetens behöriga utövande, utan stöd i stadgarna får besluta om särskild uttaxering. För beslutets giltighet krävs godkännande av AMS.

Fondbildning

56 §

Paragrafen, som motsvarar 53 § utredningens förslag, överensstämmer i huvudsak med 41 § kassaförordningen och innehåller bestämmelser om fondbildning.

Gällande bestämmelser beträffande kassa som har minst 10 000 medlemmar införs nu som huvudregel. I fråga om kassa som har mindre än 10 000 medlemmar får AMS möjlighet att föreskriva att kassan skall göra större fondavsättning än enligt huvudregeln. Därvid kan de beräkningsmetoder som nu tillämpas för sådana kassor vanligen användas. Vidare innebär förslaget att beräkning av genomsnittlig årskostnad skall ske för de fem och inte som nu för de tio senaste åren och att AMS i vissa fall skall kunna föreskriva mindre fondavsättning än enligt huvudregeln. Med ersättningsbelopp enligt första stycket avses nettobelopp, dvs. utgiven ersättning efter avdrag av preliminär skatt.

Kapitalplacering

57 §

Denna paragraf innehåller placeringsregler i fråga om de medel som skall avsättas till fondbildning.

Första stycket stämmer i stort sett överens med 42 § kassaförordningen och 54 § första stycket utredningens förslag. Departementsförslaget innebär dock att placering mot säkerhet i in-teckning i annan fastighet än industrifastighet eller i tomträtt skall kunna ske inom tre fjärdedelar av senast fastställda taxeringsvärde (se närmare avsnitt 7.4.1).

Genom andra stycket, som i sak överensstämmer med 54 § andra stycket utredningens förslag, får erkänd arbetslöshetskassa rätt till fri placering inom en sektor som svarar mot en tiondel av fonden. Placering i aktier och andelar i aktiefond är dock undantagen. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 7.4.1.

Styrelse och firmateckning

58 §

I denna paragraf anges att bestämmelserna i 21—23 §§, 25—30 §§ och 32—37 §§ EFL om styrelse och firmateckning i tillämpliga delar och med vissa jämkningar gäller i fråga om erkänd arbetslöshetskassa. Paragrafen motsvarar 55 § utredningens förslag, 20—26 §§ samt 28 och 29 §§ UFL samt 27 § nya understödsföreningslagen. Första stycket punkterna 3 och 4 överensstämmer med 43 § kassaförordningen.

Bestämmelserna innebär nyheter i förhållande till nu gällande ordning i fråga om minsta antal styrelseledamöter, dessas mandattid och förbud mot att utse anställd hos kassan till styrelseordförande. I föreliggande förslag har, jämfört med utredningens förslag, den regeln införts att styrelseledamot skall vara medlem i kassan.

59 §

Denna paragraf innehåller föreskrifter om styrelsens åligganden. Paragrafen, som motsvarar 55 § utredningens förslag, överensstämmer med 28 § nya understödsföreningslagen.

Räkenskaper och årsredovisning

60 §

I paragrafen anges att bestämmelserna i 38 § och 44 § första stycket EFL skall äga motsvarande tillämpning på erkänd arbetslöshetskassa. Paragrafen, som överensstämmer med 29 § nya understödsföreningslagen, motsvarar, i fråga om bestämmelserna i 38 § EFL, delvis 56 § utredningens förslag. Genom hänvisningen till 44 § första stycket EFL,

som saknar motsvarighet i UFL och utredningens förslag, blir styrelsen skyldig att viss tid efter räkenskapsårets utgång hålla redovisningshandlingarna tillgängliga för var och en som vill granska dem.

61 §

Paragrafen, som motsvarar 46 § kassaförordningen och 52 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser i fråga om erkänd arbetslöshetskassas bokföring. I förhållande till nu gällande bestämmelser och utredningens förslag innebär bestämmelserna den nyheten att räkenskapsavslutning skall ske för kalenderår. För tydlighetens skull har dessutom angivits, att AMS' rätt att meddela föreskrifter avser såväl den löpande räkenskapsföreningen som styrelsens årsredovisning.

Revision

62 §

Denna paragraf innehåller en bestämmelse om att reglerna i 45 § och 46 § 1 mom. samt 49—51 §§ EFL om revision i tillämpliga delar och med vissa jämkningar skall gälla i fråga om erkänd arbetslöshetskassa. Paragrafen motsvarar delvis 56 § utredningens förslag och överensstämmer i huvudsak med 31 § nya understödsföreningslagen. Hänvisningen till 49 § EFL innebär i förhållande till utredningens förslag den nyheten att revisor får rätt att anlita medhjälpare.

63 §

Paragrafen, som svarar mot 32 § nya understödsföreningslagen och 56 § utredningens förslag, anger dels att AMS kan föreskriva att minst en av revisorerna skall vara auktoriserad revisor eller registrerad revisor, om kassans verksamhet har stor omfattning eller det annars finns synnerliga skäl till sådan åtgärd, dels att skyldighet föreligger att till AMS göra anmälan om ny revisor eller revisorssuppleant. När det gäller benämningarna av revisorerna har förutsatts att riksdagen godkänner prop. 1973: 26 angående ny ordning för auktorisation av revisorer m. m.

Föreningsstämma

64 §

Paragrafen upptar bestämmelser om föreningsstämma. Paragrafen motsvarar 57 § utredningens förslag och 33 § nya understödsföreningslagen.

Bestämmelserna innebär att föreningsstämmans befogenheter helt kan utövas av valda ombud vid ombudsmöte.

I fjärde stycket anges att bestämmelserna i 53—60 §§ och 61 § första och andra styckena EFL om föreningsstämma i tillämpliga delar gäller i fråga om erkänd arbetslöshetskassa. Genom hänvisningen till 53 och

55 §§ införs regler om styrelseledamöter och revisorers närvaro vid stämma, om ordförande vid stämma och upprättande av röstlängd och om justering av protokoll som förts vid stämma. Dessa bestämmelser saknar motsvarighet i utredningens förslag.

Utredningen har föreslagit att endast medlem som fyllt 16 år skall ha rösträtt vid stämma, om inte annat bestämts i stadgarna. Föreliggande förslag medför, genom hänvisningen till 56 § EFL, att varje medlem får en röst oberoende av medlemmens ålder, dock med möjlighet för kassa att föreskriva annat i stadgarna.

65 §

Denna paragraf, som motsvarar 57 § utredningens förslag och 34 § nya understödsföreningslagen, innehåller bestämmelser om avgörande av ärende som inte tagits upp i kallelse till stämma och inte heller meddelats medlemmarna enligt föreskrifter som kan finnas i stadgarna. Bestämmelserna som i sak i allt väsentligt stämmer överens med gällande ordning innebär att sådant ärende i princip får avgöras endast om ärendet enligt lag eller stadgarna skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ärende som skall avgöras där. Annat ärende än sådant som avser stadgeändring, frivillig likvidation eller överlåtelse får dock avgöras om tre fjärdedelar av de närvarande samtycker till det. Efter mönster av vad som gäller enligt EFL och nya understödsföreningslagen har i föreliggande förslag denna möjlighet att avgöra ärende begränsats till ordinarie stämma. Vidare har i paragrafens andra stycke införts en bestämmelse om rätt för stämma att alltid kunna besluta om utlysande av extra stämma.

Talan mot styrelseledamot, revisor, föreningsmedlem eller röstberättigad

66 §

I denna paragraf anges att bestämmelserna i 63—66 §§ EFL om talan mot styrelseledamot, revisor, föreningsmedlem eller röstberättigad skall äga motsvarande tillämpning i fråga om erkänd arbetslöshetskassa. Paragrafen motsvarar 58 § utredningens förslag och överensstämmer med 36 § nya understödsföreningslagen. Genom hänvisningen till 64 § EFL införs den nyheten i förhållande till utredningens förslag att en minoritet inom kassan kan, om ansvarsfrihet har vägrats styrelseledamot, på kassans vägnar föra talan mot styrelseledamoten i fråga om förvaltningen av kassans angelägenheter.

Ändring av stadgar

67—69 §§

Paragraferna, som svarar mot 42—44 §§ UFL och överensstämmer med 59—61 §§ utredningens förslag, innehåller bestämmelser om beslut

om stadgeändring, om frivillig likvidation och om överlåtelse av kassas rörelse.

Enligt gällande bestämmelser krävs för att beslut om stadgeändring skall bli giltigt, antingen att samtliga röstberättigade har samtyckt därtill eller att beslutet har fattats vid två på varandra följande föreningssammanträden och därvid på det sista sammanträdet biträts av minst tre fjärdedelar av de röstande. Dessutom krävs att AMS godkännt beslutet. Motsvarande regler gäller i fråga om beslut om likvidation och överlåtelse av kassas rörelse. Beslut om stadgeändring skall anmälas av styrelsens ordförande för registrering.

Vid utformningen av ifrågavarande regler måste de speciella förhållanden som råder beträffande de erkända arbetslöshetskassorna beaktas. Till stor del är sålunda genom lagstiftning bestämt vad kassas stadgar skall innehålla. AMS har därför utarbetat s. k. normalstadgar för kassorna, varigenom kassornas stadgar kommit att avvika från varandra endast på ett mindre antal punkter. När sådan ändring i lagstiftningen sker, som påfordrar ändring i kassornas stadgar, utarbetar och tillställer AMS kassorna förslag till ändring av stadgarna. Enda alternativet för kassan till genomförande av sådan stadgeändring är att avstå från erkännandet. I fråga om andra stadgeändringar än sådana som påkallas av ändring i lagstiftningen rådfrågas som regel AMS. Därvid diskuteras såväl lämpligheten och nödvändigheten av den planerade stadgeändringen som den nya bestämmelsens utformning. AMS tar sålunda i allmänhet aktiv del i förberedelserna av ärende om stadgeändring, liksom i ärende om likvidation av kassa med anledning av överlåtelse av rörelsen, och vid föreningssammanträde där ärendet behandlas är en representant för AMS närvarande.

Mot bakgrund av det anförda har i 67 § införts bestämmelser om att beslut om stadgeändring är giltigt om det på en föreningsstämma har biträts av minst tre fjärdedelar av de röstberättigade. Innebär stadgeändring att anpassning sker till bestämmelse i denna lag kan beslutet fattas av kassans styrelse. Liksom hittills fordras dessutom AMS' godkännande av beslut om stadgeändring. I kassans stadgar kan uppställas ytterligare villkor för att sådant beslut skall bli giltigt. Skulle kassastyrelsen vara tveksam om ändring av stadgarna påkallas av lagändring, är styrelsen oförhindrad att hänskjuta frågan till föreningsstämma för avgörande. Innan stadgeändring kommer till stånd bör kassorna liksom hittills rådfråga AMS om dess inställning. Vid prövningen av fråga om godkännande av stadgeändring bör AMS givetvis tillse att ändringen inte får till följd att vissa medlemmar otillbörligt gynnas på andras bekostnad.

I 68 § anges att bestämmelserna i 67 § äger motsvarande tillämpning i fråga om beslut att erkänd arbetslöshetskassa frivilligt skall träda i likvidation eller överlåta rörelsen. Detsamma skall gälla beslut under likvi-

dation om överlåtelse av kassans rörelse eller beslut av överlåtande kassa om godkännande av fusionsavtal enligt 88 §.

69 § innehåller bestämmelser om registrering av beslut om stadgeändring, likvidation och överlåtelse av kassas rörelse. Anmälan för registrering av sådant beslut skall kunna göras av kassans föreståndare. Ansvar för att anmälan sker åvilar dock styrelsen.

Likvidation och upplösning

70 §

Paragrafen motsvarar 47 § UFL och 41 § nya understödsföreningslagen och innehåller bestämmelser om tvångslikvidation på grund av stadgeföreskrift eller nedgång av medlemsantalet.

I första stycket anges att erkänd arbetslöshetskassa är skyldig att träda i likvidation, när sådant förhållande inträffar som enligt stadgarna skall medföra att kassan skall upphöra med sin verksamhet.

Andra stycket behandlar tvångslikvidation med anledning av att kassas medlemsantal gått ned under det minsta antal medlemmar som kassan enligt 42 § eller beslut av AMS skall bestå av.

71 §

I denna paragraf, som motsvarar 48 § första stycket UFL och 43 § nya understödsföreningslagen, finns regler om utscende av likvidatorer, när föreningen beslutat om frivillig likvidation och när tvångslikvidationsfall enligt 70 eller 87 § föreligger.

72 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om möjlighet för styrelseledamot, kassamedlem och AMS att hos domstol utverka förklaring att kassan skall träda i likvidation, om föreskriven anteckning i registret om likvidation enligt 70 eller 87 § inte gjorts inom viss tid efter det att likvidationsanledningen uppkom. Bestämmelserna motsvarar 50 § UFL och 44 § nya understödsföreningslagen.

73 §

Paragrafen motsvarar 46 § UFL och 45 § nya understödsföreningslagen.

Enligt första stycket kan styrelseledamot och vissa andra personer hos domstol ansöka om att erkänd arbetslöshetskassa skall förklaras skyldig att träda i likvidation, om kassan saknar till registret anmäld behörig styrelse. Initiativ till sådan förklaring kan också tas genom anmälan av AMS. Genom andra stycket görs reglerna i 72 § tredje och fjärde styckena EFL om förfarandet hos domstol med anledning av sådan ansökan eller anmälan tillämpliga för erkänd arbetslöshetskassa.

74 §

Paragrafen motsvarar 49 § UFL och 46 § nya understödsföreningslagen.

75 §

I denna paragraf anges att bestämmelserna i 76 och 77 §§ EFL om likvidator och om möjlighet i visst fall att få likvidator utsedd av domstol skall äga motsvarande tillämpning för erkänd arbetslöshetskassa. Bestämmelser med motsvarande innehåll finns i 52 resp. 51 § UFL. Paragrafen motsvarar 47 § nya understödsföreningslagen.

76 §

Denna paragraf motsvarar 55 § 3 mom. UFL och 48 § nya understödsföreningslagen.

77 §

I denna paragraf anges att bestämmelserna i 78 och 79 §§ EFL om skyldighet dels för domstol att avsända vissa meddelanden för registrering, dels för likvidatorer att låta registrera att kassan trätt i likvidation m. m. skall äga motsvarande tillämpning för erkänd arbetslöshetskassa. Bestämmelserna i 78 § EFL har viss motsvarighet i 46 § andra stycket UFL och bestämmelserna som svarar mot 79 § EFL finns i 53 § UFL. Paragrafen motsvarar 49 § nya understödsföreningslagen.

78 §

Genom denna paragraf, som motsvarar 50 § nya understödsföreningslagen, görs bestämmelserna i 80 § EFL om likvidationsrevisorers tillämpliga på erkänd arbetslöshetskassa. I UFL saknas bestämmelser om sådana revisorer.

79 §

I paragrafen anges att bestämmelserna i 81 § EFL om skyldighet för styrelsen att avge slutredovisning skall äga motsvarande tillämpning för erkänd arbetslöshetskassa. Paragrafen svarar mot 54 § UFL och 51 § nya understödsföreningslagen.

80 §

I denna paragraf anges att åtskilliga bestämmelser i EFL om likvidatorernas förvaltning och redovisningsplikt i tillämpliga delar gäller för erkänd arbetslöshetskassa. Motsvarande bestämmelser finns i UFL i 55 § 1 och 2 mom. 56, 57, 60 och 61 §§. Paragrafen motsvarar 53 § nya understödsföreningslagen.

81 §

Paragrafen, som motsvarar 58 § UFL och 54 § nya understödsföreningslagen, innehåller bestämmelser om erkänd arbetslöshetskassas verksamhet under likvidation.

Bestämmelserna innebär att kassas verksamhet i allt väsentligt skall upphöra under likvidationen. Bestämmelsen i paragrafens tredje stycke innebär i förhållande till nuvarande bestämmelser den nyheten, att AMS kan medge att verksamheten får fortsätta i större omfattning än vad som följer av reglerna i första och andra styckena.

82 §

Paragrafen motsvarar 59 § första stycket UFL och 55 § nya understödsföreningslagen.

83 §

Paragrafen, som motsvarar 59 § UFL och 56 § nya understödsföreningslagen, innehåller bestämmelser om överlåtelse av erkänd arbetslöshetskassas rörelse under likvidation.

84 §

Paragrafen, som svarar mot 62 och 65 §§ UFL och 57 § nya understödsföreningslagen, innehåller bestämmelser om återbäringsskyldighet i vissa fall beträffande medel som uppburits vid fördelning av kassas tillgångar, om talan mot slutredovisning och om preskriptionstid efter det slutredovisning lagts fram. De nuvarande reglerna har ändrats och byggts ut efter mönster från bestämmelserna i EFL.

85 §

Denna paragraf, som saknar motsvarighet i UFL, motsvarar 58 § nya understödsföreningslagen och innehåller bestämmelser om ett förenklat likvidationsförfarande, när det kan antas att kassans tillgångar inte räcker till att täcka likvidationskostnaderna.

86 §

Genom denna paragraf görs vissa bestämmelser i EFL om konkurs och ackordsförhandling utan konkurs tillämpliga på erkänd arbetslöshetskassa. Paragrafen överensstämmer med 60 § nya understödsföreningslagen. 93 § EFL svarar mot 63 § första och andra styckena UFL och 94 § första stycket EFL motsvarar 64 § första stycket första punkten UFL.

87 §

Denna paragraf motsvarar 63 § tredje stycket och 64 § andra stycket UFL samt 61 § nya understödsföreningslagen.

Fusion

88 §

Paragrafen, som överensstämmer med 63 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om fusion mellan erkända arbetslöshetskassor.

Enligt bestämmelserna i UFL kan erkänd arbetslöshetskassa inte uppgå i annan sådan kassa på annat sätt än genom att den förra kassans rörelse överläts och kassan därefter träder i likvidation.

På utredningens förslag har, efter mönster av 96 § EFL, införts bestämmelser om att erkänd arbetslöshetskassa kan uppgå i annan arbetslöshetskassa genom fusionsavtal. Fusionen innebär att den överlåtande kassans medlemmar blir medlemmar i den övertagande kassan samt att den överlåtande kassan upplöses utan likvidation och dess tillgångar och skulder övertas av den övertagande kassan. Fusionen måste godkännas av föreningsstämma i den överlåtande kassan. Av 68 § följer att för stämmobeslutets giltighet krävs att tre fjärdedelar av de röstande är överens om beslutet. Dessutom skall fusionsavtalet godkännas av AMS.

Registrering

89—92 §§

Särskilt register för erkända arbetslöshetskassor skall föras hos AMS. Paragraferna innehåller bestämmelser om förfarandet vid registrering och registrets förande.

89 och 91 §§ svarar mot 64 § utredningens förslag och har viss motsvarighet i 3—5 §§ kungörelsen (1972: 291) om understödsföreningsregister.

I 90 § anges att flera bestämmelser i EFL om registrering skall, med vissa tillägg, gälla också för erkänd arbetslöshetskassa. Bestämmelserna i 100 § första och tredje styckena EFL, som motsvarar regler i 70 och 79 §§ UFL, anger när registrering skall vägras och att sökande skall få besked om vägrad registrering. Bestämmelserna i 101 § EFL motsvarar 71 § och 72 § första stycket UFL och behandlar de uppgifter som skall föras in i registret när kassa registreras. I 102 § EFL, som motsvarar 74 § UFL, finns regler om talan under viss förutsättning med anledning av att kassas firma har likhet med annan registrerad sammanslutnings firma. Reglerna i 103 § 1 mom. EFL om anteckning i registret av domstols avgörande i vissa fall svarar mot 75 § UFL.

Bestämmelserna i 92 § motsvarar de regler som finns i 76 § UFL.

Tillsyn

93—96 §§

Paragraferna innehåller bestämmelser om tillsyn över de erkända arbetslöshetskassorna och stämmer i sak i stort sett överens med gällande bestämmelser i UFL samt 47 och 49 §§ kassaförordningen.

I 93 §, som överensstämmer med 65 § utredningens förslag, anges att AMS utövar tillsyn över de erkända arbetslöshetskassorna och att dessa skall ställa sig styrelsens anvisningar till efterrättelse.

94 § som stämmer överens med 66 § utredningens förslag, anger att kassa har skyldighet att lämna AMS eller styrelsens ombud tillträde till föreningsstämma och sammanträde med kassans styrelse.

95 § innehåller bestämmelser som ger AMS möjlighet att ingripa mot erkänd arbetslöshetskassa, när anmärkning har riktats mot kassans sätt att driva verksamheten. Bestämmelserna svarar mot 78 § tredje och femte styckena UFL, 67 § utredningens förslag samt 71 § nya understödsföreningslagen.

96 §, som svarar mot 67 § utredningens förslag och 72 § nya understödsföreningslagen, innehåller bestämmelser om rätt för AMS att förordna likvidator och likvidationsrevisor och om styrelsens befogenheter beträffande likvidatorerna.

Talan mot arbetslöshetskassas och AMS' beslut

97 §

Enligt 50 § 1 mom. första stycket kassaförordningen skall talan mot beslut av erkänd arbetslöshetskassa enligt förordningen föras genom besvär hos AMS. I fråga om annat beslut av arbetslöshetskassa kan i vissa fall talan föras genom stämning till allmän domstol eller genom skiljemannaförfarande, om kassans stadgar innehåller förbehåll därom (45 § andra stycket och 84 § UFL).

Anledning finns att ompröva frågan om rätten att föra talan mot arbetslöshetskassas beslut och det därmed sammanhängande spörsmålet om ordningen för prövning av sådan talan, när det gäller andra frågor än direkta försäkringsfrågor. De erkända arbetslöshetskassorna har numera en sådan ställning och sådana uppgifter att starka skäl talar för att varje beslut av en kassa, även om det inte direkt angår försäkringsfråga, alltid bör kunna underkastas prövning av AMS. Härigenom får kassamedlemmen det rättsskydd som är nödvändigt inom ett socialförsäkringssystem. I den mån det överklagade beslutet är förenligt med givna lagbestämmelser, AMS' anvisningar och kassans egna stadgar bör överprövningen av beslutet normalt begränsas till frågan om beslutet tillkommit i behörig ordning och inte avse lämpligheten av beslutet.

Mot denna bakgrund har i denna paragraf införts en bestämmelse om att talan mot erkänd arbetslöshetskassas beslut skall föras genom besvär hos AMS. Paragrafen överensstämmer med 68 § utredningens förslag.

98 §

Paragrafen, som svarar mot 69 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om fullföljd av talan mot beslut av AMS enligt denna lag.

Bestämmelserna överensstämmer i sak med 50 § 1 mom. andra och tredje styckena samt 3 mom. kassaförordningen.

Enligt 50 § 1 mom. andra stycket kassaförordningen skall talan mot beslut av tillsynsmyndigheten i ärende *angående försäkring* enligt förordningen föras genom besvär hos försäkringsdomstolen. För tydlighetens skull har i paragrafens första stycke föreskrivits att talan mot AMS' beslut skall föras genom besvär hos försäkringsdomstolen i alla ärenden, som rör enskild kassamedlems *rätt till ersättning eller medlemskap* i erkänd arbetslöshetskassa enligt denna lag. Någon saklig ändring åsyftas inte härmed.

Andra och tredje styckena motsvarar nuvarande bestämmelser 50 § 1 mom. tredje stycket resp. 3 mom. kassaförordningen.

99 §

Paragrafen, som motsvarar 70 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om bl. a. ingivande av besvär och besvärstid.

Skadestånd

100 §

I denna paragraf, som svarar mot 28, 32, 56 och 82 §§ UFL och 71 § utredningens förslag, anges att bestämmelserna i EFL om skadestånd äger motsvarande tillämpning i fråga om erkänd arbetslöshetskassa. Paragrafen överensstämmer med 76 § nya understödsföreningslagen.

Straffbestämmelser

101 §

Paragrafen svarar mot 85 § första stycket UFL, 72 § utredningens förslag och 77 § nya understödsföreningslagen. Bestämmelsen innebär att det är förenat med straffansvar att delta i drivandet av arbetslöshetskasseverksamhet utan att kassan är registrerad som erkänd arbetslöshetskassa.

102 §

Paragrafen motsvarar 73 § utredningens förslag.

103 §

Bestämmelsen, som överensstämmer med 80 § nya understödsföreningslagen har viss motsvarighet i 86 § andra stycket UFL.

Särskilda bestämmelser

104 §

I paragrafen upptas bestämmelser om avskrifter bestyrkande och om forum för kassa. Paragrafen motsvarar delvis 74 § utredningens förslag och 81 § nya understödsföreningslagen.

105 §

Paragrafen, som motsvarar 75 § utredningens förslag, har utformats efter mönster av 20 kap. 16 § lagen om allmän försäkring.

Övergångsbestämmelser

Lagen om arbetslöshetsförsäkring föreslås träda i kraft den 1 januari 1974. Bestämmelse härom och om upphävande av gällande förordning om erkända arbetslöshetskassor har tagits in i punkt 1 av övergångsbestämmelserna. För att arbetslöshetskassorna inte skall behöva företa slutreglering två gånger inom loppet av fyra månader förlängs försäkringsåret till den 31 december 1973. Dessutom anges i denna punkt att försäkrad som uppburit ersättning under tiden den 1 september—den 31 december 1973 har rätt till ersättning under det ytterligare antal dagar som medges enligt den nya lagen med avdrag för antalet ersättningsdagar under nämnda tid. Därutöver skall gälla att den som blir arbetslös efter lagens ikraftträdande har rätt att för uppfyllandet av ersättningsvillkor åberopa förhållanden före ikraftträdandet.

Enligt andra punkten blir lagen inte tillämplig i fråga om sådan vid ikraftträdandet befintlig arbetslöshetskassa som inte antagits som erkänd arbetslöshetskassa.

Bestämmelse om upphävande i fråga om erkänd arbetslöshetskassa av UFL och därtill hörande kungörelser finns i tredje punkten. Att UFL alltiämt gäller i fråga om icke erkänd arbetslöshetskassa följer av övergångsbestämmelse till nya understödsföreningslagen.

I fjärde punkten ges vissa föreskrifter angående upptagande i det register över arbetslöshetskassor som skall föras hos AMS av de vid ikraftträdandet befintliga kassorna.

9.2 Förslaget till lag om kontant arbetsmarknadsstöd*Inledande bestämmelser*

1 §

I paragrafen, som motsvarar 1 § utredningens förslag, anges den av stödformen skyddade personkretsen. Utgångspunkten vid bestämmande av denna personkrets har varit att det kontanta arbetsmarknadsstödet skall vara ett komplement till arbetslöshetsförsäkringen.

I punkterna 1 och 2 anges att kontant arbetsmarknadsstöd kan utgå dels till den som inte omfattas av arbetslöshetsförsäkringen, dels till försäkrad som efter inträdet i erkänd arbetslöshetskassa ännu inte har uppfyllt medlemsvillkoret. De som kommer i åtnjutande av kontant arbetsmarknadsstöd kan indelas i två huvudgrupper. Den ena gruppen utgörs av arbetssökande som, i likhet med dem som tillhör arbetslöshetsförsäkringen, har anknytning till arbetsmarknaden men av någon anled-

ning inte omfattas av försäkringen eller som ännu inte uppfyller ersättningsvillkoren i försäkringen. För denna grupp kan ersättningsvillkor, liknande dem som gäller i försäkringen uppställas. Den andra gruppen utgörs av personer som söker sig ut på arbetsmarknaden för första gången eller som återgår till förvärvsarbete efter längre tids bortovaro. Arbetslöshetsförsäkringens regelsystem kan inte utan vidare tillämpas på dem. Genom bristen på fast anknytning till arbetsmarknaden skulle ersättningsrätten i alltför hög grad begränsas för vissa av dem. Särskilda kvalifikationsmöjligheter föreslås därför för denna grupp.

I tredje och fjärde punkterna anges att den som blir utförsäkrad från arbetslöshetskassa sedan han har uppnått 60 års ålder eller sedan han uppnått 55 års ålder och blivit arbetslös på grund av sådana strukturförändringar som anges i 14 § andra stycket skall ha rätt till kontant arbetsmarknadsstöd. Bestämmelserna, som i fråga om dem som fyllt 55 år innebär en nyhet i förhållande till utredningens förslag, motsvarar nuvarande bestämmelser i 101 § första punkten arbetsmarknadskungörelsen.

2 §

Paragrafen innehåller en allmän huvudbestämmelse om att administrationen av det kontanta arbetsmarknadsstödet skall handhas av AMS och länsarbetsnämnderna samt RFV och de allmänna försäkringskassorna. Som jag har berört i den allmänna motiveringen (avsnitt 7.5.10) skall den grundläggande bedömningen av sökandens rätt till ersättning ankomma på länsarbetsnämnden, medan utbetalningen av stödet skall handhas av försäkringskassorna. Paragrafen motsvarar 2 § utredningens förslag.

3 §

Paragrafen, som överensstämmer med 3 § utredningens förslag, innehåller en bestämmelse om att kontant arbetsmarknadsstöd utgår till den som uppfyller föreskrivna ersättningsvillkor i Sverige. Regeln får ses mot bakgrund av att bestämmelserna om kontant arbetsmarknadsstöd har utformats som generella föreskrifter för svenska och utländska medborgare, dock med bemyndigande för Kungl. Maj:t att utfärda särbestämmelser på grund av internationella överenskommelser (34 §).

Bestämmelsen innebär att endast den som står till den svenska arbetsmarknadens förfogande och har uppfyllt föreskrivna ersättningsvillkor i Sverige är berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd. Bestämmelsen gäller både svenska medborgare och andra sökande. Villkoret att den arbetslöse skall stå till den svenska arbetsmarknadens förfogande innebär att han skall vara lätt anträffbar och snabbt kunna inställa sig på svensk arbetsförmedling eller arbetsplats.

Allmänna villkor för rätt till kontant arbetsmarknadsstöd

4 §

Paragrafen motsvarar 4 § utredningens förslag och överensstämmer i stort sett med 4 § förslaget till lag om arbetslöshetsförsäkring (LAF).

I enlighet med vad jag förordat i den allmänna motiveringen (avsnitt 7.5.4) har i första punkten intagits en bestämmelse om att kontant arbetsmarknadsstöd utgår först sedan sökanden fyllt 16 år. Föreliggande förslag avviker dessutom så till vida från 4 § LAF som i andra punkten föreskrivs att sökanden skall vara oförhindrad att för arbetsgivares räkning åta sig arbete minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan. Motsvarande bestämmelse finns i LAF intagen i 22 och 50 §§. I övrigt överensstämmer paragrafen med 4 § LAF. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.3.1.

5 §

Paragrafen, som motsvarar 5 § utredningens förslag, överensstämmer med 5 § LAF. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.3.2.

Arbetsvillkor m. m.

6 §

I paragrafen, som överensstämmer med 6 § utredningens förslag och som motsvarar 6 § LAF, uppställs ett arbetsvillkor som grundläggande krav för rätt till kontant arbetsmarknadsstöd. Villkoret baseras på samma regler som arbetslöshetsförsäkringens arbetsvillkor. Till skillnad från motsvarande bestämmelse i försäkringen anges i förevarande paragraf uttryckligen att sökanden vid prövning av arbetsvillkoret får tillgodoräkna sig endast månad då förvärvsarbete har utförts minst tio dagar och minst 70 timmar. Regeln motsvarar vad som skall gälla som riktpunkt i försäkringen.

7 §

Paragrafen, som motsvarar 7 § LAF och utredningens förslag, innehåller bestämmelser om annan tillgodoräkningsbar tid än förvärvsarbete.

Till skillnad från vad som föreslås gälla i fråga om arbetslöshetsförsäkringen jämföras i det kontanta arbetsmarknadsstödet med förvärvsarbete tid då sökanden i enskilt hem har vårdat åldring eller handikappad i sådan utsträckning att han har varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande. För att betona att ett verkligt vårdbehov skall ha förelegat har i föreliggande förslag ordet "hjälp" utgått. Dessutom har i ett andra stycke intagits en bestämmelse, vari anges vissa fall av vård som får anses utgöra hinder för vårdaren att stå till arbetsmarknadens

förfogande. Hänvisningen till 9 kap. 4 § lagen om allmän försäkring avser lagens lydelse enligt ett av statsrådet Odhnoff tidigare denna dag anmält förslag (prop. 1973: 47).

I övrigt stämmer paragrafen överens med 7 § LAF. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.5.1.

8 §

Paragrafen, som motsvarar 8 § utredningens förslag, överensstämmer med 8 § LAF och innehåller bestämmelser om s. k. överhoppningsbar tid. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.5.1.

9 §

Paragrafen, som motsvarar 9 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser om ersättningsrätt i vissa situationer för den som är nytillträdande eller återinträdande på arbetsmarknaden och inte uppfyller arbetsvillkoret. Bestämmelserna har kommenterats i avsnitt 7.5.3.

Bestämmelsen i första stycket sista punkten innebär att sökanden skall ställa sig till arbetsmarknadens förfogande, dvs. anmäla sig som arbetssökande vid offentlig arbetsförmedling, inom fem månader efter det att utbildningen har avslutats, om inte särskilda skäl föreligger. Skäl att godta längre tid än fem månader kan föreligga, om hinder i form av exempelvis komplettering av utbildning, värnplikt, sjukdom, havandeskap eller liknande personliga hinder har kommit emellan.

I andra stycket erinras om att den som blir utförsäkrad från arbetslöshetskassa och som är berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd enligt bestämmelserna i 1 § tredje och fjärde punkterna skall anses ha fullgjort arbetsvillkoret.

10 §

I paragrafen, som överensstämmer med 10 § utredningens förslag, anges att vid prövning av arbetsvillkoret och de särskilda kvalifikationsvillkoren enligt 6—9 §§ hänsyn inte skall tas till tid innan sökanden har uppnått 15 års ålder. Bestämmelsen skall ses i samband med 4 § första punkten. Reglerna motsvarar närmast bestämmelsen i 50 § LAF om minimiålder för rätt att bli medlem i erkänd arbetslöshetskassa jämförd med regeln i 6 § LAF att endast förvärvsarbete efter inträde i arbetslöshetskassan tillgodoräknas vid prövning av arbetsvillkoret.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet form m. m.

11 §

Paragrafen överensstämmer med 11 § utredningens förslag. I första punkten anges att det kontanta arbetsmarknadsstödet innehåller endast en ersättningsform, ett per dag beräknat belopp. Andra punkten, som

överensstämmer med 11 § andra stycket LAF, innehåller bestämmelser som anknyter ersättningen till femdagarsvecka. Summan av antalet ersatta och arbetade dagar samt karensdagar under en kalendervecka får, liksom i arbetslöshetsförsäkringen, uppgå till högst fem.

12 §

Paragrafen, som överensstämmer med 12 § LAF och utredningens förslag, innehåller bestämmelser om ersättningsförbjudna dagar.

Karenstid och ersättningstidens längd

13 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om karenstid, motsvarar 13 § utredningens förslag.

I första stycket, som stämmer överens med 13 § LAF, föreskrivs en karenstid om fem dagar. Dessa dagar behöver inte ligga i en följd utan kan vara utspridda över en sammanhängande tid av högst fem kalenderveckor. Av 15 § följer att sökande inte skall behöva genomgå karens mer än en gång varje ersättningsperiod om 150 resp. 300 dagar. Enligt 16 § skall emellertid karenstid fullgöras på nytt, om en sammanhängande tid av tolv månader vari inte inräknas överhoppningsbar tid, har förflutit från det stödtagaren senast uppbar ersättning. I karenstiden inräknas endast dag, för vilken kontant arbetsmarknadsstöd skulle ha utgått om karensvillkoret hade varit uppfyllt. Detta innebär att endast dag då den arbetslöse är anmäld som arbetssökande vid offentlig arbetsförmedling inräknas i karenstiden. Även anmälningsdagen på förmedlingen tillgodoräknas. I enlighet med bestämmelserna i 20 § innebär denna föreskrift vidare att som hel karensdag får räknas dag då den arbetslösa tiden uppgår till minst fem timmar och att som halv karensdag får räknas dag då den arbetslösa tiden uppgår till minst tre timmar. För den vars arbetsutbud motsvarar rätt till endast halvt stödbelopp skall dock fem dagar räknas som fullgjord karens.

I andra stycket, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, anges att en karenstid om två månader skall gälla i fråga om den som före arbetslösheten haft sin huvudsakliga försörjning som självständig företagare. Bakgrunden till bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (se avsnitt 7.3.1). Med hänsyn till att det i särskilda fall inte behöver vara motiverat med en längre karenstid än vad som gäller för arbetstagare, skall AMS kunna bestämma att en kortare karenstid än två månader skall gälla.

I tredje stycket anges att ifrågakarande karensvillkor inte behöver uppfyllas av dels kassamedlem som blir berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd enligt 1 § tredje och fjärde punkterna på grund av att han utförsäkras från arbetslöshetskassa, dels den som kvalificerar sig för kontant arbetsmarknadsstöd enligt 9 §.

14—16 §§

Paragraferna, som svarar mot 14—16 §§ LAF och 14—16 §§ utredningens förslag, reglerar ersättningstidens längd i det kontanta arbetsmarknadsstödet. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.5.5.

Ersättningsperioden har utformats på huvudsakligen samma sätt som i arbetslöshetsförsäkringen. Ersättningstiderna är dock kortare. Enligt huvudregeln i 14 § första stycket utgår kontant arbetsmarknadsstöd under längst 150 dagar. Om stödtagaren har uppnått 55 års ålder innan ersättningsperioden har gått till ända, är perioden i stället 300 dagar. Sedan stödtagaren har fyllt 60 år, är ersättningsperioden inte begränsad. Obegränsad ersättningstid skall även gälla i fråga om den som har blivit utförsäkrad från arbetslöshetskassa sedan han fyllt 55 år och som har blivit arbetslös på grund av strukturförändringar i näringslivet.

Även bestämmelsen i 14 § andra stycket, som har utformats efter mönster av 102 § första stycket andra punkten och andra stycket arbetsmarknadskungörelsen och som saknar motsvarighet i utredningens förslag, innehåller bestämmelser om ersättningstidens längd i fråga om äldre arbetskraft som blir arbetslös på grund av strukturförändringar i näringslivet. Till skillnad från den som har fyllt 55 år och som kvalificerar sig för kontant arbetsmarknadsstöd genom att uppfylla arbetsvillkoret enligt 6 § skall den som har uppnått denna ålder och har blivit strukturarbetslös direkt kunna få arbetsmarknadsstöd under obegränsad tid. Som förutsättning härför gäller dock att den arbetslöse har utfört förvärvsarbete i minst 24 månader under de tre åren närmast före arbetslöshetens inträde. Vid prövningen av detta villkor skall i likhet med vad som gäller i fråga om det vanliga arbetsvillkoret enligt 6 § hänsyn tas endast till månad då förvärvsarbete har utförts minst tio dagar och minst 70 timmar.

I 14 § tredje stycket, som motsvarar 105 § första stycket arbetsmarknadskungörelsen, föreskrivs att rätten till kontant arbetsmarknadsstöd upphör vid utgången av månaden före den under vilken stödtagaren uppnår 67 års ålder eller när han dessförinnan börjar uppbära ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring.

15 § första och andra styckena överensstämmer med 15 § LAF. I 15 § tredje stycket, som närmast motsvarar 24 § LAF, anges att den som normalt är heltidsarbetande har rätt till kontant arbetsmarknadsstöd endast under högst 50 dagar, om han regelbundet utför deltidsarbete under tid då han i övrigt är arbetslös. Med AMS' medgivande skall dock ersättningstiden kunna förlängas, om särskilda skäl föreligger.

16 § överensstämmer med 16 § LAF.

17 §

Paragrafen, som överensstämmer med 17 § utredningens förslag, innehåller en bestämmelse om att den som har blivit berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd på grund av de särskilda kvalifikationsmöjligheterna i 9 § inte skall kunna få sådant stöd under ytterligare en ersättningsperiod utan att först uppfylla arbetsvillkoret enligt 6—8 §§. Endast om särskilda skäl föreligger skall detta kunna ske. Normalt skall således krävas att sökanden har förvärvsarbetat sedan han uppbär kontant arbetsmarknadsstöd. Endast om synnerliga skäl föreligger och avsevärd tid har förflutit kan detta krav efterges.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet storlek

18 §

I paragrafen, som svarar mot 18 § utredningens förslag, regleras storleken av det kontanta arbetsmarknadsstödet. Helt stöd utgår med 35 kr. per dag och halvt stöd med 18 kr. per dag.

19 §

Paragrafen, som svarar mot 21 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser som begränsar rätten till kontant arbetsmarknadsstöd med hänsyn till sökandens arbetsutbud. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.5.7.

20 §

Paragrafen, som överensstämmer med 22 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser för det fall någon utför arbete under dag då han i övrigt är arbetslös. Uppgår den arbetslösa tiden till minst fem timmar utgår helt arbetsmarknadsstöd. Om tiden uppgår till minst tre timmar utgår halvt stöd. Innebär deltidsarbetet att vissa dagar blir helt arbetslösa, kan helt stödbelopp utgå för dessa dagar. Av 15 § sista stycket följer att ersättningstiden begränsas i vissa fall av deltidsarbete.

21 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, innehåller bestämmelser om nedsättning av det kontanta arbetsmarknadsstödet i förhållande till sammanboende makes inkomst. Stödbeloppet skall nedsättas med en kr. per 1 000 kr. av makens årsinkomst mellan 23 000 och 48 000 kr. För den som uppbär helt stöd inträder reduktion, om makens bruttoinkomst överstiger 23 000 kr. per år. För den som uppbär halvt stöd sker reduktion av stödbeloppet först när makens årsinkomst överstiger 40 000 kr. Nedsättning av stödbeloppet under tio kr. per dag skall inte kunna ske på grund av makes inkomst. Med årsinkomst förstås ma-

kens aktuella inkomst under bidragstiden. Reduktion skall ske endast om makarna sammanbor.

Med gift stödtagare skall likställas den som stadigvarande sammanbor med annan, med vilken han varit gift eller har eller har haft barn. Bestämmelsen har utformats efter mönster av 10 kap. 1 § andra stycket lagen om allmän försäkring och 65 § sista stycket kommunalskattelagen (1928: 370).

22 §

I denna paragraf, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, upptas föreskrifter om nedsättning av stödbeloppet i förhållande till stödtagarens och hans makes förmögenhet. Bestämmelserna som har utformats efter mönster av 108 § andra stycket arbetsmarknadskungörelsen har behandlats i avsnitt 7.5.8. I likhet med vad som skall gälla i fråga om nedsättning av stödbeloppet med hänsyn till makes inkomst jämförs även i detta sammanhang med gift stödtagare den som stadigvarande sammanbor med annan, med vilken han varit gift eller har eller har haft barn.

23 §

I denna paragraf, som svarar mot 19 § utredningens förslag, föreskrivs att eljest utgående kontant arbetsmarknadsstöd skall nedsättas till hälften av vad som annars skulle ha utgått för dag då stödtagaren uppbär halv sjukpenning enligt lagen om allmän försäkring eller lagen om yrkesskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning. Stödtagare som är berättigad till endast halvt stöd på grund av att han söker deltidsarbete har inte rätt till stöd för dag då han uppbär halv sjukpenning. Förutom sjukpenning skall ersättning som kan utgå exempelvis till smittbärare eller till följd av skada under militärtjänst medföra nedsättning av stödbeloppet.

24 §

Paragrafen, som motsvarar 20 § utredningens förslag och som kan jämföras med 21 § LAF, innehåller bestämmelser om nedsättning av det kontanta arbetsmarknadsstödet med hänsyn till uppburen pension och livränta.

Av 14 § andra stycket följer att rätten till kontant arbetsmarknadsstöd upphör då stödtagaren fyller 67 år eller dessförinnan börjar uppbära ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen om allmän försäkring. Bestämmelser om pensionsavdrag behövs därför inte i dessa fall. I första och andra styckena upptas däremot bestämmelser om avdrag för annan ålderspension än enligt lagen om allmän försäkring och för änke- eller änklingspension. Med änke- eller änklingspension avses såväl sådan pension enligt lagen om allmän försäkring som annan så-

dan pension som grundas på den avlidne makens tjänsteförhållanden. Dessutom föreskrivs att avdrag skall ske i fall då stödtagaren uppbär mindre än hel förtidspension eller mindre än helt sjukbidrag enligt nämnda lag liksom i fall då stödtagaren uppbär livränta på grund av yrkesskada eller olycksfall. Bestämmelserna motsvarar, med undantag för änke- eller änklingspension, vad som f. n. gäller i fråga om statligt omställningsbidrag enligt 108 § tredje och fjärde styckena arbetsmarknads-kungörelsen. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 7.5.8.

Tredje stycket, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, överensstämmer med 21 § första stycket sista punkten LAF. Bestämmelsen innebär att stödbelopp, som efter det att reduktion i förhållande till makens inkomst och andra avdrag har skett, understiger fyra kr. per dag inte skall utbetalas.

Begränsning vid säsongarbetslöshet

25 §

Genom bestämmelserna i denna paragraf, som överensstämmer med 24 § utredningens förslag och 28 § LAF, får AMS möjlighet att begränsa rätten till ersättning i fråga om arbetstagare med årlig säsongarbetslöshet.

Avstängning från rätt till kontant arbetsmarknadsstöd

26—28 §§

Paragraferna, som motsvarar 25—27 §§ utredningens förslag, innehåller bestämmelser om självförvållad arbetslöshet och avstängning från rätt till ersättning. Bestämmelserna, som överensstämmer med 29—31 §§ LAF, har behandlats i avsnitt 7.3.3.

29 §

Denna paragraf, som överensstämmer med 28 § utredningens förslag, innehåller bestämmelser, som innebär att beslut av erkänd arbetslöshetskassa om avstängning av medlem från ersättningsrätt gäller under den i kassans beslut angivna tiden även beträffande kontant arbetsmarknadsstöd, för den händelse medlemmen skulle utträda ur kassan och söka sådant stöd.

Ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd m. m.

30 §

I paragrafen, som motsvarar 29 § utredningens förslag och 32 § LAF, ges föreskrifter om ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd. Bestämmelserna innebär bl. a. att vid ansökningen i förekommande fall skall fogas intyg av arbetsgivare om sökandens arbetsförhållanden och de

uppgifter i övrigt som behövs för bedömande av sökandens rätt till ersättning. Arbetsgivaren är skyldig att på begäran utfärda sådant intyg.

I enlighet med mitt förslag att utbetalningen av det kontanta arbetsmarknadsstödet skall handhas av de allmänna försäkringskassorna har en bestämmelse härom tagits in i denna paragraf. Dessutom har, efter mönster av 111 § arbetsmarknadskungörelsen, en föreskrift införts om att prövning av rätt till kontant arbetsmarknadsstöd enligt 14 § andra stycket ankommer på AMS. Detta gäller även motsvarande prövning som kan bli aktuell i fall som anges i 1 § fjärde punkten.

Talan mot länsarbetsnämnds, allmän försäkringskassas, arbetsmarknadsstyrelsens och riksförsäkringsverkets beslut

31—33 §§

Paragraferna, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, innehåller besvärregler.

Enligt 31 § skall talan mot beslut av länsarbetsnämnd och allmän försäkringskassa enligt denna lag föras genom besvär hos AMS resp. RFV. I 32 § första stycket anges att talan mot AMS' och RFV:s beslut angående rätt till ersättning enligt denna lag föres hos försäkringsdomstolen. Mot styrelsens och verkets beslut enligt denna lag i andra fall skall talan föras hos Kungl. Maj:t.

33 § innehåller bl. a. bestämmelser om ingivande av besvär och om att beslut enligt denna lag omedelbart länder till efterrättelse.

Särskilda bestämmelser

34 §

Paragrafen överensstämmer med 30 § utredningens förslag och 33 § LAF.

35 §

Paragrafen, som överensstämmer med 31 § utredningens förslag, motsvarar 34 och 51 §§ LAF.

Genom denna bestämmelse öppnas särskilda möjligheter att dra in eller sätta ned kontant arbetsmarknadsstöd, om stödtagaren medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande som är av betydelse för rätten till stöd.

36 §

Denna paragraf, som överensstämmer med 32 § utredningens förslag och 36 § LAF, innehåller en regel om återbetalningsskyldighet. Bestämmelsen har utformats efter mönster av 20 kap. 4 § första stycket lagen om allmän försäkring.

37 §

Föreslagna allmänna villkor och andra regler för ersättningsrätt i det kontanta arbetsmarknadsstödet överensstämmer i stora delar med reglerna i arbetslöshetsförsäkringen. Frånsett stödets storlek överensstämmer det i fråga om syfte och ersättningsvillkor så väsentligt med arbetslöshetsförsäkringen, att dess ställning när fråga uppkommer om samhällsneutraliteten bör liksom f. n. omställningsbidragets vara densamma som ersättningens enligt arbetslöshetsförsäkringen.

Mot den bakgrunden har i denna paragraf intagits en bestämmelse, som anger att lagen om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt äger tillämpning på ersättning enligt denna lag. Paragrafen överensstämmer med 33 § utredningens förslag och 35 § LAF.

38 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, överensstämmer med 37 § LAF. Bestämmelsen har införts på grund av att chefen för socialdepartementet denna dag har föreslagit att en bestämmelse införs i 17 kap. 4 § andra stycket lagen om allmän försäkring beträffande avräkning mellan vissa former av pension och kontant arbetsmarknadsstöd. Denna fråga har kommenterats i avsnitt 7.5.8.

39 §

Enligt denna paragraf, som motsvarar 34 § utredningens förslag, skall tillämpningsföreskrifter utfärdas av Kungl. Maj:t, eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av AMS och RFV.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1974.

9.3 Förslaget till lag om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet

1 §

Enligt denna paragraf skall för varje år erläggas arbetsgivaravgift till staten för finansiering av grundbidraget i arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet.

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om avgiftsunderlaget och avgiftens storlek. Avgiftsunderlaget har bestämts så, att det stämmer överens med underlaget för sjukförsäkringsavgiften. Det innebär bl. a. att hänsyn vid avgiftsberäkningen inte tas till arbetstagares lön eller annan avgiftsgrundande ersättning i vad den överstiger 7 1/2 gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Som jag närmare har redovisat i den allmänna motiveringen (avsnitt 7.6.3) blir

ett avgiftsuttag på 0,4 % av avgiftsunderlaget för sjukförsäkringen nödvändigt för det närmaste budgetåret. Jag föreslår därför att arbetsgivaravgiften för finansiering av arbetslöshetsersättningen bestäms till detta procenttal.

3 §

Genom denna paragraf bestäms kretsen avgiftsskyldiga på sådant sätt att överensstämmelse nås med vad som gäller för sjukförsäkringen.

4 §

Enligt denna paragraf skall avgifterna föras till en fond, benämnd arbetslöshetsfonden, som förvaltas enligt grunder som Kungl. Maj:t fastställer.

9.4 Förslaget till lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

1 och 2 §§

Ändringsförslaget innebär att arbetsgivaravgiften till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet förs in bland de avgifter för vilka förordningens bestämmelser gäller. Detta medför att beräkning, debitering och uppbörd av arbetsgivaravgiften till arbetslöshetsersättningen kan samordnas med beräkning, debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter till sjukförsäkring m. m.

Bestämmelserna i 1959 års förordning har inte tillämpning på arbetsgivaravgift som staten har att erlagga i sin egenskap av arbetsgivare. I 37 § förordningen föreskrivs att sådan avgift beräknas och redovisas enligt föreskrifter som Kungl. Maj:t meddelar. Sådana föreskrifter har meddelats i kungörelsen (1969: 412) om uppbörd av vissa arbetsgivaravgifter från staten. Vad där sägs om uppbörd m. m. av avgift till sjukförsäkringen bör ha motsvarande tillämpning i fråga om arbetsgivaravgiften till arbetslöshetsersättningen. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser därom.

Lagen om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet samt lagen om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring m. m. föreslås liksom lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om kontant arbetsmarknadsstöd träda i kraft den 1 januari 1974. Det innebär att preliminär arbetsgivaravgift till arbetslöshetsersättningen kan tas ut redan under år 1974.

10 Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t
dels föreslår riksdagen att antaga förslagen till

- 1) lag om arbetslöshetsförsäkring,
- 2) lag om kontant arbetsmarknadsstöd,
- 3) lag om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet,

4) lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.,
dels föreslår riksdagen att

5) godkänna de allmänna riktlinjer för finansiering av det kontanta stödet vid arbetslöshet som jag har angett i det föregående,

6) till *Kontant stöd vid arbetslöshet* för budgetåret 1973/74 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 680 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson

BILAGA

1 Förslag till**Lag om arbetslöshetsförsäkring****FÖRSTA AVDELNINGEN****Försäkringsbestämmelser***Inledande bestämmelser*

1 § Arbetslöshetsförsäkringen handhas av erkända arbetslöshetskassor. Dessa står under tillsyn av arbetsmarknadsstyrelsen.

2 § Förening med ändamål att bereda medlemmarna ersättning vid arbetslöshet kan vinna registrering som erkänd arbetslöshetskassa.

Närmare bestämmelser om arbetslöshetskassor finns i andra avdelningen.

3 § Försäkrad enligt denna lag är var och en som är medlem i erkänd arbetslöshetskassa.

Allmänna villkor för rätt till ersättning

4 § Ersättning vid arbetslöshet tillkommer försäkrad som

1. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete,
2. är beredd att ta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han icke anmält hinder som kan godtagas av arbetslöshetskassan,
3. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver, och
4. icke kan erhålla lämpligt arbete.

Företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört ej endast tillfälligt, om icke arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl föreskriver annat.

5 § Erbjudet arbete skall anses lämpligt, om

1. inom ramen för tillgången på arbetstillfällen skäligen hänsyn tagits såväl till den försäkrades yrkesvana och förutsättningar i övrigt för arbetet som till hans önskemål i fråga om arbetsval och andra personliga förhållanden,

2. anställningsförmånerna är skäligen i förhållande till den ersättning som den försäkrade har rätt till enligt denna lag,

3. anställningsförmånerna är förenliga med kollektivavtal, om sådant finns, och ej är oskäligen i förhållande till de förmåner som vid jämförbara företag utgår till arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer,

4. arbetet ej hänför sig till arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärd som är lovlig enligt lag och kollektivavtal.

5. förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som föreskrives i lag eller författning rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

Arbetsvillkor

6 § Rätt till ersättning vid arbetslöshet föreligger, om försäkrad efter senaste inträdet i arbetslöshetskassan under en ramtid av högst tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete i fem månader (arbetsvillkor).

Arbetsmarknadsstyrelsen får medge att tid då förvärvsarbete skall vara utfört beräknas i annan tidsenhet än månad.

Tid då förvärvsarbete har utförts får icke räknas mer än en gång för uppfyllande av arbetsvillkoret.

7 § Med tid varunder försäkrad enligt 6 § skall ha utfört förvärvsarbete jämsättes tid då han

1. genomgått arbetsmarknadsutbildning, fullgjort värnplikt eller åtnjutit tilläggssjukpenning enligt 3 kap 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring, dock tillsammans högst två månader,

2. haft semester, eller

3. eljest med helt eller delvis bibehållen lön varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barnsbörd.

8 § Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § inräknas icke tid då försäkrad varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnplikts-tjänstgöring, vuxenutbildning, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vårdnad av eget barn eller adoptivbarn som ej fyllt tre år, i den mån tiden ej med tillämpning av 7 § jämsättes med tid under vilken förvärvsarbete utförts.

9 § Erkänd arbetslöshetskassa får föreskriva att arbetsvillkoret skall vara uppfyllt endast genom arbete som arbetstagare, om arbetsmarknadsstyrelsen medger det.

10 § Försäkrad som omedelbart före inträdet i erkänd arbetslöshetskassa varit medlem i annan sådan kassa får för uppfyllande av arbetsvillkoret tillgodoräkna sig tid i den tidigare kassan. Vad nu har sagts gäller utan hinder av vad som kan ha föreskrivits enligt 9 §.

Ersättningens form m. m.

11 § Ersättning utgår i form av ett för dag beräknat belopp, benämnt dagpenning.

Summan av antalet ersatta och arbetade dagar under en kalendervecka får uppgå till högst fem.

Antal ersättningsdagar under en kalendervecka, då ersättning vid deltidarbete beräknas enligt omräkningstabell som anges i 21 §, följer av 23 §.

12 § Dagpenning får ej utges för söndag. För helgdag som ej infaller på söndag samt för påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton får dagpenning utges endast om dagpenning utgår för minst två ytterligare dagar under samma kalendervecka och en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter helgen.

Dagpenning får ej utges för dag då försäkrad uppbär tilläggssjukpenning enligt 3 kap 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

Ersättningstidens längd

13 § Ersättning utgår längst under 300 dagar från arbetslöshetens inträde (ersättningsperiod). Har försäkrad uppnått 55 års ålder innan ersättningsperioden gått till ända är perioden i stället 450 dagar.

I ersättningsperioden inräknas i fall som avses i 10 § ersättningstid i den tidigare arbetslöshetskassan.

Ersättningsrätten upphör när försäkrad uppnår 67 års ålder eller, om arbetslöshetskassan bestämmer det, 70 års ålder. Ersättning får dock ej i något fall utges under mer än 150 dagar efter det att försäkrad uppnått 67 års ålder.

14 § Om arbetslöshet upphör innan ersättningsperioden gått till ända, har den försäkrade, om ej annat följer av 15 §, rätt till ersättning under återstående antal dagar av perioden vid ny arbetslöshet även om han då ej uppfyller arbetsvillkoret.

Har ersättningsperioden gått till ända men har den försäkrade under perioden ånyo uppfyllt arbetsvillkoret, utgår ersättning under ytterligare ersättningsperiod. Den nya perioden räknas från inträdet av den arbetslöshet då den försäkrade senast uppfyllde arbetsvillkoret.

15 § Har en sammanhängande tid av tolv månader, vari icke inräknas tid som anges i 8 §, förflutit från det försäkrad senast uppbar ersättning, föreligger rätt till ersättning endast om den försäkrade ånyo uppfyller arbetsvillkoret.

Dagpenningens storlek

16 § Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70 och 75 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Med arbetsmarknadsstyrelsens godkännande får kassa höja högsta dagpenning enligt första stycket med icke statsbidragsgrundande dagpenningbelopp.

17 § Övergår försäkrad till klass med högre dagpenning, får, om arbetsmarknadsstyrelsen ej föreskriver annat, den högre dagpenningen ej utges till honom, förrän han efter övergången uppfyllt en månad av arbetsvillkoret.

18 § Dagpenning får icke sättas lägre än att den uppfyller de krav som uppställs i internationella arbetsorganisationens konvention angående minimistandard för social trygghet.

Överförsäkringsavdrag

19 § Dagpenning får ej utgå med högre belopp i förhållande till den försäkrades dagsförtjänst än som framgår av en av Konungen fastställd överförsäkringstabell.

Med dagsförtjänst avses en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om försäkrad med månadslön, en tjugotvåendel av den månadsinkomst, som den försäkrade före arbetslöshetens inträde vanligen åtnjöt under arbetstid som var normal för honom. Där särskilda omständigheter föreligger, får arbetsmarknadsstyrelsen medge att större andel av medlems inkomst än som sagts nu skall utgöra hans dagsförtjänst.

Saknas underlag för beräkning av dagsförtjänsten enligt andra stycket, skall såsom medlemmens dagsförtjänst räknas den i orten vanliga arbetsförtjänsten per arbetsdag för arbetstagare inom samma yrke och med samma arbetsförmåga som medlemmen.

Ätnjuter medlem med anledning av arbetslöshet fortlöpande ersättning från annan än erkänd arbetslöshetskassa, får dagpenning utges högst med belopp som motsvarar skillnaden mellan det högsta belopp som får utgå enligt första—tredje stycket och ersättningen, sedan denna minskats med preliminär skatt.

Pensionsavdrag

20 § Sedan försäkrad erhållit ålderspension skall han, då ansökan om ersättning därefter första gången göres under verksamhetsåret, inplaceras i avdragsklass enligt en av Konungen fastställd *pensionsavdragstabell*. Dagpenning skall nedsättas med det mot avdragsklassen svarande avdragsbeloppet. Ersättning understigande fem kronor för dag utbetalas ej.

Ersättning vid deltidarbete m. m.

21 § Försäkrad som söker deltidarbete har rätt till ersättning endast om arbetsutbudet är minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst sjutton timmar i veckan. Ersättning vid deltidarbete utgår, om särskild dagpenningklass för deltidarbetande ej tillämpas, med det antal dagpenningbelopp per vecka som svarar mot den arbetslöshet som skall ersättas enligt en av Konungen fastställd *omräkningstabell*.

Arbetsmarknadsstyrelsen får utfärda föreskrifter för beräkning av ersättning vid deltidarbete för det fall att arbetstiden ej är bestämd i visst antal timmar per dag eller vecka.

22 § Är någon arbetslös under del av vecka i annat fall än som sägs i 21 §, utgår ersättning med det antal dagpenningbelopp per vecka som svarar mot den arbetslöshet som skall ersättas enligt tabell som avses i 21 § första stycket.

Vid beräkning av sådan arbetslöshet tages icke hänsyn till bisyssla som försäkrad före arbetslöshetens inträde varaktigt utfört vid sidan av heltidsarbete, om bisysslan ej utvidgas under arbetslösheten, ej hindrar den försäkrade från att antaga erbjudet lämpligt arbete och ej heller omfattar mer än fem timmar under dag som vanligen varit arbetsfri i den försäkrades ordinarie arbete före arbetslösheten.

23 § Har ersättning bestämts enligt omräkningstabell som anges i 21 eller 22 §, utgör antalet dagar vid bestämmande av ersättningstiden två gånger det antal dagpenningbelopp som utgått, dock högst fem dagar under en vecka. Vid tillämpning av bestämmelserna om överförsäkringsavdrag utgör därvid dagsförtjänsten arbetsinkomster per vecka delad med det antal dagpenningbelopp som skall utgå under samma tid.

Ersättning till försäkrad som regelbundet utför deltidarbete under veckor då han i övrigt är arbetslös utgår med högst 50 dagpenningbelopp. Arbetslöshetskassan får dock för enskild medlem medge att antalet belopp ökas till 150. Med arbetsmarknadsstyrelsens tillstånd kan i dessa fall under särskilda förhållanden antalet belopp ökas ytterligare.

24 § Överstiger försäkrads arbetsutbud per vecka den veckotid, under vilken han normalt utfört arbete närmast före arbetslösheten, medräknas ej överskjutande tid vid fastställande av ersättning. Arbetslöshetskassan får dock medge undantag, om den försäkrade har särskilda skäl för utvidgning av arbetsutbudet.

Den som närmast före arbetslösheten haft anställning med arbetstid, som någon arbetsdag eller flera regelmässigt varit kortare än tre timmar, skall ha rätt att medräkna även sådan tid vid fastställande av ersättning enligt omräkningstabell.

25 § Har försäkrad vid det företag där han fortlöpande är anställd på grund av arbetsinskränkning arbete mindre än fem dagar i veckan (korttidsarbete), får arbetsmarknadsstyrelsen, om särskilda skäl föreligger, föreskriva att antalet dagar under varje vecka för vilka han annars skulle haft rätt till dagpenning minskas med en. Arbetsmarknadsstyrelsen får lämna motsvarande föreskrifter även i fråga om sådan arbetsinskränkning som ej innebär att antalet arbetsdagar per vecka minskas.

Begränsning vid säsongarbetslöshet

26 § Omfattar erkänd arbetslöshetskassas verksamhetsområde yrke inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer eller föreligger eljest särskilda omständigheter, får kassan eller arbetsmarknadsstyrelsen beträffande samtliga medlemmar eller viss grupp av dem begränsa rätten till dagpenning.

Avstängning från rätt till ersättning

27 § Försäkrad skall avstängas från rätt till ersättning under tid som anges i 28 §, om han

1. frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete,
2. på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet,
3. avvisat erbjudet lämpligt arbete, eller
4. utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat, att anställning ej kommit till stånd.

28 § Är det sannolikt att arbete som avses i 27 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar, utgör avstängningstiden sju respektive fjorton dagar. I annat fall är avstängningstiden tjugioåttio dagar.

Är det uppenbart att försäkrad ej vill antaga lämpligt arbete såsom då han vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall han vara avstängd till dess han utfört förvärvsarbete under tjugo dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 27 § inträffat eller från den senare dag arbetsmarknadsstyrelsen medger.

29 § Bestämmelserna i 27 § 1—3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning. Avstängningstiden är i dessa fall tjugioåttio dagar. Bestämmelsen i 28 § tredje stycket äger motsvarande tillämpning.

Ansökan om ersättning m. m.

30 § Ansökan om ersättning göres skriftligen hos arbetslöshetskassan. Vid ansökningen skall fogas intyg av arbetsgivare om den försäkrades arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den försäkrades ersättningsrätt.

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Arbetsgivaren skall på begäran utfärda intyg som avses i första stycket enligt formulär som fastställts av arbetsmarknadsstyrelsen.

Särskilda bestämmelser

31 § Har Konungen träffat överenskommelse med annan stat om andra villkor för rätt att erhålla ersättning än som föreskrives i denna lag, skall erkänd arbetslöshetskassa tillämpa dessa villkor.

32 § Finner erkänd arbetslöshetskassa att försäkrad medlem, som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande av betydelse för bedömning av hans rätt till ersättning, icke bör uteslutas ur kassan enligt 47 § denna lag, kan kassan fränkänna honom rätt till ersättning för en tid av högst ett år.

Förekommer sannolika skäl att försäkrad gjort sig skyldig till förfarande som avses i första stycket, kan ersättning som tillkommer honom innehållas i avbidan på utredning i ärendet.

Beslut enligt första eller andra stycket skall av kassan ofördröjligen anmälas till arbetsmarknadsstyrelsen.

33 § Lagen (1969: 93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt äger tillämpning på ersättning enligt denna lag.

34 § Har någon genom oriktig uppgift eller genom underlåtenhet att fullgöra honom åvilande uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller annorledes orsakat att ersättning utgått obehörigen eller med för högt belopp eller har någon eljest obehörigen eller med för högt belopp uppburit ersättning och har han skäligen bort inse detta, skall det som betalats ut för mycket återbetalas, om ej i särskilt fall anledning föreligger att helt eller delvis efterge återbetalningsskyldighet.

Föreligger återbetalningsskyldighet enligt första stycket, får vid senare utbetalning skäligt belopp innehållas i avräkning på vad som betalats ut för mycket.

ANDRA AVDELNINGEN**Bestämmelser om erkända arbetslöshetskassor***Allmänna bestämmelser*

35 § Erkänd arbetslöshetskassa registreras hos arbetsmarknadsstyrelsen.

Med registreringen följer rätt till statsbidrag enligt de bestämmelser som gäller därom.

Denna lag äger icke tillämpning på facklig organisation eller annan liknande förening för vårdande av yrkesangelägenheter av den anledningen att föreningen meddelar understöd vid arbetslöshet.

36 § Erkänd arbetslöshetskassa skall till medlemmarna utgiva ersättning vid arbetslöshet i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Kassan får ej utöva annan verksamhet än sådan som avses i första stycket eller använda medel för ändamål som är främmande för sådan verksamhet.

37 § För erkänd arbetslöshetskassas förbindelser svarar endast kassans tillgångar, förfallna men ej erlagda avgifter inräknade.

38 § Innan erkänd arbetslöshetskassa blivit registrerad kan den ej förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter eller vara part inför domstol eller annan myndighet.

Handlar medlemmar i kassan eller ledamöter av dess styrelse eller andra på kassans vägnar, innan den registrerats, svarar de som deltagit i åtgärden solidariskt för uppkomna förbindelser såsom för egen skuld.

39 § För att vinna registrering som erkänd arbetslöshetskassa skall förening bestå av minst 1 500 medlemmar, om ej arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl medger att kassan får ha mindre medlemsantal, samt i enlighet med denna lag ha antagit stadgar samt utsett styrelse och revisorer.

40 § Sammanfaller det avsedda verksamhetsområdet för kassa som söker registrering helt eller till huvudsaklig del med verksamhetsområdet för redan registrerad arbetslöshetskassa, och kan på grund härav förväntas uppkomma olägenheter med hänsyn till försäkringsverksamhetens ändamålsenliga bedrivande, får registrering vägras.

Stadgar och firma m. m.

41 § Erkänd arbetslöshetskassas stadgar skall i tillämpliga delar och i enlighet med denna lag avfattas enligt normalstadgar som är fastställda av arbetsmarknadsstyrelsen.

Stadgarna skall ange

1. kassans firma,
2. kassans verksamhetsområde med uppgift huruvida kassan är avsedd för anställda eller företagare eller för bådaddera kategorierna,
3. den ort inom riket, där kassans styrelse skall ha sitt säte,
4. de villkor som skall gälla för inträde i kassan och för uteslutning av medlem,
5. vad som skall gälla beträffande medlemmarnas förmåner och skyldigheter i arbetslöshetsförsäkringen samt ordningen för utbetalning av ersättning,
6. storleken av de fasta avgifter, som skall erläggas till kassan och ordningen för avgifternas erläggande,
7. påföljden av försummelse att till kassan erlägga fast avgift eller uttaxerat belopp,
8. grunderna för fondbildning,
9. bestämmelser angående fondmedels placering och värdehandlingars förvarande,
10. antalet styrelseledamöter, revisorer och suppleanter för dem, sättet för deras tillsättande och tiden för deras uppdrag,
11. grunderna för styrelsens beslutförhet samt hur revision av styrelsens förvaltning skall ske,

12. bestämmelser om föreningssammanträde och hur dess befogenhet skall utövas,

13. därest föreningssammanträdet befogenhet skall utövas av därtill utsedda ombud, antalet ombud, hur de skall utses samt tiden för deras uppdrag,

14. tid för ordinarie föreningssammanträde,

15. det sätt varpå kallelse till föreningssammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas eller ombudens kännedom, ävensom den tid före sammanträde, då förslag, som enskild medlem önskar få behandlat, skall vara styrelsen tillhanda och den tid då kallelse senast skall vara utsänd,

16. vad som skall ske med behållna tillgångar i händelse av kassas upplösning.

Stadgarna får ej utan medgivande av arbetsmarknadsstyrelsen innehålla annat än som angivits i andra stycket.

42 § Erkänd arbetslöshetskassas firma skall innehålla orden "erkänd arbetslöshetskassa".

Annan än erkänd arbetslöshetskassa får ej i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet "arbetslöshetskassa" tillsammans med ordet "erkänd" eller eljest i firman intaga något, varigenom kan ges sken av att firman innehas av erkänd arbetslöshetskassa.

43 § Ansökan om registrering av erkänd arbetslöshetskassa göres skriftligen av kassans styrelse.

Vid ansökningshandlingen skall fogas

1. två exemplar av kassans stadgar,

2. avskrift av protokoll vid konstituerande sammanträde, utvisande att stadgarna blivit antagna, liksom av sådant protokoll eller annan handling, varav framgår att styrelse och revisorer utsetts,

3. skriftliga uppgifter rörande medlemmarnas antal och tillförsäkrade förmåner ävensom angående föreningens tillgångar och skulder samt av samfund, inrättning eller annan gjord utfästelse om bidrag till kassan.

De uppgifter som avses i andra stycket 3. skall avfattas enligt formulär som fastställs av arbetsmarknadsstyrelsen och skall vara styrkta med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter.

44 § Ansökningen om erkänd arbetslöshetskassas registrering skall vidare innehålla uppgifter om kassans postadress, om styrelseledamöters, revisorers och eventuella suppleanters fullständiga namn, medborgarskap och hemvist samt förklaring att dessa personer ej är omyndiga.

I ansökningshandlingen skall anges av vilka och hur kassans firma skall tecknas, om ej denna befogenhet skall utövas endast av styrelsen. Skall firman tecknas av annan än styrelseledamot eller styrelsesuppleant, gäller vad som säges i första stycket även i fråga om sådan firma-tecknare.

Har ej envar som ensam eller gemensamt med annan är bemyndigad att teckna föreningens firma på ansökningshandlingen egenhändigt skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning, skall till ansökningshandlingen fogas särskild bilaga, på vilken namnteckningen finns och blivit styrkt av vittnen.

Medlemsförteckning

45 § Över erkänd arbetslöshetskassas medlemmar skall finnas förteckning. Denna skall för varje medlem innehålla uppgift om fullständigt namn, folkbokföringsnummer, senast kända hemvist samt tiden för inträdet i kassan.

Förteckningen skall förvaras på betryggande sätt.

Medlemskap

46 § Rätt att bli medlem i erkänd arbetslöshetskassa tillkommer var och en som uppfyller föreskrift i kassans stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde.

Från rätt att bli medlem i kassa skall undantagas

1. den som är medlem i annan arbetslöshetskassa,
2. den som icke fyllt 15 år,
3. den som fyllt 66 år,
4. den som inte är beredd att utföra förvärvsarbete minst tre timmar per arbetsdag och i genomsnitt minst sjutton timmar per vecka.

47 § Från rätt att kvarstå som medlem i kassa får undantagas

1. den som ej uppfyller och ej heller under minst sex av de senaste tolv månaderna uppfyllt föreskrift i kassans stadgar om arbete inom visst verksamhetsområde,
2. den som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande av betydelse för hans rätt till medlemskap eller ersättning,
3. den som underlåter att ställa sig till efterrättelse kassans stadgar eller styrelsens behörigen utfärdade föreskrifter,
4. den som fyllt 67 år.

Från rätt att kvarstå som medlem i erkänd arbetslöshetskassa skall undantagas den som fyllt 70 år.

48 § Inträffar omständighet som enligt 47 § kan föranleda att medlem uteslutes ur erkänd arbetslöshetskassa, skall kassans styrelse genom rekommenderat brev under medlemmens senast kända adress underrätta honom därom samt utsätta skälig tid för förklaring. Vad som sagts nu gäller ej, om rätten att kvarstå som medlem upphör på grund av att medlemmen uppnått viss i stadgarna angiven ålder.

Meddelas beslut om medlems uteslutning av annan anledning än som anges i 47 § första stycket 2. under tid då medlemmen har rätt till dagpenning, skall beslutet träda i kraft när hans rätt härtill upphör.

49 § I rätten att utträda ur erkänd arbetslöshetskassa får icke föreskrivas någon begränsning.

Medlem som icke vid utgången av andra månaden efter den tid, på vilken fast medlemsavgift eller uttaxerat belopp belöper, till kassan antingen erlagt avgiften eller beloppet eller anmält förhållande, på vilket befrielse från betalningsskyldighet kan grundas, skall anses ha utträtt ur kassan vid nämnda tidpunkt. Om särskilda skäl föreligger, får arbetsmarknadsstyrelsen medge, att utträdet skall anses äga rum vid en senare tidpunkt, dock senast vid utgången av sjätte månaden.

Kassans styrelse får medge, att den som underlåtit att inom föreskriven tid anmäla förhållande, på vilket befrielse från betalningsskyldighet

kan grundas, ändå får bibehållas vid sitt medlemskap. Om särskilda skäl föreligger, får styrelsen även eljest besluta, att medlem som underlåtit att inom föreskriven tid erlägga fast avgift eller uttaxerat belopp skall få kvarstå i kassan.

Avgifter och uttaxering

50 § Erkänd arbetslöshetskassa skall till verksamhetens bedrivande upptaga fasta medlemsavgifter. Dessa skall vara så avvägda att de i förning med andra för verksamheten avsedda inkomster får antagas förslå till betalning av utfästa ersättningar, förvaltningskostnader och övriga kassan åliggande utgifter ävensom föreskriven fondbildning.

51 § Är erkänd arbetslöshetskassas tillgångar otillräckliga för verksamhetens behöriga utövande, får kassan besluta om särskild uttaxering utan hinder av att stadgarna ej medger det. Beslutet är giltigt endast om det godkänts av arbetsmarknadsstyrelsen. Särskild uttaxering får ej äga rum i annat fall än som sagts nu.

Räkenskapers förande

52 § Arbetsmarknadsstyrelsen får meddela särskilda föreskrifter om hur erkänd arbetslöshetskassas räkenskaper skall föras att gälla vid sidan av dem som kassan är skyldig att iakttaga enligt bokföringslagen (1929: 117). Handlingar av betydelse för arbetslöshetskassans verksamhet skall förvaras under den i bokföringslagen angivna tiden, om arbetsmarknadsstyrelsen ej medger annat.

I balansräkningen skall såsom skuld upptagas ett belopp, minst motsvarande det för kassan föreskrivna lägsta fondbeloppet.

Fondbildning

53 § Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande per medlem räknat minst summan av förvaltningskostnader per medlem under det sistförflutna räkenskapsåret och det genomsnittliga ersättningsbelopp kassan utgivit per ersättningsdag och medlem under det sistförflutna räkenskapsåret, multiplicerat med det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem under de fem senaste åren.

Har arbetslöshetskassan mindre än 10 000 medlemmar, får arbetsmarknadsstyrelsen föreskriva att såsom fond skall avsättas större tillgångar än som följer av första stycket. Om det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem för arbetslöshetskassa är högre än vad som i allmänhet gäller för arbetslöshetskassorna, får arbetsmarknadsstyrelsen föreskriva att såsom fond skall avsättas mindre tillgångar än som följer av första stycket.

Intill dess kassan varit i verksamhet under fem år skall arbetsmarknadsstyrelsen årligen, med hänsynstagande till vad ovan sägs, bestämma fondens minimibelopp.

Utbetalning av ersättning får ej påbörjas, förrän arbetsmarknadsstyrelsen med hänsyn till kassans tillgångar samt kassans ekonomiska ställning i övrigt lämnat medgivande till det.

Överskott på verksamheten skall tillföras fonden.

Fonden får tas i anspråk endast i den mån kassans inkomster ej förslår till täckande av kassans löpande utgifter.

Kapitalplacering

54 § Fondens tillgångar skall redovisas i en eller flera av följande former.

1. Obligationer utfärdade av staten, kommun, Sveriges allmänna hypoteksbank eller Konungariket Sveriges stadshypotekskassa.

2. Obligationer garanterade av staten eller kommun.

3. Obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, som offentlig utbudits av svenskt bankaktiebolag eller Sveriges investeringsbank aktiebolag, med undantag av sådana förskrivningar, som medför rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis).

4. Andra skuldförbindelser utfärdade eller garanterade av staten eller kommun eller utfärdade av riksbanken, postbanken, bankaktiebolag, sparbank eller centralkassa för jordbrukskredit.

5. Intill högst en femtedel av fondens tillgångar i skuldförbindelser, för vilka kassan äger säkerhet genom inteckning i annan fastighet än industrifastighet eller i tomträtt inom två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde, varvid i taxeringsvärdet å jordbruksfastighet icke får medräknas taxeringsvärdet å växande skog; dock skall byggnad, för att inteckning i fastigheten skall godkännas, vara brandförsäkrad i försäkringsbolag, som avses i lagen om försäkringsrörelse, eller i utländsk försäkringsanstalt med rätt att driva försäkringsrörelse här i landet.

6. Med arbetsmarknadsstyrelsens medgivande i fastighet, avsedd för kassans verksamhet, varvid i fråga om brandförsäkring skall gälla vad som anges i 5.

Utan hinder av första stycket får ett belopp motsvarande högst en tiondel av fonden redovisas i andra former än som avses i första stycket 1—6, dock ej i aktier eller andelar i aktiefonder.

Styrelse och firmateckning

55 § Styrelseledamot får ej utses för längre tid än fyra år. När särskilda skäl föreligger, får dock tillsynsmyndigheten medge att mandattiden omfattar längre tid.

I övrigt äger bestämmelserna i 20—28 §§ lagen om understödsföreningar motsvarande tillämpning i fråga om erkänd arbetslöshetskassa. Arbetsmarknadsstyrelsen skall dock efter förslag av kassan utse en styrelseledamot jämte suppleant för honom. Sådan ledamot och suppleant har rätt att för uppdragets fullgörande uppbära ersättning med belopp som arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer.

Årsredovisning och revision

56 § Bestämmelserna i 29—32 §§ lagen om understödsföreningar äger motsvarande tillämpning i fråga om erkänd arbetslöshetskassa.

Föreningssammanträde

57 § Vid handhavandet av erkänd arbetslöshetskassas angelägenheter kan medlemmarna företrädas av valda ombud.

Ombuden utövar sina befogenheter vid ombudsmöte. Detta skall anses som föreningsammanträde.

Ombud skall vara medlem i kassan. När särskilda skäl föreligger till

det, får dock arbetsmarknadsstyrelsen medge att även annan än medlem kan vara ombud.

Bestämmelserna om föreningssammanträde i 33 § andra och tredje styckena samt 34—38 §§ lagen om understödsföreningar äger motsvarande tillämpning i fråga om föreningssammanträde eller sammanträde för val av ombud. Arbetsmarknadsstyrelsen skall dock kunna medge att ordinarie föreningssammanträde skall hållas vid annan tidpunkt än före den 1 juli.

Talan mot styrelseledamot, revisor, föreningsmedlem eller röstberättigad

58 § Styrelseledamot skall anses ha fått ansvarsfrihet när föreningssammanträde fattat beslut därom och ej mer än en fjärdedel av samtliga röstberättigade röstat mot detta beslut.

Har talan ej väckts mot styrelseledamots förvaltning inom sex månader från det redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen framlades på föreningssammanträde, skall styrelseledamoten anses ha fått ansvarsfrihet för det räkenskapsår redovisningen avser.

Utan hinder av att ansvarsfrihet sålunda erhållits kan talan väckas mot styrelseledamot på grund av åtgärd om vars vidtagande eller betydelse för kassan styrelsen eller styrelseledamot uppsåtligen eller av vårdslöshet lämnat föreningssammanträde eller revisorer i väsentligt hänseende oriktiga eller ofullständiga upplysningar.

Talan mot revisorer om skadestånd skall vid äventyr av talans förlust väckas senast inom två år från det revisionsberättelse framlades på föreningssammanträde. Mot föreningsmedlem eller röstberättigad, som ej är medlem, får sådan talan ej väckas sedan två år förflutit efter beslut eller åtgärd på vilken talan grundas.

Talan som grundas på att styrelseledamot, revisor, medlem eller röstberättigad som ej är medlem begått brottslig handling får väckas utan hinder av vad i denna paragraf tidigare sägs, dock ej i fråga om styrelseledamot när honom beviljad ansvarsfrihet uppenbarligen avsett även den handlingen.

Ändring av stadgar

59 § Beslut om ändring av erkänd arbetslöshetskassas stadgar är giltigt endast om det vid föreningssammanträde biträts av minst tre fjärdedelar av de röstande.

Innebär ändring av stadgarna att dessas innehåll anpassas till tvingande bestämmelse i denna lag får beslut om ändringen fattas av kassans styrelse.

För att beslut om stadgeändring skall bli giltigt fodras utöver vad som anges i första och andra styckena att arbetsmarknadsstyrelsen godkänner beslutet.

Är för giltighet av beslut om stadgeändring något ytterligare villkor bestämt i stadgarna, skall det också iakttas.

60 § Bestämmelserna i 59 § äger motsvarande tillämpning på beslut om att erkänd arbetslöshetskassa skall träda i likvidation i annat fall än när förhållande inträffat som medför att kassan enligt stadgarna skall upphöra med sin verksamhet eller när kassans medlemsantal nedgått under föreskrivet antal. Detsamma gäller beslut under likvidation om överlåtelse av kassans rörelse eller beslut av överlåtande kassa om godkännande av fusionsavtal enligt 63 §.

61 § Beslut om ändring av erkänd arbetslöshetskassas stadgar skall ofördröjligen anmälas för registrering och får ej gå i verkställighet innan registrering skett. Vid anmälningen skall fogas två avskrifter av protokoll som förts i ärendet.

Beslut som avses i 59 § eller 60 § första punkten får ej underställas arbetsmarknadsstyrelsen för godkännande annat än genom beslutets anmälan för registrering.

Beslut som avses i 60 § andra punkten skall ofördröjligen anmälas hos arbetsmarknadsstyrelsen för godkännande. Vid anmälningen skall fogas avskrift av protokoll, som förts i ärendet, och av de på föreningssammanträdet i ärendet framlagda handlingarna.

Likvidation och upplösning

62 § Bestämmelserna i 46—68 §§ lagen om understödsföreningar äger motsvarande tillämpning i fråga om erkänd arbetslöshetskassa.

Fusion

63 § Mellan erkända arbetslöshetskassor får avtal träffas om att den ena kassan (överlåtande kassan) skall uppgå i den andra kassan (övertagande kassan) på så sätt att dels medlemmarna i den överlåtande kassan enligt avtalets närmare bestämmelser blir medlemmar i den övertagande kassan, dels den överlåtande kassan utan likvidation upplöses samt alla dess tillgångar och skulder övertages av den övertagande kassan (fusion). Fusionsavtal får ej verkställas förrän det godkänts av arbetsmarknadsstyrelsen. Sedan avtalet godkänts, skall det registreras. Fusionen anses genomförd, när registrering skett.

Registrering

64 § Bestämmelserna i 70—79 §§ lagen om understödsföreningar äger motsvarande tillämpning i fråga om erkänd arbetslöshetskassa.

Tillsyn

65 § Arbetsmarknadsstyrelsen utöver tillsyn över de erkända arbetslöshetskassorna, vilka har att ställa sig arbetsmarknadsstyrelsens anvisningar till efterrättelse.

66 § Erkänd arbetslöshetskassa är skyldig att lämna arbetsmarknadsstyrelsen eller dess ombud tillträde till föreningssammanträde och sammanträde med kassans styrelse.

67 § Arbetsmarknadsstyrelsen får meddela de erinringar i fråga om erkänd arbetslöshetskassas verksamhet som styrelsen finner påkallade.

Finner arbetsmarknadsstyrelsen

att avvikelse skett från lag eller författning eller med stöd därav meddelade bestämmelser eller från kassas stadgar,

att kassans stadgar ej längre motsvarar de i 41 § angivna kraven,

att kassans tillgångar ej är tillräckliga, eller

att annars allvarlig anmärkning kan riktas mot kassans verksamhet,

skall arbetsmarknadsstyrelsen anvisa kassan att inom viss tid vidtaga behövliga åtgärder.

Har anvisning enligt andra stycket ej efterkommits inom bestämd tid och har det anmärkta förhållandet ej heller på annat sätt undanröjts, får arbetsmarknadsstyrelsen förklara kassan för viss tid förlustig rätten till statsbidrag helt eller delvis. Om skäl därtill föreligger, får styrelsen också göra ansökan hos rätten att kassan skall förklaras skyldig att träda i likvidation. Har sådan ansökan skett, äger 87 § 3 mom andra och tredje styckena samt 88 § lagen om understödsföreningar motsvarande tillämpning.

Talan mot arbetslöshetskassas och arbetsmarknadsstyrelsens beslut

68 § Talan mot beslut av arbetslöshetskassa föres genom besvär hos arbetsmarknadsstyrelsen.

69 § Talan mot arbetsmarknadsstyrelsens beslut i ärende angående medlems rätt till ersättning eller medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa enligt denna lag föres genom besvär hos försäkringsdomstolen, om ej annat följer av lagen (1969: 93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt.

Beslut som avses i första stycket och ej innebär tillämpning av sist nämnda lag får av arbetsmarknadsstyrelsen underställas försäkringsdomstolens prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller annars särskilda skäl finns för sådan prövning.

Mot arbetsmarknadsstyrelsens beslut enligt denna lag i annat fall än som avses i första och andra stycket föres talan genom besvär hos Konungen.

70 § Besvär skall inges till den myndighet eller det organ som har meddelat beslutet. Den omständigheten att besvären ingivits eller insänts direkt till den myndighet som har att pröva besvären utgör dock ej hinder för besvärens upptagande till prövning, om de inkommit före besvärstidens utgång.

Beträffande tid för anförande av besvär gäller även i fråga om erkänd arbetslöshetskassas beslut bestämmelserna i lagen (1954: 355) om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut. Besvär över arbetsmarknadsstyrelsens beslut om vägrad registrering föres sist inom två månader från beslutets dag.

Kassas beslut och arbetsmarknadsstyrelsens beslut enligt denna lag länder till omedelbar efterrättelse, om ej annat angivits i beslutet eller bestämmes av myndighet som har att pröva beslutet.

Skadestånd

71 § Bestämmelserna i 92—95 §§ lagen om understödsföreningar äger motsvarande tillämpning i fråga om arbetslöshetskassa.

Straffbestämmelser

72 § Drivs verksamhet av oregistrerad arbetslöshetskassa, dömes den som deltar i åtgärd på kassans vägnar eller i beslut därom till böter.

73 § Till böter dömes

1. styrelseledamot, likvidator eller annan som i ansökan om eller anmälan för registrering eller i därvid fogade handlingar eller i annan en-

lighet denna lag till arbetsmarknadsstyrelsen ingiven handling eller vid lämnande av begärd upplysning till styrelsen uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift,

2. styrelseledamot eller likvidator som uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i handling som hålles tillgänglig för medlemmar eller röstberättigade eller framlägges på ombudsmöte,

3. revisor eller likvidationsrevisor som i revisionsberättelse eller annan handling, som framlägges på ombudsmöte eller annorledes hålles tillgänglig för medlemmar eller röstberättigade, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift om kassans angelägenheter eller uppsåtligen eller av grov vårdslöshet underlåter att göra anmärkning beträffande förvaltningen, fastän anledning därtill föreligger,

4. revisor, likvidationsrevisor eller revisors eller likvidationsrevisors medhjälpare som, oaktat han insett eller bort inse att skada kunnat följa därav, yppar något som kommit till hans kännedom vid verkställd granskning, utan att det varit nödvändigt för att fullgöra hans uppdrag,

5. styrelseledamot, revisor, likvidator eller annan som ej iakttar eller fullgör vad som åligger honom enligt 48 § första stycket, 55 § såvitt därigenom hänvisas till 28 § lagen om understödsföreningar, 56 § såvitt därigenom hänvisas till 29 § andra stycket, 30 § nionde stycket, 31 § tredje stycket och 32 § första stycket nämnda lag, 57 § såvitt därigenom hänvisas till 35 § andra stycket samma lag, 61 § första eller tredje stycket, 62 § såvitt därigenom hänvisas till 47 § andra stycket första punkten, 53 § första eller andra stycket, 54 § tredje stycket, jämfört med 31 § tredje stycket, 55 § andra stycket första punkten, 62 § första stycket, 63 § första stycket och 66 § första stycket samma lag, 65 § eller 67 §.

Särskilda bestämmelser

74 § Bestämmelserna i 99 § första stycket, 100 § och 101 § lagen om understödsföreningar äger motsvarande tillämpning i fråga om erkänd arbetslöshetskassa.

75 § De närmare föreskrifter som finns erforderliga för tillämpningen av denna lag, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av arbetsmarknadsstyrelsen.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 1972, då förordningen (1956: 629) om erkända arbetslöshetskassor upphör att gälla.

Har försäkrad uppburit ersättning under försäkringsåret 1971/72 enligt förordningen om erkända arbetslöshetskassor, äger han rätt till ersättning under ytterligare det antal dagar som följer av 13 § denna lag med avdrag för det antal dagar för vilka ersättning uppburits under nämnda försäkringsår.

Med beslut om avstängning från rätt till ersättning enligt 27—29 §§ jämfästas motsvarande beslut enligt förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

2. Lagen äger icke tillämpning i fråga om registrerad understödsförening vilken vid denna lags ikraftträdande meddelar försäkring vid arbetslöshet och ej antagits som erkänd arbetslöshetskassa.

3. Registrerad understödsförening vilken vid lagens ikraftträdande är antagen som erkänd arbetslöshetskassa skall genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg registreras hos styrelsen. I registret skall därvid införas vad som vid lagens ikraftträdande är infört i understödsföreningsregistret. Anmälningsskrifter med därvid fogade handlingar angående förening som nu angivits skall förvaras som bilagor till registret för erkända arbetslöshetskassor.

4. I fråga om beslut av erkänd arbetslöshetskassa som fattats före ikraftträdandet av denna lag och om talan mot sådant beslut tillämpas äldre lag.

5. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till bestämmelse som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall i stället den bestämmelsen tillämpas.

2 Förslag till

Lag om kontant arbetsmarknadsstöd

Inledande bestämmelser

1 § Kontant arbetsmarknadsstöd utges enligt denna lag vid arbetslöshet till

1. den som icke är försäkrad enligt lagen (1972: 00) om arbetslöshetsförsäkring,

2. försäkrad enligt nämnda lag som efter inträdet i erkänd arbetslöshetskassa ännu ej uppfyllt arbetsvillkoret enligt lagen, eller

3. försäkrad enligt nämnda lag som ej har rätt till ersättning enligt lagen på grund av att ersättningsperiod gått till ända sedan han uppnått 60 års ålder.

2 § Det kontanta arbetsmarknadsstödet handhas av arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna.

3 § Kontant arbetsmarknadsstöd utgår till den som uppfyller föreskrivna ersättningsvillkor i Sverige.

Allmänna villkor för rätt till kontant arbetsmarknadsstöd

4 § Kontant arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet tillkommer den som

1. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete för arbetsgivares räkning minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,

2. är beredd att taga erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han icke anmält hinder som kan godtagas,

3. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver, och

4. icke kan erhålla lämpligt arbete.

Företagare anses arbetslös när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört ej endast tillfälligt, om icke arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl föreskriver annat.

5 § Erbjudet arbete skall anses lämpligt, om

1. inom ramen för tillgången på arbetstillfällen skäligen hänsyn tagits såväl till den arbetssökandes yrkesvana och förutsättningar i övrigt för arbetet som till hans önskemål i fråga om arbetsval och andra personliga förhållanden,

2. anställningsförmånerna är skäligen i förhållande till den ersättning som sökanden har rätt till enligt denna lag,

3. anställningsförmånerna är förenliga med kollektivavtal, om sådant finns, och ej är oskäligen i förhållande till de förmåner som vid jämförbara företag utgår till arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer,

4. arbetet ej hänför sig till arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärd som är lovlig enligt lag och kollektivavtal,

5. förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som föreskrives i lag eller författning rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

Arbetsvillkor m. m.

6 § Rätt till kontant arbetsmarknadsstöd föreligger, om den arbetslöse under en ramtid av högst tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde utfört förvärvsarbete i fem månader (arbetsvillkor). Härvid tages hänsyn endast till månad då förvärvsarbete utförts minst 10 dagar och minst 70 timmar.

Tid då förvärvsarbete har utförts får icke räknas mer än en gång för uppfyllande av arbetsvillkoret.

7 § Med tid varunder sökanden enligt 6 § skall ha utfört förvärvsarbete jämställas tid då han

1. i enskilt hem vårdat eller hjälpt åldring eller handikappad i sådan utsträckning att han varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande,

2. genomgått arbetsmarknadsutbildning, fullgjort värnplikt eller åtnjutit tilläggssjukpenning enligt 3 kap 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring, dock tillsammans högst två månader,

3. haft semester, eller

4. eljest med helt eller delvis bibehållen lön varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barnsbörd.

8 § Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § inräknas icke tid då sökanden varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnplikts-tjänstgöring, vuxenutbildning, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vårdnad av eget barn eller adoptivbarn som ej fyllt tre år, i den mån tiden ej med tillämpning av 7 § jämställas med tid under vilken förvärvsarbete utförts.

9 § Den som i minst tre månader i anslutning till att han avslutat ungdomsutbildning, vuxenutbildning på heltid som berättigar till studiesocialt stöd eller arbetsmarknadsutbildning, utfört förvärvsarbete eller stått till arbetsmarknadens förfogande som arbetssökande genom den offentliga arbetsförmedlingen är berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd utan att ha uppfyllt arbetsvillkoret.

Den tid under vilken sökanden skall ha stått till arbetsmarknadens

förfogande skall ligga inom åtta månader från utbildningens avslutande, om ej särskilda skäl föreligger.

Arbetslös som avses i 1 § 3. skall anses ha fullgjort arbetsvillkoret.

10 § Vid tillämpning av 6, 7, 8 och 9 §§ tages ej hänsyn till tid innan sökanden uppnått femton års ålder.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet form m. m.

11 § Kontant arbetsmarknadsstöd utgår i form av ett för dag beräknat belopp. Summan av antalet ersatta och arbetade dagar samt karensdagar under en kalendervecka får uppgå till högst fem.

12 § Kontant arbetsmarknadsstöd får ej utges för söndag. För helgdag som ej infaller på söndag samt för påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton får stöd utges endast om stöd utgår för minst två ytterligare dagar under samma kalendervecka och en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter helgen.

Stöd får ej utges för dag då stödtagaren uppbär tillägssjukpenning enligt 3 kap 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

Karenstid

13 § Kontant arbetsmarknadsstöd får icke utgå förrän sökanden under en sammanhängande tid av fem kalenderveckor varit arbetslös fem dagar (karenstid). I karenstid inräknas endast dag för vilken stöd skulle ha utgått, om karenstiden gått till ända.

Sökande som avses i 1 § 3. behöver ej fullgöra karenstid. Detsamma gäller den som är ersättningsberättigad enligt 9 §.

Ersättningstidens längd

14 § Kontant arbetsmarknadsstöd utgår längst under 150 dagar från det karenstiden fullgjorts (ersättningsperiod), om ej annat följer av 15 § sista stycket. Har stödtagaren uppnått 55 års ålder innan ersättningsperioden gått till ända, är perioden i stället 300 dagar. Sedan stödtagaren uppnått 60 års ålder, är ersättningsperioden icke begränsad.

Rätten till kontant arbetsmarknadsstöd upphör med utgången av månaden före den under vilken den arbetslöse uppnår 67 års ålder eller när han dessförinnan börjar uppbära ålderspension, hel förtidspension eller helt sjukbidrag enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

15 § Om arbetslöshet upphör innan ersättningsperioden gått till ända, har stödtagaren, om ej annat följer av 16 §, rätt till kontant arbetsmarknadsstöd under återstående antal dagar av perioden vid ny arbetslöshet även om han då ej uppfyller arbetsvillkoret och utan att ånyo fullgöra karenstid.

Har ersättningsperioden gått till ända men har stödtagaren under perioden ånyo uppfyllt arbetsvillkoret, utgår kontant arbetsmarknadsstöd under ytterligare ersättningsperiod utan att karenstid ånyo behöver fullgöras. Den nya ersättningsperioden räknas från inträdet av den arbetslöshet, då stödtagaren senast uppfyllde arbetsvillkoret.

Till den som haft heltidsarbete och söker sådant arbete men regelbundet utför deltidsarbete under tid då han i övrigt är arbetslös utgår ersättning med högst 50 dagar. Om särskilda skäl föreligger, får dock ersättningstiden förlängas till vad som eljest gäller.

16 § Har en sammanhängande tid av tolv månader, vari icke inräknas tid som anges i 8 §, förflutit från det stödtagaren senast uppbar kontant arbetsmarknadsstöd, föreligger rätt till sådant stöd vid därefter inträffad arbetslöshet endast om stödtagaren då uppfyller arbetsvillkoret och fullgjort karenstid.

17 § Stödtagare som blivit ersättningsberättigad med stöd av 9 § kan icke erhålla kontant arbetsmarknadsstöd under ny ersättningsperiod utan att uppfylla arbetsvillkoret enligt 6—8 §§, om ej särskilda skäl föreligger.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet storlek

18 § Kontant arbetsmarknadsstöd utgår för dag med en tvåhundrasextiofjärdedel av det för maj föregående år fastställda basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Brutet krontal utjämnas till närmast högre krontal.

19 § Uppbär stödtagare för viss dag halv sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring nedsättes det kontanta arbetsmarknadsstödet för den dagen till hälften av vad som annars skolat utgå. Stödtagare som endast söker deltidsarbete äger icke rätt till stöd för dag då han uppbär halv sjukpenning.

Pensionsavdrag m. m.

20 § Uppbär stödtagare änke- eller änklingspension eller annan ålderspension än enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, nedsättes det kontanta arbetsmarknadsstödet med pensionsbeloppet efter avdrag för preliminär skatt. Uppbär han mindre än hel förtidspension eller mindre än helt sjukbidrag enligt nämnda lag, får arbetsmarknadsstödet icke överstiga ett belopp som motsvarar helt sådant stöd minskat med ersättningsbeloppet efter avdrag för preliminär skatt.

Uppbär stödtagare livränta från försäkringsinrättning på grund av yrkesskada eller olycksfall, nedsättes stödet enligt grunderna i första stycket.

Kontant arbetsmarknadsstöd till deltidsarbete m. m.

21 § Halvt kontant arbetsmarknadsstöd utgår till den som före arbetslöshetens inträde haft deltidsarbete omfattande minst 17 timmar i veckan samt till den som söker sådant deltidsarbete.

22 § Utför någon arbete under dag då han i övrigt är arbetslös utgår helt kontant arbetsmarknadsstöd endast om den arbetslösa tiden uppgår till minst fem timmar. Om den arbetslösa tiden uppgår till minst tre timmar utgår halvt stöd.

Kontant arbetsmarknadsstöd i vissa fall på jordbrukets område

23 § Den som är född år 1920 eller tidigare och som sedan fem år är huvudsakligen sysselsatt inom jordbruket har, utan hinder av bestämmelsen i 4 § andra stycket, rätt till kontant arbetsmarknadsstöd under

tid som anges i andra stycket. Stödet får dock icke utgå förrän sökanden har varit arbetslös i två månader av angiven tid.

Sökanden skall före den 1 oktober ange viss sammanhängande tid av högst sex månader under tiden fr. o. m. den 1 oktober t. o. m. den 30 september påföljande år då jordbruksarbete icke kan antagas komma att hindra honom från att taga annat arbete.

Begränsning vid säsongarbetslöshet

24 § I fråga om arbetstagare som huvudsakligen är sysselsatta i yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, får arbetsmarknadsstyrelsen, om särskilda skäl föreligger, begränsa rätten till kontant arbetsmarknadsstöd.

Avstängning från rätten till kontant arbetsmarknadsstöd

25 § Stötagare skall avstängas från rätt till ersättning under tid som anges i 26 §, om han

1. frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete,
2. på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet,
3. avvisat erbjudet lämpligt arbete eller
4. utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat, att anställning ej kommit till stånd.

26 § Är det sannolikt att arbete som avses i 25 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar, utgör avstängningstiden sju respektive fjorton dagar. I annat fall är avstängningstiden tjuugoåta dagar.

Är det uppenbart att stötagaren ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då han vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall han vara avstängd till dess han utfört förvärvsarbete under tjugo dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 25 § inträffat eller från den senare dag arbetsmarknadsstyrelsen medger.

27 § Bestämmelserna i 25 § 1—3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning. Avstängningstiden är i dessa fall tjuugoåta dagar. Bestämmelsen i 26 § tredje stycket äger motsvarande tillämpning.

28 § Med beslut om avstängning enligt 25—27 §§ jämställs beslut om avstängning från rätt till ersättning enligt 27, 28, 29 och 32 §§ lagen (1972: 90) om arbetslöshetsförsäkring.

Ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd m. m.

29 § Ansökan om kontant arbetsmarknadsstöd göres skriftligen hos länsarbetsnämnden i det län där sökanden är bosatt. Vid ansökningen skall fogas intyg av arbetsgivaren om sökandens arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömande av hans rätt till stöd.

Arbetsgivaren skall på begäran utfärda intyg som avses i första stycket enligt formulär som fastställts av arbetsmarknadsstyrelsen.

Särskilda bestämmelser

30 § Har Konungen träffat överenskommelse med annan stat om andra villkor för rätt att erhålla ersättning än som föreskrives i denna lag, skall dessa villkor tillämpas.

31 § Kontant arbetsmarknadsstöd får indragas eller skäligen nedsätas, om stödtagaren medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande som är av betydelse för rätten till stöd.

32 § Har någon genom oriktig uppgift eller genom underlåtenhet att fullgöra honom åvilande uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller annorledes orsakat att kontant arbetsmarknadsstöd utgått obehörigen eller med för högt belopp eller har någon eljest obehörigen eller med för högt belopp uppburit sådant stöd och har han skäligen bort inse detta, skall det som betalats ut för mycket återbetalas, om ej i särskilt fall anledning föreligger att helt eller delvis efterge återbetalningsskyldighet.

Har återbetalningsskyldighet ålagts någon enligt första stycket, får vid senare utbetalning till honom skäligt belopp innehållas i avräkning på vad som betalats ut för mycket.

33 § Lagen (1969: 93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt äger tillämpning på ersättning enligt denna lag.

34 § De närmare föreskrifter som finns erforderliga för tillämpningen av denna lag, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av arbetsmarknadsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1972.

3 Förslag till

Lag om särskild arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen

Härigenom förordnas som följer.

1 § Arbetsgivaravgift för finansiering av arbetslöshetsförsäkring enligt lagen (1972: 000) om arbetslöshetsförsäkring erlägges till staten enligt denna lag.

2 § Arbetsgivare erlägger årligen arbetsgivaravgift med belopp som motsvarar procent av summan av vad arbetsgivaren under året utgivit som lön till arbetstagare i pengar eller i naturaförmåner i form av kost eller bostad eller, i fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten lagen (1962: 381) om allmän försäkring, annan ersättning för utfört arbete.

Vid beräkningen av avgiften tages icke hänsyn till arbetstagarens lön eller ersättning i vad den för år räknat överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Hänsyn tages ej heller till arbetstagare, vars lön un-

der året understigit trehundra kronor, såvida fråga ej är om arbetstagare som avses i 1 § första stycket förordningen (1958: 295) om sjömansskatt. Vidare bortses vid denna beräkning från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring, om ej fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten lagen (1962: 381) om allmän försäkring är för handen.

3 § Med arbetsgivare avses i denna lag den som enligt 19 kap. 1 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring skall erlägga avgift till sjukförsäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

4 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Angående debitering och uppbörd av avgifter från arbetsgivare enligt lagen om allmän försäkring samt avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen om yrkesskadeförsäkring jämte tilläggsavgift enligt 39 § sistnämnda lag och avgiftstillägg jämlikt 14 § lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m. ävensom avgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift och lagen om lönegarantiavgift skall gälla vad nedan stadgas.

Föreslagna lydelse

1 §²

Angående debitering och uppbörd av avgifter från arbetsgivare enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring samt avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring jämte tilläggsavgift enligt 39 § sistnämnda lag och avgiftstillägg jämlikt 14 § lagen (1955: 469) angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m. ävensom avgifter enligt förordningen (1960: 77) angående byggnadsforskningsavgift, lagen (1970: 742) om lönegarantiavgift och lagen (1972: 000) om särskild arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen skall gälla vad nedan stadgas.

Avgift jämte tilläggsavgift för frivillig försäkring i riksförsäkringsverket enligt lagen om yrkesskadeförsäkring uppbäres i den ordning verket bestämmer.

¹ Förordningen omtryckt 1962: 396. Senaste lydelse av rubriken 1962: 396.

² Senaste lydelse 1970: 744.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §³

I denna förordning förstås med
arbetsgivaravgift: summan av arbetsgivarens avgifter enligt 1 § första stycket:

avgiftsunderlag: belopp varå avgift, som avses i 1 § första stycket, skall beräknas för arbetsgivaren;

utgiftsår: det kalenderår för vilket avgiftsunderlag skall bestämmas.

Såvitt gäller beräkning av avgiftsunderlag för avgift till sjukförsäkringen och försäkringen för tilläggspension samt för lönegarantiavgift skall med lön enligt denna förordning förstås jämväl sådan ersättning, som enligt 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten eller 11 kap. 2 § andra stycket lagen om allmän försäkring anses såsom inkomst av anställning.

Såvitt gäller beräkning av avgiftsunderlag för avgift till sjukförsäkringen och försäkringen för tilläggspension samt för lönegarantiavgift *och arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen* skall med lön enligt denna förordning förstås jämväl sådan ersättning, som enligt 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten eller 11 kap. 2 § andra stycket lagen om allmän försäkring anses såsom inkomst av anställning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

Vid debitering enligt 20 § första stycket av arbetsgivares preliminära avgift för år 1973 skall hänsyn tagas även till avgiftsuttaget enligt lagen (1972: 000) om särskild arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen.

* Senaste lydelse 1970: 744.

Innehåll

	Sid.
Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Förslag till	
lag om arbetslöshetsförsäkring	3
lag om kontant arbetsmarknadsstöd	23
lag om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet	30
lag om ändring i förordningen angående uppbörd av vissa avgif- ter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.	31
Utdrag av statsrådsprotokollet den 9 mars 1973	33
1 Inledning	33
2 Nuvarande ordning	36
2.1 Arbetslöshetsförsäkringen	36
2.2 Statsbidragsförordningen	46
2.3 Kommunalt kontantunderstöd	47
2.4 Statligt omställningsbidrag	48
3 KSA-utredningens förslag	49
3.1 Allmänt	49
3.2 Stödformer vid arbetslöshet	51
3.2.1 Reservation	57
3.3 Föreningsrättsliga bestämmelser om arbetslöshetskassor	57
3.4 Allmänna förutsättningar för rätt till försäkringsersättning och kontant arbetsmarknadsstöd	64
3.4.1 Allmänt	64
3.4.2 Lämpligt arbete	70
3.4.3 Självförvållad arbetslöshet	75
3.5 Arbetslöshetsförsäkringen	79
3.5.1 12-månadersvillkoret	79
3.5.2 5-månadersvillkoret	79
3.5.3 Karens	83
3.5.4 Ersättningstid	85
3.5.5 Ersättningsbelopp	88
3.5.6 Överförsäkringsbestämmelser	90
3.5.7 Pensionsavdrag	92
3.5.8 Samordning med förtidspension	93
3.5.9 Deltidsarbete	95
3.5.10 Reservation och särskilt yttrande	100
3.6 Kontant arbetsmarknadsstöd	100
3.6.1 Arbetsvillkor	100
3.6.2 Karens	102
3.6.3 Nyttillträdande eller återinträdande på arbetsmark- naden	102
3.6.4 Växelarbetande jordbrukare	105
3.6.5 Ersättningstid	106
3.6.6 Ersättningsbelopp	108
3.6.7 Deltidsarbete	110

	Sid.
3.6.8 Reduktionsregler	111
3.6.9 Det statliga omställningsbidraget	112
3.6.10 Administration	114
3.6.11 Reservation och särskilda yttranden	115
3.7 Kostnader	116
3.7.1 Huvudsakliga kostnadsfaktorer	116
3.7.2 Arbetslöshetsförsäkringen	117
3.7.3 Kontant arbetsmarknadsstöd	119
3.7.4 Växelarbetande jordbrukare	121
3.7.5 Sammanfattande bedömning	121
3.8 Finansiering	122
3.8.1 Principiella synpunkter	122
3.8.2 Grundbidrag	126
3.8.3 Progressivt bidrag	127
3.8.4 Förvaltningsbidrag	128
3.8.5 Statsbidragens utbetalning	130
3.8.6 Reservation och särskilt yttrande	131
4 Sjukpenningutredningens förslag	131
4.1 Allmänt	131
4.2 Arbetslöshetsförsäkringen	134
4.3 Kontant arbetsmarknadsstöd	136
4.4 Pensionsgrundande inkomst för tilläggs pension	136
4.5 Kostnader	137
4.6 Finansiering	138
4.7 Särskilt yttrande	139
5 Framställning från AMS	139
5.1 Ersättningsberäkning vid arbetslöshet del av vecka i arbetslöshetsförsäkringen	139
6 Remissyttranden	142
6.1 Yttranden över KSA-utredningens förslag	142
6.1.1 Allmänt	142
6.1.2 Allmänna förutsättningar för rätt till ersättning ..	147
6.1.3 Arbetslöshetsförsäkringen	153
6.1.4 Kontant arbetsmarknadsstöd	160
6.1.5 Finansiering	162
6.2 Yttranden över sjukpenningutredningens förslag	163
6.2.1 Arbetslöshetsförsäkringen	163
6.2.2 Kontant arbetsmarknadsstöd	164
6.2.3 Övriga frågor	164
7 Departementschefen	165
7.1 Stödformer vid arbetslöshet	165
7.2 Skattefrågor	172
7.3 Allmänna förutsättningar för rätt till försäkringsersättning och kontant arbetsmarknadsstöd	173
7.3.1 Allmänt	173
7.3.2 Lämpligt arbete	179
7.3.3 Självförvillad arbetslöshet	183
7.4 Arbetslöshetsförsäkringen	185
7.4.1 Föreningsrättsliga bestämmelser om arbetslöshetskassor	185
7.4.2 Medlemsvillkor	189
7.4.3 Arbetsvillkor	190

	Sid.
7.4.4 Karens	193
7.4.5 Ersättningstid	194
7.4.6 Ersättningsbelopp	195
7.4.7 Överförsäkringsbestämmelser	196
7.4.8 Pensionsavdrag	198
7.4.9 Samordning med förtidspension	200
7.4.10 Ersättning vid arbetslöshet del av vecka	202
7.5 Kontant arbetsmarknadsstöd	207
7.5.1 Arbetsvillkor	207
7.5.2 Karens	208
7.5.3 Nyttillträdande eller återinträdande på arbetsmarknaden	209
7.5.4 Växelarbetande jordbrukare	212
7.5.5 Ersättningstid	213
7.5.6 Ersättningsbelopp	215
7.5.7 Deltidsarbete	216
7.5.8 Reduktionsregler	218
7.5.9 Det statliga omställningsbidraget	219
7.5.10 Administration	221
7.6 Finansierings- och kostnadsfrågor	224
7.6.1 Arbetslöshetsförsäkringen	224
7.6.2 Kontant arbetsmarknadsstöd	227
7.6.3 Kostnader	227
8 Upprättade lagförslag	228
9 Specialmotivering	229
9.1 Förslaget till lag om arbetslöshetsförsäkring	229
9.2 Förslaget till lag om kontant arbetsmarknadsstöd	254
9.3 Förslaget till lag om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet	264
9.4 Förslaget till lag om ändring i förordningen angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.	265
10 Hemställan	266
Bilaga	
KSA-utredningens förslag till	
1. lag om arbetslöshetsförsäkring	267
2. lag om kontant arbetsmarknadsstöd	282
3. lag om särskild arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen	287
4. lag om ändring i förordningen (1959: 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.	288